

ВЕСНІК ФІПУ

АРЦЁМ ЗДУНАЎ

ФАРМІРАВАННЕ СІСТЭМЫ
КІРАВАННЯ ІНТЭЛЕКТУАЛЬнай
УЛАСНАСЦЮ У РЭГІЁНЕ. ДАСВЕД
РЭСПУБЛІКІ МАРДОВІЯ

ФЕДЭРАЛЬНАЯ СЛУЖБА ПА ІНТЭЛЕКТУАЛЬнай УЛАСНАСЦІ
(РАСПАТЭНТ)

ФЕДЭРАЛЬНАЯ ДЗЯРЖАЎНАЯ БЮДЖЭТНАЯ ўСТАНОВА
«ФЕДЭРАЛЬНЫ ІНСТЫТУТ ПРАМЫСЛОВАй УЛАСНАСЦІ»

ВЕСНІК ФІПУ

BULLETIN OF FEDERAL INSTITUTE OF INDUSTRIAL PROPERTY

2024

Т. 3 № 2 (8)

16+

Федеральная служба по интеллектуальной собственности (Роспатент)
Федеральное государственное бюджетное учреждение
«Федеральный институт промышленной собственности»

ISSN 2782–5086 (Print)
ISSN 2949–2432 (Online)
Веснік ФІПУ
Т. 3 № 2 (8)
Масква 2024

Зарэгістраваны:

У Федэральнай службе па наглядзе ў сферы сувязі, інфармацыйных тэхналогій і масавых камунікацый (ПІ № ФС77–85468; серыя Эл № ФС77–85469 ад 13 чэрвеня 2023 г.)

Зоны распаўсюджвання:

Расія (усе зоны), краіны СНД, краіны блізкага і далёкага замежжа.

Пэрыядычнасць выдання:

4 нумары ў год з магчымасцю дадатковых спецвыпускаў.

Падпісны індэкс – 85599**«Веснік ФІПУ» заснаваны**

у 2022 годзе для асвятлення вынікаў навуковай дзейнасці ў сферы інтэлектуальнай уласнасці па наступных галінах навукі: Дзяржава і права. Юрыдычныя навукі; Эканоміка. Эканамічныя навукі; Патэнтнае права. Вынаходніцтва; Рацыяналізатарства; Прыродазнаўчыя навукі. Агульныя і комплексныя праблемы; Статыстыка; Кібернетыка.

Чытацкая аўдыторыя:

спецыялісты ў вобласці інтэлектуальнай уласнасці, патэнтныя павераныя, юрысты, адвакаты, кіраўнікі, аспіранты, студэнты, вынаходнікі і іншыя чытачы.

«Веснік ФІПУ» прапаноўвае непасрэды адкрыты доступ да свайго кантэнту грунтуючыся на наступным прынцыпе:

свабодны адкрыты доступ да вынікаў доследаў спрыяе павелічэнню глабальнага абмену ведамі. Выпускі часопіса размешчаны на электронным рэсурсе сайта ФІПУ www.vestnikfips.ru (электронная версія часопіса).

Усе матэрыялы даступныя для карыстальнікаў адразу пасля апублікавання.

Пэрыяд эмбарга не прадугледжаны. Рэгістрацыя на сайце часопіса для атрымання бясплатнага свабоднага доступу да матэрыялаў не патрабуецца. Публікацыя бясплатная для ўсіх аўтараў.

З'яўляецца часопісам адкрытага доступу (open access), г. зн. увесь змест знаходзіцца ў свабодным доступе бясплатна для карыстальнікаў у адпаведнасці з азначэннем адкрытага доступу.

Усе матэрыялы, якія паступаюць у рэдакцыю, праходзяць працэдуру двойнога сляпога рэцэнзавання.

Рэцэнзаванне ажыццяўляецца незалежнымі экспертамі і ў адпаведнасці з этычнымі прынцыпамі.

Электронны архіў часопіса

даступны пасля публікацыі ў наступных нацыянальных рэпозіторыях: «Навуковая электронная бібліятэка» ў рамках бібліяграфічнай базы даных «Расійскі індэкс навуковага цытавання» (РІНЦ) – для зарэгістраваных карыстальнікаў (рэгістрацыя ў сістэме і доступ да часопіса бясплатны); «КіберЛенінка» – бясплатна для ўсіх чытачоў без рэгістрацыі.

Адрас заснавальніка, рэдакцыі і выдаўца часопіса «Веснік ФІПУ»:

125993, Масква, Г-59, ГСП-3,
Беражкоўская наб., д. 30, корп. 1.

Электронная пошта часопіса:

Vestnik_FIPS@rupto.ru.

Сайт: vestnikfips.ru

**Federal Service for Intellectual Property (Rospatent)
Federal State Budgetary Institution
«Federal Institute of Industrial Property»**

ISSN 2782-5086 (Print)

ISSN 2949-2432 (Online)

Bulletin of Federal Institute of Industrial Property

Vol. 3 No. 2 (8)

Moscow 2024

Registered with the Federal Service for Supervision in the Sphere of Communications, Information Technology and Mass Communications (PI No. FS77-85468; EI series No. FS77-85469 of June 13, 2023)

Coverage: Russia (all regions), CIS states, near and far abroad countries

Publication frequency:

4 issues per year with the possibility of additional special issues

Subscription index – 85599

Bulletin of Federal Institute of Industrial Property

was founded in 2022 to highlight the results of scientific activities in the field of intellectual property on the following scientific disciplines (fields of science):

State and Law. Juridical Sciences

Economics. Economic Sciences

Patent Law. Inventive Activities.

Innovative Activities Natural Sciences.

General and Complex Problems

Statistics Cybernetics

Readership:

professionals in the field of intellectual property, patent attorneys, lawyers, advocates, managers, graduate students, students, inventors and others.

The Bulletin of Federal Institute of Industrial Property provides direct open access to its content, based on the following principle:

free open access to research results contributes to an increase in the global exchange of knowledge. The issues of this journal are posted on the electronic resource of the FIPS website www.vestnikfips.ru (electronic version of the journal).

All materials are available to users immediately after publication.

There is no embargo period.

No registration on the journal's website is required to get free access to the materials. Publication is free for all authors.

It is an open access journal,

i. e. all content is freely available at no charge to users in accordance with the definition of open access Initiative.

All materials submitted to the editorial office undergo a double blind peer review procedure.

Reviewing is made by independent experts and in accordance with the ethical principles of the Publication Ethics Committee.

The electronic back issues of the journal

are available after publication in the following national repositories: «Scientific Electronic Library» within the framework of the Russian Index of Science Citation (RINTs) bibliographic database – for registered users (registration in the system and access to the journal are free); «CyberLeninka» – free of charge for all readers, without registration.

Address of the founder, editorial office and publisher of the Bulletin of FIPS:

Berezhkovskaya nab., 30, bldg. 1,
Moscow, G-59, GSP-3, 125993.

Journal email:

Vestnik_FIPS@rupto.ru.

Website: vestnikfips.ru

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

Галоўны рэдактар

НЯРЭЦІН Алег Пятровіч

д-р экан. навук, дырэктар Федэральнага інстытута прамысловай уласнасці (ФІПУ), Масква

ЗУБАЎ**Юрый Сяргеевіч**

канд. пед. навук, кіраўнік Федэральнай службы па інтэлектуальнай уласнасці, Масква

ІЎЛІЕЎ**Рыгор Пятровіч**

намеснік галоўнага рэдактара, канд. юрыд. навук, прэзідэнт Еўразійскай патэнтнай установы, навуковы кіраўнік ФІПУ, Масква

ГАРУШКІНА**Святлана Мікалаеўна**

намеснік галоўнага рэдактара, канд. сацыял. навук, навуковы сакратар ФІПУ, Масква

АБАНКІНА**Таццяна Усеваладаўна**

канд. экан. навук, прафесар, дырэктар Цэнтра крэатыўнай эканомікі факультэта гарадскога і рэгіянальнага развіцця НДУ ВШЭ, Масква

АЛЯКСАНДРАВА**Ганна Уладзіміраўна**

канд. тэхн. навук, дацэнт, асноўны навуковы супрацоўнік – начальнік Аналітычнага цэнтра ФІПУ, Масква

АЛЯКСЕЕВА Вольга Лянараўна

канд. юрыд. навук, начальнік Цэнтра маніторынгу якасці ФІПУ, Масква

БЛІЗНЕЦ**Іван Анатолевіч**

д-р юрыд. навук, прафесар, дэкан юрыдычнага факультэта, заг. кафедры інтэлектуальнай уласнасці Маскоўскага ўніверсітэта імя А. С. Грыбаедава, Масква

БАРОЎСКАЯ**Марына Аляксандраўна**

д-р экан. навук, прафесар, член-карэспандэнт Расійскай акадэміі адукацыі, прэзідэнт Паўднёвага федэральнага ўніверсітэта, Растоў-на-Доне

БЫЧКОЎ**Дзмітрый Уладзіміравіч**

канд. фіз.-мат. навук, галоўны эксперт Аддзела механікі, фізікі і электратэхнікі Упраўлення экспертызы ЕАПВ, Масква

ГЛАЗЬЕЎ**Сяргей Юр'евіч**

д-р экан. навук, прафесар, акадэмік Расійскай акадэміі навук, старшыня Навуковай рады РАН па комплексных праблемах еўразійскай эканамічнай інтэграцыі, мадэрнізацыі і ўстойлівага развіцця, Масква

ГРЫБ**Уладзіслаў Валер'евіч**

д-р юрыд. навук, прафесар, заслужаны юрыст РФ, акадэмік Расійскай акадэміі адукацыі, рэктар Маскоўскага ўніверсітэта імя А. С. Грыбаедава, старшыня Расійскага прафесарскага сходу, Масква

ЕНА Алег Валер'евіч

кіраўнік навуковага напрамку «Патэнтная аналітыка» ФІПУ, Масква

ЖУРАЎЛЁЎ**Андрэі Львовіч**

канд. юрыд. навук, начальнік Цэнтра міжнароднай кааперацыі ФІПУ, Масква

ЗАЛАТЫХ Наталля Іванаўна

канд. экан. навук, віцэ-прэзідэнт Агульнарасійскай грамадскай арганізацыі малога і сярэдняга прадпрымальніцтва «Апора Расіі», Масква

ІВАНОВА**Марына Германаўна**

д-р сацыял. навук, канд. экан. навук, дацэнт, вядучы навуковы супрацоўнік Навуковага-адукацыйнага цэнтра ФІПУ, Масква

ІВАНОЎ
Раман Аляксеевіч

PhD па спецыяльнасці «малекулярная імуналогія», дырэктар Навуковага цэнтра трансляцыйнай медыцыны, навуковы кіраўнік напрамку «Медыцынская біятэхналогія» Універсітэта «Сірыус», Сочы

ІЛЛІНА
Ірына Яўгенаўна

д-р экан. навук, дацэнт, дырэктар Расійскага навукова-даследчага інстытута эканомікі, палітыкі і права ў навукова-тэхнічнай сферы, Масква

КАЛЯЦІН
Віталь Алегавіч

канд. юрыд. навук, дацэнт, прафесар кафедры інтэлектуальных праў і кансультант аддзела заканадаўства аб інтэлектуальных правах Даследчага цэнтра прыватнага права ім. С. С. Аляксеева пры Прэзідэнце Расійскай Федэрацыі, Масква

КЛІМАНАЎ
Уладзімір Віктаравіч

д-р экан. навук, канд. геагр. навук, дацэнт, кіраўнік Цэнтра рэгіянальнай палітыкі Інстытута прыкладных эканамічных даследаў РАНГІДС, Масква

КУЗНЯЦОВА Таццяна Віктаравіч

д-р пед. навук, прафесар, начальнік Цэнтра «Усерасійская патэнтна-тэхнічная бібліятэка», Масква

ЛАПАЦІНА
Наталля Віктаравіч

д-р пед. навук, прафесар, вядучы навуковы супрацоўнік Навукова-адукацыйнага цэнтра ФІПУ, Масква

ЛЫСКОЎ Мікалай Барысавіч

начальнік Цэнтра хіміі, біялогіі і медыцыны ФІПУ, Масква

ПРАКОФ'ЕЎ
Станіслаў Яўгенавіч

д-р экан. навук, прафесар, рэктар Фінансавага ўніверсітэта пры Урадзе Расійскай Федэрацыі, Масква

САЛЬНІКАЎ Міхал Юр'евіч

начальнік Цэнтра фізікі і прыкладной механікі ФІПУ, Масква

СІРАЦЮК
Уладзімір Алегавіч

д-р тых. навук, дацэнт, вядучы навуковы супрацоўнік Інстытута праблем кіравання РАН, Масква

СМІРНОЎ
Міхал Барысавіч

канд. фіз.-мат. навук, галоўны эксперт Аддзела механікі, фізікі і электратэхнікі Упраўлення экспертызы ЕАПВ, Масква

СУКОНКІН Аляксандр Уладзіміравіч

канд. тых. навук, галоўны навуковы супрацоўнік ФІПУ, Масква

ФАБРЫЧНЫ
Сяргей Юр'евіч

д-р юрыд. навук, прафесар, дырэктар ФДБУ «Федэральнае агенцтва па прававой абароне вынікаў інтэлектуальнай дзейнасці ваеннага, спецыяльнага і двайнога прызначэння», Масква

ФЯДОТАЎ
Міхал Аляксандравіч

д-р юрыд. навук, прафесар, дырэктар Міжнароднага навукова-адукацыйнага цэнтра «Кафедра ЮНЭСКО па аўтарскім праве, сумежным, культурным і інфармацыйным правам» НДУ ВШЭ, Масква

ХАБРЫЕВА
Талія Ярулаўна

д-р юрыд. навук, прафесар, акадэмік Расійскай акадэміі навук, дырэктар ФДНДУ «Інстытут заканадаўства і параўнальнага правазнаўства пры Урадзе Расійскай Федэрацыі», Масква

ШОРЫН Алег Мікалаевіч

канд. тых. навук, Масква

EDITORIAL BOARD

Editor-in-Chief

Oleg P. NERETIN

Dr. Sci. (Economics), Director of the Federal Institute of Industrial Property (FIPS), Moscow

- Yury S. ZUBOV** Cand. Sci. (Pedagogy), Head of the Federal Service for Intellectual Property, Moscow
- Grigory P. IVLIEV** Deputy Editor-in-Chief, Cand. Sci. (Law), President of the Eurasian Patent Office, FIPS Research Advisor, Moscow
- Svetlana N. GORUSHKINA** Deputy Editor-in-Chief, Cand. Sci. (Sociology), Scientific Secretary of FIPS, Moscow
- Tatiana V. ABANKINA** Cand. Sci. (Economics), Professor, Director of the Center of Creative Economy of the Faculty of Urban and Regional Development of NRU HSE, Moscow
- Anna V. ALEKSANDROVA** Cand. Sci. (Technical Sciences), Associate Professor, Leading Researcher–Head of the FIPS Analytical Center, Moscow
- Olga L. ALEKSEEVA** Cand. Sci. (Law), Head of the FIPS Quality Monitoring Center, Moscow
- Ivan A. BLIZNETS** Dr. Sci. (Law), Professor, Dean of the Faculty of Law, Head of the Department of Intellectual Property of the Griboedov Moscow University, Moscow
- Marina A. BOROVSKAIA** Dr. Sci. (Economics), Professor, Corresponding Member of the Russian Academy of Education, President of the Southern Federal University, Rostov-on-Don
- Dmitry V. BYCHKOV** Cand. Sci. (Physics and Mathematics), chief expert of the Department of Mechanics, Physics and Electrical Engineering of the Examination Department of the Eurasian Patent Office, Moscow
- Sergey Yu. GLAZIEV** Dr. Sci. (Economics), Member of the Russian Academy of Sciences, Chairman of the Scientific Council of the Russian Academy of Sciences on complex issues of Eurasian economic integration, modernization and sustainable development, Moscow
- Vladislav V. GRIB** Dr. Sci. (Law), Professor, Honored Lawyer of the Russian Federation, Member of the Russian Academy of Education, Rector of the Educational private institution of higher education “Moscow University named after A.S. Griboyedov”, Chairman of the Russian Professorial Assembly, Moscow
- Oleg V. ENA** Head of Scientific Research on Patent Analytics FIPS, Moscow
- Andrey L. ZHURAVLEV** Cand. Sci. (Law), Head of the FIPS International Cooperation Center, Moscow
- Natalia I. ZOLOTYKH** Cand. Sci. (Economics), Vice President of the All-Russian Non-Government Organization of Small and Medium Business “Opора Russia”, Moscow
- Marina G. IVANOVA** Dr. Sci. (Sociology), Cand. Sci. (Economics), Associate Professor, Leading Researcher of the FIPS Scientific Educational Center, Moscow

-
- Roman A. IVANOV** PhD in Molecular Immunology, Director of the Scientific Center for Translational Medicine, Scientific Director of the medical biotechnology field, Sochi
- Irina E. ILYINA** Dr. Sci. (Economics), Associate Professor, Director of the Russian Research Institute of Economics, Politics and Law in the scientific and technical field, Moscow
- Vitaly O. KALYATIN** Cand. Sci. (Law), Associate Professor, Professor of the Department of Intellectual Rights, Consultant of the Department of Intellectual Rights Law of the Private Law Research Centre under the President of the Russian Federation named after S. S. Alexeev, Moscow
- Vladimir V. KLIMANOV** Dr. Sci. (Economics), Cand. Sci. (Geography), Associate Professor, Head of the Center for Regional Policy, Institute of Applied Economic Research, RANEPa, Moscow
- Tatiana V. KUZNETSOVA** Dr. Sci. (Pedagogy), Professor, Head of the "All-Russian Patent and Technical Library" Center, FIPS, Moscow
- Natalia V. LOPATINA** Dr. Sci. (Pedagogy), Professor, Leading Researcher of the FIPS Scientific Educational Center, Moscow
- Nikolai B. LYSKOV** Head of the FIPS Center for Chemistry, Biology and Medicine, Moscow
- Stanislav E. PROKOFIEV** Dr. Sci. (Economics), Professor, Rector of the Financial University under the Government of the Russian Federation, Moscow
- Mikhail Yu. SALNIKOV** Head of the FIPS Center for Physics and Applied Mechanics, Moscow
- Vladimir O. SIROTYUK** Dr. Sci. (Technical Sciences), Associate Professor, Leading Researcher of the Institute of Control Sciences of the Russian Academy of Sciences, Moscow
- Mikhail B. SMIRNOV** Cand. Sci. (Physics and Mathematics), chief expert of the Department of Mechanics, Physics and Electrical Engineering of the Examination Department of the Eurasian Patent Office, Moscow
- Alexander V. SUKONKIN** Cand. Sci. (Technical Sciences), Chief Scientific Researcher of FIPS, Moscow
- Sergey Yu. FABRICHNY** Dr. Sci. (Law), Professor, Director of the Federal State Budgetary Institution «Federal Agency for Legal Protection of the Results of Intellectual Activity for Military, Special and Dual-Use», Moscow
- Mikhail A. FEDOTOV** Dr. Sci. (Law), Professor, Director of the International Research and Educational Center «UNESCO Chair on Copyright, Neighboring, Cultural and Information Rights» NRU HSE, Moscow
- Taliya Ya. KHABRIEVA** Dr. Sci. (Law), Professor, Member of the Russian Academy of Sciences, Director of the Institute of Legislation and Comparative Law under the Government of the Russian Federation, Moscow
- Oleg N. SHORIN** Cand. Sci. (Technical Sciences), Moscow

Калонка галоўнага рэдактара

Паважаныя чытачы, калегі, сябры!

Новыя выклікі паставілі перад нашай арганізацыяй амбіцыйныя задачы, якія вызначаюць траекторыю развіцця ФІПУ як мнагапрофільнай арганізацыі, цэнтральным ядром якой з'яўляецца навуковая экспертыза.

Заданні па забеспячэнні інтэлектуальнага суверэнітэту нашай краіны патрабуюць сёння шырокага навуковага абмеркавання пытанняў, звязаных з кіраваннем у сферы інтэлектуальнай уласнасці. Таму ФІПУ развівае навуковую дзейнасць, якая носіць міждысцыплінарны характар, ахапляючы праблемы:

- прававой аховы і экспертызы аб'ектаў інтэлектуальнай уласнасці ў заканадаўстве Расіі і замежных краін;
- выкарыстання і камерцыялізацыі аб'ектаў інтэлектуальнай уласнасці, структурных зрухаў у эканоміцы інтэлектуальнай уласнасці і ўдасканалення кіравання інтэлектуальнай уласнасцю ў рэгіёнах Расіі.

У фокусе новага нумара часопіса – пытанні фарміравання экасістэмы інтэлектуальнай уласнасці ў суб'ектах Расійскай Федэрацыі.

Цяперашнім часам шэраг рэгіёнаў Расіі праводзіць актыўную работу

па стымуляванні вынаходніцкай і патэнтна-ліцэнзійнай дзейнасці, распрацоўвае і ўкараняе інструменты падтрымкі сферы ІУ, фарміруе рэгіянальныя сістэмы кіравання ІУ. Асобныя рэгіёны паспяхова фарміруюць прадпрыемальніцкія экасістэмы, у якіх актыўна ўзаемадзейнічаюць малы і сярэдні бізнес, буйныя кампаніі, адукацыйныя і навуковыя арганізацыі і прадстаўнікі рэгіянальных адміністрацый.

Комплексны аналіз сістэмы мер, накіраваных на навукова-тэхналагічнае і інавацыйнае развіццё рэгіёна шляхам эфектыўных кіраўнічых рашэнняў, прыведзены ў артыкуле кіраўніка Распатэнта Ю. С. Зубава і кіраўніка адміністрацыі Рэспублікі Мардовія А. А. Здунава. Аўтары паказваюць, як намаганні, якія прыкладаюцца на федэральным узроўні, дапаўняюцца рэгіянальнымі мерамі для фарміравання выніковых кіраўнічых рашэнняў у галіне развіцця сферы інтэлектуальнай уласнасці.

Варта адзначыць, што Прыволжскую федэральную акругу вылучае высокая канцэнтрацыя прамысловай вытворчасці Расіі. У акрузе засяроджаная трэць інавацыйна актыўных прадпрыемстваў, каля паловы аб'ёму расійскага экспарту тэхналогій. Таму Аналітычны цэнтр ФІПУ ў дапамогу даследчыкам падрыхтаваў матэрыял аб актыўнасці ў сферы інтэлектуальнай уласнасці суб'ектаў Расійскай Федэрацыі, размешчаных у дадзенай агламерацыі.

Новыя выклікі часу звязаныя з лічбавізацыяй усіх сфер нашага жыцця, якія патрабуюць сучасных падыходаў да аховы інтэлектуальнай уласнасці. Мяркую важным адзначыць, што галоўная мэта лічбавай трансфармацыі Распатэнта і адпаведна ФІПУ як яго падведмай арганізацыі складаецца ў стварэнні для расійскіх грамадзян і арганізацый максімальнае зручнага доступу да дзяржаўных паслуг у сферы ІУ. Мы

працуем над скарачэннем тэрмінаў іх аказання, стварэннем сэрвісаў лічбавага ўзаемадзеяння. Мы ўпэўненыя, што гэта забяспечыць усім нашым кліентам аднолькавыя магчымасці кругласутачнага доступу да дзяржаўных паслуг і значна скароціць затраты часу і фінансаў.

Для даследчыкаў гэтага навуковага напрамку падрыхтаваны ўнікальны аналітычны матэрыял, якія датычыцца навукова-публікацыйнай актыўнасці ў сферы штучнага інтэлекту.

Абарона дызайну графічных інтэрфейсаў сайтаў – адна з самых актуальных тэм сённяшняга дня. Аўтары артыкула «Патэнтаванне лічбавага графічнага інтэрфейсу: праблемы і шляхі вырашэння» Р. П. Іўліеў і В. Л. Аляксеева запрашаюць чытачоў да дыскусіі аб нормах патэнтнага права ў частцы, што закранае прамысловыя ўзоры, якія патрабуюць адаптацыі да лічбавай прыроды віртуальнага дызайну.

Рэдакцыя часопіса імкнецца прапанаваць сваім чытачам шырокую інфармацыю пра сусветныя тэндэнцыі ў сферы інтэлектуальнай уласнасці. У дадзеным нумары – навіны патэнтных ведамстваў Усходняй Азіі.

У рубрыцы «Кніжная паліца» прыведзеная манаграфія «Кіраванне інтэлектуальнай уласнасцю ў эканоміцы ведаў. Прававое рэгуляванне і камерцыялізацыя». Праца калектыву аўтараў цікавая сваёй накіраванасцю на навуковае асэнсаванне эканамічных аспектаў трансферу тэхналогій і кіравання інтэлектуальнай уласнасцю ва ўмовах лічбавай трансфармацыі.

Працуючы над кожным выпускам, мы імкнёмся не толькі быць цікавымі, але і прыносіць карысць.

*З павагай, А. П.
Нярэцін, галоўны
рэдактар часопіса, доктар
эканамічных навук*

Editorial

Dear readers, colleagues, friends!

New challenges have set ambitious goals for our organization establishing the development trajectory of FIPS as a multidisciplinary organization, which central core is scientific expertise.

The tasks of ensuring the intellectual sovereignty of our country require today a broad scientific discussion of issues related to management in the field of intellectual property. Therefore, FIPS develops scientific activities that are interdisciplinary in nature, covering the following problems:

- legal protection and examination of objects of intellectual property in the legislation of the Russian Federation and foreign countries;
- use and commercialization of objects of intellectual property, structural changes in the economics of intellectual property, and improvement of intellectual property management in the regions of the Russian Federation.

The focus of the new issue of the journal is the formation of an intellectual property ecosystem in the constituent entities of the Russian Federation.

Currently, a number of the Russian regions are actively working to stimulate inventive and patent-licensing activities, develop and implement tools to support the IP sector, and form regional IP management systems. Certain regions are successfully forming entrepreneurial ecosystems where small and medium businesses, large companies, educational and scientific organizations and representatives of regional administrations actively interact.

A comprehensive analysis of the system of measures aimed at the scientific, technological and innovative development of the region through effective management decisions is given in the article by Zubov Yu. S., Head of Rospatent, and Zdunov A. A., Head of the Administration of the Republic of Mordovia. The authors demonstrate how efforts taken at the federal level are complemented by regional measures to form effective management decisions in the development of the field of intellectual property.

It should be noted that the Volga Federal District is distinguished by a high concentration of industrial production in Russia. A third of innovatively active enterprises, about half of the Russian technology exports are concentrated in the district. Therefore, in order to help the researchers, the FIPS Analytical Center has prepared a material on the activities in the field of intellectual property of the constituent entities of the Russian Federation located in this agglomeration.

New challenges of the time are associated with the digitalization of all areas of our life, which require modern approaches to the protection of intellectual property. I believe it is important to note that the main goal of the digital transformation of Rospatent and, accordingly, FIPS as its subordinate organization, is to create the most convenient access for Russian citizens and organizations to government services in the field of IP. We are working to reduce the time it takes to provide them and create digital interaction services. We are confident that this will provide all our

clients with equal opportunities for round-the-clock access to government services and will significantly reduce time and financial costs.

A unique analytical material regarding scientific and publishing activities in the field of artificial intelligence has been prepared for researchers in this scientific area.

Protection of a website graphical interface design is one of the most pressing topics today. The authors of the article "Patenting digital graphic interface: problems and solutions" Ivliev G. P. and Alekseeva O. L. invite readers to a discussion about the rules of patent law in the part relating to industrial designs, which require adaptation to the digital nature of a virtual design.

The editorial staff of the journal strive to provide its readers with extensive information about global trends in the field of intellectual property. This issue contains news from patent offices in East Asia.

The "Bookshelf" column introduces the monograph "Intellectual Property Management in the Knowledge Economy. Legal regulation and commercialization". The work of a team of authors is interesting for its focus on scientific understanding of the economic aspects of technology transfer and intellectual property management in the context of digital transformation.

Working on each issue, we always strive to be not just interesting, but also useful!

*Best regards, Oleg Neretin,
Editor-in-Chief,
Ph.D. in Economics*

ЗМЕСТ

Калонка галоўнага рэдактара

А. П. Нярэцін
108

1. Пытанні аховы і абароны праў інтэлектуальнай уласнасці

Ю. С. Зубаў, А. А. Здунаў
Фарміраванне сістэмы кіравання інтэлектуальнай уласнасцю у рэгіёне. Досвед Рэспублікі Мардовія
Yu. S. Zubov, A. A. Zdupov
Formation of an intellectual property management system in the region. Experience of the Republic of Mordovia

112

Р. П. Іўліеў і В. Л. Аляксеева
Патэнтаванне лічбавага графічнага дызайну: праблемы і рашэнні
G. P. Ivliev, O. L. Alekseeva
Patenting digital graphic design: problems and solutions

122

В. В. Відзьякіна
Ацэнка магчымай рызыкі парушэнняў выключнага права праваўладальніка пры зваротным інжынірынгу
V. O. Sirotyuk
Goals, objectives and methods of building a digital information fund of intellectual property

132

У. А. Сірацюк
Мэты, задачы і метады пабудовы лічбавага інфармацыйнага фонду інтэлектуальнай уласнасці

142

М. С. Барысава, С. С. Гараеў
Супастаўляльны аналіз вынаходніцкай і публікацыйнай актыўнасці як форм падавання звестак аб выніках дзейнасці навуковых і адукацыйных арганізацый вышэйшай адукацыі

M. S. Borisova, S. S. Goryaev.
Comparative analysis of inventive and publication activity as forms of reporting on the results of scientific and educational organizations of higher education

148

2. За межны досвед і міжнароднае супрацоўніцтва

Ю. Б. Грачова
Стварэнне гарманізаванай працэдуры рэгістрацыі прамысловых узораў у Еўразійскім рэгіёне: прычыны, перавагі
Yu. B. Gracheva
Creation of a harmonized procedure for registration of industrial designs in the Eurasian region: reasons, advantages

160

3. Агульныя пытанні патэнтнай справы. Вынаходніцтва

Н. У. Алісава
Правядзенне патэнтнага пошуку з выкарыстаннем Міжнароднай патэнтнай класіфікацыі (МПК) і Супольнай патэнтнай класіфікацыі (СПК) у галіне медыцыны на прыкладзе спосабаў і прылад для баланіравання страўніка
N. V. Alisova
Conducting a patent search in the field of medicine relating to the methods or arrangements for intragastric ballooning with the use of the International Patent Classification (IPC) and the Cooperative Patent Classification (CPC)

170

4. Аналітычныя матэрыялы

В. Я. Бацокіна, Ю. В. Заўгародняя
Даведка аб актыўнасці Прыволжскай федэральнай акругі ў сферы інтэлектуальнай уласнасці
O. E. Batsokina, Yu. V. Zavgorodnyaya
The activity of the Volga Federal District in the field of intellectual property

180

С. В. Астахаў, С. Ю. Наквасін
Навукова-публікацыйная актыўнасць у сферы штучнага інтэлекту I квартал 2024 года
S. V. Astakhov, S. Yu. Nakvasin
Scientific publication activity in the field of artificial intelligence – Q1 2024

188

5. Навіны замежных патэнтных ведамстваў

А. А. Ламакіна
Агляд галоўных падзей патэнтных ведамстваў Усходняй Азіі
A. A. Lomakina
East Asia intellectual property offices main events review

198

6. Кніжная паліца

Навуковыя рэдактары:
А. А. Афанасьеў, М. А. Бароўская, Ю. А. Калеснікаў, Т. В. Фядосава
«Кіраванне інтэлектуальнай уласнасцю ў эканоміцы ведаў: прававое рэгуляванне і камерцыялізацыя»
Scientific editors:
A. A. Afanasyev, M. A. Borovskaya, Yu. A. Kolesnikov, T. V. Fedosova
«Intellectual Property Management in the Knowledge Economy: Legal Regulation and Commercialization»

204

А. П. Нярэцін
Рэцэнзія на манаграфію
O. P. Neretin
Review for monograph

205

Ю. С. Зубаў
Рэцэнзія на манаграфію
Yu. S. Zubov
Review for monograph

206

1. ПЫТАННІ АХОВЫ І АБАРОНЫ ПРАЎ ІНТЭЛЕКТУАЛЬнай УЛАСНАСЦІ

Навуковы артыкул

Original article

УДК 347.77: 351

Фарміраванне сістэмы кіравання інтэлектуальнай уласнасцю у рэгіёне. Досвед Рэспублікі Мардовія

Юрый Сяргеевіч Зубаў^{✉*}, Арцём Аляксеевіч Здунаў^{**}

* Федэральная служба па інтэлектуальнай уласнасці.

** Рэспубліка Мардовія.

✉rosipatent@rosipatent.gov.ru

Анотацыя: ва ўмовах патрэбы пошуку новых рашэнняў, якія спрыяюць росту падлеглай падаткаабкладанню базы і эканомікі суб'ектаў Расійскай Федэрацыі, развіццю гандлю і прыцягненню грашовых плыняў у рэгіёны, важную ролю мае дзейнасць, накіраваная на падтрымку развіцця сферы інтэлектуальнай уласнасці. Артыкул асвятляе створаную ў Рэспубліцы Мардовія сістэму кіравання інтэлектуальнай уласнасцю, якая дазваляе рэгіёну займаць перадавыя пазіцыі па ключавых паказчыках, якія характарызуюць навукова-тэхналагічнае і інавацыйнае развіццё. Аўтары паказваюць, як дзеянні, якія выконваюцца на федэральным узроўні, дапаўняюцца рэгіянальнымі мерамі для фарміравання выніковых кіраўнічых рашэнняў у галіне развіцця сферы інтэлектуальнай уласнасці. Прыведзеныя вынікі выкарыстання інфраструктуры падтрымкі развіцця сферы інтэлектуальнай уласнасці, а таксама эфектыўнага спалучэння адміністрацыйных, кадравых, матэрыяльна-тэхнічных і фінансавых рэсурсаў, якія з'яўляюцца ключавымі элементамі экасістэмы інтэлектуальнай уласнасці ў Рэспубліцы Мардовія.

Ключавыя словы: дзяржаўнае кіраванне, інтэлектуальная ўласнасць, тэхнапарк, Рэспубліка Мардовія.

Для цытавання: Зубаў Ю. С., Здунаў А. А. Фарміраванне сістэмы кіравання інтэлектуальнай уласнасцю у рэгіёне. Досвед Рэспублікі Мардовія // Веснік ФІПУ. – 2024. – Т. 3, № 2 (8). С. 112–120.

Formation of an intellectual property management system in the region. Experience of the Republic of Mordovia

Yury S. Zubov^{✉*}, Artyom A. Zdunov^{**}

* Federal Service for Intellectual Property

** Republic of Mordovia

✉rosipatent@rosipatent.gov.ru

Abstract: in the context of the need to search for new solutions that contribute to the growth of the tax base and the economy of the constituent entities of the Russian Federation, the development of trade and the attraction of cash flows to the region, an important role is played by activities aimed at supporting the development of the intellectual property sector. The article highlights the intellectual property management system created in the Republic of Mordovia, which allows the region to occupy a leading position in key indicators characterizing scientific, technological and innovative development. The authors show how the efforts taken at the federal level are complemented by regional measures to form effective management decisions in the field of intellectual property development. The results of the use of the infrastructure to support the development of the intellectual property sector, as well as the effective combination of administrative, human, material and technical and financial resources, which are the key elements of the IP ecosystem in the Republic of Mordovia, are presented.

Keywords: public management, intellectual property, technopark, Republic of Mordovia.

For citation: Yury S. Zubov, Artyom A. Zdunov, Formation of an intellectual property management system in the region. Experience of the Republic of Mordovia // Bulletin of Federal institute of industrial property. 2024. Vol. 3, No. 2 (8). P. 112–120.

Уводзіны

Дасягненне тэхналагічнага суверэнітэту немагчымае без эфектыўнага развіцця навукі і тэхналогій, якія, у сваю чаргу, неразрыўна звязаныя з інстытутам інтэлектуальнай уласнасці (далей – ІУ) [1].

Мы можам ацэньваць сучасны стан тэхналагічнага развіцця краіны па дынаміцы патэнтавання, і па тым, як кампаніі і навуковы сектар распараджаюцца правамі на свае распрацоўкі. Для гэтага Урад Расійскай Федэрацыі пашырае галіновыя меры падтрымкі прамысловасці, запускае механізмы стымулявання, укараняе даступныя фінансавыя інструменты і падатковыя прэферэнцыі.

Варта адзначыць, што інтэлектуальная ўласнасць становіцца не толькі інструментам тэхналагічнага развіцця, але і індикатарам рэзультатыўнасці рашэнняў, якія ўкараняе дзяржава. Гэта датычыцца ўсіх галін эканомікі. Дзякуючы аператыўным мерам падтрымкі прадпрыемстваў, якія прымаліся дзяржавай на працягу шэрага апошніх гадоў, інавацыйная актыўнасць расійскіх заяўнікаў перайшла ў фазу ўстойлівага росту. У 2023 годзе дынаміка захавалася. Па выніках 2023 года Распатэнт фіксуе істотны рост колькасці патэнтных заявак. Так, ад айчынных кампаній, навуковых цэнтраў, універсітэцкай навукі пададзена больш заявак на рэгістрацыю патэнтаў у параўнанні з мінулым годам. У асобных тэхналагічных абласцях можна назіраць двухзначны рост¹. Штогод у тэхналагічным рэйтынгу Распатэнта з'яўляюцца новыя кампаніі і ўніверсітэцкія навуковыя цэнтры з паказчыкамі патэнтнай актыўнасці, якія растуць. Супольны прырост на 9 % у 2023 годзе забяспечыла ўся Расія. Гэты прыклад паказвае на імкненне айчынных кампаній павысіць капіталізацыю за кошт нематэрыяльных актываў. Комплекс мер, распачатых Урадам Расійскай Федэрацыі, дазваляе атрымаць падатковыя прэферэнцыі за эфектыўнае выкарыстоўванне інтэлектуальнай уласнасці. Напрыклад, працуе падатковая аптымізацыя па расходах арганізацый на правядзенне доследаў і распрацовак у дачыненні да шырокага пераліку перадавых тэхналогій з каэфіцыентам павышэння 1,5. Уведзены рэжым так званай «патэнтнай скрынкі», які дазваляе рэгіёну знізіць падатак на прыбытак для кампаній, якія атрымліваюць даход ад ліцэнзавання праў на распрацоўкі. Тым самым «патэнтная скрынка» дазваляе знізіць падатак на прыбытак ад роялці па ліцэнзіях з 20 да 3 %. Гэты механізм працуе ўжо ў чатырох рэгіёнах (Наўгародскай і Кемераўскай абласцях, Рэспубліцы Мардовіі і ХМАА).

Распатэнтам і Мінэканамразвіцця Расіі вызначаны спіс паказчыкаў, які варта разглядаць у прагнозных значэннях развіцця сферы ІУ. Паказчыкі, якія характарызуюць развіццё сферы ІУ, – індикатары інавацыйнага развіцця рэгіёна [2].

У 2021 годзе пад кіраўніцтвам Мінэканамразвіцця Расіі і Распатэнта спецыялістамі Федэральнага інстытута

прамысловай уласнасці (ФІПУ) былі распрацаваны Метадычныя рэкамендацыі для рэгіёнаў па фарміраванні стратэгічнага бачання і вызначэнні мэтавых паказчыкаў развіцця сферы ІУ і Метадычныя рэкамендацыі для рэгіёнаў па пабудове сістэмы кіравання ІУ [3], якія акумулююць інфармацыю аб стварэнні ў рэгіёнах уласных сістэм кіравання ІУ, у тым ліку механізмаў дзяржаўнай падтрымкі інавацыйнага прадпрыемальніцтва. Разам з тым неразвітасць культуры кіравання такімі аб'ектамі, неразуменне прынцыпаў працы з такімі актывамі прыводзіць да таго, што іх часта адносяць да «актываў высокай рызыкі», што часцяком перашкаджае развіццю рынку ІУ. Для вырашэння дадзенай праблемы патрабуецца ў тым ліку прааналізаваць развіццё рынку абароту праў на аб'екты інтэлектуальнай уласнасці ў рэгіёнах Расіі, якія фарміруюць экасістэму кіравання інтэлектуальнай уласнасцю на аснове трохбаковых пагадненняў «Мінэканамразвіцця – Распатэнт – рэгіён».

Варта адзначыць, што прастора інавацыйнай дзейнасці рэгіёна фарміруецца ў рамках існых асаблівасцей і ўмоў геаграфічна азначанай тэрыторыі інстытуцыйнага асяроддзя, уключаючы сацыяльна-культурныя асаблівасці: каштоўнасці, традыцыі, дзелавыя звычаі, выбраны шлях развіцця [4].

Цяперашнім часам шэраг рэгіёнаў Расіі праводзяць актыўную работу па стымуляванні вынаходніцкай і патэнтна-ліцэнзійнай дзейнасці, распрацоўваюць і ўкараняюць інструменты падтрымкі сферы ІУ, фарміруюць рэгіянальныя сістэмы кіравання ІУ. Асобныя рэгіёны паспяхова фарміруюць прадпрыемальніцкія экасістэмы, у якіх актыўна ўзаемадзейнічаюць малы і сярэдні бізнес, буйныя кампаніі, адукацыйныя і навуковыя арганізацыі і прадстаўнікі рэгіянальных адміністрацый [5].

Аktуальны агляд сістэмы кіравання інтэлектуальнай уласнасцю ў Расійскай Федэрацыі, які адлюстроўвае паўнамоцтвы і функцыі адказных органаў і структуры, прыведзены ў манаграфіі калектыву Паўднёвага федэральнага ўніверсітэта [6].

Інстытуты падтрымкі інавацыйнай дзейнасці рознай накіраванасці, якія дзейнічаюць у суб'ектах Расійскай Федэрацыі пры належным падыходзе да развіцця сферы ІУ і стымулявання вынаходніцкай і рацыяналізатарскай дзейнасці, здольныя аказаць істотны ўплыў на патэнтную актыўнасць суб'ектаў гаспадарання ў рэгіёне.

На думку Старшыні Рады Федэрацыі В. І. Матвіенка², стан рынку інтэлектуальнай уласнасці – самы важны паказчык стабільнасці і эканамічнай незалежнасці дзяржавы. Тыя суб'екты Расійскай Федэрацыі, якія ўжо сёння зрабляць стаўку на развіццё рынку інтэлектуальных праў, змогуць забяспечыць свой дабрабыт на дзесяцігоддзі наперад.

¹ Гадавая справаздача Федэральнай службы па інтэлектуальнай уласнасці за 2023 г. // Распатэнт: сайт. URL: <https://rospatent.gov.ru/content/uploadfiles/otchet-2023-ru.pdf> (дата звароту 19.05.2024).

² Матвіенка, В. І. Рэгіёны павінны навучыцца эфектыўна выкарыстоўваць такі інструмент, як інтэлектуальная ўласнасць // Рада Федэрацыі Федэральнага Сходу Расійскай Федэрацыі: сайт. URL: <http://council.gov.ru/events/news/135101/> <https://www.probusiness.ru/news/314/33721> (дата звароту 20.05.2024).

Прыярытэтныя напрамкі і механізмы развіцця сферы інтэлектуальнай уласнасці ў рэгіёне павінны быць вызначаныя ў дакументах стратэгічнага планавання, якія прадугледжваюць комплекс мерапрыемстваў і мер падтрымкі, што вызначаюць палітыку рэгіянальных органаў выканаўчай улады, фарміраванне інстытуцыйнага асяроддзя і забеспячэнне рэсурснай базы. Пры гэтым пры распрацоўцы праграмага дакумента ў сферы ІУ мэтазгодна ўлічыць прыярытэтныя напрамкі навукова-тэхналагічнага развіцця³ і стратэгічныя арыенціры навукова-тэхналагічнага развіцця Расійскай Федэрацыі, вызначаныя ў такіх дакументах, як Стратэгія навукова-тэхналагічнага развіцця Расійскай Федэрацыі⁴, і Канцэпцыі тэхналагічнага развіцця на перыяд да 2030 года⁵, прадугледжаныя дзяржаўнай праграмай навукова-інавацыйнага развіцця кожнага суб'екта Расійскай Федэрацыі.

Таксама патрэбна ў дакументах стратэгічнага планавання рэгіёна прадугледзець мерапрыемствы і інструменты, якія забяспечваюць актывізацыю работ, звязаных з прававой аховай вынікаў інтэлектуальнай дзейнасці (далей – ВІД) на прадпрыемствах і ў арганізацыях рэгіёна, у тым ліку ўлічваючы існы значны патэнцыял суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрыемства (МСП) і стратэгічныя задачы па развіцці МСП і малых тэхналагічных кампаній у Расіі.

Немалаважна прадугледзець у рэгіянальным праграмным (стратэгічным) дакуменце ў сферы ІУ і комплекс мерапрыемстваў, накіраваных на развіццё вынаходніцкай дзейнасці сярод моладзі. Залучэнне моладзі да актыўнага ўдзелу ў навукова-тэхнічнай творчасці і асваенне ёю асноўных навыкаў прававой аховы вынікаў гэтай дзейнасці з'яўляецца галоўнай задачай стварэння фундаментальнага грунту для паступальнага развіцця сферы ІУ рэгіёна. Так, напрыклад, шматгадовы досвед удзелу рэгіёна ў міжнародным дзіцячым конкурсе «Школьны патэнт – крок у будучыню!» або міжнароднай алімпіядзе па ІУ для старшакласнікаў сведчыць аб тым, што ў маладзёжным асяроддзі ёсць значныя рэзервы для падвышэння вынаходніцкай актыўнасці⁶.

Улічваючы важнасць для эканомікі рэгіёна і краіны ўвогуле прасоўвання і папулярызавання традыцыйных тавараў суб'ектаў Расійскай Федэрацыі, а таксама важнасць іх належнай прававой аховы, у рэгіянальнай

праграме ў сферы ІУ патрэбна таксама прадугледзець як мерапрыемствы, накіраваныя на выяўленне і аналіз сродкаў індывідуалізацыі, якія адлюстроўваюць сувязь рэгіянальных таваравытворцаў і іх прадукцыі з тэрыторыяй суб'екта (рэгіянальных брэндаў), з наступнай рэгістрацыяй іх у якасці таварных знакаў (далей – ТЗ), назваў месцаў паходжання тавараў (далей – НМПТ), геаграфічных указанняў (далей – ГУ) або калектыўных таварных знакаў (далей – ТЗ), так і выкарыстоўванне інструментаў падатковага стымулявання і даступнага фінансавання прадпрыемстваў.

Добрым грунтам для распрацоўкі рэгіянальных дакументаў стратэгічнага планавання ў сферы ІУ, якія фарміруюць мэтанакіраваную і скаардынаваную палітыку рэгіянальных органаў выканаўчай улады і элементаў інавацыйнай інфраструктуры, з'яўляюцца Рэкамендацыі па кіраванні правамі на вынікі інтэлектуальнай дзейнасці і сродкамі індывідуалізацыі (далей – Рэкамендацыі), прапанаваныя Міністэрствам эканамічнага развіцця Расійскай Федэрацыі⁷.

Адным з прыкладаў эфектыўнага ўжывання комплекснага падыходу ў рэалізацыі мерапрыемстваў, накіраваных на развіццё сферы ІУ, а таксама паспяховага ўзаемадзеяння федэральных і рэгіянальных органаў улады, арганізацый інавацыйнай інфраструктуры рэгіёна, прадпрыемстваў, вытворцаў і навукова-навуковага сектараў з'яўляецца Рэспубліка Мардовія.

У красавіку 2022 года было падпісана трохбаковае пагадненне⁸ паміж Міністэрствам эканамічнага развіцця Расійскай Федэрацыі, Распатэнтам і рэгіёнам аб узаемадзеянні ў рамках падтрымкі развіцця сферы ІУ ў Рэспубліцы Мардовія.

Сёння ў Мардовіі сфарміравана эфектыўная структура інавацыйнага развіцця, якая дае выдатны вынік. Яна ўключае ў сябе «Тэхнапарк-Мардовія», Нацыянальны даследчы Мардоўскі дзяржаўны ўніверсітэт ім. М. П. Агарова, фонды падтрымкі інавацыйнага бізнесу, тэрыторыю апераджальнага сацыяльна-эканамічнага развіцця «Рузаеўка» (монагорад), Рэспубліканскі ліцэй для таленавітых дзяцей і іншыя суб'екты структуры.

Матэрыялы і метады даследавання

У рамках сапраўднага артыкула на аснове адкрытых даных па рэгіёне будуць прааналізаваны ініцыятывы і праекты на рэалізацыі Распатэнта як з пункту гледжання механізмаў, так і эфектаў на ўзроўні пэўнага рэгіёна – Рэспублікі Мардовія.

У прыватнасці, гаворка ідзе пра:

1. трохбаковыя пагадненні Мінэканамразвіцця Расіі – Распатэнта – рэгіёна;

³ Указ Прэзідэнта Расійскай Федэрацыі «Аб зацвярджэнні прыярытэтных напрамкаў навукова-тэхналагічнага развіцця і пераліку самых важных навукаёмкіх тэхналогій» ад 18 чэрвеня 2024 г. № 529

⁴ Указ Прэзідэнта РФ ад 28.02.2024 № 145 «Аб Стратэгіі навукова-тэхналагічнага развіцця Расійскай Федэрацыі»

⁵ Распараджэнне Урада Расійскай Федэрацыі ад 20 мая 2023 г. № 1315-р Аб зацвярджэнні Канцэпцыі тэхналагічнага развіцця на перыяд да 2030 г. // Гарант: інфармацыйна-прававы партал. URL: <https://www.garant.ru/products/ipo/prime/doc/406831204/?ysclid=lxke1gbnxv870984526> (дата звароту: 08.05.2024).

⁶ У ФІПУ адбылася сустрэча з пераможцамі конкурсу «Школьны патэнт – крок у будучыню!» // ФДБУ «Федэральны інстытут прамысловай уласнасці»: сайт. URL: <https://www1.fips.ru/news/v-fips-sostoyalas-vstrecha-s-pobeditelnyami-konkursa-shkolnyy-patent-shag-v-budushchee/> (дата звароту: 08.05.2024).

⁷ Рэкамендацыі па кіраванні правамі на вынікі інтэлектуальнай дзейнасці і сродкамі індывідуалізацыі ў рэгіёнах Расійскай Федэрацыі ад 3 снежня 2018 г. // Распатэнт: сайт. URL: <https://rospatent.gov.ru/content/documents/rec-rid-03122018/download> (дата звароту: 08.05.2024).

⁸ Пагадненні Распатэнта з уладамі рэгіёнаў Расійскай Федэрацыі // Распатэнт: сайт. URL: <https://rospatent.gov.ru/content/uploadfiles/soglmordovia-15042022.pdf> (дата звароту: 19.05.2024).

2. развіццё сеткі цэнтраў падтрымкі тэхналогій і інавацый;
3. укараненне мер падатковага стымулявання;
4. стымуляванне рэгістрацыі рэгіянальных брэндаў;
5. акрэдытацыя арганізацый для правядзення папярэдняга інфармацыйнага пошуку ў дачыненні да заяўленых вынаходак або карысных мадэлей і папярэдняй ацэнкі іх патэнтаздольнасці (аўтсорсінг).

Экасістэма кіравання інтэлектуальнай уласнасцю ў Рэспубліцы Мардовія

За апошнія гады Рэспубліка Мардовія дабілася значных поспехаў у навукова-тэхналагічным развіцці, што аказала непасрэдны ўплыў на сацыяльна-эканамічны рост у рэгіёне. Мардовія штогод займае перадавыя пазіцыі па паказчыку ўдзельнай вагі інавацыйных тавараў, работ, паслуг у агульным аб'ёме адгружаных тавараў, выкананых работ, паслуг арганізацый прамысловай вытворчасці. На канец 2022 года, паводле даных Расстата, паказчык склаў 28,6 %, што забяспечыла Рэспубліку Мардовія першае месца па РФ. Гэта сведчыць пра высокі ўзровень эфектыўнасці прадпрыемстваў і арганізацый інавацыйнай сферы.

Фарміраванне экасістэмы ІУ ў рэгіёне мэтазгодна разгледзець па ўжо названых групах рэсурсаў: адміністрацыйных, кадравых, матэрыяльна-тэхнічных і фінансавых.

Пад адміністрацыйнымі рэсурсамі ў рамках дадзенага артыкула маюцца на ўвазе акты органаў дзяржаўнай улады, якія прымаюцца як на федэральным, так і на рэгіянальным узроўнях. І ў гэтай сувязі патрэбна асабліва падкрэсліць актыўны ўдзел рэгіёна ў рэалізацыі практычна ўсіх ініцыятыв, прапанаваных Распатэнтам і падтрыманых суб'ектамі заканадаўчай ініцыятывы.

Так, напрыклад, у 2023 годзе зацверджана новая дзяржаўная праграма Рэспублікі Мардовія «Навукова-тэхналагічнае і інавацыйнае развіццё Рэспублікі Мардовія» (далей – Праграма)⁹. Цяперашнім часам вядзецца праца па абнаўленні Праграмы. Яна накіраваная на павелічэнне долі інавацыйных тавараў, работ і паслуг у агульным аб'ёме адгружаных тавараў, выкананых работ, паслуг да 35 % да 2030 года.

Прыярытэт Праграмы – камерцыялізацыя распрацовак навуковых цэнтраў у рамках развіцця рэальнага сектара эканомікі. Праектная частка дзяржаўнай праграмы цесна звязаная з мерапрыемствамі праграмы акадэмічнага лідарства «Прыярытэт-2030».

Праграма прадугледжвае стварэнне федэральнага цэнтра развіцця біятэхналогій, які дазволіць забяспечыць поўны цыкл вытворчасці новых біятэхналагічных прэпаратаў у Расійскай Федэрацыі.

Асобна вылучаны праект «Фатоніка: матэрыялы, прылады, тэхналогіі», у рамках якога будзе забяспечвацца навуковае і кадравае суправаджэнне адной з прыярытэтных галін рэгіёна – вытворчасці прэформ, аптычнага валакна, спецвалокнаў і прылад на іх аснове.

Таксама ў структуру канцэпцыі абноўленай дзяржаўнай праграмы ўвайшлі праекты навукова-тэхналагічнага развіцця важных для рэгіёна галін – гэта «Матэрыялы новага пакалення і энергазберажэнне» і «Навукова-тэхналагічнае суправаджэнне сельскай гаспадаркі і перапрацоўчай прамысловасці».

Комплекс мерапрыемстваў на аснове працэсаў Праграмы накіраваны на забеспячэнне функцыянавання і развіцця інфраструктуры навукова-тэхнічнай і інавацыйнай дзейнасці, а таксама залучэнне студэнтаў, маладых вучоных і таленавітай моладзі ў сферу доследаў, распрацовак і інавацыйнага прадпрыемства.

Асабліва ўвага ў Праграме нададзена фармаванню ўмоў для стварэння ІУ, аховы, падтрымання і абароны праў на яе.

У састаў Праграмы ўключаная падпраграма «Развіццё рынку інтэлектуальнай уласнасці»¹⁰, распрацоўка і зацвярджэнне якой з'яўляецца вынікам рэалізацыі Пагаднення аб узаемадзеянні ў рамках падтрымкі развіцця сферы інтэлектуальнай уласнасці ў Рэспубліцы Мардовія № СР-11/2022–АЦ ад 15.04.2022 паміж Мініканамразвіцця Расійскай Федэрацыі, Распатэнтам і ўрадам Рэспублікі Мардовія. Пагадненне аб узаемадзеянні дазваляе ўкараніць у практычную дзейнасць Рэспублікі Мардовія рэкамендацыі па кіраванні правамі на ВІД і сродкі індывідуалізацыі ў рэгіёнах Расійскай Федэрацыі.

У адпаведнасці з рэкамендацыямі Мініканамразвіцця Расіі і Распатэнта ўсе дзейныя інструменты ў сферы ІУ аб'яднаныя ў Рэгіянальны стандарт па арганізацыі сістэмы кіравання ІУ ў Рэспубліцы Мардовія, які вызначае мінімальны набор рэкамендацыйных патрабаванняў, якім павінна адпавядаць сістэма кіравання ІУ ў рэгіёне, уключаючы вызначэнне адказных на ўзроўні міністэрстваў.

Выкананне мерапрыемстваў падпраграмы дазволіць развіць брэндывг Рэспублікі Мардовія, стварыць патрэбныя ўмовы для развіцця рынку ІУ і актыўней выкарыстоўваць у дзейнасці прадпрыемстваў права на ВІД.

Рэгіянальныя брэнды – гэта сур'ёзны рэсурс для развіцця эканомікі суб'ектаў, які дае шырокія магчымасці вытворцам [4].

У Мардовіі цяперашнім часам вядзецца сістэмная праца па падтрымцы і прасоўванні рэгіянальных брэндаў. Так, у снежні 2023 года ўрадам рэспублікі зацверджана рэгіянальная праграма падтрымкі і прасоўвання

⁹ Пастанова Урада Рэспублікі Мардовія ад 27.12.2023 № 755 «Аб зацвярджэнні Дзяржаўнай праграмы Рэспублікі Мардовія «Навукова-тэхналагічнае і інавацыйнае развіццё Рэспублікі Мардовія» і прызнанні страты сілы асобнымі пастановамі Урада Рэспублікі Мардовія» // Афіцыйны інтэрнэт-партал прававой інфармацыі: сайт. URL: <http://publication.pravo.gov.ru/document/1300202312280012> (дата звароту: 19.05.2024).

¹⁰ Пастанова Урада Рэспублікі Мардовія ад 15.06.2023 № 275 «Аб унясенні змены ў дзяржаўную праграму Рэспублікі Мардовія «Навукова-тэхналагічнае і інавацыйнае развіццё Рэспублікі Мардовія» // Афіцыйны інтэрнэт-партал прававой інфармацыі: сайт. URL: <http://publication.pravo.gov.ru/document/1300202306150001> (дата звароту: 19.05.2024).

рэгіянальных брэндаў Рэспублікі Мардовія¹¹, якая пра-дугледжае комплекс мерапрыемстваў, накіраваных на папулярызацыю мясцовых брэндаў на ўнутраным і знешнім рынках, садзейнічанне суб'ектам прадпрыемстваў дзейнасці ў скарачэнні выдаткаў на прасоўванне іх прадукцыі.

У рамках праграмы прадугледжваюцца фінансавыя і нефінансавыя меры падтрымкі. Да фінансавых мер падтрымкі можна аднесці прапанаванне льготных мікрапазых.

Нефінансавыя меры падтрымкі складаюцца з правядзення навучальных мерапрыемстваў, накіраваных на набыццё кампетэнцый у таваравытворцаў, аказанне маркетынговых паслуг, стварэнне інтэрнэт-крам і сайтаў для кампаній, прасоўванне прадукцыі для кампаній на электронных пляцоўках, правядзенне кірмашу самазанятых і інш.

Штогод у Рэспубліцы Мардовія дзеля папулярызацыі тавараў вытворцаў праводзіцца конкурс «Найлепшыя тавары Мардовіі». Ажыццяўляецца арганізацыя ўдзелу ў выставачна-кірмашовых мерапрыемствах у Расіі і замежных дзяржавах.

У 2023 годзе таксама быў зарэгістраваны рэгіянальны парасонавы брэнд «Зроблена ў Мардовіі» (АНА «ЦРК РМ»). Раней, у 2022 годзе, дзеля папулярызацыі і прасоўвання рэгіянальнага турызму і рэгіянальных брэндаў Рэспублікі Мардовія быў зарэгістраваны таварны знак «ТЕМНИКОВЪ» (адміністрацыя Цемнікаўскага раёна). Горад Цемнікаў з'яўляецца адным з самых старых гарадоў Рэспублікі Мардовія, у якім размешчаны адзін з самых вядомых манастыроў Расіі – Санаксарскі манастыр. Горад таксама з'яўляецца радзімай адмірала Ушакова.

Дзеля павышэння прававой пісьменнасці прадпрыемстваў і арганізацый рэгіёна ў 2023 годзе пры падтрымцы Распатэнта ў Рэспубліцы Мардовія быў праведзены семінар, прысвечаны пытанням рэгістрацыі рэгіянальных брэндаў.

Важным інфраструктурным зв'язком экасістэмы інтэлектуальнай уласнасці рэгіёна з'яўляецца Цэнтр падтрымкі тэхналогій, інавацый і інтэлектуальнай уласнасці АУ «Тэхнапарк-Мардовія», які на бясплатнай аснове аказвае ўсебаковае садзейнічанне і падтрымку прадпрыемствам у падрыхтоўцы, падачы і суправаджэнні заявак на рэгістрацыю рэгіянальных брэндаў у якасці геаграфічных указанняў, назваў месцаў паходжання тавараў, ажыццяўляе кансультацыйную і метадычную падтрымку суб'ектаў гаспадарання рэспублікі па ўсіх пытаннях прававой аховы, абароны і камерцыялізацыі ВІД і сродкаў індывідуалізацыі. У 2022 годзе зарэгістравана першае для Рэспублікі Мардовія геаграфічнае ўказанне «Мардоўскі мораны дуб».

У першым паўгоддзі 2023 года заяўнікамі Рэспублікі Мардовія былі пададзены заяўкі на рэгістрацыю

геаграфічных указанняў «Мардоўскі сідр» – ТАА «Край зямлі»; «Мардоўская гарэлка» – ТАА «ЛВЗ «Саранскі», а таксама заяўка на падаванне права выкарыстання раней зарэгістраванай ДУ «Мардоўскі мораны дуб» (ІП Салаякаеў А. Р.).

У канцы 2023 года пададзена на рэгістрацыю «Мардоўская ювелірная ёлачная цацка» (ІП Салаякаеў А. Р.), якая з'яўляецца ўнікальным відам ёлачных цацак, што вырабляюцца на тэрыторыі Рэспублікі Мардовія. Ювелірныя ёлачныя цацкі вырабляюцца з 2021 года і ўжо заваявалі інтарэс спажывцоў, якія асацыююць іх з рэспублікай. Пры вырабе цацак выкарыстоўваюцца прыродныя мінеральныя камяні, ювелірная эпаксідная смала, а ў некаторых варыянтах выканання – і субфасільная драўніна дуба (мораны дуб).

Таксама ў рэспубліцы працягвае актыўна развівацца і напрамак «Мардоўскі мораны дуб». У 2023 годзе распрацавана і ўжо рэалізуецца дарожная карта па прасоўванні гэтага напрамку ў рэгіёне, падрыхтаваны праект нацыянальнага стандарту па вырабах з субфасільнай драўніны дуба (моранага дуба). На 2024 год два вытворцы вырабаў з моранага дуба з'яўляліся ўладальнікамі выключных праў на ГУ «Мардоўскі мораны дуб». У студзені 2024 года падрыхтавана і накіравана на рэгістрацыю яшчэ адна заяўка на прапанаванне права выкарыстання на дадзены брэнд.

Дзеля павышэння вынаходніцкай актыўнасці прамысловых прадпрыемстваў і навуковых арганізацый, заключэння імі ліцэнзійных дагавораў з 1 студзеня 2024 г. набыў моц Федэральны закон ад 28.04.2023 № 166-ФЗ¹², які прадугледжае права суб'ектаў Расійскай Федэрацыі ўстанаўліваць паніжаную стаўку падатку на прыбытак для кампаній, што ажыццяўляюць дзейнасць па падаванні праў выкарыстання ВІД у выніку заключэння ліцэнзійнага дагавора.

У 2023 годзе ў Рэспубліцы Мардовія ўведзена нулявая падатковая стаўка па падатку на прыбытак у частцы рэгіянальнага бюджэту пры распадзёжэнні правамі на ВІД па ліцэнзійных дагаворах¹³.

Асноўныя ўмовы аказання льготы суб'ектам гаспадарання:

- наяўнасць ліцэнзійнага дагавора і яго рэгістрацыя ў Распатэнце,
- станоўчая падатковая гісторыя,
- адсутнасць запазычанасці па зароботнай плаце,
- адсутнасць кантролю над прадпрыемствам з боку замежных асоб.

¹¹ Распараджэнне Урада Рэспублікі Мардовія ад 25.12.2023 № 1050-Р «Аб зацвярджэнні рэгіянальнай праграмы падтрымкі і прасоўвання брэндаў Рэспублікі Мардовія».

¹² Федэральны закон ад 28.04.2023 № 166-ФЗ «Аб унясенні змены ў артыкул 284 часткі другой Падатковага кодэкса Расійскай Федэрацыі» // Афіцыйны інтэрнэт-партал прававой інфармацыі: сайт.

URL: <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202304280030> (дата звароту: 08.05.2024).

¹³ Закон Рэспублікі Мардовія ад 28.04.2023 № 22-З «Аб унясенні змен у артыкул 1 Закона Рэспублікі Мардовія «Аб зніжэнні ставак па падатку на прыбытак арганізацый» // Федэральная падатковая служба: сайт. URL: https://www.nalog.gov.ru/rn13/about_fts/docs/13486261/ (дата звароту: 08.05.2024).

У Рэспубліцы Мардовія дзейнічае новая мера падтрымкі тэхналагічных стартапаў на ранняй стадыі развіцця «Інавацыйны ваўчар»¹⁴. Фінансавая падтрымка фізічных асоб і суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрыемства ажыццяўляецца па выніках конкурсных працэдур за кошт сродкаў рэгіянальнага бюджэту. У 2023 годзе 10 праектаў атрымалі суфінансаванне да 100 % расходаў на аплату паслуг, звязаных з рэгістрацыяй інтэлектуальнай уласнасці, правядзеннем НДДКП і маркетынгавых даследаў.

Распрацавана і ўкараняецца рэгіянальная сістэма ўліку і захоўвання вынікаў НДДКП грамадзянскага прызначэння ў Рэспубліцы Мардовія¹⁵. У выніку магчымае больш эфектыўнае выкарыстоўванне ВІД, атрыманых за кошт бюджэтных сродкаў.

Інфармацыя пра аб'екты ўліку прапануецца ў Цэнтр падтрымкі тэхналогій, інавацый і інтэлектуальнай уласнасці АУ «Тэхнапарк-Мардовія», у чым веданні знаходзіцца ўказаная сістэма.

АУ «Тэхнапарк-Мардовія» таксама з'яўляецца ўдзельнікам супольнага праекта Сусветнай арганізацыі інтэлектуальнай уласнасці (CAIU) і Еўразійскай патэнтнага ведамства па тэхнапарках, які ўключае ў сябе абмен найлепшымі практыкамі і навучанне прадстаўнікоў пілотных тэхнапаркаў.

Асобна патрэбна адзначыць, што ў 2022 годзе ў Рэспубліцы Мардовія пры падтрымцы Распатэнта і ФІПУ быў арганізаваны і праведзены З'езд цэнтраў падтрымкі тэхналогій і інавацый Расійскай Федэрацыі.

Рэспубліка Мардовія далучылася да пілотнага праекта па рэалізацыі механізма крэдытавання пад залог аб'ектаў ІУ.

Разам з тым патрэбна адзначыць, што для крэдытных арганізацый аб'екты ІУ могуць быць аднесены да аб'ектаў з высокай рызыкай, бо дзеянне патэнта можа быць спынена на працягу ўсяго тэрміну яго дзеяння, а прававая ахова таварнага знака можа быць аспрэчана праз яго бесперапыннае невыкарыстоўванне на працягу трох гадоў. Для шмат якіх прадпрыемстваў у частцы аб'ектаў патэнтнага права гэта з'яўляецца і абмежаваннем для пастаноўкі на баланс аб'ектаў ІУ па рыначным кошце.

У Рэспубліцы Мардовія актыўна развіваецца адукацыйны блок у сферы ІУ.

У рамках выканання рашэння Рады па інтэлектуальнай уласнасці, пасяджэнне якой, дарэчы, праходзіла ў Саранску ў красавіку 2022 года, пад канец 2022 года на базе МДУ ім. М. П. Агарова быў адкрыты навучальны цэнтр па інтэлектуальнай уласнасці, і больш як 200

спецыялістаў прайшлі навучанне па супольнай з ФІПУ праграме павышэння кваліфікацыі.

У 2023 годзе навучальны цэнтр па інтэлектуальнай уласнасці МДУ ім. М. П. Агарова падпісаў пагадненне аб супрацоўніцтве з Расійскім экспертным цэнтрам і Школай эксперту РЭЦ па павышэнні кваліфікацыі супрацоўнікаў.

У рэгіёне працягваецца ўкараненне асноў ІУ ў школах. Праведзены адукацыйныя мерапрыемствы для 166 педагагічных работнікаў. З новага вучэбнага года плануецца ўкараненне ў адукацыйную праграму па грамадазнаўстве дадатковых навучальных гадзін па ІУ.

Асобна адзначым, што ў 2023 годзе МДУ ім. М. П. Агарова стаў акрэдытаванай Распатэнтам арганізацыяй і цяпер можа праводзіць папярэдні інфармацыйны пошук і папярэднюю ацэнку ў дачыненні да заяўленых вынаходак або карысных мадэлей і папярэдняю ацэнку іх патэнтаздольнасці.

Таксама ў структуру канцэпцыі абноўленай дзяржаўнай праграмы ўвайшлі праекты навукова-тэхналагічнага развіцця важных для рэгіёна галін – гэта «Матэрыялы новага пакалення і энергазберажэнне» і «Навукова-тэхналагічнае суправаджэнне сельскай гаспадаркі і перапрацоўчай прамысловасці».

Комплекс мерапрыемстваў на аснове працэсаў Праграмы накіраваны на забеспячэнне функцыянавання і развіццё інфраструктуры навукова-тэхнічнай і інавацыйнай дзейнасці, а таксама залучэнне студэнтаў, маладых вучоных і таленавітай моладзі ў сферу даследаў, распрацовак і інавацыйнага прадпрыемства.

Асаблівая ўвага ў Праграме нададзена фармаванню ўмоў для стварэння ІУ, аховы, падтрымання і абароны праў на яе.

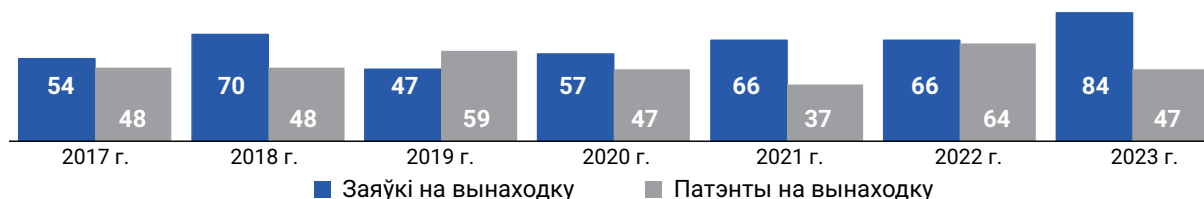
У 2023 годзе ў састаў Праграмы была дададзена падпраграма «Развіццё рынку інтэлектуальнай уласнасці», распрацоўка і зацвярджэнне якой з'яўляецца вынікам рэалізацыі Пагаднення аб узаемадзеянні ў рамках падтрымкі развіцця сферы інтэлектуальнай уласнасці ў Рэспубліцы Мардовія № СР-11/2022–АЦ ад 15.04.2022 паміж Мінэканамразвіцця Расійскай Федэрацыі, Распатэнтам і ўрадам Рэспублікі Мардовія. Пагадненне аб узаемадзеянні дазваляе ўкараніць у практычную дзейнасць Рэспублікі Мардовія рэкамендацыі па кіраванні правамі на ВІД і сродкі індывідуалізацыі ў рэгіёнах Расійскай Федэрацыі.

У адпаведнасці з рэкамендацыямі Мінэканамразвіцця Расіі і Распатэнта ўсе дзейныя інструменты ў сферы ІУ аб'яднаныя ў Рэгіянальны стандарт па арганізацыі сістэмы кіравання ІУ ў Рэспубліцы Мардовія, які вызначае мінімальны набор рэкамендацыйных патрабаванняў, якім павінна адпавядаць сістэма кіравання ІУ ў рэгіёне, уключаючы вызначэнне адказных на ўзроўні міністэрстваў.

Выкананне мерапрыемстваў падпраграмы дазволіць развіць брэндывг Рэспублікі Мардовія, стварыць патрэбныя ўмовы для развіцця рынку ІУ і актыўней выкарыстоўваць у дзейнасці прадпрыемстваў права на ВІД.

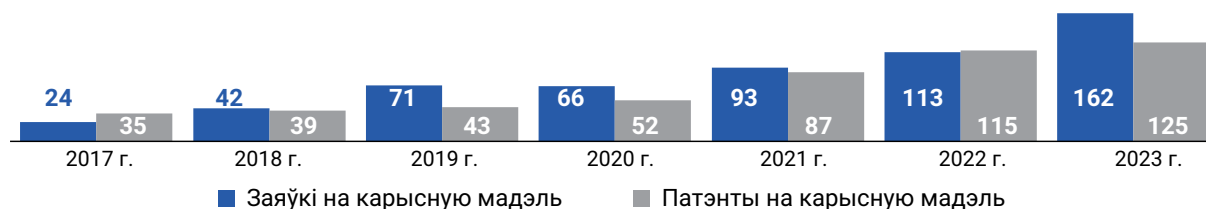
¹⁴ Палажэнне аб конкурсе «Інавацыйны ваўчар» // Агенцтва інавацыйнага развіцця Рэспублікі Мардовія // URL: <https://i-mordovia.ru/events/1394/> (дата звароту: 08.05.2024).

¹⁵ Загад Міністэрства прамысловасці, навукі і новых тэхналогій Рэспублікі Мардовія ад 04.12.2023 № 184 «Аб зацвярджэнні Становішча аб сістэме ўліку і захоўвання вынікаў навукова-даследчых, доследна-канструктарскіх і тэхналагічных работ грамадзянскага прызначэння ў Рэспубліцы Мардовія» // Афіцыйны інтэрнэт-партал прававой інфармацыі: сайт. URL: <http://publication.pravo.gov.ru/document/1301202312080001> (дата звароту: 19.05.2024).

Малюнак 1

Дынаміка падачы заявак і выдачы патэнтаў на вынаходку ў Рэспубліцы Мардовія за перыяд 2017–2023 гг. (паводле даных гадавых справаздач Распатэнта)

Малюнак 2

Дынаміка падачы заявак і выдачы патэнтаў на карысную мадэль у Рэспубліцы Мардовія за перыяд 2017–2023 гг. (паводле даных гадавых справаздач Распатэнта)

Рэгіянальныя брэндзі – гэта сур'езны рэсурс для развіцця эканомікі суб'ектаў, які дае шырокія магчымасці вытворцам [3].

У Рэспубліцы Мардовія цяперашнім часам вядзецца сістэмная праца па падтрымцы і прасоўванні брэндаў рэгіёна. Так, у снежні 2023 года ўрадам Рэспублікі Мардовія зацверджана рэгіянальная праграма падтрымкі і прасоўвання рэгіянальных брэндаў Рэспублікі Мардовія¹⁶, якая прадугледжвае комплекс¹⁷ мерапрыемстваў, накіраваных на папулярызаванне мясцовых брэндаў на ўнутраным і знешнім рынках, садзейнічанне суб'ектам прадпрыемстваў дзейнасці ў скарачэнні выдаткаў на прасоўванне іх прадукцыі.

У рамках праграмы прадугледжваюцца фінансавыя і нефінансавыя меры падтрымкі. Да фінансавых мер падтрымкі можна аднесці прапанаванне льготных мікрапазык.

Нефінансавыя меры падтрымкі складаюцца з правядзення навучальных мерапрыемстваў, накіраваных на набыццё кампетэнцый у таваравытворцаў, аказанне маркетынговых паслуг, стварэнне інтэрнэт-крам і сайтаў для кампаній, прасоўванне прадукцыі для кампаній на электронных пляцоўках, правядзенне кірмашу самазанятых і інш.

Штогод Цэнтрам падтрымкі тэхналогій і інавацый АУ «Тэхнапарк-Мардовія» супольна з Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Мардовія праводзяцца рэгіянальны і фінальныя этапы міжнароднага дзіцячага конкурсу «Школьны патэнт – крок у будучыню!». Сёлета ў рэгіянальную дырэкцыю для ўдзелу ў конкурсе паступіла 185 заявак

ад 174 школьнікаў з 40 адукацыйных устаноў Рэспублікі Мардовія. Па выніках фінальнага этапу конкурсу 72 працы (з іх Гран-пры – дзевяць работ, першае месца – 16 работ, другое месца – 18 работ, трэцяе месца – 19 работ, спецпрыз – 10 работ), пададзеныя ад Рэспублікі Мардовія, занялі прызавыя месцы, што склала 17 % ад агульнага ліку пераможцаў і прызёраў, якія прайшлі ў фінал. Тром пераможцаў фінальнага этапу XV Усерасійскага дзіцячага міжнароднага конкурсу «Школьны патэнт – крок у будучыню!» з Рэспублікі Мардовія былі дадзены рэкамендацыі на рэгістрацыю сваёй працы ў якасці аднаго з ВІД. Яны могуць атрымаць кансультацыі вядучых экспертаў Распатэнта, прававую падтрымку і дапамогу ў афармленні заявак на ІУ.

Цяперашнім часам праводзіцца праца па стварэнні цэнтра судовай экспертызы па ІУ на базе МДУ ім. М. П. Агарова, што дазволіць павысіць даступнасць судова-экспертных інструментаў у галіне ІУ ў рэспубліцы і рэгіёнах Прыволжскай федэральнай акругі.

Праведзеная праца адлюстроўваецца ў паказчыках развіцця рынку ІУ рэгіёна.

У 2023 годзе заяўнікі Рэспублікі Мардовія падалі ў Распатэнт 84 заяўкі на вынаходку, што на 27,3 % больш за паказчык 2022 года. Таксама заяўнікі рэгіёна атрымалі 47 патэнтаў на дадзены аб'ект ІУ ў 2023 годзе.

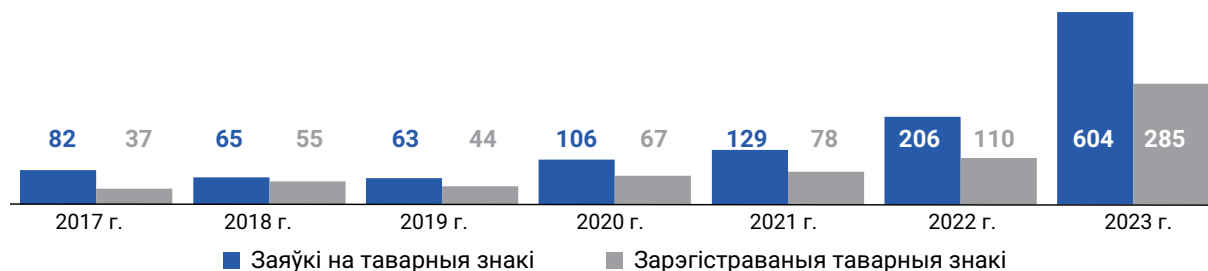
Дынаміка падачы заявак і выдачы патэнтаў на вынаходку ў Рэспубліцы Мардовія за перыяд 2017–2023 гг. прыведзеная на малюнку 1.

У 2023 годзе заяўнікі рэгіёна падалі ў Распатэнт 162 заяўкі на карысную мадэль, што на 43,4 % больш як летась, і з'яўляецца самым высокім значэннем паказчыка за перыяд, які даследуецца. Таксама ў мінулым годзе заяўнікі рэгіёна атрымалі 125 патэнтаў на дадзены аб'ект ІУ.

Дынаміка падачы заявак і выдачы патэнтаў на карысныя мадэлі ў Рэспубліцы Мардовія за перыяд 2017–2023 гг. прыведзеная на малюнку 2.

¹⁶ Распараджэнне Урада Рэспублікі Мардовія ад 25.12.2023 № 1050-Р «Аб зацвярджэнні рэгіянальнай праграмы падтрымкі і прасоўвання брэндаў Рэспублікі Мардовія».

¹⁷ Пастанова Урада Рэспублікі Мардовія ад 15.06.2023 № 275 «Аб унясенні змены ў дзяржаўную праграму Рэспублікі Мардовія «Навукова-тэхналагічнае і інавацыйнае развіццё Рэспублікі Мардовія « // Афіцыйны інтэрнэт-партал прававой інфармацыі: сайт. URL: <http://publication.pravo.gov.ru/document/1300202306150001> (дата звароту: 19.05.2024).

Малюнак 3

Динаміка падачы заявак і рэгістрацыі таварнага знака ў Рэспубліцы Мардовія за перыяд 2017–2023 гг. (паводле даных гадавых справаздач Распатэнта)

Патрэбна адзначыць, што ў 2023 годзе заяўнікі Мардовіі падалі ў Распатэнт рэкордную для рэспублікі колькасць заявак на таварны знак – 604 адз., што амаль у тры разы больш як летась і больш чым у сем разоў перавышае паказчык 2017 года. Таксама заяўнікі рэгіёна на даследаванні атрымалі 285 пасведчанняў на таварны знак у 2023 годзе.

Динаміка падачы заявак і рэгістрацыі таварнага знака ў Рэспубліцы Мардовія за перыяд 2017–2023 гг. прыведзеная на малюнку 3.

Улічваючы высокую патэнтную актыўнасць у 2023 годзе, каэфіцыент вынаходніцкай актыўнасці Рэспублікі Мардовія, які разлічваецца як колькасць пададзеных заявак на выдачу патэнта на вынаходку і карысную мадэль на 10 000 чалавек насельніцтва, склаў 3,19. Для параўнання: у 2022 годзе ён склаў 2,27.

Вырас і ўзровень камерцыялізацыі праў на аб'екты ІУ. Па выніках 2023 года было зарэгістравана 83 дагаворы, у якіх бокам, які прымае або які перадае правы, выступаў праваўладальнік з Рэспублікі Мардовія. Сярод іх можна вылучыць 14 дагавораў аб адчужэнні выключнага права, 34 ліцэнзійных дагаворы аб падаванні права выкарыстання, 32 дагаворы камерцыйнай канцэсіі аб падаванні права выкарыстання і тры дагаворы аб залозе выключнага права.

10 кастрычніка 2023 г. ў Саранску (Рэспубліка Мардовія) Распатэнт адкрыў Прыволжскі цэнтр па інтэлектуальнай уласнасці, якія стаў другім рэгіянальным цэнтрам ФІПУ. Прыволжскі цэнтр па інтэлектуальнай уласнасці адкрыўся на тэрыторыі АУ «Тэхна-парк-Мардовія» – ключавага аб'екта інавацыйнай інфраструктуры рэгіёна. Спецыялісты цэнтра будуць праводзіць поўны цыкл экспертызы заявак на таварныя знакі і знакі абслугоўвання.

Заклучэнне

Грунтуючыся на вышэйпрыведзеным, можна гаварыць аб сфарміраванай у Рэспубліцы Мардовія сістэме кіравання ІУ, ключавымі складнікамі якой з'яўляюцца:

1. Комплексны характар актаў, якія прымаюцца рэгіёнам, а таксама іх адказнае выкананне. Так, напрыклад, у дзяржаўных праграмах навукова-тэхналагічнага развіцця або падтрымкі і прасоўвання рэгіянальных брэндаў у адпаведнасці з патрабаваннямі, якія вы-

стаўляюцца да распрацоўкі адпаведных праграм, замацоўваецца план мерапрыемстваў з указаннем аб'ёму і крыніцы фінансавання, а таксама адказных за рэалізацыю. Пры гэтым рэалізацыя мерапрыемстваў накіраваная на рэальнае ўдасканаленне сферы ІУ ў рэгіёне і павышэнне рэзультатыўнасці як бюджэтнага фінансавання, так і дзейнасці ўдзельнікаў праграм і праектаў.

2. Сістэма фінансавага стымулявання выкарыстання ІУ.
3. Кадравае забеспячэнне. У рэгіёне можна вылучыць два апорныя цэнтры з кампетэнцыямі ў галіне ІУ: «Тэхнапарк-Мардовія» і МДУ ім. М. П. Агарова.
4. Арганізацыя і ўдзел у розных праектах, накіраваных на папулярызаванне сферы ІУ, як расійскага, так міжнароднага ўзроўню, што дазваляе абменьвацца досведам з калегамі і ўкараняць на ўзроўні рэгіёна самыя эфектыўныя механізмы.

Прыведзены прыклад рэгіянальнай палітыкі ў поўнай меры сведчыць пра справядлівасць тэзіса аб тым, што інтэлектуальная ўласнасць – гэта значны эканамічны актыў, ключавы драйвер фарміравання рынку абароту праў на тэхналогіі. Як адзначыў на канферэнцыі «Эра ІР» намеснік міністра эканамічнага развіцця М. Калеснікаў, інтэлектуальная ўласнасць з'яўляецца ключавым складнікам эканомікі краіны. Гэта і самыя новыя распрацоўкі, тэхналогіі, дызайн, праграмае забеспячэнне, якія ўжываюцца ў самых новых таварах і паслугах. Узмацненне ролі тэхналогій як фактару развіцця эканомікі і сацыяльнай сферы патрэбнае для пераходу да інавацыйна арыентаванага росту¹⁸. Цяперашнім часам менавіта ІУ становіцца фундаментам дзяржаўнай палітыкі для забеспячэння тэхналагічнага лідарства краіны, а аб'екты ІУ ўяўляюць сабою грунт любой сучаснай тэхналогіі. Больш за тое, часта камерцыйны поспех распрацоўкі вызначаецца менавіта нематэрыяльнымі элементамі – брэндам, які пазнаюць, прывабным дызайнам, ахаванай ІУ. Дзяржавы, дзе нематэрыяльныя актывы граюць важную ролю ў эканоміцы, звычайна займаюць выгадныя пазіцыі ў сістэме сусветнага раздзялення працы, дэманструюць

¹⁸ Тэлеканал «Пра бізнес»: сайт. URL: <https://www.probusinessstv.ru/news/314/33721> (дата звароту 20.05.2024).

рост валавога ўнутранага прадукту, у тым ліку за кошт высокай долі ІУ ў дабаўленым кошце ў прадукцыі, якая вырабляецца, і паслугах, якія аказваюцца [7].

Фарміраванне новай эканамічнай палітыкі дзяржавы і бізнесу, заснаванай на ведах, дазваляе лічыць, што перадавыя тэхналогіі, інавацыі, у якіх увасобленыя ВІД, становяцца асноўным рухавіком развіцця як на асобных прадпрыемствах у розных галінах прамысловасці, так і дзяржавы ўвогуле.

Спіс літаратуры

1. Гумерава, Л. С. «Тэма развіцця інстытута інтэлектуальнай уласнасці з'яўляецца адной з ключавых у спісе спраў Камітэта Рады Федэрацыі па навуцы, адукацыі і культуры» / Л. С. Гумерава // Веснік ФІПУ. – 2023. – Т. 2, № 3 (5). – С. 12–13.
2. Сістэма ацэнкі і маніторынгу інавацыйнага развіцця рэгіёнаў Расіі / І. М. Бортнік, Г. І. Сянчэня, Г. А. Міхеева [і інш.] // Інавацыі. – 2012. – № 9 (167). – С. 25–38.
3. Зубаў, Ю. С. Распатэнт у кіраванні рэгіянальным развіццём у парадыгме развіцця сферы інтэлектуальнай уласнасці / Ю. С. Зубаў, А. П. Нярэцін // Кіраванне навукай і навукаметрыя. – 2022. – Т. 17, № 1. – С. 67–81. – DOI 10.33873/2686–6706.2022.17–1.67–81.
4. Martin R., Sunley P. Path dependence and regional economic evolution // Journal of Economic Geography. 2006. No. 6. P. 395–437
5. Нярэцін, А. П. Інтэлектуальны суверэнітэт эканомікі Расіі / А. П. Нярэцін; Федэральны інстытут прамысловай уласнасці. – М.: Федэральная дзяржаўная бюджэтная ўстанова «Федэральны інстытут прамысловай уласнасці», 2022. – 166 с. – ISBN 978–5–6042896–9–3.
6. Кіраванне інтэлектуальнай уласнасцю ў эканоміцы ведаў: прававое рэгуляванне і камерцыялізацыя: манаграфія / нав. рэд.: А. А. Афанасьеў, М. А. Бароўская, Ю. А. Калеснікаў, Т. В. Фядосава; Паўднёвы федэральны ўніверсітэт. – Растоў-на-Доне; Таганрог: Выдавецтва Паўднёвага федэральнага ўніверсітэта, 2023. – 348 с. – ISBN: 978–5–9275–4474–5.
7. Аляксандрава, Г. У. Роля нематэрыяльных актываў у стварэнні кошту кампаній ва ўмовах інтэлектуальнай эканомікі / Г. У. Аляксандрава, А. Г. Царова // Інтэлектуальная ўласнасць як базавая ўмова забеспячэння тэхналагічнага суверэнітэту Расійскай Федэрацыі: Зборнік дакладаў XXVI Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі Распатэнта, Масква, 29 верасня 2022 г. / Адказны за выпуск рэдактар А. Г. Царова. – Масква: Федэральная дзяржаўная бюджэтная ўстанова «Федэральны інстытут прамысловай уласнасці», 2022. – С. 11–14.

Інфармацыя аб аўтарax

Юрый Сяргеевіч Зубаў, кандыдат педагагічных навук, кіраўнік Федэральнай службы па інтэлектуальнай уласнасці (Расія, 125993, г. Масква, Беражкоўская наб., д. 24, буд. 12); rospatent@rospatent.gov.ru

Арцём Аляксеевіч Здунаў, кандыдат эканамічных навук, кіраўнік Рэспублікі Мардовія (Расія, 430002, Рэспубліка Мардовія, г. Саранск, вул. Савецкая, д. 35); kanc@e-mordovia.ru

Information about the authors

Yury S. Zubov, Cand. Sci. (Pedagogy), Head of the Federal Service for Intellectual Property (Berezhkovskaya emb. 24–12, Moscow, 125993, Russian Federation); rospatent@rospatent.gov.ru

Artyom A. Zdunov, Cand. Sci. (Economics), Head of the Republic of Mordovia (Sovetskaya str., 35, Saransk, Republic of Mordovia, 430002, Russia); kanc@e-mordovia.ru

Аўтары заяўляюць аб адсутнасці канфлікту інтарэсаў.
The authors declare no conflict of interests.

Паступіў у рэдакцыю 23.05.2024

Дапрацаваны пасля рэцэнзавання 29.05.2024

Прыняты да публікацыі 30.05.2024

Распатэнт аб'яўляе конкурс «ПАСПЯХОВЫ ПАТЭНТ»

Мэта конкурсу: выяўленне станоўчага досведу айчынных распрацоўшчыкаў па ўкараненні запатэнтаваных тэхналогій у розных галінах прамысловасці па выніках 2023 года.

- Конкурс закліканы прыцягнуць увагу айчынных распрацоўшчыкаў да вынаходніцкай дзейнасці, павышэння ўзроўню пісьменнасці ў сферы інтэлектуальнай уласнасці, а таксама дэманстрацыі пераваг камерцыялізацыі інавацыйнай прадукцыі.
- У конкурсе могуць браць удзел расійскія вынаходнікі (юрыдычныя і фізічныя асобы), праваўладальнікі патэнта на вынаходку, якія падалі ўсе дакументы ў адпаведнасці з умовамі конкурсу.
- Прэтэндэнт падае заяўку на сайце Распатэнта ў электроннай форме шляхам запаўнення даных, указаных у анкеце.
- Тэрмін падачы заяўкі – з 15 чэрвеня па 10 жніўня 2024 г.
- Конкурсны адбор ажыццяўляе журы, у склад якога ўваходзяць прадстаўнікі навукі, бізнес-структур, грамадскіх арганізацый у сферы інтэлектуальнай уласнасці і экспертаў ФІПУ.
- Па выніках конкурснага адбору выбіраецца 10 патэнтаў, якія атрымалі найбольшую колькасць балаў па выніках галасавання журы.
- Лаўрэаты і фіналісты конкурсу ўзнагароджваюцца дыпламамі і нагруднымі знакамі. Уладальніку дыплама лаўрэата конкурсу ўручаецца памятны знак і сертыфікат на навучанне ў ФІПУ па праграмах павышэння кваліфікацыі.

**Конкурс праводзіцца пры падтрымцы
Мінадукавукі Расіі ў рамках
рэалізацыі федэральнага праекта
«Папулярызацыя навукі і тэхналогій».**

#ДЗЕСЯЦІГОДДЗЕНАВУКІ

#МІНАДУКНАВУКІРАСІІ

#ПАПУЛЯРЫЗАЦЫЯНАВУКІ

**Тэлефон:
+7 (499) 240-32-14**

Навуковы артыкул

Original article

УДК 347.772

Патэнтаванне лічбавага графічнага дызайну: праблемы і рашэнні

Рыгор Пятровіч Іўліеў, Вольга Лянараўна Алексеева[✉]

Федэральны інстытут прамысловай уласнасці

[✉]OAlekseeva@rupto.ru

Анатацыя: татальная лічбавізацыя ставіць перад заканадаўцамі новыя задачы, звязаныя з прававой аховай творчых вынікаў інтэлектуальнай дзейнасці ў лічбавым асяроддзі. Эфектыўным інструментам канкурэнтнай барацьбы распрацоўшчыкаў праграмных прадуктаў прызнаюцца графічныя інтэрфейсы карыстальнікаў і віртуальныя графічныя сімвалы, якія патрабуюць надзейнай прававой аховы. Аднак нормы патэнтнага права, што ўжываліся дзесяцігоддзямі ў частцы, якія закранае прамысловыя ўзоры, патрабуюць адаптацыі да лічбавай прыроды віртуальнага дызайну. Спецыялістамі абмяркоўваюцца пытанні патэнтавання графічнага інтэрфейсу карыстальніка і віртуальнага графічнага сімвала. Рэгламентацыя ў розных краінах адрозніваецца. Мэта доследу — вывучэнне і супастаўленне падыходаў заканадаўцаў краін далёкага замежжа (Кітая, Еўрапейскага саюза, ЗША і Японіі), а таксама заканадаўцаў Расіі і дзяржаў-удзельнікаў Еўразійскай патэнтнай канвенцыі да рэгламентацыі правіл патэнтавання графічнага інтэрфейсу карыстальніка і віртуальнага графічнага сімвала, а таксама ў падрыхтоўцы прапановы па ўнясенні адпаведных змен у расійскае і еўразійскае патэнтнае заканадаўства. Выяўлены важныя для патэнтавання графічных інтэрфейсаў і віртуальных графічных сімвалаў асаблівасці прававой рэгламентацыі, падабенства і адрознення ў рэгламентацыі, дадзена ацэнка падыходам, якія ўжываюцца, з пункту гледжання аб'ёму прапанаваных патэнтных праў. Вызначаны магчымыя шляхі ўдасканалення расійскага і еўразійскага заканадаўства аб прамысловых узорах, якія адносяцца да сферы віртуальнага дызайну.

Ключавыя словы: патэнтнае права, прамысловы ўзор, аб'ём прававой аховы прамысловага ўзору, графічны інтэрфейс карыстальніка (ГІК), віртуальны графічны сімвал, віртуальны дызайн, лічбавы графічны дызайн, пераходны ГІК, аніміраваны прамысловы ўзор.

Для цытавання: Іўліеў Р. П., Алексеева В. Л. Патэнтаванне лічбавага графічнага дызайну: праблемы і рашэнні // Веснік ФІПУ, 2024. Т. 3 № 2 (8). С. 122–131.

Падзякі: артыкул падрыхтаваны па матэрыялах навукова-даследчай працы ФІПУ «Правядзенне параўнальных доследаў заканадаўства Расіі і замежных краін у галіне прамысловых узораў з мэтай падрыхтоўкі на падставе атрыманых даных аналітычнай справаздачы аб стане сферы прававой аховы і абароны прамысловых узораў з прапановамі па павышэнні прывабнасці дадзенай сферы для заўнікаў (праваўладальнікаў) і іншых зацікаўленых асоб».

Patenting digital graphic design: problems and solutions

Grigory P. Ivliev, Olga L. Alekseeva[✉]

Federal Institute of Industrial Property

[✉]OAlekseeva@rupto.ru

Abstract: total digitalization faces legislators with new challenges related to the legal protection of creative results of intellectual activity in the digital environment. Graphical user interfaces and virtual graphic symbols, which require effective legal protection, are recognized as an efficient tool for competition among software developers. However, patent law provisions regarding industrial designs applied for decades require adaptation to the digital nature of virtual design. Experts discuss the issues of patenting a graphical user interface and a virtual graphic symbol: what is considered a product when patenting them, how to

determine the scope of legal protection of such industrial designs, including if the components of the graphical interface are animated elements or transition pages. Regulations vary from country to country. The Russian lawmakers will have to find their own solution. The Eurasian lawmakers faces the same task. The aim of the research was to study and compare the approaches of lawmakers of non-CIS countries, including China, the European Union, the USA and Japan, as well as lawmakers of Russia and member states of the Eurasian Patent Convention, to the regulation of the rules for patenting a graphical user interface and a virtual graphic symbol, as well as prepare proposals to introduce appropriate changes to the Russian and Eurasian patent legislation. The study revealed legal regulation peculiarities that are important for patenting graphical interfaces and virtual graphic symbols applied by lawmakers in different countries and regions, similarities and differences in regulation, and assessed the approaches used in terms of the scope of patent rights granted. The study defines possible ways to improve the Russian and Eurasian legislation on industrial designs related to the field of virtual design.

Keywords: patent law, industrial design, scope of legal protection of an industrial design, graphical user interface (GUI), virtual graphic symbol, virtual design, digital graphic design, transitional GUI, animated industrial design.

For citation: Grigory P. Ivliev, Olga L. Alekseeva, Patenting digital graphic design: problems and solutions// Bulletin of Federal institute of industrial property. 2024. Vol. 3, No. 2 (8). P. 122 – 131.

Acknowledgements: The article is based on the materials of the research work of FIPS «Conducting comparative studies of the legislation of Russia and foreign countries in the field of industrial designs in order to prepare, based on the data obtained, an analytical report on the state of the field of legal enforcement and protection of industrial designs with proposals for increasing the attractiveness of this area for applicants (right holders) and other interested parties».

Татальная лічбавізацыя экалагічнай нішы чалавека змяняе прыроду вынікаў яго інтэлектуальнай творчай дзейнасці. На пярэдні план выходзяць дасягненні, якія прадугледжваюць выкарыстоўванне праграмных прадуктаў. Адзін з напрамкаў, што інтэнсіўна развіваюцца, – творчасць дызайнераў, якія распрацоўваюць графічныя інтэрфейсы карыстальнікаў (ГІК), якія ўключаюць у сябе віртуальныя графічныя кампаненты (графічныя сімвалы). Арыгінальныя графічныя інтэрфейсы і знакі прызнаюцца эфектыўным інструментам канкурэнтнай барацьбы распрацоўшчыкаў праграмных прадуктаў. Такія творчыя вынікі маюць патрэбу ў эфектыўнай прававой ахове, якія прапануюцца патэнтным правам.

Дослед, праведзены Сусветнай арганізацыяй інтэлектуальнай уласнасці (САІУ) у 2017 годзе, паказаў¹, што патэнтная ахова ГІК ужо стала агульнапрынятай практыкай. Разам з тым пытанні састаўлення заявак на прамысловыя ўзоры, якія адносяцца да ГІК, у тым ліку якія ўключаюць пераходныя старонкі і анімраваныя элементы, пытанні вызначэння аб'ёму іх прававой аховы і шмат якія іншыя па-ранейшаму застаюцца актуальнымі. Нормы патэнтнага права ў мэтах іх ужывання для аховы лічбавага графічнага дызайну маюць патрэбу ў адаптацыі да новай прыроды аб'ектаў патэнтавання.

Прырода ГІК

Тэрмін «дызайн» ужываюць як для азначэння працэсу распрацоўкі дызайнерскага рашэння, з дапамогай якога ствараецца візуальна-камунікатыўнае асяроддзе, так і для азначэння канчатковага прадукту такога працэсу,

Арыгінальныя графічныя інтэрфейсы і знакі прызнаюцца эфектыўным інструментам канкурэнтнай барацьбы распрацоўшчыкаў праграмных прадуктаў. Такія творчыя вынікі маюць патрэбу ў эфектыўнай прававой ахове, якія прапануюцца патэнтным правам.

які фарміруе гэта асяроддзе². Асобным напрамкам дызайну з'яўляецца графічны дызайн – сродак візуальнай камунікацыі, выказвання ідэй, сэнсу і каштоўнасцей праз вобразы, відарысы, шрыфты, відэа і да т. п. [1]. Распрацоўка ГІК з'яўляецца адным з напрамкаў лічбавага графічнага дызайну.

Гісторыкі дызайну Шарлота і Пітэр Філ звязваюць з'яўленне ГІК з камп'ютарнай рэвалюцыяй у дызайне, якая адбылася ў 1984 годзе, калі з'явіўся першы арыгінальны настольны камп'ютар Apple Macintosh, задуманы маладым Стывам Джобсам і які стаў першым масавым камп'ютарам, у якім быў ужыты графічны інтэрфейс карыстальніка [2]. Яны ж адзначаюць, што «карцінкі прынцыпова новага графічнага інтэрфейсу – смеццевы кошык, бомба, усмешлівы манітор і г. д. – былі прыдуманымі адным з найвялікшых неапетых герояў

¹ Документ САІУ SCT/37/2 REV. URL: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/geoind/ru/sct_37/sct_37_2_rev.pdf (дата звароту: 12.10.2023).

² Агульнарасійскі класіфікатар прадукцыі па відах эканамічнай дзейнасці (АКПД 2) ОК 034–2014 (КПЕС 2008), уведзены ў дзеянне Федэральным агенцтвам па тэхнічным рэгуляванні і метралогіі ад 31 студзеня 2014 г. № 14-ст.

Даследуючы прыроду ГІК, можна ўгледзець яго падабенства з прыродай аб'ектаў няўстойлівай формы, да якіх адносіцца, напрыклад, фантан, струмені якога «гуляюць», пакуль ёсць дынамічны напор вады, прытым яны могуць то з'яўляцца, то знікаць. Іншы прыклад – падсветка будынкаў. Што для такіх дызайнерскіх рашэнняў з'яўляецца вырабам? Як варта раскрываць такі дызайн у дакументах заяўкі на выдачу патэнта на прамысловы ўзор і як варта вызначаць аб'ём прававой аховы такіх дызайнерскіх рашэнняў?

камп'ютарнай рэвалюцыі – С'юзэн Кэр, якая надала „камп'ютару чалавечы твар» [2].

Цяперашнім часам ГІК стаў найбольш пашыраным спосабам узаемадзеяння чалавека з аперацыйнымі сістэмамі і прыкладным праграмным забеспячэннем.

У дакументах САІУ да ГІК адносяць як любы візуальны інтэрфейс, які дазваляе карыстальнікам узаемадзейнічаць з электроннымі прыладамі з дапамогай электронных/лічбавых элементаў, так і разнавіднасць карыстальніцкага інтэрфейсу, у якім элементы інтэрфейсу, у тым ліку значкі, ярлыкі, меню, кнопкі, спісы і да т. п., пададзеныя карыстальніку на дысплэі ў выглядзе графічнага дызайну (графічных відарысаў)³.

Дызайн у шмат якіх краінах, у тым ліку ў Расіі, ахоўваецца не толькі ў якасці аб'екта аўтарскага права, але і ў якасці аб'екта патэнтнага права – прамысловага ўзору. Да прамысловых узораў заканадаўцы адносяць, як вядома, вонкавы выгляд (дызайн) вырабаў (прадуктаў) прамысловай або саматужна-рамеснай вытворчасці.

Асаблівасць ГІК у тым, што іх нельга аднесці да характарыстык вонкавага выгляду вырабу ў звыклым разуменні, то бок да характарыстык вонкавага выгляду вырабу, яго аблічча, абумоўленых фізічнай, хімічнай або біялагічнай прыродай самога вырабу. Графічныя відарысы, якія генерыруюцца праграмамі для ЭВМ, паяўляюцца на экранах⁴ электронных прылад толькі ў тым выпадку, калі праграмае забеспячэнне ўсталявана і запушчана, відарыс існуе, пакуль праграма працуе. Пры гэтым ГІК можа складацца з некалькіх відарысаў,

якія паяўляюцца на экране ў пэўнай паслядоўнасці (так званы пераходны ГІК). Апроч таго, элементы ГІК могуць быць аніміраванымі.

У сувязі з такімі асаблівасцямі прыроды ГІК паўстае пытанне, як варта суадносіць прыроду ГІК з азначэннем паняцця «прамысловы ўзор»: што ў выпадку ГІК з'яўляецца вырабам і што – яго вонкавым выглядам?

Адказ, які часта сустракаецца: «ГІК – гэта вонкавы выгляд экрана манітора», не бясспрэчны. Наўрад ці нехта скажа, што фільм з'яўляецца вонкавым выглядам экрана. Відавочна, што і экран манітора, пакуль манітор ляжыць на складзе, не мае таго вонкавага выгляду, які ён набывае, калі праграма запушчана.

Даследуючы прыроду ГІК, можна ўгледзець яго падабенства з прыродай аб'ектаў няўстойлівай формы, да якіх адносіцца, напрыклад, фантан, струмені якога «гуляюць», пакуль ёсць дынамічны напор вады, прытым яны могуць то з'яўляцца, то знікаць. Іншы прыклад – падсветка будынкаў. Што для такіх дызайнерскіх рашэнняў з'яўляецца вырабам? Як варта раскрываць такі дызайн у дакументах заяўкі на выдачу патэнта на прамысловы ўзор і як варта вызначаць аб'ём прававой аховы такіх дызайнерскіх рашэнняў? З аднаго боку, відарысы струменя вады з'яўляюцца аб'ектамі матэрыяльнага свету, але, з іншага боку, яны не з'яўляюцца вырабамі ў звыклым тлумачэнні гэтага слова⁵.

Вонкавы выгляд аб'ектаў няўстойлівай формы (непастаянных аб'ектаў) патэнтуюць не ўсе краіны. Так, у шэрагу краін еўразійскай прасторы, напрыклад, у Азербайджане, Беларусі, Казахстане, Таджыкістане, Туркменістане, вонкавага выгляду аб'ектаў няўстойлівай формы прававая ахова ў якасці прамысловага ўзору не прапануецца. У расійскім заканадаўстве такая забарона існавала толькі да 2014 года. Тады ж паняццю «выраб» для мэт ужывання яго ў заканадаўстве аб прамысловых узорах было дадзена пашыральнае тлумачэнне. Было вызначана, што пад вырабам разумеецца любы выраб прамысловай або саматужна-рамеснай вытворчасці, у прыватнасці ўпакоўка, этыкетка, састаўны выраб, набор (камлект) вырабаў, шрыфт, а таксама самастойная частка вырабу⁶. Разам з тым вырабам няўстойлівай формы ў нарматыўным рэгуляванні ўвагі нададзена не было, хутчэй за ўсё, у сувязі з тым, што такія прамысловыя ўзоры вельмі рэдка сустракаюцца на практыцы.

Што ж датычыцца прамысловых узораў, якія адносяцца да ГІК, то яны актыўна рэгіструюцца ў Расійскай Федэрацыі буйнымі гульцамі рынку. Да 2023 года на імя ТАА «Яндэкс» зарэгістравана 114 прамысловых узораў, датычных ГІК, на імя ПАТ «Ашчадбанк» – 317, на імя «Самсунг Электронікс Ко., ЛТД» – 279.

³ Документ САІУ SCT/43/10 Rev. URL: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/sct/ru/sct_43/sct_43_10_rev.pdf (дата звароту: 12.10.2023).

⁴ Тут і надалей тэрмін «экран» ужываецца ў якасці абгульняючага паняцця ў дачыненні да тэрмінаў «дысплэй», «панэль візуальнага вываду».

⁵ ДАСТ 2.101–2016 «Міждзяржаўны стандарт. Адзіная сістэма канструктарскай дакументацыі. Віды вырабаў». URL: <https://files.stroyinf.ru/Data2/1/4293752/4293752379.pdf> (дата звароту: 12.10.2023).

⁶ П. 32 Патрабаванняў да дакументаў заяўкі на выдачу патэнта на прамысловы ўзор, зацверджаных загадам Мініканамразвіцця Расіі ад 30 верасня 2015 г. № 695 (са зменамі). URL: <https://new.fips.ru/to-applicants/industrial-designs/promyshlennyye-obraztsy-normativnye-dokumenty.php> (дата звароту: 12.10.2023).

Міжнародны досвед

Нягледзячы на рост падачы заявак, якія адносяцца да ГІК, у свеце (2021 г. — 12 935, 2022 г. — 20 749), якія-небудзь мадэльныя акты або міжнародныя пагадненні, што гарманізуюць правілы складання заявак на прамысловыя ўзоры, якія адносяцца да ГІК, міжнароднай супольнасцю пад эгідай САІУ не распрацаваныя⁷. У некаторай ступені на гарманізацыю накіраваная Міжнародная класіфікацыя прамысловых узораў (МКПУ)⁸, якую выкарыстоўвае большасць краін свету, у тым ліку Расія. З 1 студзеня 2023 г. набыла моц новая 14-я рэдакцыя МКПУ, адпаведна якой да класа 14-04 «Дысплэі, абразкі, ярлыкі», які ўжо ўключаў у сябе графічныя сімвалы для адлюстравання на экране, упершыню былі аднесены ГІК.

МКПУ з'яўляецца важным міжнародным інструментам, аднак палажэнні МКПУ не маюць праваўстаноўчага значэння, то бок не абавязваюць дзяржавы-ўдзельнікі патэнтаваць дызайн ГІК.

Яшчэ адным міжнародным актам з'яўляецца Міжнародны стандарт ІСО 9241-161:2016 «Эрганоміка ўзаемадзеяння чалавек — сістэма. Частка 161. Кіраўніцтва па элементах графічнага карыстальніцкага інтэрфейсу»⁹, распрацаваны пад эгідай Міжнароднай арганізацыі стандартызацыі (ІСО) з мэтай забеспячэння аднастайнага характару работы элементаў ГІК, іх функцыянальнасці, падавання і ў канчатковым выніку дзеля зручнасці выкарыстання. Аднак стандарт таксама не з'яўляецца актам, якія накладае якія-небудзь абавязацельствы на дзяржавы-ўдзельнікі, звязаныя з патэнтаваннем ГІК.

Прадметныя з пункту гледжання правы даследавання прававой аховы ГІК былі пачаты САІУ ў 2016 годзе. Пытанне было ўключана ў парадак дня Сталага камітэта САІУ па таварных знаках, геаграфічных указаннях і прамысловых узорах (далей — СКТЗ)¹⁰.

Праведзенае ў 2019 годзе апытанне, у якім прынялі ўдзел 66 краін, паказала, што прававая ахова ГІК прапануецца ў 59 краінах¹¹. Аднак практыка ведамстваў па шмат якіх пазіцыях не супадае, што абумоўлена аб'ектыўнымі прычынамі, звязанымі з унікальнасцю прыроды такіх аб'ектаў.

У якасці асноўных абмяркоўваліся пытанні:

Прадметныя з пункту гледжання правы даследавання прававой аховы ГІК былі пачаты САІУ ў 2016 годзе. Пытанне было ўключана ў парадак дня Сталага камітэта САІУ па таварных знаках, геаграфічных указаннях і прамысловых узорах (далей — СКТЗ).

- Ці можа быць запатэнтаваны дызайн ГІК у якасці прамысловага ўзору без відарыса вырабу, на якім усталяваная праграма, якая генерыруе ГІК?
- Калі відарыс вырабу абавязковы, то якія патрабаванні выстаўляюцца да відарысаў дызайну ГІК і вырабаў у заяўцы?
- Ці павінна быць паказаная ў дакументах заяўкі іншая, апроч відарыса вырабу, сувязь дызайну ГІК з вырабам, у якім ужыты ГІК, як неабходная ўмова аказання прававой аховы дызайну ГІК у якасці прамысловага ўзору?
- Калі ў дакументах заяўкі павінна быць паказаная іншая, апроч відарыса вырабу, сувязь з вырабам, то якая гэта сувязь (указанне вырабу ў назве і ў апісанні прамысловага ўзору, раскрыццё функцыянальнасці вырабу ў апісанні)?
- Як вызначаецца аб'ём прававой аховы прамысловага ўзору, які адносіцца да ГІК, у дзяржаве-ўдзельніку?
- Калі ўказанне вырабу, да якога ўжыты ГІК, абавязковае ў заяўцы, то як уплывае такое ўказанне на аб'ём прававой аховы прамысловага ўзору, які адносіцца да ГІК?
- Ці могуць атрымаць патэнтную ахову пераходныя старонкі ГІК пры патэнтаванні ГІК і анімраваныя ГІК¹²?

Даныя апытання, праведзенага САІУ, дазваляюць зрабіць некаторыя высновы ў дачыненні да патэнтавання ГІК у юрысдыкцыях з развітымі сістэмамі патэнтавання прамысловых узораў, падобнымі на расійскую сістэму (Кітай, Японія, ЗША, Ведамства па інтэлектуальнай уласнасці Еўрапейскага саюза (EUIPO)).

Кітай

Кітай выстаўляе найбольш строгія патрабаванні пры патэнтаванні дызайну ГІК як у частцы састаўлення заяўкі на прамысловы ўзор, так і ў частцы вызначэння аб'ёму прававой аховы прамысловага ўзору. У Кітаі можна запатэнтаваць ГІК, але нельга запатэнтаваць графічныя знакі, якія з'яўляюцца элементамі ГІК.

У Кітаі патрабуецца, каб у дакументах заяўкі абавязкова была паказаная сувязь ГІК з вырабам, то бок

⁷ Справаздача аб НДП па тэме «Правядзенне параўнальных даследаў заканадаўства Расіі і замежных краін у галіне прамысловых узораў з мэтай падрыхтоўкі на падставе атрыманых даных аналітычнай справаздачы аб стане сферы прававой аховы і абароны прамысловых узораў з прапановамі па павышэнні прывабнасці дадзенай сферы для заяўнікаў (праваўладальнікаў) і іншых зацікаўленых асоб» (заклучная) (раздзелы 1.2, 1.3, 1.4)/АДІСУ НДДКТР Рэг. № АААА-А20-120071490021-7/Рэг. № ІКРБС, падраздзел 1.5, с. 87–111.

⁸ Лакарнскае пагадненне аб Міжнароднай класіфікацыі прамысловых узораў (Лакарна, 8 кастрычніка 1968 г.). URL: <https://www.wipo.int/treaties/ru/classification/locarno/index.html> (дата звароту: 12.10.2023).

⁹ ISO 9241-161:2016 Ergonomics of human-system interaction – Part 161: Guidance on visual user-interface elements, IDT; URL: <https://www.scribd.com/document/340607446/En-16480-2012-Not-in-English> (дата звароту: 12.10.2023).

¹⁰ Дакумент САІУ SCT/35/6 ад 11 красавіка 2016 г. URL: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/sct/ru/sct_35/sct_35_6.pdf (дата звароту: 12.10.2023).

¹¹ Дакумент САІУ SCT/41/2 Rev 2. URL: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/sct/ru/sct_41/sct_41_2_rev_2.pdf (дата звароту: 12.10.2023).

¹² Пытанні ў абагульненым выглядзе адлюстроўваюць пытанні анкеты, прыведзенай у Дакуменце САІУ SCT/41/2 REV.2. Дадатак 1. URL: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/sct/ru/sct_41/sct_41_2_rev_2.pdf (дата звароту: 12.10.2023).

Кітай выстаўляе найбольш строгія патрабаванні пры патэнтаванні дызайну ГІК як у частцы састаўлення заяўкі на прамысловы ўзор, так і ў частцы вызначэння аб'ёму прававой аховы прамысловага ўзору. У Кітаі можна запатэнтаваць ГІК, але нельга запатэнтаваць графічныя знакі, якія з'яўляюцца элементамі ГІК.

ГІК разглядаецца як частка вонкавага выгляду вырабу. Сувязь дэманструецца шляхам:

- відарыса дызайну ГІК і відарыса вырабу (альбо часткі вырабу), да якога адносіцца ГІК, суцэльнымі лініямі;
- слоўнага ўказання вырабу, для выкарыстання ў якім прызначаны дызайн ГІК, у назве і апісанні прамысловага ўзору;
- раскрыцця ў апісанні функцыянальных характарыстык вырабу, звязаных з дызайнам ГІК.

Аб'ём прававой аховы, якая падаецца прамысловаму ўзору, уключае ў сябе відарыс ГІК з вырабам, для выкарыстання ў якім прызначаны дызайн ГІК. Увесь відарыс павінен быць выкананы суцэльнымі лініямі. Рэгістрацыя прамысловага ўзору, які адносіцца толькі да дызайну ГІК, і атрыманне на яго патэнта без указання вырабу (манітора або іншай прылады) у Кітаі немагчымыя.

Увядзенне такіх патрабаванняў Кітай тлумачыць патрэбай абмежаваць аб'ём прававой аховы прамысловага ўзору, а таксама імкненнем спрасціць пошук. Тэарэтычна такое рэгуляванне азначае, што ўладальнік праў на прамысловы ўзор, які адносіцца да ГІК для пральнай машыны, не зможа выставіць прэтэнзіі асобе, якая будзе выкарыстоўваць тоесны ГІК для медыцынскага абсталявання.

У Кітаі важна, каб сувязь ГІК з вырабам была паказаная на відарысах і ў апісанні на дату падачы заяўкі. Раскрыццё функцыянальных характарыстык вырабу ў апісанні таксама павінна быць прыведзена на дату падачы заяўкі. На стадыі вытворчасці па заяўцы, паводле вынікаў апытання¹³, указаныя недахопы афармлення не могуць быць устараненыя.

Аб'ём прававой аховы, які падаецца ў Кітаі, з'яўляецца адным з мінімальна магчымых. Анімацыйныя прамысловыя ўзоры і пераходныя ГІК могуць атрымаць прававую ахову ў Кітаі, калі яны пададзеныя ў электроннай форме або на паперы ў выглядзе статычных відарысаў, прычым усе відарысы павінны адносіцца да адной функцыі, быць візуальна звязанымі і даваць выразнае ўяўленне

аб руху. Аб'ём прававой аховы ў выпадку ўказаных ГІК вызначаецца па статычных відарысах.

Асобныя элементы ГІК у Кітаі не могуць быць запатэнтаваныя.

Еўрапейскі саюз

Найменш патрабавальнымі з'яўляюцца правілы патэнтавання ГІК у Еўрапейскім саюзе (ЕС). Ведамства па інтэлектуальнай уласнасці Еўрапейскага саюза (EUIPO), у адрозненне ад ведамства Кітая, патэнтуе не толькі дызайн ГІК, але і графічныя сімвалы.

Магчымасць такога патэнтавання вынікае з азначэнняў паняццяў «прамысловы ўзор» і «выраб», якія ўжываюцца ў заканадаўстве ЕС. Так, адпаведна арт. 3 Рэгламенту № 6/2002 Рады Еўрапейскага саюза «Аб прамысловых узорах Еўрапейскай супольнасці»¹⁴ (далей — Рэгламент EUIPO):

1. тэрмін «прамысловы ўзор» азначае вонкавы выгляд усяго вырабу або яго часткі, якая з'яўляецца вынікам асаблівасцей вырабу, у прыватнасці ліній, контураў, колераў, формы, тэкстуры і/ці матэрыялаў самога вырабу і/ці яго ўпрыгожання;
2. тэрмін «выраб» азначае любы прамысловы або выраблены ўручную прадмет, у тым ліку, сярод іншага, часткі, прызначаныя для зборкі ў канструкцыю складанага вырабу, упакоўку, стыль, графічныя сімвалы і друкарскія шрыфты, за выключэннем камп'ютарных праграм.

ГІК у дакументах ЕС адносяць да вырабаў па аналогіі з тым, як да вырабаў адносяць графічныя сімвалы. Раўнаванне ГІК і графічных сімвалаў, у тым ліку віртуальных, да вырабаў вызваляе еўрапейскага заканадаўца ад неабходнасці ўстанаўліваць патрабаванне абавязковага падавання вырабу, да якога адносіцца ГІК, на відарысах. Заяўнік сам вырашае, ці дэманструе яму выраб, у якім ужыты ГІК, або не. Заяўнік мае права не падаваць вырабу на відарысах або падаць яго суцэльнай ці пункцірнай лініяй. Не маюць значэння і функцыянальныя аспекты вырабу, да якога адносіцца ГІК. Іх раскрыццё ў апісанні прамысловага ўзору не патрабуецца.

Разам з тым патрабаванне на ўказанне сувязі ГІК з вырабам (прадуктам), да якога адносіцца ГІК, у заканадаўстве ЕС існуе. Паводле п. 2 арт. 36 Рэгламенту EUIPO, заяўка на рэгістрацыю прамысловага ўзору павінна змяшчаць «указанне на выраб, неад'ёмнай часткай якога або для ўжывання з якім прызначаны прамысловы ўзор». Пры гэтым, паводле п. 6 арт. 36 і арт. 38 Рэгламенту ЕС, указанне на выраб не ўплывае ні на аб'ём прававой аховы, якая падаецца прамысловаму ўзору, ні на вызначэнне даты падачы заяўкі на прамысловы ўзор.

У каментарыі спецыялістаў ЕС адзначана, што ў выпадку ГІК назва прадукту (вырабу) можа быць сфармулявана без указання вырабу, у якім ГІК ужыты, то бок,

¹³ Дакумент CAIY SCT/41/2 REV.2 Дадатак 1. URL: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/sct/ru/sct_41/sct_41_2_rev_2.pdf (дата звароту: 12.10.2023).

¹⁴ Прыняты ў Бруселі 12.12.2001, са зменамі і дадаткамі ад 18.12.2006 URL: <https://eecolog.ru/docs/xVvKYLXmEKgcKt7xgiNux> (дата звароту: 12.10.2023).

наприклад, як «графічний інтерфейс користувача», і що реєстрація промислового зображення тільки для дизайну ГІК, графічного символу, у тій мірі віртуального, калі єн приведзены самостойна, без якога-небудзь виробу, такого як манітор або іншая прылада, магчымая¹⁵. Наяўнасць інфармацыі аб выработе ў дакументах заяўкі на промисловы зобраз, паводле заканадаўства ЕС, у адрозненне ад заканадаўства Кітая, не мае праваўстаноўчага значэння. Такое значэнне ў ЕС мае толькі відарыс. Прававая ахова дизайну ГІК, графічных сімвалаў, зарэгістраваных EUIPO, распаўсюджваецца на любыя выработы ў выпадку, калі дызайн ГІК прадстаўлены на відарысах без выработы або выработ прадстаўлены перарывістымі лініямі. Ні ўказанне выработы, ні яго класіфікацыя не ўплываюць на аб'ём прававой аховы промисловага зображэння ЕС як такога. Зарэгістраваны промисловы зобраз дае яго праваўладальніку выключнае права на выкарыстоўванне гэтага зображэння ў прадуктах любога віду, а не толькі ў прадукце, указаным у заяўцы на рэгістрацыю. Такі аб'ём прававой аховы з'яўляецца максімальна магчымым.

Разам з тым, калі выработ будзе паказаны суцэльнымі лініямі, то аб'ём прававой аховы будзе распаўсюджвацца не толькі на дызайн ГІК, але і на паказаны выработ.

Заканадаўства ЕС дапускае рэгістрацыю пераходных ГІК і аніміраваных промисловых зображэнняў, якія адносяцца да ГІК або віртуальных графічных сімвалаў. У гэтым выпадку прымаюцца як рухомыя відарысы, так і статычныя, у тым ліку як у электроннай форме, так і на паперы. Разам з тым рухомыя відарысы разглядаюцца толькі як дадатковы тэхнічны спосаб візуалізацыі зображэння і не замяняюць сабою традыцыйных статычных прадстаўленняў. Патрабуецца таксама, каб усе віды аніміраванага ГІК або графічнага сімвала былі візуальна звязаныя, то бок яны павінны мець агульныя рысы і адносіцца да адной функцыі. Заяўнік павінен пранумараваць усе віды ў такім парадку, каб даць дакладнае прадстаўленне паслядоўнасці кадраў. Максімальная колькасць відаў — 7. Аб'ём прававой аховы такіх промисловых зображэнняў вызначаецца па статычных відарысах.

ЗША і Японія

З пункту гледжання гібкасці выстаўленых патрабаванняў заканадаўства ЗША і Японіі займаюць прамежкавае становішча паміж заканадаўствам Кітая і Еўрасаюза. У адрозненне ад Кітая, у гэтых краінах у якасці промисловых зображэнняў рэгіструецца не толькі дызайн ГІК, але і дызайн віртуальных графічных сімвалаў.

Патрабаванне, паводле якога абавязкова павінна быць усталяваная сувязь паміж ГІК і выработам, у якім ГІК ужыты, таксама прад'яўляецца ў абедзвюх краінах, аднак правілы ўказання сувязі адрозніваюцца.

У ЗША патрабаванне наяўнасці сувязі, якая павінна быць паказаная, прад'яўляецца да ўсіх промисловых зображэнняў. Такі падыход тлумачыцца тым, што патрабаванне,

паводле якога заяўкі на промисловыя зобразы павінны адносіцца да «дызайнерскіх рашэнняў для промисловых выработ», з'яўляецца патрабаваннем заканадаўства ЗША, якое вызначае прадмет аховы для патэнтаў на промисловыя зобразы¹⁶. Асноўныя артыкулы патэнтнага заканадаўства ЗША не змяшчаюць якіх-небудзь асаблівых палажэнняў, датычных вылучэння зображэнняў, якія змяшчаюць графічныя відарысы, у асаблівую катэгорыю. У дачыненні да графічных відарысаў, якія генерыруюцца камп'ютарам і выводзяцца на экран якой-небудзь прылады, дзейнічаюць агульныя патрабаванні да зображэнняў увогуле, прыведзеныя ў артыкулах раздзела 35 Кодэкса законаў ЗША (далей — U.S.C.¹⁷).

Ведамства ЗША распрацавала сіслы дапаможнік для экспертаў па правярцы адпаведнасці заяўленых графічных відарысаў, што генерыруюцца камп'ютарам і выводзяцца на экран, у якім раскрываюцца патрабаванні, што прад'яўляюцца да аб'екта, які патэнтуюцца ў якасці промисловага зображэння¹⁸.

Сувязь паказваецца ў заяўцы шляхам:

- прадстаўлення дызайну ГІК або графічнага сімвала з відарысам выработы (напрыклад, манітора камп'ютара, панэлі дысплэя або іх часткі) пункцірнымі або перарывістымі лініямі са слоўным указаннем выработы або без яго;
- прадстаўлення дызайну ГІК або графічнага сімвала з відарысам выработы (напрыклад, манітора камп'ютара, панэлі дысплэя або іх часткі) суцэльнымі лініямі са слоўным указаннем выработы або без яго.

Прадстаўленне толькі дызайну ГІК або графічнага сімвала са слоўным указаннем выработы толькі ў назве — так, як гэта дазволена ў ЕС, у ЗША немагчымае.

Указаныя асаблівасці збліжаюць заканадаўства ЗША з заканадаўствам Кітая. Разам з тым, у адрозненне ад заканадаўства Кітая, заканадаўства ЗША дапускае, каб сувязь ГІК з выработам была паказаная на відарысах не на дату падачы заяўкі, а ў працэсе вытворчасці па заяўцы, калі звесткі аб сувязі былі прыведзеныя ў апісанні на дату падачы заяўкі. Заканадаўства Японіі да нядаўняга часу патрабавала, каб сувязь дызайну ГІК з выработам дэманстравалася на відарысах у дакументах заяўкі абавязкова на дату падачы. У 2020 годзе набыло моц новае заканадаўства, паводле якога гэта патрабаванне захавалася для тых выпадкаў, калі патэнтуюцца дызайн ГІК як дызайн часткі выработы. У гэтым выпадку патрэба сувязі тлумачыцца тым, што, «адпаведна дзейнаму заканадаўству, прадметам аховы ў якасці промисловага зображэння могуць быць толькі выработы, а графічныя відарысы ахоўваюцца як частка якога-небудзь выработы. Апроч таго, для атрымання аховы ў якасці графічнага відарыса,

¹⁵ Документ CAIU SCT/41/2 REV.2 Дадатак 1. URL: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/sct/ru/sct_41/sct_41_2_rev_2.pdf (дата звароту: 12.10.2023).

¹⁶ Документ CAIU SCT/41/2 REV.2 Дадатак 1. URL: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/sct/ru/sct_41/sct_41_2_rev_2.pdf (дата звароту: 12.10.2023).

¹⁷ USA, Chapter 1500 Design Patents. URL: <https://www.uspto.gov/web/offices/pac/mpep/mpep-1500.html> (дата звароту: 12.10.2023).

¹⁸ § 1502 USA, Manual of Patent Examining Procedure (MPEP) Ninth Edition, Revision 10.2019, Last Revised June 2020. URL: <https://www.uspto.gov/web/offices/pac/mpep/index.html> (дата звароту: 12.10.2023).

прызначанага для выкарыстання пры эксплуатацыі вырабаў, дадзены графічны відарыс павінен прызначацца для выканання функцый указанага вырабу».

Пасля ўступу ў сілу новага заканадаўства графічны відарысы стала магчымым рэгістраваць як такія. Новае рэгуляванне збліжае заканадаўства Японіі з заканадаўствам ЕС.

У Японіі, як і ў ЗША, дапускаецца выкарыстоўванне пункцірнай (перарывістай) лініі для відарыса вырабу. Пры гэтым выраб, паказаны падобным чынам, не разглядаецца як частка заяўленага прамысловага ўзору і не абмяжоўвае аб'ёму прэтэнзій.

Калі прамысловы ўзор прыведзены з вырабам, паказаным суцэльнымі лініямі, патэнтная ахова распаўсюджваецца і на гэты выраб.

Асаблівасць заканадаўства Японіі заключаецца ў

Расійскае заканадаўства аб прамысловых узорах гэтак жа, як і заканадаўства шмат якіх іншых краін, мае патрэбу ў развіцці ў частцы, што закранае састаўленне і разгляд заявак на прамысловыя ўзоры, якія адносяцца да лічбавага графічнага дызайну.

тым, што праводзіцца ацэнка функцыянальных аспектаў вырабу з пункту гледжання таго, якога роду функцыю дадзены графічны відарыс дазваляе выконваць вырабу.

Як у ЗША, так і ў Японіі аб'ектам заяўкі на прамысловы ўзор могуць быць машынна-генерыраваныя графічныя сімвалы, выгляд якіх змяняецца падчас прагляду (аніміраваныя прамысловыя ўзоры). Такі ўзор, які заяўляецца да аховы, можа быць прадстаўлены двума або больш відамі. У апісанні такога прамысловага ўзору ўказваецца на нестатычны характар прамысловага ўзору і тое, што ў аб'ём прэтэнзій уваходзіць толькі тое, што паказанае.

Расійскае заканадаўства

Нягледзячы на тое што рэгістрацыя ГІК і графічных сімвалаў ГІК пачалася ў Расійскай Федэрацыі з сярэдзіны 2000-х¹⁹, да цяперашняга часу спецыяльныя нарматыўныя палажэнні не распрацаваныя, а рэгістрацыя ГІК ажыццяўляецца з ужываннем агульных палажэнняў заканадаўства. Расійскае заканадаўства аб прамысловых узорах гэтак жа, як і заканадаўства шмат якіх іншых краін, мае патрэбу ў развіцці ў частцы, што закранае

састаўленне і разгляд заявак на прамысловыя ўзоры, якія адносяцца да лічбавага графічнага дызайну.

Патрэба ў правілах рэгістрацыі ГІК у якасці прамысловых узораў абумоўлена таксама далучэннем Расійскай Федэрацыі да Гаагскай сістэмы рэгістрацыі прамысловых узораў²⁰ і прыняццем адпаведнага закона аб ратыфікацыі²¹. Зарэгістраваныя Міжнародным бюро САІУ прамысловыя ўзоры, якія паступаюць на разгляд з 2017 года ў Распатэнт, нярэдка адносяцца да ГІК або графічных сімвалаў ГІК.

У якасці прамысловага ўзору ў Расіі ахоўваецца рашэнне вонкавага выгляду вырабу прамысловай або саматужна-рамеснай вытворчасці (п. 1 арт. 1352 ГК). Паводле п. 32 (1) патрабаванняў, пад вырабам маецца на ўвазе любы выраб прамысловай або саматужна-рамеснай вытворчасці, а таксама самастойная частка вырабу. Пры гэтым пад самастойнай часткай вырабу маецца на ўвазе яго адмежаваная частка, бачная ў працэсе звычайнай эксплуатацыі вырабу, у прыватнасці малюнак, графічны сімвал, лагатып, нанесены на паверхню вырабу.

У сувязі з тым, што нормы расійскага заканадаўства не змяшчаюць упамінавання ГІК, параўнальны аналіз з падыходамі, якія ўжываюцца асноўнымі ўстановамі, прыведзены на прыкладзе патрабаванняў, датычных графічных сімвалаў, лагатыпаў, малюнкаў, якія маюць з пункту гледжання дызайну прыроду, роднасную з прыродай ГІК (графічны дызайн).

У частцы, датычнай складання заяўкі на прамысловыя ўзоры, якія адносяцца да графічнага дызайну, дзейнічаюць наступныя нормы і падыходы да тлумачэння заканадаўства на практыцы.

Паколькі ўказаныя аб'екты графічнага дызайну патэнтуюцца як часткі вонкавага выгляду вырабу, для мэт патэнтавання яны павінны быць «звязаныя» з вырабам. Патрабаванні абавязваюць заяўніка падчас складання заяўкі ўказаць у назве прамысловага ўзору назву часткі вырабу (графічны сімвал, лагатып, малюнак) і найменне вырабу, на паверхні якога такія графічныя дызайн будзе выкарыстоўвацца. Пры гэтым у апісанні павінна быць указанне на выраб, аднак пры гэтым не патрабуецца раскрываць ні прыкметы вырабу, ні яго функцыянальнасць.

Нормаў, якія абавязваюць заяўніка паказваць выраб цалкам на відарысах пры патэнтаванні часткі вонкавага выгляду вырабу, расійскае заканадаўства не змяшчае. Дапускаецца ўжыванне пункцірнай лініі для адлюстравання на відарысе вырабу тых яго частак вонкавага выгляду, на прававую ахову якіх заяўнік не прэтэндуе. Пры гэтым тая частка вонкавага выгляду

¹⁹ Справаздача аб НДП па тэме «Правядзенне параўнальных даследаў заканадаўства Расіі і замежных краін у галіне прамысловых узораў з мэтай падрыхтоўкі на падставе атрыманых даных аналітычнай справаздачы аб стане сферы прававой аховы і абароны прамысловых узораў з прапановамі па павышэнні прывабнасці дадзенай сферы для заяўнікаў (праваўладальнікаў) і іншых зацікаўленых асоб» (заклучная)/АДІСУ НДДКТР Рэг. № АААА-А20-120071490021-7/Рэг. № ІКРБС, падраздзел 1.5, с. 87-111.

²⁰ Жэнеўскі акт Гаагскага пагаднення аб міжнароднай рэгістрацыі прамысловых узораў (прыняты на Дыпламатычнай канферэнцыі ў Жэневе 02.07.1999), публікацыя САІУ № 229 (R). – Жэнева: Сусветная арганізацыя інтэлектуальнай уласнасці, 1999. С. 5-83.

²¹ Федэральны закон ад 3 красавіка 2017 г. № 55-ФЗ «Аб ратыфікацыі Жэнеўскага акта Гаагскага пагаднення аб міжнароднай рэгістрацыі прамысловых узораў».

вырабу, да якой адносіцца заяўлены прамысловы ўзор, паказваецца суцэльнай лініяй. Практыка ўжывання дадзенай нормы фарміруецца такім чынам, што заяўнікі паказваюць на відарысах частку вырабу суцэльнай лініяй з выявай вырабу цалкам пункцірам або частку вырабу суцэльнай лініяй без выявы вырабу цалкам. У другім выпадку выраб цалкам фактычна адсутнічае на відарысах і толькі ўпамінаецца ў назве прамысловага ўзору. Вырашэнне пытання аб ужыванні суцэльнай або пункцірнай лініі для відарыса вырабу цалкам аднесенае да кампетэнцыі заяўніка.

Для вызначэння аб'ёму прававой аховы прамысловага ўзору, паводле п. 3 арт. 1354 ГК, ужываюцца відарысы вонкавага выгляду вырабу, з якімі выдадзены патэнт (пры гэтым прымаюцца да ўвагі толькі суцэльныя лініі). Пры выяўленні факта выкарыстання прамысловага ўзору ў спрэчках аб парушэнні выключнага права, паводле п. 3 арт. 1358 ГК, прымаецца да ўвагі падабенства прызначэння прамысловага ўзору — «парушальніка» і запатэнтаванага прамысловага ўзору.

Калі параўнаць падыходы расійскага заканадаўства да патэнтавання графічнага дызайну з падыходамі вядучых ведамстваў, можна прыйсці да высновы аб тым, што ў частцы выстаўлення патрабаванняў да складання заяўкі на прамысловы ўзор расійскае заканадаўства прадугледжвае такі ж максімальна гібкі рэжым, які ўжываецца ў заканадаўстве ЕС. Аднак ёсць істотнае адрозненне ў нормах, на падставе якіх вызначаецца аб'ём прававой аховы прамысловага ўзору. Адрозненне заключаецца ў тым, што прававая ахова, якая падаецца ў ЕС, істотна шырэйшая, чым у Расіі ў сувязі з тым, што графічны дызайн (графічныя сімвалы) прыраўнаваны заканадаўствам ЕС па прамысловых узорах да вырабаў²². Аналагічны падыход ужываецца ў ЕС і да ГІК.

Еўразійскае заканадаўства

Маладое еўразійскае заканадаўства аб прамысловых узорах дзейнічае на тэрыторыі дзяржаў-удзельнікаў Еўразійскай патэнтнай канвенцыі, якія далучыліся да Пратакола аб ахове прамысловых узораў да Еўразійскай патэнтнай канвенцыі ад 9 верасня 1994 г.²³ Еўразійскае патэнтнае ведамства (ЕАПВ) рэгіструе прамысловыя ўзоры, якія адносяцца да ГІК. Практыка патэнтавання ГІК у рамках еўразійскай патэнтнай працэдуры знаходзіцца на этапе станаўлення.

У адпаведнасці з арт. 3 (1) Пратакола аб ахове прамысловых узораў да Еўразійскай патэнтнай канвенцыі (ЕАПК)²⁴, прамысловым узорам, якому прапануецца прававая ахова, прызнаецца рашэнне вонкавага выгляду вырабу прамысловай або саматужна-рамеснай

У сувязі з тым, што нормы расійскага заканадаўства не змяшчаюць упамінання ГІК, параўнальны аналіз з падыходамі, якія ўжываюцца асноўнымі ўстановамі, праведзены на прыкладзе патрабаванняў, датычных графічных сімвалаў, лагатыпаў, малюнкаў, якія маюць з пункту гледжання дызайну прыроду, роднасную з прыродай ГІК (графічны дызайн).

вытворчасці, якое з'яўляецца патэнтаздольным у адпаведнасці з Патэнтнай інструкцыяй да ЕАПК.

Паводле правіла 78 (1) Патэнтнай інструкцыі да ЕАПК²⁵, пад вырабам разумеецца любы выраб прамысловай або саматужна-рамеснай вытворчасці, у прыватнасці ўпакоўка, зыкетка, састаўны выраб, набор (камплект) вырабаў, шрыфт, а таксама самастойная частка вырабу.

Паводле п. 4 Правіл складання і падачы заяўкі²⁶, пад самастойнай часткай вырабу маецца на ўвазе яго адмежаваная частка, бачная падчас звычайнай эксплуатацыі вырабу, у прыватнасці вырабу, якія ўяўляе сабою набор (камплект) вырабаў, малюнкаў, графічных сімвалаў, лагатыпы, нанесеныя на паверхню вырабу.

Да асаблівасцей еўразійскай сістэмы патэнтавання можна аднесці наступныя палажэнні заканадаўства.

Паводле правіла 93 (2) Патэнтнай інструкцыі да ЕАПК, апісанне прамысловага ўзору можа быць уключана ў еўразійскую заяўку. Аднак дадзены дакумент у матэрыялах еўразійскай заяўкі не з'яўляецца абавязковым. Таксама заява аб выдачы еўразійскага патэнта на прамысловы ўзор павінна змяшчаць не толькі назву прамысловага ўзору, але і ўказанне вырабу або вырабаў, вонкавы выгляд якога (якіх) уяўляе сабою прамысловы ўзор або ў сувязі з якім (якімі) прамысловы ўзор будзе выкарыстоўвацца.

Паводле п. 11 Правіл складання і падачы заяўкі для прамысловага ўзору, можа быць указана некалькі вырабаў, але не больш за пяць. У выпадку калі ў еўразійскую заяўку ўключаны адзін прамысловы ўзор, вырабы, да якіх адносіцца прамысловы ўзор, не абавязаны адносіцца да аднаго класа МКПУ. Для еўразійскай заяўкі, у якую ўключаны больш як адзін прамысловы ўзор, усе ўказаныя вырабы для кожнага прамысловага ўзору павінны адносіцца да аднаго класа МКПУ (за выключэннем прамысловых узораў, якія ўяўляюць сабою арнамент).

²² Рэгламент EUIPO ад 25 кастрычніка 2023 г. URL: <https://eecolog.ru/docs/xVvKYLXmEKgcKt7xgiNyx> (дата звароту: 16.02.2024).

²³ Распатэнт: афіцыйны сайт. URL: <https://rospatent.gov.ru/ru/documents/protocol-id-eapo-09091994/download> (дата звароту: 16.02.2024).

²⁴ Пратакол аб ахове прамысловых узораў да Еўразійскай патэнтнай канвенцыі ад 9 верасня 1994 г. URL: <https://www.eapo.org/documents/voprosy-pravovoj-ohrany-promyshlennyh-obrazczov/> (дата звароту: 12.10.2023).

²⁵ Патэнтная інструкцыя да Еўразійскай патэнтнай канвенцыі, частка II. Прамысловыя ўзоры. URL: <https://www.eapo.org/documents/voprosy-pravovoj-ohrany-promyshlennyh-obrazczov/> (дата звароту: 12.10.2023).

²⁶ Правілы складання і падачы заяўкі на выдачу еўразійскага патэнта на прамысловы ўзор. URL: <https://www.eapo.org/documents/voprosy-pravovoj-ohrany-promyshlennyh-obrazczov/> (дата звароту: 12.10.2023).

Асобных патрабаванняў да відарысаў пры падачы еўразійскай заяўкі менавіта на графічны інтэрфейс карыстальніка няма. Аднак у адпаведнасці з п. 12.11 Правіл складання і падачы заяўкі, дынамічна зменлівыя рашэнні вонкавага выгляду вырабаў, у тым ліку анімраваныя часткі графічных карыстальніцкіх інтэрфейсаў, могуць падавацца ў выглядзе кароткай і выразнай паслядоўнасці відарысаў для адлюстравання змены вонкавага выгляду вырабаў у пэўных момантах часу, якія прымаюцца да разгляду пры ўмове іх візуальнай узаемасувязі і наяўнасці супольнага прызначэння або супольнай функцыі. Такі камплект відарысаў не павінен перавышаць сямі відарысаў і можа быць пададзены, напрыклад, у дачыненні да анімраваных абразкоў (прамысловы ўзор, што уяўляе сабою паслядоўнасць абразкоў у пэўных момантах часу) або анімацый інтэрфейсаў.

У частцы адлюстравання на відарысе вырабу тых яго частак вонкавага выгляду, на прававую ахову якіх заяўнік не прэтэндуе, еўразійская сістэма дапускае выкарыстоўванне пункцірных ліній (адпаведна, тыя часткі вонкавага выгляду вырабу, да якіх адносіцца прамысловы ўзор, паказваюцца суцэльнай лініяй), а таксама вылучэнне колерам (колеравая заліўка, колеравае зацянненне або размыванне пэўных частак відарыса).

У частцы вызначэння факта выкарыстання прамысловага ўзору пры разглядзе спрэчак аб парушэнні выключнага права варта адзначыць, што арт. 12 (1) Пратакола аб ахове прамысловых узораў да ЕАПК прадугледжвае, што споры, звязаныя з абаронай праў, вырашаюцца на падставе матэрыяльных і працэсуальных норм права дзяржавы, якая дамаўляецца і на тэрыторыі якой запатэнтавацца абарона гэтых праў.

Палажэнні нарматыўных прававых актаў, якія дзейнічаюць у рамках еўразійскай сістэмы патэнтавання прамысловых узораў, аналагічныя патрабаванням расійскага заканадаўства, і адпаведна еўразійскае заканадаўства таксама мае патрэбу ў рэгламентацыі патрабаванняў да дакументаў еўразійскай заяўкі, якая адносіцца да ГІК. Важна таксама адзначыць, што, падаючы еўразійскую заяўку, заяўнік запатэнтавае прававую ахову прамысловага ўзору адначасова на тэрыторыі некалькіх дзяржаў еўразійскай прасторы (на сённяшні дзень гэта Азербайджан, Арменія, Беларусь, Казахстан, Кыргызстан, Расія, Таджыкістан). Па гэтай прычыне гарманізацыя падыходаў да рэгістрацыі і аховы прамысловых узораў, якія адносяцца да ГІК, ва ўказаных дзяржавах стала б карысным крокам для заяўнікаў.

Развіццё заканадаўства ў Расіі і Еўразіі

Па выніках праведзенага доследу праглядаюцца два прынцыпова розныя шляхі абнаўлення расійскага заканадаўства ў частцы патэнтавання ГІК і графічных сімвалаў.

Першы шлях – гэта збліжэнне з заканадаўствам Кітая, што адпавядае геапалітычным перавагам і сучасным эканамічным інтарэсам Расіі. У гэтым выпадку спатрэбіцца замацаваць у нормах права магчымасць

патэнтавання ГІК у якасці часткі вонкавага выгляду вырабу і прадугледзець абавязковае ўказанне на відарысах не толькі ГІК (графічнага сімвала), але і вырабу, да якога адносіцца ГІК або графічны сімвал. Пры гэтым мэтазгодна захаваць магчымасць адлюстравання вырабу пункцірнай лініяй і магчымасць указання часткі вырабу ў назве прамысловага ўзору. У якасці часткі вырабу для ГІК звычайна паказваецца экран камп'ютара.

Апроч таго, мэтазгодна прадугледзець абавязковае ўказанне ў апісанні функцыянальнасці вырабу, да якога ўжыты ГІК. Такі падыход, з аднаго боку, нязначна павялічыць працаёмкасць складання расійскай заяўкі на прамысловы ўзор, у асноўным за кошт пашырэння патрабаванняў, якія выстаўляюцца да зместу апісання прамысловага ўзору і да яго відарыса. З іншага боку, выкананне такіх патрабаванняў спросціць атрыманне прававой аховы ў Кітаі з запытам канвенцыйнага прыярытэту. Важна таксама, што ўвядзенне такіх патрабаванняў ніяк не паўплывае на памяншэнне або павелічэнне аб'ёму прававой аховы прамысловага ўзору ў Расіі.

Другі шлях – гэта збліжэнне расійскага заканадаўства з заканадаўствам ЕС і Японіі ў яго абноўленай частцы. У такім выпадку спатрэбіцца замацаваць у нормах права прызнанне ГІК і графічнага сімвала вырабамі па аналогіі з тым, як гэта ўрэгулявана ў заканадаўстве ЕС. Пры такім рэгуляванні не ўзнікае патрэбы ў пашырэнні патрабаванняў да апісання прамысловага ўзору і да відарыса вырабу. Разам з тым патрабуецца выключыць з арт. 1358 ГК умову, згодна з якой «парушальнікам» прызнаецца вонкавы выгляд вырабу падобнага прызначэння. Вынікам будзе павелічэнне прапанаванага аб'ёму прававой аховы прамысловаму ўзору, які адносіцца да ГІК або графічнага сімвала, у параўнанні з аб'ёмам, які прапануецца дзейным заканадаўствам. Відавочна, што такія змены былі б накіраваныя на максімальнае задавальненне інтарэсаў заяўніка. Адначасова такое рэгуляванне закране інтарэсы трэціх асоб. Апроч таго, магчымыя праблемы пры патэнтаванні прамысловага ўзору за мяжой з запытам канвенцыйнага прыярытэту.

Зробленыя прапановы не з'яўляюцца вычарпальнымі. Магчымыя і іншыя (прамежкавыя) варыянты абнаўлення расійскага заканадаўства аб прамысловых узорах з мэтай рэгламентацыі патэнтавання ГІК і графічных сімвалаў.

Разгледжаныя магчымыя напрамкі развіцця расійскага заканадаўства можна ў поўнай меры прыняць да ўвагі падчас унясення змен у еўразійскае заканадаўства²⁷, бо базавыя нормы, якія раскрываюць паняцці «прамысловы ўзор», «выраб», «частку вырабу», супадаюць у заканадаўстве Расіі і Еўразіі.

²⁷ П. 78 Патэнтнай інструкцыі да Еўразійскай патэнтнай канвенцыі, зацверджанай Адміністрацыйнай радай Еўразійскай патэнтнай арганізацыі на 37-м (дзясятым пазачарговым) пасяджэнні 12 красавіка 2021 г. са зменамі і дадаткамі, зацверджанымі на 41-м (29-м чарговым) пасяджэнні 20–21 верасня 2022 г.; п. 4 Правіл складання і падачы заяўкі на выдачу еўразійскага патэнта на прамысловы ўзор, зацверджаныя загадам Еўразійскага патэнтнага ведамства ад 27 мая 2021 г. № 24, са зменамі і дадаткамі, унесенымі загадам Еўразійскай патэнтнага ведамства ад 26 кастрычніка 2022 г. № 58.

Падчас пошуку рашэння ў дачыненні да выбару шляху абнаўлення мэтазгодна таксама прадугледзець прававую ахову відарысаў, якія змяняюць адзін аднаго, або аніміраваных відарысаў.

Аўтары сапраўднага артыкула запрашаюць спецыялістаў у галіне прамысловых узораў да абмеркавання пытанняў, датычных шляхоў развіцця расійскага і еўразійскага законаў аб прамысловых узорах у частцы, якая закранае патэнтаванне ГІК і графічных сімвалаў.

Спіс літаратуры

3. Корпан, Л. М. Дизайн чалавека-камп'ютарных сістэм як новая прафесійная галіна дзейнасці / Л. М. Корпан, А. А. Балканскі, А. А. Карпушына, А. У. Лаўроў, А. А. Смолін, Л. П. Сапроненка // Век інфармацыі. — 2018. — Т. 1. — № 2. — С. 175–176.
4. Філ, Ш. Гісторыя дызайну / Шарлота і Пітэр Філ; пер. з англ. С. Бавіна. — М.: КАЛІБРЫ, Азбука-Ацікус, 2022. — 512 с. — ISBN: 978–5–389–17431–3.

Інфармацыя аб аўтарах

Рыгор Пятровіч Іўліеў, кандыдат юрыдычных навук, навуковы кіраўнік ФДБУ «Федэральны інстытут прамысловай уласнасці» (Масква, Беражкоўская наб., 30, корп. 1), прэзідэнт Еўразійскай патэнтнага ведамства,

ivliev@eapo.org.

Вольга Лянараўна Алексеева, кандыдат юрыдычных навук, начальнік Цэнтра маніторынгу якасці ФДБУ «Федэральны інстытут прамысловай уласнасці» (Масква, Беражкоўская наб., 30, к. 1), OAlekseeva@rupto.ru.

Information about the authors

Grigory P. Ivliev, Cand. Sci. (Law), Research Advisor of the Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1); President of the Eurasian Patent Office, ivliev@eapo.org.

Olga L. Alekseeva, Cand. Sci. (Law), Head of the Quality Monitoring Center of the Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1); OAlekseeva@rupto.ru.

Аўтары заяўляюць аб адсутнасці канфлікту інтарэсаў.
The authors declare no conflict of interest.

Паступіў у рэдакцыю 06.05.2024

Дапрацаваны пасля рэцэнзавання 16.05.2024

Прыняты да публікацыі 16.05.2024

Навуковы артыкул

Original article

УДК 338.2; 347.77

Ацэнка магчымай рызыкі парушэнняў выключнага права праваўладальніка пры зваротным інжынірынгу

Вольга Валянцінаўна ВідзякінаМаскоўскі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт імя Н. Э. Баўмана
ippolicy@mail.ru

Анацыя: цяперашнім часам у кантэксце глабальнай праграмы зваротны інжынірынг выкарыстоўваецца для падтрымання існай вытворчай базы ў выпадку адмовы вытворцаў або пастаўшчыкоў абсталявання аказваць тэхнічную падтрымку. Мэта доследу заключаецца ў вывучэнні працэсаў законнага зваротнага інжынірынгу і выяўленні магчымай рызыкі парушэння выключнага права праваўладальніка аб'екта доследу. Прапанавана ўключыць у працэсы зваротнага інжынірынгу патэнтна-прававое суправаджэнне. Навізна доследу – у распрацоўцы матрыцы кампетэнцый суб'ектаў зваротнага інжынірынгу з патэнтна-прававым суправаджэннем. Разгледжаны магчымыя віды рызыкі парушэння выключнага права праваўладальніка, якія могуць быць выяўлены пры патэнтна-праўным суправаджэнні працэсу зваротнага інжынірынгу. Абгрунтавана патрэба ўкаранення комплексу патэнтна-прававых работ у працэс зваротнага інжынірынгу, пачынаючы з нулявога этапу працы і на працягу ўсіх этапаў, уключаючы стварэнне новага тэхнічнага рашэння ў выніку законнага зваротнага інжынірынгу. Адзін з напрамкаў далейшых доследаў – вывучэнне праваўжывальнай практыкі ў Расіі па пытаннях парушэнняў выключных праў на аб'екты інтэлектуальнай уласнасці, створаныя ў рамках зваротнага інжынірынгу.

Ключавыя словы: зваротны інжынірынг, рэверс-інжынер, інжынер-патэнтазнавец, патэнтна-прававое суправаджэнне працэсу зваротнага інжынірынгу, рызыка парушэнняў патэнтных праў праваўладальніка

Для цытавання: Відзякіна В. В. Ацэнка магчымай рызыкі парушэнняў выключнага права праваўладальніка пры зваротным інжынірынгу // Веснік ФІПУ. – 2024. – Т. 3, № 2 (8). С. 132–141.

Assessment of possible risks of infringement of exclusive rights in reverse engineering

Olga V. Vidyakina,Moscow State Technical University named after N. E. Bauman
ippolicy@mail.ru

Abstract: presently, in the context of the global agenda, reverse engineering is used to maintain the existing production base in cases where manufacturers or equipment suppliers refuse to provide technical support. The aim of our research is to study the processes of legitimate reverse engineering and to identify possible risks of infringement of exclusive rights to the object of reverse engineering. It is proposed to include patent and legal support in the processes of reverse engineering. The novelty of the research lies in the development of the competence matrix for individuals and/or legal entities engaging in reverse engineering, including patent and legal support. Possible risks of infringement of the exclusive rights, which can be revealed in the course of patent and legal support of reverse engineering process, are considered. The necessity of introducing a set of patent and legal activities in the reverse engineering process, starting from the zero stage of work and throughout all stages, including the creation of a new technical solution as a result of legitimate reverse engineering, has been substantiated. One of the directions of further research is the study of law enforcement practice in Russia on the issues of infringement of exclusive rights to intellectual property objects created within reverse engineering.

Keywords; reverse engineering, reverse engineer, patent engineer, patent and legal support of the reverse engineering process, risks of infringement of patent rights of the copyright holder.

For citation: Olga V. Vidyakina, Assessment of possible risks of infringement of the exclusive right of the copyright holder in reverse engineering//Bulletin of Federal institute of industrial property. 2024. Vol. 3, No. 2 (8). P. 132–141.

Уводзіны

Сённяя, ва ўмовах санкцый, пытанні імпартазамяшчэння набылі востры характар, а рэінжынірынг выкарыстоўваецца для падтрымання існай вытворчай базы ў выпадку адмовы вытворцаў або пастаўшчыкоў абсталявання аказваць тэхнічную падтрымку. Такім чынам, ён становіцца альтэрнатывай пошуку і змене пастаўшчыка, спосабам аднаўлення канструктарскай дакументацыі і наладкі ўласнай вытворчасці патрэбных запасных частак¹.

У гэтай сувязі адной з самых важных задач на практыцы становіцца ацэнка магчымай рызыкі парушэнняў выключнага права праваўладальніка пры зваротным інжынірынг. Аўтар сапраўднага артыкула сцвярджае, што патрабавецца ўкараненне ў працэс зваротнага інжынірынг патэнтна-прававога суправаджэння, якое дазволіць ацаніць і папярэдзіць магчымую рызыку парушэння выключнага права праваўладальніка на аб'ект зваротнага інжынірынг.

Тэрміны і азначэнні

Пад аб'ектам зваротнага інжынірынг у рамках сапраўднага артыкула маецца на ўвазе аб'ект доследу для мэт рэканструявання і стварэння новага прадукту ў навукова-тэхнічнай сферы².

Інжынірынг (анг. engineering – вынаходлівасць, веданне) уяўляе сабою інжынерна-кансультацыйную дзейнасць, у аснове якой ляжыць рашэнне інжынерных задач, звязаных са стварэннем або ўдасканаленнем прадукцыі, сістэм і/ці працэсаў³.

Зваротны інжынірынг (рэінжынірынг, ад англ. reverse engineering)⁴ уяўляе сабою як даследаванне і аналіз прадукту з мэтай атрымання інфармацыі аб працы, уласцівасцях і іншых параметрах вядомага прадукту, так і яго непасрэдна выраб (рэканструяванне) [1].

Матэрыялы і метады даследавання

У якасці матэрыялаў даследаваліся заканадаўчыя дакументы, нарматыўна-прававыя акты, дзяржаўныя стандарты, навуковыя публікацыі, якія рэгламентуюць і асвятляюць пытанні, звязаныя са зваротным інжынірыгам і правядзеннем патэнтных доследаў. У якасці метадаў даследавання ўжываліся метады аналізу, сістэматызацыі, абагульнення, структуравання і г. д.

Працэс зваротнага інжынірынг

Схема зваротнага інжынірынг можа складацца з вывучэння зыходнага аб'екта тэхнікі (прадукту⁵, прылады⁶) праз выкананне наступных этапаў:

- 3D-сканіраванне і фарміраванне скан-воблака кропак⁷ аб'екта доследу;
- апрацоўка даных 3D-сканіравання формы зыходнага аб'екта тэхнікі і фарміраванне лічбавай 3D-мадэлі;
- пераўтварэнне 3D-мадэлі ў чарцёж, якія мае дакладныя памеры зыходнага аб'екта тэхнікі.

Узбудынена працэсы зваротнага інжынірынг аб'екта доследу пададзеныя ў табліцы 1.

Табліца 1
Працэсы зваротнага інжынірынг аб'екта доследу

№ п/п	Найменне этапаў працы	Вынікі працы
1	3D-сканіраванне аб'екта доследу	Скан-воблака кропак
2	Апрацоўка даных 3D-сканіравання	Лічбавая 3D-мадэль
3	Пераўтварэнне 3D-мадэлі ў чарцёж	Канструктарская дакументацыя (далей – КД)

Складзена аўтарам

Этапы зваротнага інжынірынг, па сутнасці, уяўляюць сабою «дэмантаж» прадукту, распрацоўку канструктарскай дакументацыі і затым наступнае рэканструяванне прадукту. Пасля вывучэння зыходнага аб'екта тэхнікі ажыццяўляецца выраб і выпрабаванне доследнага ўзору і карэкціроўка канструктарскай дакументацыі вырабу ў выпадку патрэбы.

Дадзеныя віды работ могуць праводзіцца ў рамках навукова-даследчых, доследна-канструктарскіх і тэхналагічных работ, з мэтай якіх можа быць, напрыклад:

- вывучэнне аб'екта доследу (прадукту) і прычынаў яго працы;
- мадыфікацыя або рамонт прадукту;
- стварэнне канкурэнтаздольнага прадукту;
- ацэнка магчымасці сумяшчальнасці з прадуктам і г. д.

¹ Рэінжынірынг (зваротны інжынірынг) // Распатэнт: сайт. – URL: <https://rospatent.gov.ru/ru/news/telegra-20220809> (дата звароту: 08.03.2024).

² У артыкуле ўжываюцца сінанімічныя аб'екты зваротнага інжынірынг паняцці: прадукт, тэхнічнае рашэнне, зыходны аб'ект тэхнікі, аб'ект доследу і г. д.

³ ДАСТ Р 57306–2016. Нацыянальны стандарт Расійскай Федэрацыі. Інжынірынг. Тэрміналогія і асноўныя паняцці ў галіне інжынірынг.

⁴ У рамках сапраўднага артыкула ўжываецца словазлучэнне «зваротны інжынірынг».

⁵ П. 1 арт. 1350 Грамадзянскага кодэкса Расійскай Федэрацыі. Федэральны закон «Аб увядзенні ў дзеянне часткі чацвёртай Грамадзянскага кодэкса Расійскай Федэрацыі» ад 18 снежня 2006 г. № 231-ФЗ (прыняты Дзяржаўнай Думай 24 лістапада 2006 г. Ухвалены Радай Федэрацыі 8 снежня 2006 г. Апублікаваны: Расійская газета, № 289, 22 снежня 2006 г. Набыў моц з 1 студзеня 2008 г. (са зменамі на 10 лютага 2024 г.)).

⁶ Там жа. Частка 4.

⁷ Воблака кропак – гэта сукупнасць кропак прасторавых даных, кожная асобная кропка якіх уяўляе сабою малюсенькую плямку на паверхні аб'екта сканіравання.

Большасці сапраўдных прафесіяналаў нецікава капіраваць існыя прадукты. Яны шукаюць у зваротнай распрацоўцы нешта больш важнае і каштоўнае, што можна будзе ўжыць у іншым кантэксце для стварэння чагосьці наватарскага.

У адпаведнасці з п. 3 арт. 1358 Грамадзянскага кодэкса Расійскай Федэрацыі (далей – ГК РФ):

- вынаходка прызнаецца выкарыстанай у прадукце або спосабе, калі прадукт змяшчае, а ў спосабе выкарыстана кожная прыкмета вынаходкі, прыведзеная ў незалежным пункце змешчанай у патэнце формулы вынаходкі, або прыкмета, эквівалентная ёй і якая стала вядомай у якасці такой у дадзенай галіне тэхнікі да даты прыярытэту вынаходкі;
- карысная мадэль прызнаецца выкарыстанай у прадукце, калі прадукт змяшчае кожную прыкмету карыснай мадэлі, прыведзеную ў незалежным пункце змешчанай у патэнце формулы карыснай мадэлі;
- прамысловы ўзор прызнаецца выкарыстаным у вырабе, калі гэты выраб змяшчае ўсе істотныя прыкметы прамысловага ўзору або сукупнасць прыкмет, якая аказвае на інфармаванага спажыўца такое ж агульнае ўражанне, якое аказвае запатэнтаваны прамысловы ўзор, пры ўмове, што вырабы маюць падобнае прызначэнне.

«Справядліва адзначыць, што большасці сапраўдных прафесіяналаў нецікава капіраваць існыя прадукты. Яны шукаюць у зваротнай распрацоўцы нешта больш важнае і каштоўнае, што можна будзе ўжыць у іншым кантэксце для стварэння чагосьці наватарскага. То бок рэверсны інжынірынг – гэта калі вы не толькі бачыце тое, што само кідаецца ў вочы, але і пранікаеце ўглыб якой-небудзь рэчы і знаходзіце там схаваную структуру, дасягаючы разумення таго, як яна была створана і, што яшчэ важней, як яе можна ўзнавіць» [2]. Гаворка ідзе пра зваротны інжынірынг, які ажыццяўляецца на законнай падставе (далей – законны зваротны інжынірынг).

Такім чынам, законны зваротны інжынірынг не прадгледжвае мэтанакіраванага стварэння і выкарыстоўвання прадукту, выключныя права на які належаць трэцім асобам. Спецыялісты, якія займаюцца працэсам зваротнага інжынірыngu (далей – рэверс-інжынеры), то бок якія «реінжынераць», выкарыстоўваюць паняцце «рэпліка» (дакладная, звычайна ў маштабе 1:1, копія або пераробка аб'екта) у дачыненні да прадукту, якія ствараецца ў выніку зваротнага інжынірыngu.

Законны зваротны інжынірынг мае на ўвазе набыццё выключнага права на «распакаваны» прадукт законным чынам пры ўмове, што ствараецца новы прадукт, які істотна адрозніваецца ад зыходнага аб'екта тэхнікі або з'яўляецца значна палепшаным і не падпадае пад дзеянне

патэнта, які належыць трэцім асобам. Пад «распакоўкай» прадукту аб'екта зваротнага інжынірыngu маецца на ўвазе дэкампазіцыя аб'екта доследу на састаўныя элементы канструкцыі ў выніку 3D-сканіравання для атрымання навукова-тэхнічнай інфармацыі аб складзе замежных вырабаў, якая можа быць карыснай падчас распрацоўкі ўласнай прадукцыі.

У рамках зваротнага інжынірыngu пры доследзе і аналізе прадукту магчымае атрыманне інфармацыі і звестак, якім можа падавацца прававая ахова ў якасці аб'ектаў аўтарскага права, патэнтнага права (у навукова-тэхнічнай сферы і ў сферы дызайну), сакрэтаў вытворчасці (ноў-хаў) і тапалогіі інтэгральных мікрасхем.

Пералік ключавых рэжымаў прававой аховы інфармацыі і звестак, атрыманых у рамках зваротнага інжынірыngu аб'екта доследу, прыведзены ў табліцы 2. Да іх адносяцца аб'екты патэнтнага права і сакрэты вытворчасці (ноў-хаў). Дзейнае расійскае заканадаўства не змяшчае паўнацэннага рэгулявання пытання прававога статусу інфармацыі ўвогуле як аб'екта грамадзянскага права і інфармацыі, што змяшчаецца ў КД і сама па сабе не з'яўляецца аб'ектам, які падлягае ахове. Змешчаныя ў ёй звесткі могуць уяўляць сабою сакрэт вытворчасці, мець патэнтаздольны характар, а тэкст можа ахоўвацца як аб'ект аўтарскага права. У сувязі з вышэйпрыведзеным у табліцы 2 не ўказаныя творы як аб'екты аўтарскага права, як адзін з ключавых рэжымаў прававой аховы інфармацыі і звестак, атрыманых у рамках зваротнага інжынірыngu.

Паколькі сакрэты вытворчасці (ноў-хаў) у рамках зваротнага інжынірыngu ўяўляюць сабою звесткі, атрыманне якіх складана ажыццявіць, асабліва ў тэхналагічных галінах, а таксама з прычыны адсутнасці доступу да звестак, якія з'яўляюцца сапраўднай або патэнцыйнай камерцыйнай каштоўнасцю, імавернасць атрымання такіх звестак і даных у рамках законнага зваротнага інжынірыngu малаімаверная.

Пры гэтым не выключаюцца выпадкі нечаканага атрымання рэверс-інжынерамі інфармацыі, якая ўяўляе сабою прадмет сакрэту вытворчасці (ноў-хаў), напрыклад, з дапамогай уласных розных доследаў, апрабачыі і

Табліца 2

Ключавыя рэжымы прававой аховы інфармацыі і звестак, атрыманых у рамках зваротнага інжынірыngu

№ п/п	Рэжымы прававой аховы	Прадмет аховы
1	Вынаходкі і карысныя мадэлі	Прадукт цалкам і яго складнікі, варыянты яго ажыццяўлення, тэхналогія працы прылады
2	Прамысловыя ўзоры	Варыянты вонкавага выгляду вырабу цалкам і рашэнні вонкавага выгляду асобных частак вырабу
3	Сакрэт вытворчасці (ноў-хаў)	Склад матэрыялу, рэчывы, тэхналогія яго вырабу, тэхналагічныя ўмовы працэсу і г. д.

Таблиця 3
Етапы патентно-правового суправаджэння зваротнага інжынірыngu аб'екта доследу

№ п/п этапу	Віды работ	Дакумент	Вынік
Этап 0	Правядзенне патэнтных доследаў (далей – ПД) на ўзровень тэхнікі і выяўленне аб'ектаў зваротнага інжынірыngu*	Справаздача аб ПД	Рэестр тэхналогій. Пералік вытворцаў аб'екта доследу
Этап 1	Вывучэнне аб'екта доследу	Скан-воблака кропак; лічбавая 3D-мадэль; чарцяжы	КД
Этап 2	Правядзенне ПД на патэнтаздольнасць і ацэнка магчымай рызыкі парушэння выключнага права праваўладальніка на аб'ект доследу	Экспертнае заключэнне	Практычныя рэкамендацыі па распрацоўцы стратэгіі прававой аховы створанага прадукту
Этап 3	Рэканструяванне прадукту. Распрацоўка канчатковай КД, тэхнічнай дакументацыі (далей – ТД), а пры патрэбе – праграмнай дакументацыі (далей – ПД) на прадукцыю	Цвердацельная мадэль аб'екта	Доследны ўзор новага прадукту.
Этап 4	КД, ТД, ПД новага прадукту	Комплект матэрыялаў заяўкі на РИД	Охранний документ / заяўка на РИД
Этап 5	Правядзенне ПД на патэнтную чысціню і рэгістрацыя праў на ВІД	Комплект матэрыялаў заяўкі на ВІД	Ахоўны дакумент/заяўка на ВІД
	Вытворчасць прадукту	Справаздача аб навукова-даследчай працы ў адпаведнасці з ДАСТ 7.32–2017**	Новы прадукт, які мае эквівалентныя прыкметы (форму, функцыі і г. д.)

* ДАСТ Р 15.011–2024. Інтэлектуальная ўласнасць. Патэнтныя доследы. Змест і парадак правядзення. Дата ўвядзення ў дзеянне: 01.03.2024. Зацверджаны і ўведзены загадам Федэральнага агенцтва па тэхнічным рэгуляванні і метралогіі ад 13.02.2024 № 208-ст // <https://docs.cntd.ru/document/1305016851?marker=64S0IJ>

** ДАСТ 7.32–2017. Міждзяржаўны стандарт. Сістэма стандартаў па інфармацыі, бібліятэчнай і выдавецкай справе. Справаздача аб навукова-даследчай працы. Структура і правілы афармлення (уведзены ў дзеянне загадам Расстандарта ад 24.10.2017 № 1494-ст).

Складзена аўтарам

эксперыментаў, выяўленых доследным шляхам у рамках навукова-даследчых работ.

Паколькі на практыцы часта рэверс-інжынеры факсіруюць сваю ўвагу на аб'ектах патэнтнага права, стратэгічна важна аб'яднаць правядзенне зваротнага інжынірыngu з патэнтна-правовым суправаджэннем для мэт максімальнага выкарыстання патэнтнай і непатэнтнай інфармацыі і выяўлення магчымай рызыкі парушэння патэнтных праў праваўладальніка аб'екта доследу пры зваротным інжынірыngu.

Патэнтна-правовое суправаджэнне зваротнага інжынірыngu

Узбуйнена этапы патэнтна-правового суправаджэння працэсу зваротнага інжынірыngu аб'екта доследу пададзены ў табліцы 3.

«Ужыўленне» ў працэс зваротнага інжынірыngu этапаў патэнтна-правового суправаджэння з'яўляецца стратэгічна важным рашэннем для мэт комплекснай ацэнкі аб'екта доследу і прадуманых дзеянняў па мітыгацыі рызыкі. У прыватнасці, дадатковым этапам стварэння плана мітыгацыі можа з'яўляцца ацэнка відаў рызыкі ў рамках санкцый пры закупе абсталявання або паслуг замежнага паходжання. Напрыклад, «кампанія можа закупіць дарагое абсталяванне (часам былое ў карыстанні) замежнай вытворчасці ў Расіі або дружалюбных адносна яе краінах, але не зможа пасля набываць складнікі, што можа прывесці нават да спынення вытворчасці» [3]. Сур'ёзныя юрыдычныя наступствы могуць мець месца

Не выключаюцца выпадкі нечаканага атрымання рэверс-інжынерамі інфармацыі, якая ўяўляе сабою прадмет сакрэту вытворчасці (ноў-хаў), напрыклад, з дапамогай уласных розных доследаў, апрабацый і эксперыментаў, выяўленых доследным шляхам у рамках навукова-даследчых работ.

ў выніку парушэння выключнага права праваўладальніка арыгінальнага вырабу, які падлягае зваротнаму інжынірыngu.

Паводле доследу ФДБУ «ФІПУ» ў рамках НДП «Удасканаленне бесперапыннай адукацыі ў сістэме падрыхтоўкі кадраў у сферы інтэлектуальнай уласнасці на сучасным этапе»⁸ з 1 173 прафесійных стандартаў, якія дзейнічаюць у Расійскай Федэрацыі, 42 стандарты змяшчаюць кампетэнцыі ў галіне інтэлектуальнай уласнасці (далей – ІУ). Для вызначэння тыпавых кампетэнцый у галіне ІУ, мэтазгодных для ўжывання ў прафесійных стандартах,

⁸ НДП «Удасканаленне бесперапыннай адукацыі ў сістэме падрыхтоўкі кадраў у сферы ІУ на сучасным этапе». Шыфр тэмы: 1-ОД-2020. Тэрміны правядзення НДП: 23.03.2020–30.06.2021. Навуковы кіраўнік НДП – дырэктар ФІПУ Нярэцін А. П. // <https://www1.fips.ru/about/deyatelnost/nauchnaya-deyatelnost/1-od-2020.pdf> (дата звароту: 02.05.2024).

Табліца 4
Функцыянальныя віды пасады і прафесій у галіне ІУ [4]

№ п/п	Найменне працоўнай функцыі	Магчымыя найменні пасады, прафесій
1	Інфармацыйнае суправаджэнне працэсу стварэння ВІД і сродкаў індывідуалізацыі	Інжынер па навукова-тэхнічнай інфармацыі
		Інжынер па патэнтнай і вынаходніцкай працы
		Малодшы спецыяліст па кіраванні ІУ
		Тэхнічны эксперт па кіраванні ІУ
2	Распрацоўванне прадуктовай стратэгіі і стратэгіі тэхналагічнай мадэрнізацыі вытворчасці	Інжынер па навукова-тэхнічнай інфармацыі II катэгорыі
		Інжынер па патэнтнай і вынаходніцкай працы II катэгорыі
		Аналітык па патэнтнай і вынаходніцкай працы
		Эксперт па патэнтнай і вынаходніцкай працы
		Спецыяліст па кіраванні ІУ
		Вядучы тэхналаг
3	Аналіз і ацэнка інавацыйных праектаў у рамках трансферу тэхналогій	Інжынер па навукова-тэхнічнай інфармацыі I катэгорыі
		Інжынер па патэнтнай і вынаходніцкай працы I катэгорыі
		Галоўны спецыяліст па кіраванні ІУ
		Галоўны эксперт па кіраванні ІУ
4	Кіраванне правамі на ВІД і СІ	Галоўны інжынер па навукова-тэхнічнай інфармацыі
		Галоўны інжынер па патэнтнай і вынаходніцкай працы
		Кіраўнік структурнага падраздзялення па патэнтнай і вынаходніцкай працы

Складзена аўтарам

Сур'ёзныя юрыдычныя наступствы могуць мець месца ў выніку парушэння выключнага права праваўладальніка арыгінальнага вырабу, які падлягае зваротнаму інжынірыngu.

па кожнай працоўнай функцыі быў прааналізаваны набор працоўных дзеянняў і патрэбных для іх рэалізацыі ўменняў і ведаў. Выяўлены наступныя тыпавыя кампетэнцыі ў галіне ІУ падчас дэкампазіцыі сістэмы кампетэнцый прафесійных стандартаў:

1. Правядзенне патэнтнага пошуку.
2. Выкананне патэнтных доследаў.
3. Правядзенне доследаў на патэнтную чысціню.
4. Падрыхтоўка і афармленне заявак на рэгістрацыю аб'ектаў ІУ.

Паводле апісання працоўных функцый, якія ўваходзяць ў прафесійны стандарт «Спецыяліст па кіраванні ІУ і трансферы тэхналогій»⁹, уключаныя чатыры

групы абагульненых працоўных функцый (табліца 4), у якіх можна вылучыць пасады і прафесіі ў сферы ІУ. Палова з іх – інжынерныя пасады, паколькі інжынеры звычайна залучаныя ўва ўсе працэсы жыццёвага цыкла тэхнічных прылад, якія з'яўляюцца прадметам інжынернай справы, у тым ліку ў прыкладныя доследы, планаванне, праектаванне, канструяванне, распрацоўку тэхналогіі вырабу, падрыхтоўку тэхнічнай дакументацыі, вытворчасць, наладку, выпрабаванне, эксплуатацыю, тэхнічнае абслугоўванне, рамонт, утылізацыю прылады і кіраванне якасцю.

Патэнтна-правое суправаджэнне складаецца з прынамсі наступных відаў работ:

- правядзенне ПД (ПД на патэнтаздольнасць і/ці ПД на патэнтную чысціню);
- ацэнка магчымай рызыкі парушэнняў выключнага права праваўладальніка на аб'ект доследу;
- рэгістрацыя праў на ВІД і г. д.

Патэнтна-правое суправаджэнне мэтазгодна даручыць спецыялістам па інтэлектуальных правах, паколькі для гэтага віду работ патрабуюцца веды і досвед па правядзенні ПД і рэгістрацыі праў на ВІД (аб'екты патэнтнага права). Для вышэйпрыведзеных відаў работ неабходныя спецыялісты пераважна з тэхнічнай адукацыяй, якія маюць кваліфікацыю «інжынер-патэнтазнавец».

⁹ Загад Міністэрства працы і сацыяльнай абароны РФ ад 7 верасня 2020 г. № 577н «Аб зацвярджэнні прафесійнага стандарту «Спецыяліст па кіраванні інтэлектуальнай уласнасцю і трансферы тэхналогій». [Электронны рэсурс] URL: <https://www.garant.ru/products/ipo/prime/doc/74629782/> (дата звароту: 02.05.2024).

Спецыялісты іншых напрамкаў у галіне ІУ (юрысты, эканамісты, менеджары, маркеталагі і г. д.), якія не маюць інжынерных ведаў і досведу работы па падачы заявак на патэнт, могуць браць удзел у распрацоўцы стратэгіі прававой аховы прадукту, які ствараецца, калі патрабуецца аналіз рынку, вывучэнне асаблівасцей заканадаўства замежных краін, аналіз кан'юнктуры рынку і г. д.

Партнёрства рэверс-інжынераў і спецыялістаў па ІУ дапаможа кожнаму са спецыялістаў прафесійна займацца сваёй справай і адначасова якасна прапрацоўваць пытанні, звязаныя з рэалізацыяй пагадненняў суб'ектаў законнага зваротнага інжынірыngu, якія шануюць правы аўтараў і праваўладальнікаў і адначасова спрыяюць развіццю інавацый.

Пры гэтым варта прадумаць мэтанакіраванае развіццё кампетэнцый рэверс-інжынераў у галіне інтэлектуальных праў, паколькі патэнтна-прававое суправаджэнне працэсу зваротнага інжынірыngu можа рэалізоўвацца эфектыўна толькі пры адкрытым партнёрстве рэверс-інжынераў, распрацоўшчыкаў і спецыялістаў па ІУ.

Мадэль кампетэнцый суб'ектаў зваротнага інжынірыngu з патэнтна-прававым суправаджэннем

Матрыца кампетэнцый суб'ектаў зваротнага інжынірыngu з патэнтна-прававым суправаджэннем прыведзеная ў табліцы 5, дзе ўказана, што этапы, звязаныя з правядзеннем ПД (этапы 0, 2 і 4), рэалізуюцца ў цэласна-кампетэнтнаснай сінергіі рэверс-інжынера (-ў)

Патэнтна-прававое суправаджэнне мэтазгодна даручыць спецыялістам па інтэлектуальных правах, паколькі для гэтага віду работ патрабуюцца веды і досвед па правядзенні ПД і рэгістрацыі праў на ВІД (аб'екты патэнтнага права).

і інжынера (-ў) -патэнтазнаўца (-ў)¹⁰, якая заключаецца ў збліжэнні розных кампетэнцый суб'ектаў зваротнага інжынірыngu, пераадоленні іх змястоўнай ізаляванасці і/ці адасобленасці, арыентацыі на цэласнае ўжыванне ведаў і практычных навыкаў рэверс-інжынера (-ў) і інжынера (-ў) -патэнтазнаўца (-ў), якія ўдзельнічаюць у працэсе зваротнага інжынірыngu.

Варта прыняць да ўвагі, што інжынер можа атрымаць кампетэнцыі ў галіне ІУ (што часта назіраецца на практыцы, калі інжынер мае дадатковую прафесійную адукацыю ў галіне ІУ), а юрысты, эканамісты, менеджары, маркеталагі і г. д. не змогуць у кароткатэрміновай перспектыве атрымаць навыкі інжынераў. Таму ў матрыцы кампетэнцый дадзеныя спецыялісты не з'яўляюцца ўзаемазамяняльнымі, а павінны

¹⁰ Прапанавана аўтарам.

Табліца 5

Мадэль кампетэнцый суб'ектаў зваротнага інжынірыngu з патэнтна-прававым суправаджэннем

Віды работ	Кампетэнцыі (сукупнасць ведаў і навыкаў)	Віды работ	Кампетэнцыі
рэверс-інжынера(-аў)		інжынера(-ў)-патэнтазнаўца(-ў)	
Этап 0. Правядзенне ПД на ўзровень тэхнікі і выяўленне аб'ектаў зваротнага інжынірыngu			
Фарміраванне прадмета пошуку, у тым ліку складанне: • задання на правядзенне ПД; • рэгламенту пошуку. Выяўленне аб'ектаў зваротнага інжынірыngu	Інжынерна-тэхнічныя	Правядзенне ПД (аналіз сусветнага ўзроўню тэхнікі ў галіне, да якой адносіцца аб'ект тэхнікі, і выяўленне тэндэнцый яго развіцця. Выяўленне тыповых і найбольш блізкіх тэхнічных рашэнняў, тэхнічных задач, якія вырашаюцца, і тэхнічных вынікаў, якія патрабуюцца. Праверка наяўнасці на патрэбнай тэрыторыі патэнтаў з шырокай прававой аховай, якія перашкаджаюць свабоднаму правядзенню распрацовак у галіне на разглядзе). Падрыхтоўка справаздачы аб ПД	Веданне заканадаўства ў галіне прававой аховы ВІД (аб'ектаў патэнтнага права) у Расіі і за мяжой. Веды і навыкі правядзення ПД, аналізу патэнтных дакументаў і г. д.
Этап 1. Вывучэнне аб'екта доследу			
3D-сканіраванне аб'екта доследу. Апрацоўка даных 3D-сканіравання. Пераўтварэнне 3D-мадэлі ў чарчэж. Распрацоўка КД	Інжынерна-тэхнічныя. Веды і досвед працы ў галіне рэінжынірыngu, практычныя навыкі рэінжынірыngu і 3D-сканіравання, практычныя навыкі працы з праграмамі, якія пераўтвараюць 3D-мадэлі ў чарчэж	-	-

Віды работ	Кампетэнцыі (сукупнасць ведаў і навыкаў)	Віды работ	Кампетэнцыі
рэверс-інжынера(-аў)		інжынера(-ў)-патэнтазнаўца(-ў)	
Этап 2. Правядзенне ПД на патэнтаздольнасць і ацэнка магчымай рызыкі парушэння выключнага права праваўладальніка на аб'ект доследу			
Фарміраванне прадмета пошуку, у тым ліку складанне: • задання на правядзенне ПД; • рэгламенту пошуку.	Інжынерна-тэхнічныя	Правядзенне ПД (правядзенне ПД на вядомасць канструкцыі цалкам і/ці яе частак. Выяўленне наяўнасці або адсутнасці ў складзе аб'екта доследу тэхнічнага рашэння, якое можа быць прызнана адпаведным крытэрыям патэнтаздольнасці. Выбар і абгрунтаванне пераважнай стратэгіі прававой абароны). Падрыхтоўка справаздачы аб ПД. Прававая ацэнка магчымай рызыкі парушэнняў выключнага права праваўладальніка на аб'ект доследу	Веданне заканадаўства ў галіне прававой аховы ВІД (аб'ектаў патэнтнага права) у Расіі і за мяжой. Веды і навыкі правядзення ПД, аналізу патэнтных дакументаў і г. д.
Этап 3. Рэканструяванне прадукту			
Фарміраванне цвёрдацельнай мадэлі аб'екта Распрацоўка канчатковай КД, ТД і ПД на прадукцыю	Інжынерна-тэхнічныя. Веданне прынцыпаў матэматычнага і камп'ютарнага мадэліравання трохвымерных форм (цвёрдых цел). Веданне і ўменне працаваць з метадамі, якія выкарыстоўваюцца для стварэння або прадстаўлення цвёрдацельных мадэлей	-	-
Этап 4. Правядзенне ПД на патэнтную чысціню і рэгістрацыя праў на ВІД			
Фарміраванне прадмета пошуку, у тым ліку складанне: • задання на правядзенне ПД; • рэгламенту пошуку. Марфалагічны аналіз канструктыўных элементаў новага прадукту і фарміраванне матрыцы варыянтаў канструктыўных схем прылады. Функцыянальна-фізічны аналіз прылады (дэкампазіцыя аб'екта на складнікі па фізічных і дынамічных прыкметах)	Інжынерна-тэхнічныя	Правядзенне ПД (правядзенне патэнтнага пошуку па БД патэнтных ведамстваў патрэбнай тэрыторыі на вядомасць канструкцыі цалкам, яе частак і іншых тэхнічных рашэнняў, якія ўваходзяць ў яе склад. Аналіз патэнтнай чысціні распрацаванага аб'екта тэхнікі). Падрыхтоўка справаздачы аб ПД. Падрыхтоўка камплекта заявачых матэрыялаў на ВІД. Падача заяўкі на ВІД, вядзенне справаводства заяўкі на патэнт	Веданне заканадаўства ў галіне прававой аховы ВІД (аб'ектаў патэнтнага права) у Расіі і за мяжой. Веды і навыкі правядзення ПД, аналізу патэнтных дакументаў і г. д.
Этап 5. Вытворчасць прадукту			
Выраб і выпрабаванні эксперыментальных і доследных узораў прадукцыі. Прыёмачныя выпрабаванні, якія праводзяцца з мэтай канчатковай праверкі і пацвярджэння адпаведнасці доследнага ўзору прадукцыі патрабаванням тэхнічнага задання і прыняцця рашэння аб гатоўнасці вынікаў да прад'яўлення прыёмачнай камісіі для іх прыёмкі	Інжынерна-тэхнічныя	-	-

* Складзена аўтарам

разглядацца як дапаўняльныя адносна адзін аднаго ў частцы прыкладнага значэння і ўжывання іх ведаў і практычных навыкаў.

Пры разглядзе пытанняў прававога суправаджэння зваротнага інжынірыngu варта таксама прымаць да ўвагі задачы забеспячэння працаздольнасці прадпрыемстваў і забеспячэння тэхналагічнай незалежнасці і развіцця Расійскай Федэрацыі. Фармальнае прытрымліванне прынятым міжнародным і расійскім правіламі у галіне абароны ІУ можа прывесці да блакіроўкі крытычна важных працэсаў распрацоўкі і вытворчасці.

Магчымыя віды рызыкі парушэння выключнага права праваўладальніка, якія могуць быць выяўлены пры патэнтна-праўным суправаджэнні працэсу зваротнага інжынірыngu

Этап 0. Правядзенне ПД на ўзровень тэхнікі і выяўленне аб'ектаў зваротнага інжынірыngu
Ацэнка магчымай рызыкі парушэнняў выключнага права праваўладальніка на аб'ект доследу пачынаецца

Пры разглядзе пытанняў прававога суправаджэння зваротнага інжынірыngu варта таксама прымаць да ўвагі задачы забеспячэння працаздольнасці прадпрыемстваў і забеспячэння тэхналагічнай незалежнасці і развіцця Расійскай Федэрацыі.

з аналізу ўзроўню тэхнікі і выяўлення аб'екта зваротнага інжынірыngu. На дадзеным этапе ацэньваецца магчымасць правамернага зваротнага інжынірыngu ў дачыненні да аб'екта, выключныя правы на які належаць трэцім асобам у фармаце «як ёсць» (1:1), на аснове праверкі тэрміну дзеяння выключнага права на аб'ект зваротнага інжынірыngu і статусу яго дзеяння.

У тым выпадку, калі аб'ект зваротнага інжынірыngu выяўлены, ажыццяўляецца праверка тэрміну дзеяння выключнага права на патэнт. Калі тэрмін дзеяння выключнага права мінуў і спынена дзеянне выключнага права (аб'ект пераходзіць у грамадскі набытак на падставе п. 1. арт. 1364 ГК РФ), тэхнічнае рашэнне можа быць свабодна выкарыстана для зваротнага інжынірыngu.

У тым выпадку, калі будзе выяўлена, што патэнт спыніў сваё дзеянне датэрмінова, то на дадзеным этапе ацэньваецца магчымасць выкарыстання права далейшага выкарыстання (на падставе арт. 1400 ГК РФ) і ажыццяўлення далейшага бязвыплатнага выкарыстання вынаходкі, карыснай мадэлі або прамысловага ўзору без пашырэння аб'ёму такога выкарыстання.

Этап 2.

Правядзенне ПД на патэнтаздольнасць і ацэнка магчымай рызыкі парушэння выключнага права праваўладальніка на аб'ект доследу

Пры правядзенні ПД на вядомасць канструкцыі цалкам і/ці яе частак ажыццяўляецца ацэнка вырабу на адпаведнасць умовам патэнтаздольнасці (на падставе арт. 1350 ГК РФ), каб пазбегнуць узнікнення рызыкі неатрымання прававой аховы прадукту па факце невыканання патрабаванняў заканадаўства.

Умова навізны выступае вызначальнай яшчэ з пор прыняцця першага нарматыўнага акта аб ахове вынаходак і дагэтуль захоўвае сваё вырашальнае значэнне. У якасці крытэрыю навізны выступае невядомасць вынаходкі з узроўню тэхнікі, дасягнутае на дату прыярытэту вынаходкі. Заканадаўцам вызначанае правіла аб тым, што не перашкаджае патэнтаванню вынаходкі раскрыццё аб ёй інфармацыі не больш як за шэсць месяцаў да даты падачы заяўкі на такую вынаходку: так званая льгота па навізне [5].

Патрабуецца ацэнка на прадмет наяўнасці рызыкі ў дачыненні да льготы па навізне («аўтарскай ільготы»), калі пры праверцы навізны ва ўзровень тэхнікі не ўключаюцца крыніцы, якія змяшчаюць агульнадаступную інфармацыю, што адносіцца да вынаходкі, раскрытую аўтарам, заяўнікам або любою асобаю, якія атрымалі ад іх прама або ўскосна гэту інфармацыю, калі заяўка на дадзеную вынаходку пададзеная ў Распатэнт не пазней за шэсць месяцаў з даты раскрыцця інфармацыі.

У дадзеным выпадку важна разумець, што перыяд «аўтарскай ільготы» па навізне ўяўляе сабою для аўтара, заяўніка, з аднаго боку, некаторую перавагу – магчымасць падаць заяўку на патэнт на аснове раскрытай інфармацыі без боязі «зняславіць» навізну тэхнічнага рашэння, а з іншага боку, пэўныя віды рызыкі, бо ў дадзены перыяд часу (не пазней за шэсць месяцаў з даты раскрыцця інфармацыі) іншая асоба можа выкарыстоўваць раскрытую аўтарам або заяўнікам інфармацыю аб прадукце для дапрацоўкі і стварэння новага рашэння і падачы заяўкі на патэнт на рэгістрацыю ад свайго імя. У гэтай сувязі ўважваецца рызыка і ажыццяўляецца выбар і абгрунтаванне пераважнай стратэгіі прававой аховы з улікам дваістай прававой прыроды асобных аб'ектаў права ІУ (магчымасць адначасовай аховы аднаго і таго ж ВІД з выкарыстаннем розных прававых мадэлей) [6].

Этап 4.

Правядзенне ПД на патэнтную чысціню і рэгістрацыя праў на ВІД

Пры ажыццяўленні аналізу патэнтнай чысціні распрацаванага аб'екта тэхнікі праводзяцца наступныя віды аналізу: марфалагічны аналіз канструктыўных элементаў новага прадукту і функцыянальна-фізічны аналіз прылады [7] для ацэнкі імавернасці ўзнікнення і выключэння рызыкі стварэння тэхнічнага рашэння, якое не мае вынаходніцкага ўзроўню. Паколькі на дадзеным этапе ажыццяўляецца падрыхтоўка камплекта заявачых матэрыялаў на ВІД і затым падача заяўкі на ВІД у Распатэнт, то для змякчэння рызыкі фарміруецца матрыца варыянтаў канструктыўных схем прылады і ажыццяўляецца дэкампазіцыя аб'екта на складнікі па фізічных і дынамічных прыкметах.

Дадзеныя віды работ неабходныя, каб папярэдзіць рызыку некарэктнага складання формулы вынаходкі і карыснай мадэлі і выключыць недакладнасці пры складанні незалежных і залежных пунктаў формулы, а таксама абмежавальнай і адметнай частак формулы вынаходкі і карыснай мадэлі.

Выпадкі выяўлення магчымых відаў рызыкі парушэння выключнага права праваўладальніка падчас зваротнага інжынірыngu, якія разглядаюцца і здаюцца першапачаткова агульнаразумелымі, даступнымі на элементарным узроўні для спецыялістаў у галіне ІУ, для рэверс-інжынераў могуць быць невядомымі, бо выключнае права на ВІД парушаюць не дзеянні па зваротным інжынірыngu, а наступныя дзеянні, якія

Ацэнка магчымай рызыкі парушэнняў выключнага права праваўладальніка пры зваротным інжынірыngu ўяўляе сабою працэс сістэматычнай і бесперапыннай ацэнкі крыніц небяспекі, якія ўзнікаюць у працэсе выканання работ у рамках зваротнага інжынірыngu, з наступнай распрацоўкай мер карэкціроўкі, а таксама мер, якія папярэджаюць і/ці зніжаюць рызыку.

ажыццяўляе вытворца вырабу, створанага на аснове зыходнага аб'екта тэхнікі.

Своечасовае і рэгулярнае выяўленне магчымай рызыкі парушэнняў выключнага права праваўладальніка пры патэнтна-прававым суправаджэнні працэсу зваротнага інжынірыngu дазволіць надалей разгледзець магчымасць стварэння ў арганізацыі сістэмы параўнання тэхнічных параметраў прадукцыі, якая вырабляецца, з аналагічнымі параметрамі прадукцыі канкурэнтаў (сістэмы тэхнічнага бенчмаркінгу) [8] для мэт павышэння канкурэнтаздольнасці прадукцыі, якая вырабляецца.

Высновы

Уключэнне ў працэс зваротнага інжынірыngu патэнтна-прававога суправаджэння з'яўляецца патрэбным і стратэгічна важным рашэннем на розных узроўнях эканомікі. У прыватнасці, на дзяржаўным узроўні ў адпаведнасці з пастановай Урада Расійскай Федэрацыі ад 18 лютага 2022 г. № 208 ажыццяўляецца падтрымка праектаў, якія прадугледжваюць распрацоўку канструктарскай дакументацыі на вырабы для камплектавання, патрэбных для галін прамысловасці, вытворчасць якіх на тэрыторыі Расійскай Федэрацыі абмежаваная або адсутнічае (крытычна важныя складнікі)¹¹.

З мэтай забеспячэння незалежнасці імпарту РФ і фарміравання ўмоў, якія забяспечваюць нацыянальнае тэхналагічнае лідарства, відавочныя мэтазгоднасць і перспектыўнасць укаранення комплекснага патэнтна-прававога суправаджэння працэсу зваротнага інжынірыngu.

Укараненне цэнасна-кампетэнтнаснага падыходу да рэалізацыі працэсу зваротнага інжынірыngu дазволіць забяспечыць:

- прэвентыўную¹² прапрацоўку пытанняў, звязаных з ацэнкай магчымай рызыкі парушэнняў выключнага права праваўладальніка пры зваротным інжынірыngu;
- эфектыўную працу рэверс-інжынераў і інжынераў-патэнтазнаўцаў за межамі аб'ёму работ, звязаных са зваротным інжынірыngам, з апорай на веды, навыкі і ўменні (цэнасна-сэнсавыя кампетэнцыі), атрыманыя ў рамках крос-інтэграцыйнага ўзаемадзеяння суб'ектаў зваротнага інжынірыngu.

У гэтай сувязі ўзрастае значнасць і перспектыўнасць адкрытага партнёрства рэверс-інжынераў, аўтараў-распрацоўшчыкаў і спецыялістаў па ІУ пры зваротным інжынірыngu.

Ацэнка магчымай рызыкі парушэнняў выключнага права праваўладальніка пры зваротным інжынірыngu ўяўляе сабою працэс сістэматычнай і бесперапыннай ацэнкі крыніц небяспекі, якія ўзнікаюць у працэсе выканання работ у рамках зваротнага інжынірыngu, з наступнай распрацоўкай мер карэкціроўкі, а таксама мер, якія папярэджаюць і/ці зніжаюць рызыку.

Адным з напрамкаў далейшых даследаў з'яўляецца даследаванне праваўжывальнай практыкі ў Расіі па пытаннях парушэнняў выключных праў на аб'екты ІУ, створаныя ў рамках зваротнага інжынірыngu.

Спіс літаратуры

1. Іўліеў, Р. П. Патэнтная інфармацыя – крыніца каштоўных ведаў для рэінжынірыngu / Р. П. Іўліеў, Т. М. Эрыванцава // Права і лічбавая эканоміка. – 2022. – № 3 (17). – С. 5–11. – DOI 10.17803/2618–8198.2022.17.3.005–011.
2. Фрыдман, Рон. Зваротная распрацоўка вялікіх здзяйсненняў: рэверс-інжынірынг як шлях да майстэрства / Р. Фрыдман; Пер. з англ. П. А. Самсонава. – Мінск, Папуры, 2021. – 272 с.
3. Браўкоў, П. Да пытання аб бесперапыннасці вядзення бізнесу прадпрыемстваў нафтагазавай галіны Расіі. Часть 2 / П. Браўкоў, А. Жданееў, В. Чубаксараў // Стандарты і якасць. – 2020. – № 9 (999). – С. 70–76.
4. Відзякіна, В. В. Прафесійная шматмернасць спецыяліста ў галіне кіравання інтэлектуальнай уласнасцю / В. В. Відзякіна // Капірайт. Веснік Акадэміі інтэлектуальнай уласнасці. – 2023. – № 2. – С. 79–91.
5. Зайцава, А. У. Да пытання пра паняцце і прыкметы аб'ектаў патэнтнага права, абумоўленых асаблівасцямі іх прававога рэжыму / А. У. Зайцава // Веснік эканамічнай бяспекі. – 2019. – № 4. – С. 80–86. – DOI 10.24411/2414–3995–2019–10219.
6. Рабаў, В. Дваістая прававая прырода асобных аб'ектаў правы інтэлектуальнай уласнасці / В. Рабаў // Інтэлектуальная ўласнасць. Прамысловая ўласнасць. – 2021. – № 9. – С. 63–66.
7. Гажур, А. А. Прамысловы дызайн (дызайн для інжынірыngu): падручнік / А. А. Гажур. – Масква: Та-

¹¹ Пастанова Урада РФ ад 18 лютага 2022 г. № 208 «Аб падаванні субсідыі з федэральнага бюджэту аўтаномнай некамерцыйнай арганізацыі «Агенцтва па тэхналагічным развіцці» на падтрымку праектаў, якія прадугледжваюць распрацоўку канструктарскай дакументацыі на вырабы для камплектавання, неабходныя для галін прамысловасці».

¹² Ад лат. *praeventio* – аперэджаю, папярэджаю.

варыства з абмежаванай адказнасцю «Выдавецтва «КноРус», 2022. – 328 с. – ISBN 978–5–406–09766–3.

8. Абушава, В. Э. Бенчмаркінг як эфектыўны напрамак сучаснага аналізу / В. Э. Абушава, В. Г. Коласава // Веснік эканомікі і менеджменту. – 2022. – № 2. – С. 21–26.

Інфармацыя аб аўтару

Вольга Валянцінаўна Відзякіна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, Маскоўскі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт імя Н. Э. Баўмана (Масква, вул. 2-я Баўманская, д. 5, буд. 1), патэнтны павераны РФ, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2759-0173>; ippolicy@mail.ru

Information about the author

Olga V. Vidyakina, Cand. Sci. (Economics), Associate Professor at Bauman Moscow State Technical University (Moscow, Baumanskaya second str., 5, bld. 1.), Patent Attorney of the Russian Federation, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2759-0173>; ippolicy@mail.ru

Аўтар заяўляе аб адсутнасці канфлікту інтарэсаў.
The author declares no conflict of interests.

Паступіў у рэдакцыю 08.04.2024

Дапрацаваны пасля рэцэнзавання 06.05.2024

Прыняты да публікацыі 17.05.2024

Навуковы артыкул

Original article

УДК 347.77:026

Мэты, задачы і метады пабудовы лічбавага інфармацыйнага фонду інтэлектуальнай уласнасці

Уладзімір Алегавіч Сірацюк

Інстытут праблем кіравання РАН

vlasir55@gmail.com

Анацыя: у працы разглядаецца шырокае кола праблем і пытанняў пабудовы эфектыўных лічбавых інфармацыйных фондаў інтэлектуальнай уласнасці (ЛІФІУ), якія граюць важную ролю пры вырашэнні актуальнай задачы пераходу да лічбавай эканомікі інтэлектуальнай уласнасці. Сфармуляваны мэты стварэння ЛІФІУ, крытэрыі эфектыўнасці яго фарміравання, выкарыстання і развіцця. Упершыню ў айчыннай практыцы стварэння лічбавых інфармацыйных фондаў прапанавана фармалізаваная метадалогія рашэння задач пабудовы і кіравання ЛІФІУ, для чаго выкарыстоўваюцца метады аб'ектна-арыентаванага аналізу і праектавання, фармальныя метады ацэнкі паказчыкаў якасці даных, аналізу і ацэнкі рызыкі інфармацыйнай бяспекі і пабудовы механізмаў абароны баз даных ЛІФІУ, мадэлі і метады аптымізацыі структур баз даных. Значная ўвага ўдзелена пытанням пабудовы эфектыўнай комплекснай сістэмы кіравання якасцю і інфармацыйнай бяспекай ЛІФІУ.

Ключавыя словы: сістэма кіравання інтэлектуальнай уласнасцю, лічбавы інфармацыйны фонд інтэлектуальнай уласнасці, базы даных патэнтнай інфармацыі, базы даных непатэнтнай інфармацыі, крытэрыі і паказчыкі якасці баз даных, інфармацыйная бяспека

Для цытавання: Сірацюк У. А. Мэты, задачы і метады пабудовы лічбавага інфармацыйнага фонду інтэлектуальнай уласнасці // Веснік ФІПУ. 2024. Т. 3 № 2 (8). С. 142–147.

Goals, objectives and methods of building a digital information fund of intellectual property

Vladimir O. Sirotyuk

Institute of Control Sciences of Russian Academy of Sciences

vlasir55@gmail.com

Abstract: the article examines a wide range of problems and issues of building effective digital information funds of intellectual property (DIFIP), which play an important role in solving the urgent task of transition to a digital economy of intellectual property. The purpose of creating DIFIP, criteria for the effectiveness of its formation, use and development are formulated. For the first time in the domestic practice of creating digital information funds, a formalized methodology has been proposed for solving the problems of constructing and managing DIFIP, for which methods of object-oriented analysis and design, formal methods for assessing data quality indicators, analyzing and assessing information security risks and constructing mechanisms for protecting DIFIP databases, models and methods for optimizing database structures are used. Much attention is paid to the issues of building an effective integrated system for DIFIP quality and information security management.

Keywords: Intellectual property management system, digital information fund of intellectual property, patent information databases, non-patent information databases, criteria and indicators of database quality, information security

For citation: Vladimir O. Sirotyuk, Goals, objectives and methods of building a digital information fund of intellectual property // Bulletin of Federal institute of industrial property. 2024. Vol. 3, No. 2 (8). P. 142–147.

Уводзіны

Сучасная сістэма кіравання інтэлектуальнай уласнасцю (ІУ) павінна спрыяць развіццю вынаходніцтва і прадпрымальніцтва, пашырэнню рынку патэнтна-інфармацыйнай і навукова-тэхнічнай прадукцыі і паслуг, падаванню камфортных умоў і зручных сэрвісаў падчас падачы заявак на вынаходкі і выдачу патэнтаў, правядзення паўнацэнных патэнтных пошукаў у базах даных (БД) патэнтнай і непатэнтнай інфармацыі, забеспячэнні надзейнай абароны праў патэнтаўладальнікаў і інтэлектуальнага суверэнітэту эканомікі краіны [1–4]. Гэта абумоўлівае трансфармацыю сістэмы кіравання ІУ і пабудову лічбавага органа кіравання ІУ.

Неабходнай умовай эфектыўнай лічбавай трансфармацыі традыцыйнай сістэмы кіравання ІУ і пераходу да экасістэмы патэнтна-інфармацыйнай і навукова-даследчай дзейнасці з'яўляецца наяўнасць, паўната і даступнасць патэнтнай і непатэнтнай дакументацыі высокай якасці, якая захоўваецца ў базах даных патэнтнай (ПБД) і непатэнтнай (НПБД) інфармацыі лічбавага інфармацыйнага фонду інтэлектуальнай уласнасці (ЛІФІУ) [1, 3].

Развіты ЛІФІУ павінен мець размеркаваную інфармацыйна-кіраўнічую структуру, якая забяспечвае магчымасць аказання ўніверсальнага лічбавага доступу да лакальных і вонкавых ПБД і НПБД, навігацыі і пошуку інфармацыі праз адзіны карыстальніцкі інтэрфейс, аказанню паслуг па іх апрацоўцы і выкарыстоўванні.

Пабудова лічбавага органа кіравання ІУ выстаўляе высокія патрабаванні да якасці даных ЛІФІУ – паўнаты, даступнасці, верагоднасці, надзейнасці, нязменнасці, актуальнасці і бяспекі БД.

Паколькі адказнасць за якасць БД ЛІФІУ нясуць яго стваральнікі (уласнікі) – патэнтныя арганізацыі, ведамствы, выдавецтвы і рэдакцыі (арганізацыі, што займаюцца публікацыяй), лічбавыя бібліятэкі ІУ, правайдары патэнтна-інфармацыйных прадуктаў, пошукавых і сэрвісных паслуг [4], гэтыя арганізацыі павінны быць аснашчаныя метадычнымі і эфектыўнымі інструментальнымі і праграмнымі сродкамі праектавання, распрацоўкі, суправаджэння і развіцця патэнтна-інфармацыйных рэсурсаў, ацэнкі паказчыкаў эфектыўнасці і якасці ПБД і НПБД ЛІФІУ. Гэта выклікае патрэбу распрацоўкі крытэрыяў эфектыўнасці і фармалізаваных метадаў стварэння ЛІФІУ, аналізу і ацэнкі паказчыкаў якасці даных, пасля разліку па якіх на падставе атрыманых лікавых значэнняў распрацоўваюцца адпаведныя мерапрыемствы па павышэнні эфектыўнасці і якасці БД ЛІФІУ, забеспячэнні іх паўнаты, верагоднасці, даступнасці і зададзенага ўзроўню інфармацыйнай бяспекі [5–7].

У працы разгледжаны праблемы, мэты, задачы і метады пабудовы ЛІФІУ, павышэння эфектыўнасці і якасці БД ЛІФІУ, прапанаваны крытэрыі эфектыўнасці і паказчыкі якасці фарміравання, выкарыстання і развіцця ПБД і НПБД. Разгледжана пабудова эфектыўнай сістэмы кіравання якасцю і інфармацыйнай бяспекай патэнтна-інфармацыйных рэсурсаў ЛІФІУ. Распрацаваная метадалогія, мадэлі, метады і інструментальныя сродкі

выкарыстоўваліся пры пабудове ЛІФІУ адзінай еўразійскай патэнтна-інфармацыйнай і экспертнай прасторы краін-членаў Еўразійскай патэнтнай арганізацыі (ЕАПА).

1. Праблемы, мэты і задачы стварэння ЛІФІУ. Крытэрыі эфектыўнасці фарміравання, выкарыстоўвання і развіцця ЛІФІУ

Мэтай стварэння, суправаджэння і развіцця ЛІФІУ лічбавага органа кіравання ІУ з'яўляецца паўнацэннае і эфектыўнае забеспячэнне экспертаў, навуковых работнікаў, распрацоўшчыкаў і трэціх асоб поўнай, верагоднай і якаснай інфармацыяй аб аб'ектах інтэлектуальнай уласнасці, апошніх дасягненнях навукі і тэхнікі, актуальнай нарматыўна-прававой і даведачнай інфармацыяй у прадметных галінах на разглядзе (галінах ведаў) [3].

Аблічбоўка і індэксацыя патэнтных дакументаў і непатэнтнай літаратуры ўяўляе сабою адну з галоўных праблем стварэння ЛІФІУ, які змяшчае звышвялікія аб'ёмы даных, асабліва гэта датычыцца фондаў непатэнтнай (навукова-тэхнічнай) інфармацыі. Іншая праблема заключаецца ў патрэбе распрацоўкі эфектыўных структур БД ЛІФІУ. Розныя варыянты і разнастайнасць даных, мноства, у тым ліку супярэчлівых і няўзгодненых, патрабаванняў карыстальнікаў сістэмы кіравання ІУ абумоўліваюць патрэбу выкарыстоўвання мадэлей і метадаў аптымізацыі структур лакальных і размеркаваных ПБД і НПБД з улікам патрабаванняў эфектыўнай апрацоўкі запытаў карыстальнікаў і трансакцый, забеспячэння зададзенага ўзроўню якасці і інфармацыйнай бяспекі ЛІФІУ [3, 6, 7, 9].

Разгледзім крытэрыі і паказчыкі эфектыўнасці пабудовы, выкарыстоўвання і развіцця ЛІФІУ.

Агульным крытэрыем эфектыўнасці (рэнтабельнасці) стварэння ЛІФІУ з'яўляецца ступень падавання дакументаў і матэрыялаў у лічбавым выглядзе, якія ўваходзяць ў яго. Гэты крытэрыі разлічваецца як адносіны колькасці дакументаў ЛІФІУ, пададзеных у лічбавай форме, да агульнага ліку дакументаў і матэрыялаў, якія захоўваюцца ў фондах патэнтнай і непатэнтнай (навукова-тэхнічнай) інфармацыі.

Эфектыўнасць камплектавання фондаў патэнтнай і непатэнтнай інфармацыі ЛІФІУ вызначаецца па крытэрыі максімальнай адэкватнасці адлюстравання ў дакументах, якія адбіраюцца на захоўванне, найбольш істотных бакоў дзейнасці стваральнікаў фондаў.

Паказчыкам надзейнасці і якасці захоўвання матэрыялаў у БД ЛІФІУ служыць максімум узроўняў паўнаты, верагоднасці, узгодненасці, даступнасці і гарантаванай абароны інфармацыі ЛІФІУ ад несанкцыянаванага доступу, якія забяспечваюцца.

Эфектыўнасць інфармацыйнага забеспячэння карыстальнікаў ЛІФІУ ацэньваецца па крытэрыях мінімуму сумарнага часу апрацоўкі запытаў і выдачы вынікаў пошуку ў зручнай для далейшага выкарыстоўвання форме, максімуму паўнаты і верагоднасці патэнтнай і навукова-тэхнічнай інфармацыі, актуальнасці нарматыўна-прававой і даведачнай інфармацыі.

У якасці крытэрыяў эфектыўнасці інфармацыйнага абслугоўвання дзяржаўных арганізацый і суб'ектаў гаспадарання, якія праводзяць навуковыя і патэнтныя даследы падчас выканання НДП і ДКП, выкарыстоўваецца максімум паўнаты, своечасовасці і даступнасці інфармацыі ЛІФІУ.

Паказчык эфектыўнасці інфармацыйнага абслугоўвання грамадскіх арганізацый і камерцыйных фірм разлічваецца з выкарыстаннем вышэйпрыведзеных крытэрыяў, а таксама вартаснага крытэрыю, якія максімальна павялічвае сумарны даход, атрыманы арганізацыямі-ўласнікамі і фірмамі-правайдарамі ПБД і НПБД ЛІФІУ пры аказанні імі платных патэнтна-інфармацыйных паслуг вылучаным катэгорыям карыстальнікаў.

Да асноўных задач пабудовы ЛІФІУ, павышэння яго эфектыўнасці, якасці і бяспекі адносяцца наступныя [3, 6, 8]:

1.1) пабудова мадэлі прадметнай галіны сістэмы кіравання ІУ і мадэлей спецыфікацый інфармацыйных і функцыянальных патрабаванняў карыстальнікаў ЛІФІУ;

1.2) пабудова анталагічнай мадэлі прадметнай галіны сістэмы кіравання ІУ і эталоннай БД;

1.3) класіфікацыя прадметных галін карыстальнікаў ЛІФІУ;

1.4) фарміраванне размеркаванай інфармацыйна-кіраўнічай структуры ЛІФІУ;

1.5) распрацоўка аптымальнай стратэгіі і тактыкі ўзаемадапаўняльнага пошуку ў лакальных і вонкавых даступных ПБД і НПБД;

1.6) праектаванне аптымальных па зададзеных крытэрыях эфектыўнасці структур размеркаваных і лакальных ПБД і НПБД;

1.7) распрацоўка метадаў аналізу і ацэнкі паказчыкаў якасці даных ПБД і НПБД;

1.8) распрацоўка метадаў павышэння інфармацыйнай бяспекі БД ЛІФІУ;

1.9) пабудова комплекснай сістэмы кіравання якасцю і інфармацыйнай бяспекай ЛІФІУ.

2. Метады і сродкі вырашэння задач пабудовы і кіравання ЛІФІУ

Для вырашэння задач аналізу і структурызацыі прадметнай галіны (ПРГ) сістэмы кіравання ІУ, пабудовы анталагічнай мадэлі ПРГ, класіфікацыі прадметных галін карыстальнікаў і пабудовы эфектыўнай размеркаванай інфармацыйна-кіраўнічай структуры ЛІФІУ (задачи 1.1–1.4) выкарыстоўваецца метадалогія аб'ектна-арыентаванага аналізу і праектавання [10], адаптаваная да прадметнай галіны сістэмы кіравання ІУ [3, 6]. Яе ўжыванне, у адрозненне ад структурных метадаў праектавання, дазваляе ўлічыць характэрныя асаблівасці і параметры аб'ектаў лічбавізацыі сістэмы кіравання ІУ, іх уласцівасці, характарыстыкі і адносіны паміж імі. З выкарыстоўваннем распрацаванай метадалогіі ажыццяўляецца паслядоўнае ўзаемазвязанае вырашэнне задач пабудовы аб'ектнай мадэлі ПРГ; фарміравання анталагічнай мадэлі ПРГ навуковых і патэнтных даследаў і пабудовы эталоннай БД;

пабудовы аб'ектных мадэлей інфармацыйных і функцыянальных патрабаванняў карыстальнікаў; кластэрнага аналізу і класіфікацыі карыстальнікаў воблачных і аўтаномных БД; пабудовы аб'ектнай мадэлі размеркаванай інфармацыйна-кіраўнічай структуры ЛІФІУ. Сфармаваныя эфектыўныя структуры ПРГ сістэмы кіравання ІУ і доступу да даных ЛІФІУ, а таксама класы карыстальнікаў воблачных і аўтаномных БД дазваляюць аптымізаваць працэсы аблічбоўкі і індэксацыі патэнтнай дакументацыі і непатэнтнай літаратуры і яе загрузкі ў БД ЛІФІУ.

Задача 1.5 вырашаецца з улікам патрабаванняў карыстальнікаў да паўнаты і верагоднасці даных, прыватнасці і даступнасці крыніц інфармацыі (лакальных і вонкавых БД), ад якіх залежыць у першую чаргу эфектыўнасць пошукаў, якія праводзяць вучоныя, даследнікі і эксперты патэнтна-інфармацыйных. Фармалізаваныя метады разліку гэтых паказчыкаў прыведзеныя ў наступных крыніцах [3, 6, 8].

Для вырашэння задач аптымізацыі структур БД ЛІФІУ (заданне 1.6) выкарыстоўваецца мадэлі, метады і алгарытмы аналізу і пабудовы эфектыўных кананічных структур даных прадметных галін карыстальнікаў ЛІФІУ, сінтэзу аптымальных лагічных і фізічных структур размеркаваных і лакальных ПБД і НПБД [9]. Задачи сінтэзу фармулююцца па эксплуатацыйных крытэрыях эфектыўнасці функцыянавання ЛІФІУ – мінімуму часу апрацоўкі запытаў карыстальнікаў і трансакцый, мінімуму часу фарміравання структур даных і загрузкі БД і іншых з улікам абмежаванняў, якія накладваюцца СКРБД і СКБД, інфраструктурай і тапалогіяй размеркаванай структуры ЛІФІУ і патрабаваннямі розных рэжымаў функцыянавання лічбавых сістэм кіравання ІУ.

Аналіз і ацэнка паказчыкаў якасці даных (задача 1.7) і рэалізацыя мерапрыемстваў па іх павышэнні з'яўляюцца неабходнай умовай пабудовы эфектыўнай лічбавай сістэмы кіравання ІУ, паколькі ў адваротным выпадку бізнес-працэсы сістэмы кіравання ІУ не змогуць працаваць з няякаснымі (памылковымі) данымі або будуць выдаваць некарэктныя вынікі. Пры гэтым якасць даных шмат у чым залежыць ад якасці працэсаў і інфармацыйных тэхналогій іх фарміравання (генерацыі), захоўвання, апрацоўкі, перадачы, атрымання і падавання.

Павышэнне якасці даных БД ЛІФІУ магчымае пры выбары і выкарыстоўванні надзейных і правяраных крыніц патэнтнай і непатэнтнай інфармацыі, а таксама пры праектаванні эфектыўных мадэлей і структур даных. Актыўная праверка, захаванне і падтрымка якасці даных з'яўляюцца калектыўным абавязкам усіх супрацоўнікаў арганізацый – суб'ектаў сістэмы кіравання ІУ.

Кіраванне якасцю БД прадугледжвае вырашэнне наступных задач:

- выбар сістэмы крытэрыяў і паказчыкаў ацэнкі якасці даных;
- разлік паказчыкаў якасці даных у бізнес-працэсах і задачах кіравання, якія гэтыя даныя ствараюць, абслугоўваюць і падаюць карыстальнікам для прыняцця рашэнняў;

- забезпеченне бесперапыннага кантролю якасці даных на аснове выяўлення, ідэнтыфікацыі і класіфікацыі памылак у даных;
- распрацоўка мерапрыемстваў па павышэнні якасці даных.

Паўната, верагоднасць, актуальнасць, глыбіня рэтра-спектывы, даступнасць, несупярэчлівасць і своечасова-сць даных выкарыстоўваюцца як асноўныя паказчыкі эфектыўнасці і якасці БД ЛІФІУ. Фармалізаваныя метады іх разліку прыведзены ў працах [3, 6].

Галоўнай мэтай абароны патэнтнай і непатэнтнай інфармацыі БД ЛІФІУ (задача 1.8) з'яўляецца забеспячэнне прыватнасці, цэласнасці і даступнасці інфармацыйных матэрыялаў (заявак на вынаходкі, патэнтаў, навуковых публікацый, нарматыўна-прававых дакументаў, афіцыйных выданняў і г. д.). Высокі ўзровень інфармацыйнай бяспекі (ІБ) можа быць дасягнуты распрацоўкай і ўкараненнем адпаведных фармалізаваных мадэлей і метадаў аналізу і сінтэзу аптымальных механізмаў абароны структур БД на розных узроўнях іх падавання, а таксама сістэмы абароны ЛІФІУ ад несанкцыянаванага доступу, выпрацоўкай на іх аснове адпаведных мерапрыемстваў на ўсіх этапах збору, захоўвання і апрацоўкі даных з мэтай пабудовы сістэмы кіравання інфармацыйнай бяспекай (СКІБ) [7]. Для падтрымання патэнтнай і непатэнтнай інфармацыі ў абароненым стане адэкватна наяўным пагрозам бяспекі павінны рэгулярна праводзіцца мерапрыемствы па інвентарызацыі і класіфікацыі інфармацыйных рэсурсаў ЛІФІУ, ацэнцы паўнаты, верагоднасці і даступнасці ПБД і НПБД, аналізу і ацэнцы рызыкі ІБ ЛІФІУ.

Да асноўных задач пабудовы СКІБ ЛІФІУ адносяцца:

- вызначэнне сферы (меж) СКІБ і кіраванне рызыкай ІБ;
- апавяшчэнне аб выпадках парушэння абароны;
- абарона ад вірусаў і спама;
- забеспячэнне бесперабойнай працы інфраструктуры ЛІФІУ;
- кантроль над капіраваннем інфармацыі і праграм;
- абарона даных ад несанкцыянаванага доступу;
- кантроль адпаведнасці прынятай у арганізацыі палітыцы ІБ;
- выбар контрмер, якія забяспечваюць адпаведны ўзровень ІБ;
- кантроль за функцыянаваннем і аўдыт СКІБ.

3. Пабудова комплекснай сістэмы кіравання якасцю і інфармацыйнай бяспекай ЛІФІУ

Разгледзім больш падрабязна вырашэнне задачы 1.9.

Мэта стварэння комплекснай сістэмы кіравання якасцю і інфармацыйнай бяспекай (СКЯІБ) заключаецца ў забеспячэнні высокага ўзроўню якасці, эфектыўнасці і аховы ПБД і НПБД.

У арганізацыйным плане СКЯІБ з'яўляецца неад'емным складнікам (падсістэмай) агульнай сістэмы кіравання ІУ з убудаванымі ў яе функцыямі, абавязкамі і ролямі

службоўцаў па забеспячэнні належнага ўзроўню якасці і БД даных ЛІФІУ.

Абсяг дзеяння СКЯІБ ахапляе восем асноўных бізнес-працэсаў, звязаных з патэнтна-інфармацыйнай, навукова-даследчай і вытворчай дзейнасцю лічбавага органа сістэмы кіравання ІУ:

- апрацоўка ўваходнай інфармацыі па аб'ектах ІУ (ВІД);
- фарміраванне і абслугоўванне ПБД і НПБД ЛІФІУ;
- правядзенне патэнтна-інфармацыйных пошукаў;
- правядзенне экспертызы па заяўках на вынаходкі;
- выкананне НДП і ДКП у адпаведнасці з патрабаваннямі ТЗ;
- выдача ахоўных дакументаў на аб'екты ІУ;
- публікацыя патэнтнай і непатэнтнай інфармацыі;
- суправаджэнне апублікаваных матэрыялаў, рэгістрацыя змен прававога статусу аб'ектаў ІУ.

Да асноўных задач пабудовы і функцыянавання СКЯІБ адносяцца:

- фарміраванне і вядзенне базы метаданых (БМД) рэпазіторыя ЛІФІУ, якая змяшчае фармалізаваныя апісанні прадметнай галіны сістэмы кіравання ІУ, патрабаванняў карыстальнікаў ЛІФІУ, бізнес-працэсаў сістэмы кіравання ІУ, структур БД, эталонных БД і іншыя звесткі;
- ацэнка якасці даных і ўзроўню абароны інфармацыйных актываў у адпаведнасці з выбранымі крытэрыямі і паказчыкамі ацэнкі. Ацэнка якасці БД ажыццяўляецца шляхам параўнання іх уласцівасцей і характарыстык з параметрамі эталонных БД;
- аналіз вынікаў ацэнкі з мэтай выяўлення праблем, якія выклікаюць зніжэнне якасці і эфектыўнасці даных і ўзроўню іх інфармацыйнай бяспекі;
- фарміраванне сцэнарыяў дзеянняў па выпраўленні недакладнасці і памылак у даных у залежнасці ад прычын іх узнікнення, а таксама механізмаў абароны інфармацыйных актываў БД ЛІФІУ, заснаваных на аналізе рызыкі інфармацыйнай бяспекі;
- распрацоўка метадаў і мерапрыемстваў для вырашэння праблем з якасцю даных пры выяўленні неадпаведнасці і іх ужыванне паводле зададзеных сцэнарыяў БМД рэпазіторыя;
- распрацоўка мер і мерапрыемстваў па забеспячэнні зададзенага ўзроўню прыватнасці, нязменнасці і даступнасці даных ЛІФІУ, абароны інфармацыйных актываў ПБД і НПБД ад несанкцыянаванага доступу з выкарыстоўваннем механізмаў абароны БД і БМД рэпазіторыя;
- забеспячэнне бесперапыннага кантролю якасці патэнтнай і непатэнтнай (навукова-тэхнічнай) інфармацыі, выканання патрабаванняў да ўзроўню інфармацыйнай бяспекі, а таксама ўдасканаленне даных;
- забеспячэнне адпаведнасці прававым і нарматыўным патрабаванням заканадаўства, стандартам і нарматыўна-прававым дакументам у галіне якасці даных і абароны інфармацыі;

- забеспячэнне дасведчанасці службоўцаў арганізацыі ў пытаннях якасці даных і інфармацыйнай бяспекі.

У адпаведнасці са стандартамі ў галіне кіравання якасцю даных і ІБ (стандарты серыі ISO 8000/ISO 9000 і ISO/IEC 27001–2013) выкарыстоўваецца ролевая арганізацыйная структура СКЯІБ, якая ўяўляе сабою іерархію роляў па забеспячэнні якасці і абароны навуковай, тэхнічнай і патэнтнай інфармацыі.

У рамках СКЯІБ ЛІФІУ вылучаныя наступныя асноўныя ролі:

- прадстаўнік кіраўніцтва арганізацыі;
- кіраўнік падраздзялення па кантролі якасці даных і ІБ;
- кіраўнік (менеджар) данымі;
- адміністратар даных;
- спецыяліст па апрацоўцы даных;
- спецыяліст па кіраванні ІБ;
- спецыяліст па кіраванні інфармацыйнымі тэхналогіямі;
- уласнік інфармацыйнага актыву;
- уласнік тэхналагічнага бізнес-працэсу;
- унутраны аўдытар СКЯІБ.

Разгледзім сцісла прызначэнне і абсяг дзеяння кожнай ролі [6, 7].

Прадстаўнік кіраўніцтва арганізацыі выступае агульным патрабаванні па размеркаванні функцый і абавязкаў па забеспячэнні якасці і абароне інфармацыйных актываў ЛІФІУ і арганізуе працу.

Кіраўнік падраздзялення па кантролі якасці даных і ІБ распачынае першае прызначэнне роляў, забяспечвае каардынацыю, планаванне, кантроль і аналіз работ у галіне забеспячэння якасці і абароны даных, распрацоўвае мерапрыемствы па іх павышэнні, прымае рашэнні па забеспячэнні адпаведнага ўзроўню якасці і ІБ, якія падаюцца кіраўніцтву арганізацыі.

Кіраўнік (менеджар) данымі выконвае функцыю па кіраванні якасцю даных і ІБ у адпаведнасці з мэтамі і задачамі арганізацыі, а таксама з фактарамі, якія вызначаюць якасць і бяспеку даных. Менеджар даных распрацоўвае і ўзгадняе з кіраўніком падраздзялення і кіраўніцтвам арганізацыі планы дзейнасці па павышэнні якасці і абароны даных у арганізацыі.

Адміністратар даных кантралюе і каардынуе працу тэхнічнага персаналу, вызначаючы адпаведныя крытэрыі кіравання якасцю даных і ІБ, папярэджвае паўтарэнне памылак, аналізуючы прычыны гэтых памылак і аптымізуючы структуры даных.

Спецыяліст па апрацоўцы даных (аператар) стварае,чытае, змяняе і выдаляе даныя ў адпаведнасці з указаннямі адміністратара, ацэньвае якасць даных і ўзровень іх бяспекі, а таксама выпраўляе памылкі. Аператар каардынуе адпаведнасць даных бізнес-правілам і ўстараняе знойдзеныя памылкі, выяўляе пагрозы і віды рызыкі ІБ і прымае меры па іх нейтралізацыі.

Спецыяліст па кіраванні ІБ – роля, адказная за забеспячэнне эфектыўнай працаздольнасці працэсаў кіравання ІБ ЛІФІУ.

Спецыяліст па кіраванні ІТ – роля, адказная за забеспячэнне працэсаў аказання ІТ-паслуг.

Уласнік інфармацыйнага актыву – роля службоўца арганізацыі, упаўнаважанага кіраваць фарміраваннем, стварэннем, выкарыстоўваннем, суправаджэннем і развіццём інфармацыйнага актыву ЛІФІУ.

Уласнік тэхналагічнага бізнес-працэсу – роля службоўца, адказнага за вынік, эфектыўнасць і якасць тэхналагічнага бізнес-працэсу, які выконвае сістэма кіравання ІУ.

Унутраны аўдытар СКЯІБ – службовец, які здзяйсняе аўдыты якасці даных і ўзроўню ІБ на адпаведнасць патрабаванням СКЯІБ, крытэрыям і паказчыкам якасці даных у бізнес-працэсах.

Высновы і заключэнне

Лічбавая трансфармацыя сістэмы кіравання інтэлектуальнай уласнасцю (ІУ) і стварэнне электроннага (лічбавага) органа кіравання ІУ з'яўляецца важнай і актуальнай задачай, якая вырашаецца ў рамках пераходу да лічбавай эканомікі. Лічбавая патэнтна-інфармацыйная прастора, якая фарміруецца пры гэтым, з'яўляецца ўніверсальным асяроддзем для вытворчасці, узнаўлення і абароту вынікаў інтэлектуальнай дзейнасці, і ў першую чаргу – навуковай і вынаходніцкай дзейнасці. Лічбавыя інфармацыйныя фонды інтэлектуальнай уласнасці (ЛІФІУ), якія ствараюцца пры гэтым, граюць важную ролю падчас правядзення патэнтна-інфармацыйных пошукаў экспертамі патэнтных ведамстваў, падчас ацэнкі патэнтаздольнасці вынаходак, а таксама суб'ектамі гаспадарання падчас выканання НДП і ДКП.

Ад паўнаты, верагоднасці, даступнасці і бяспекі інфармацыі, якая змяшчаецца ў адпаведных БД патэнтнай і навукова-тэхнічнай інфармацыі ЛІФІУ, аператыўнасці абслугоўвання запытаў карыстальнікаў і іншых фактараў залежыць эфектыўнасць правядзення навуковых даследаў і, як вынік, канкурэнтаздольнасць і якасць прадукцыі, якая ствараецца, і паслуг, якія аказваюцца.

Прапанаваная ў працы фармалізаваная метадалогія забяспечвае пабудову эфектыўных ЛІФІУ, якія гарантуюць мінімальны час пошуку і доступу да лакальных і вонкавых размеркаваных крыніц патэнтнай і непатэнтнай інфармацыі, апрацоўкі запытаў карыстальнікаў і трансакцый, патрэбную паўнату патэнтна-інфармацыйных пошукаў, высокую якасць даных і максімальны ўзровень інфармацыйнай бяспекі патэнтна-інфармацыйных рэсурсаў БД.

Распрацаваныя мадэлі, метады і адпаведныя інструментальныя і нарматыўна-метадычныя сродкі ўжываліся падчас пабудовы ЛІФІУ, ПБД і НПБД еўразійскай патэнтна-інфармацыйнай прасторы [3, 6], СКЯІБ ЕАПВ, што дазволіла павысіць эфектыўнасць і якасць патэнтна-інфармацыйных пошукаў карыстальнікамі еўразійскага рэгіёна, правядзення патэнтных і навуковых даследаў і экспертызы еўразійскіх і нацыянальных заявак, аказання патэнтна-інфармацыйных паслуг.

Спіс літаратуры

1. Кульба, У. В. Канцэптуальныя асновы лічбавізацыі сістэмы кіравання інтэлектуальнай уласнасцю / У. В. Кульба, У. А. Сірацюк // Веснік ФІПУ. – 2023. – Т. 2, № 1. – С. 32–35.
2. Нярэцін, А. П. Інтэлектуальны суверэнітэт эканомікі Расіі / А. П. Нярэцін; Федэральны інстытут прамысловай уласнасці. – Масква: Федэральная дзяржаўная бюджэтная ўстанова «Федэральны інстытут прамысловай уласнасці», 2022. – 166 с. – ISBN 978–5–6042896–9–3.
3. Нярэцін, А. П. Аптымізацыя структур даных лічбавых інфармацыйных фондаў сістэм кіравання інтэлектуальнай уласнасцю / А. П. Нярэцін, У. В. Кульба, У. А. Сірацюк – Масква: Федэральная дзяржаўная бюджэтная ўстанова «Федэральны інстытут прамысловай уласнасці», 2023. – 260 с. – ISBN 978–5–907602–11–3.
4. Кравец, Л. Г. Патэнтна-інфармацыйная падтрымка інавацый. – М.: ІНВЦ «Патэнт», 2013. – 223 с. – ISBN 978–5–91808–104–4.
5. Метады павышэння эфектыўнасці і якасці функцыянавання аўтаматызаваных інфармацыйна-кіраўнічых сістэм / У. В. Кульба, С. С. Кавалеўскі, Т. В. Карсанідзэ, І. А. Гаргідзэ і інш.; Рэд. І. В. Прангішвілі. – М.: Камп'юЛог, 2001. – 344 с. – ISBN 5–89909–002–2.
6. Кульба У. В., Сірацюк У. А. Фармалізаваная метадалогія павышэння эфектыўнасці і якасці патэнтных інфармацыйных фондаў і досвед яе выкарыстоўвання пры фарміраванні і развіцці еўразійскай патэнтна-інфармацыйнай прасторы. – М.: ИПК РАН. Манаграфія, 2019. – 238 с. – ISBN: 978–5–91450–238–3.
7. Кульба У. В. Інфармацыйная бяспека патэнтных ведамстваў: тэорыя і практыка / У. В. Кульба, С. А. Касячэнка, У. А. Сірацюк; Інстытут праблем кіравання імя В. А. Трапезнікава РАН, Расійская акадэмія навук. – Масква: Інстытут праблем кіравання імя В. А. Трапезнікава РАН, 2017. – 166 с. – ISBN 978–5–91450–200–0.
8. Кульба, У. В. Фармалізаваныя мадэлі і метады аналізу і ацэнкі паўнаты патэнтных інфармацыйных фондаў (на прыкладзе міжнароднай патэнтнай арганізацыі) / У. В. Кульба, У. А. Сірацюк // Кіраванне развіццём буйнамаштабных сістэм MLSД'2018: працы адзінацатай міжнароднай канферэнцыі. У 3 т., Масква, 1–3 кастрычніка 2018 г. / Пад агульнай рэдакцыяй С. М. Васільева, А. Д. Цвіркуна. Том 3. Секцыі 12–16. – Масква: Інстытут праблем кіравання імя В. А. Трапезнікава РАН, 2018. – С. 127–138.
9. Тэарэтычныя асновы праектавання аптымальных структур размеркаваных баз даных / У. В. Кульба, С. С. Кавалеўскі, С. А. Касячэнка, У. А. Сірацюк – М.: СИНТЕГ, 1999. – 660 с.: іл. – (Інфарматызацыя Расіі на парозе XXI стагоддзя). – ISBN 5–89638–016–X.
10. Graham, Ian. Object Oriented Methods: Principles and Practice. 3rd ed. Wokingham: Addison-Wesley, 2001.

Інфармацыя аб аўтары

Уладзімір Алегавіч Сірацюк, доктар тэхнічных навук, дацэнт, вядучы навуковы супрацоўнік, Інстытут праблем кіравання РАН (Масква вул. Прафсаюзная, д. 65); vlasir55@gmail.com

Information about the author

Vladimir O. Sirotyuk, Dr. Sci. (Technical Sciences), Associate Professor, Leading Researcher, Institute of Control Sciences of the Russian Academy of Sciences (Moscow, Profsoyuznaya str., 65); vlasir55@gmail.com

Аўтар заяўляе аб адсутнасці канфлікту інтарэсаў.
The author declares no conflict of interests.

Паступіў у рэдакцыю 01.02.2024

Дапрацаваны пасля рэцэнзавання 06.03.2024

Прыняты да публікацыі 07.03.2024

Навуковы артыкул

Original article

УДК 347.77

Супастаўляльны аналіз вынаходніцкай і публікацыйнай актыўнасці як форм падавання звестак аб выніках дзейнасці навуковых і адукацыйных арганізацый вышэйшай адукацыі

Марыя Сяргееўна Барысава[✉], Сангаджы Сяргеевіч Гараеў

Федэральны інстытут прамысловай уласнасці

[✉]c20@rupto.ru

Анатацыя: актуальнасць доследу абумоўлена пераглядам паказчыкаў рэзультатыўнасці дзейнасці адукацыйных арганізацый вышэйшай адукацыі і навуковых арганізацый, а таксама распрацоўкай Нацыянальнай сістэмы ацэнкі рэзультатыўнасці навуковых доследаў і распрацовак. Мэтай з'яўляецца выяўленне трэнду спосабаў падавання звестак аб выніках дзейнасці навуковых і адукацыйных арганізацый вышэйшай адукацыі шляхам правядзення параўнальнага аналізу дынамікі публікацыйнай і вынаходніцкай актыўнасці ўказаных арганізацый без дадатковага падавання прапанов па іх змене на бягучым этапе. Дослед праводзіўся метадам параўнальнага аналізу статыстычных даных аб колькасці пададзеных заявак на атрыманне патэнта на вынаходку і апублікаваных навуковых артыкулаў адукацыйнымі арганізацыямі вышэйшай адукацыі і навуковымі арганізацыямі. Навізна характарызуецца метадалогіяй адбору навуковых і адукацыйных арганізацый вышэйшай адукацыі для атрымання статыстычных даных. У выніку правядзення параўнальнага аналізу выяўлена тэндэнцыя змянення спосабу падавання звестак аб выніках доследаў у апошнія гады з публікацыі артыкулаў на падачу заявак на атрыманне патэнта на вынаходку. Атрыманыя вынікі цікавыя шырокае кола экспертаў, якія ўдзельнічаюць у абмеркаванні трансфармацыі паказчыкаў рэзультатыўнасці дзейнасці навуковых і адукацыйных арганізацый вышэйшай адукацыі ў кантэксце дасягнення задач забеспячэння тэхналагічнага суверэнітэту краіны.

У выніку праведзенага доследу атрыманы звесткі аб тэндэнцыі падавання вынікаў навуковых доследаў, а таксама робяцца высновы аб неабходнасці працягу далейшых доследаў з улікам актуалізацыі заканадаўства для выпрацоўкі інтэгральных паказчыкаў рэзультатыўнасці дзейнасці навуковых і адукацыйных арганізацый.

Ключавыя словы: заяўка на атрыманне патэнта, навуковы артыкул, падаванне вынікаў доследаў, адукацыйная арганізацыя вышэйшай адукацыі, навуковая арганізацыя

Для цытавання: Барысава М. С., Гараеў С. С. Супастаўляльны аналіз вынаходніцкай і публікацыйнай актыўнасці як форм падавання звестак аб выніках дзейнасці навуковых і адукацыйных арганізацый вышэйшай адукацыі // Веснік ФІПУ. 2024. Т. 3 № 2 (8). С. 148–158.

Comparative analysis of inventive and publication activity as forms of reporting on the results of scientific and educational organizations of higher education

Mariya S. Borisova[✉], Sangadzhi S. Goryaev

Federal Institute of Industrial Property

[✉]c20@rupto.ru

Abstract: the relevance of the study is conditioned by the revision of performance indicators of educational organizations of higher education and scientific organizations and the development of the National System of Research and Development Performance Assessment. The aim is to identify the trend of ways in the presentation of the data of activity results of scientific organizations and educational organizations of higher education by conducting a comparative analysis of the dynamics of publication and inventive activity of these organizations without additional submission of proposals for their change at the current stage.. The research was conducted by the method of comparative analysis of statistical data on the number of patent applications and published scientific articles by educational organizations of higher education and scientific organizations as ways of presenting the results of scientific research. The novelty is characterized by the methodology of selection of scientific organizations and educational organizations of higher education and their performance indicators for the extraction of statistical data. As a result of the comparative analysis, the tendency of changing the way of presenting the data of results of scientific research in recent years from the publication of articles to the filing of applications for patents for invention is revealed. The results obtained are of interest to a wide range of experts involved in the discussion of the transformation of performance indicators of scientific organizations and educational organizations of higher education in the context of achieving the objectives of ensuring technological sovereignty of the country.

As a result of the conducted research, information on the trends in the presentation of the results of scientific research is obtained, and conclusions are drawn about the need to continue further research, taking into account the updating of legislation to develop integrated performance indicators of scientific and educational organizations.

Keywords: patent application, scientific article, presentation of research results, educational organization, scientific organization

For citation: Mariya S. Borisova, Sangadzi S. Goryaev, Comparative analysis of inventive and publication activity as forms of reporting on the results of scientific and educational organizations of higher education// Bulletin of Federal institute of industrial property. 2024. Vol. 3, No. 2 (8). P. 148–158.

Уводзіны

Публікацыйная актыўнасць з'яўляецца адным з ключавых крытэрыяў для расійскай навукі на працягу дзесяцігоддзя. У адпаведнасці з даручэннем намесніка старшыні Урада Расійскай Федэрацыі Дзмітрыя Чарнышэнкі вядзецца работа па распрацоўцы Нацыянальнай сістэмы ацэнкі рэзультатыўнасці навуковых доследаў і распрацовак. Так, напрыклад, у 2022 годзе на пляцоўцы Грамадска-экспертнай рады па нацыянальным праекце «Навука і ўніверсітэты» адбылося абмеркаванне, прысвечанае стварэнню Нацыянальнай сістэмы ацэнкі рэзультатыўнасці навуковых доследаў і распрацовак¹. Падчас дыскусіі было прапанавана перагледзець патрабаванні да наяўнасці ў вучоных публікацый у замежных навуковых выданнях, уключаных у сістэмы цытавання Web of Science і Scopus падчас выканання федэральных праектаў і праграм, дзяржаўных заданняў на навуковыя доследы, а таксама павялічыць ролю такіх паказчыкаў, як узровень выкарыстоўвання вынікаў доследаў у прамысловасці, патэнтная актыўнасць, наяўнасць супольных доследаў з бізнес-кампаніямі.

У 2022 годзе Міжведамаснай рабочай групай Мінадукаваўкі Расіі быў праведзены адбор і зацверджаны пералік аўтарытэтных навуковых выданняў («Белы спіс»), які будзе выкарыстоўвацца для ацэнкі рэзультатыўнасці

На думку прэзідэнта РАН, публікацыйная актыўнасць як ключавы крытэрыі ацэнкі мае недахоп у тым, што яна не спрыяла сістэмнаму ўзаемадзеянню паміж вучонымі на ўсёй прасторы краіны.

навуковых арганізацый (калектываў) як альтэрнатыва часопісам, якія індэксуюцца ў базах даных Web of Science і Scopus².

У 2024 годзе прэзідэнт Расійскай акадэміі навук (далей – РАН) Г. Я. Краснікаў даў інтэрв'ю «Парламенцкай газеце», у якім паведаміў, што РАН працуе над увядзеннем крытэрыю патрэбнасці, які дапускае прынцыпова іншы падыход да ацэнкі навуковых вынікаў. На думку прэзідэнта РАН, публікацыйная актыўнасць як ключавы крытэрыі ацэнкі мае недахоп у тым, што яна не спрыяла сістэмнаму ўзаемадзеянню паміж вучонымі на ўсёй прасторы краіны.

У сваю чаргу, крытэрыі патрэбнасці, над увядзеннем якога працуе РАН, дапускае прынцыпова іншы падыход да ацэнкі навуковых вынікаў і дапамога

¹ Эксперты абмеркавалі стварэнне Нацыянальнай сістэмы ацэнкі рэзультатыўнасці навуковых доследаў і распрацовак // Міністэрства навукі і вышэйшай адукацыі Расійскай Федэрацыі: сайт. – URL: <https://minobrnauki.gov.ru/press-center/news/novosti-ministerstva/48219/> (дата звароту: 12.02.2024).

² Зацверджаны «Белы спіс» навуковых часопісаў // Расійская акадэмія навук: сайт. – URL: <https://new.ras.ru/activities/news/utverzhdenn-belyy-spisok-nauchnykh-zhurnalov/> (дата звароту: 17.02.2024).

аднавіць кааперацыю паміж інстытутамі, а таксама паміж прыкладной і фундаментальнай навукай і наблізіць да стварэння аднаго цэльнага навуковага ландшафту³.

Навуковыя артыкулы і заяўкі на выдачу патэнтаў як паказчыкі ацэнкі рэзультатыўнасці навуковай дзейнасці

У мэтах выканання пастановы Урада Расійскай Федэрацыі ад 8 красавіка 2009 г. № 312 «Аб ацэнцы і аб маніторынгу рэзультатыўнасці дзейнасці навуковых арганізацый, якія выконваюць навукова-даследчыя, доследна-канструктарскія і тэхналагічныя работы грамадзянскага прызначэння» Мінадукнавукі Расіі быў выдадзены загад ад 05.03.2014 № 161⁴, які змяшчае метадыку ацэнкі рэзультатыўнасці дзейнасці навуковых арганізацый, якія выконваюць навукова-даследчыя, доследна-канструктарскія і тэхналагічныя работы грамадзянскага прызначэння (далей – «Метадыка»).

У адпаведнасці з п. 4 Метадыкі, ацэнка рэзультатыўнасці дзейнасці навуковых арганізацый праводзіцца на аснове экспертнага аналізу, а таксама параўнання паказчыкаў ацэнкі рэзультатыўнасці дзейнасці навуковых арганізацый, спіс якіх зацверджаны загадам Мінадукнавукі Расіі ад 5 сакавіка 2014 г. № 162⁵, па наступных напрамках:

- рэзультатыўнасць і патрэбнасць навуковых даследаў;
- развіццё кадравага патэнцыялу;
- інтэграцыя ў сусветную навуковую прастору, распаўсюджанне навуковых ведаў і павышэнне прэстыжу навукі;
- рэсурснае забеспячэнне дзейнасці навуковай арганізацыі.

Рэзультатыўнасць і патрэбнасць навуковых даследаў ацэньваецца ў тым ліку колькасцю публікацый арганізацыі, якія індэксуюцца ў расійскіх і міжнародных

Рэзультатыўнасць і патрэбнасць навуковых даследаў ацэньваецца некалькімі паказчыкамі, у тым ліку колькасцю публікацый арганізацыі, якія індэксуюцца ў расійскіх і міжнародных інфармацыйна-аналітычных сістэмах навуковага цытавання, і колькасцю створаных вынікаў інтэлектуальнай дзейнасці.

інфармацыйна-аналітычных сістэмах навуковага цытавання.

Паказчыкі (напрамкі ацэнкі) дзейнасці навуковых арганізацый указаны ў Дадатку № 3 загаду Мінадукнавукі Расіі ад 5 сакавіка 2014 г. № 162 «Склад звестак аб выніках дзейнасці навуковых арганізацый, што выконваюць навукова-даследчыя, доследна-канструктарскія і тэхналагічныя работы грамадзянскага прызначэння, якія падаюцца ў мэтах маніторынгу і ацэнкі».

Вынікі даследаў могуць афармляцца ў якасці артыкула або заяўкі на атрыманне патэнта з наступным атрыманнем ахоўнага дакумента.

На аснове даных аб ацэнцы рэзультатыўнасці дзейнасці арганізацый вызначаецца памер субсідый з федэральнага бюджэту на выкананне работ у рамках дзяржаўнага задання па паказчыках, якія ўключаюць у сябе вынікі, выяўленыя ў любой форме, як у форме навуковых публікацый, гэтак і ў форме патэнтных заявак, прыведзенай да колькасці навуковых работнікаў і прафесарска-выкладчыцкага саставу, з каэфіцыентам 0,25⁶.

У навуковай супольнасці вядзецца дыскусія адносна недахопаў падавання вынікаў навуковых даследаў праз апублікаванне артыкулаў у навуковых часопісах. У «Весніку Расійскай акадэміі навук» у 2018 годзе былі размешчаны каментарыі члена-карэспандэнта РАН Іванчыка А. І. і акадэміка РАН Паршына А. М. аб ацэнцы навуковых даследаў праз паказчык публікацыйнай актыўнасці. Па іх думцы, паказчык публікацыйнай актыўнасці з'яўляецца фармальным крытэрыем выканання дзяржаўнага задання навуковымі арганізацыямі, якія не ўлічвае спецыфіку розных навуковых дысцыплін, і можа, у сваю чаргу, прывесці да паніжэння якасці навуковых даследаў [1, 2]. Загадчык кафедры кіравання людскімі рэсурсамі Універсітэта «Сінергія»

³ Прэзідэнт РАН Геннадзь Краснікаў – аб прарыўных напрамках развіцця айчынай навуцы // Расійская акадэмія навук: сайт. – URL: <https://new.ras.ru/activities/news/prezident-ran-gennadiy-krasnikov-o-prognyvnykh-napravleniyakh-razvitiya-otechestvennoy-nauki/> (дата звароту: 11.01.2024).

⁴ Загад Мінадукнавукі Расіі ад 05.03.2014 № 161 «Аб зацвярджэнні тыпавага палажэння аб камісіі па ацэнцы рэзультатыўнасці дзейнасці навуковых арганізацый, якія выконваюць навукова-даследчыя, доследна-канструктарскія і тэхналагічныя работы грамадзянскага прызначэння, і тыпавай метадыкі ацэнкі рэзультатыўнасці дзейнасці навуковых арганізацый, якія выконваюць навукова-даследчыя, доследна-канструктарскія і тэхналагічныя работы грамадзянскага прызначэння».

⁵ Загад Мінадукнавукі Расіі ад 05.03.2014 № 162 «Аб зацвярджэнні парадку падавання навуковымі арганізацыямі, якія выконваюць навукова-даследчыя, доследна-канструктарскія і тэхналагічныя работы грамадзянскага прызначэння, звестак аб выніках іх дзейнасці і парадку пацвярджэння ўказаных звестак федэральнымі органамі выканаўчай улады ў мэтах маніторынгу, парадку падавання навуковымі арганізацыямі, якія выконваюць навукова-даследчыя, доследна-канструктарскія і тэхналагічныя работы грамадзянскага прызначэння, звестак аб выніках іх дзейнасці ў мэтах ацэнкі, а таксама складу звестак аб выніках дзейнасці навуковых арганізацый, якія выконваюць навукова-даследчыя, доследна-канструктарскія і тэхналагічныя работы грамадзянскага прызначэння, якія падаюцца ў мэтах маніторынгу і ацэнкі».

⁶ Парадак вызначэння памеру субсідый з федэральнага бюджэту на фінансаванае забеспячэнне выканання работ у сферы навукі ў рамках дзяржаўнага заданняў адукацыйных арганізацый вышэйшай адукацыі, якія знаходзяцца ў веданні Міністэрства адукацыі і навукі Расійскай Федэрацыі, у 2017 годзе (зацв. Мінадукнавукі Расіі 09.01.2017).

Алавердаў А. Р. у сваім артыкуле гаворыць аб тым, што ацэнка эфектыўнасці навукова-даследчай працы з дапамогай крытэрыю публікацыйнай актыўнасці нясе негатыўны эфект, бо з'яўляецца адным з паказчыкаў «эфектыўнага кантракта» і ўплывае на ўзровень зароботнай платы прафесарска-выкладчыцкага саставу. Такім чынам, невыкананне паказчыкаў па публікацыйнай актыўнасці можа прывесці да паніжэння зароботнай платы [3]. У 2022 годзе на электронным партале «Расійская газета» быў апублікаваны артыкул Эскіндарава М. А., прэзідэнта Фінансавага ўніверсітэта пры Урадзе Расійскай Федэрацыі. У ім разглядаюцца складанасці, з якімі могуць сутыкнуцца вучоныя падчас выдання артыкула⁷. Сярод недахопаў, указаных Эскіндаравым М. А., адзначаецца, што прынятыя да друку артыкулы могуць чакаць сваёй чаргі для публікацыі, бо часопіс публікуе абмежаваную колькасць артыкулаў. Такім чынам, вынікі доследаў, прыведзеныя ў артыкулах, могуць страціць сваю актуальнасць.

Разам з публікацыйнай актыўнасцю навуковыя і адукацыйныя арганізацыі вышэйшай адукацыі з'яўляюцца актыўнымі ўдзельнікамі інавацыйнага працэсу і штогод падаюць заяўкі на атрыманне патэнта на распрацаваныя імі тэхнічныя рашэнні, якія таксама публікуюцца і ўлічваюцца пры разліку каэфіцыента вынаходніцкай актыўнасці.

Паводле палажэнняў Грамадзянскага кодэкса Расійскай Федэрацыі, артыкул з'яўляецца аб'ектам аўтарскага права, такім чынам, выключнае права ў аўтараў узнікае ў момант стварэння такога твора. Тады як для ўзнікнення праў на вынаходку патрабуецца яго дзяржаўная рэгістрацыя, для мэт атрымання якой аўтары раскрываюць звесткі аб сваім тэхнічным рашэнні. Пры гэтым заяўка, якая змяшчае такія звесткі, публікуецца ў адпаведных рэестрах.

Аўтарамі было прынята рашэнне правесці невялікі дослед, у рамках якога зрабіць супастаўляльны аналіз дынамікі вынаходніцкай актыўнасці (якая традыцыйна вызначаецца праз колькасць пададзеных заявак на вынаходкі) і публікацыйнай за перыяд 2012–2022 гг. У рамках дадзенага доследу аўтарамі не ставілася мэта выпрацоўкі прапаноў па ўдасканаленні сістэмы падавання звестак аб выніках навуковых доследаў. Мэта доследу была ў супастаўленні вышэйназванай дынамікі, а таксама праверкі гіпотэзы аб тым, што большасць патэнтаў, якія атрымліваюць адукацыйныя арганізацыі вышэйшай адукацыі (ААВА) і навуковыя арганізацыі (НА), дзейнічаюць не больш за тры гады.

Для дасягнення ўказаных мэт аўтары ўжылі метадыку, заснаваную на пошуку артыкулаў тэхнічнай накіраванасці і далейшым выяўленні на аснове афіліяцыі аўтараў ААВА і НА. Па атрыманым спісе арганізацый у пошукавых базах ФІПУ быў здзейснены пошук па

заяўках на атрыманне патэнта на вынаходку, заяўнікамі якіх з'яўляліся адабраныя арганізацыі.

Для правядзення аналізу было патрэбна вызначыць базу даных, якая змяшчае звесткі аб навуковых публікацыях – у першую чаргу выбраць сярод навукаметрычных баз міжнародную або расійскую.

Прымаючы да ўвагі існаванне розных рэфератыўных баз, тым не менш грунтуючыся на папулярнасці сярод навукоўцаў у перыяд на разглядзе, а таксама з прычыны адсутнасці ў бягучых умовах доступу для расійскіх арганізацый да Web of Science, аўтары прынялі рашэнне для мэт пошуку публікацый расійскіх вучоных абмежавацца толькі міжнароднай навукаметрычнай базай Scopus.

Як артыкул, якая плануецца да публікацыі ў часопісах, якія індэксуюцца міжнароднымі навукаметрычнымі базамі даных, гэтак і патэнт на вынаходку змяшчаюць пэўныя састаўныя элементы.

Нягледзячы на акалічнасць, што кожны часопіс выстаўляе свае патрабаванні па афармленні артыкулаў да публікацыі, якія з'яўляюцца абавязковымі да выканання, Асацыяцыя навуковых рэдактараў і выдаўцоў былі распрацаваныя метадычныя рэкамендацыі па падрыхтоўцы і афармленні навуковых артыкулаў у часопісах, якія індэксуюцца ў міжнародных навукаметрычных базах даных, якія былі размешчаны на іх платформах⁸.

У метадычных рэкамендацыях падрабязна разгледжаны асаблівасці асноўных элементаў навуковага артыкула і асноўныя патрабаванні, якія патрэбна выконваць пры працы над імі:

- заглавак артыкула (Title);
- прозвішчы аўтараў (Byline);
- афіліяцыя (Affiliation);
- анатацыя (Abstract), якая змяшчае характарыстыку асноўнай тэмы, праблемы аб'екта, мэты доследу, асноўныя метады, вынікі доследу і галоўныя высновы;
- ключавыя словы (Keywords);
- галоўныя палажэнні (Highlights);
- уводзіны (Introduction), якія звычайна складаюцца з чатырох падраздзелаў:
 1. Апісанне праблемы, з якой звязаны дослед;
 2. Агляд літаратуры, звязанай з доследам;
 3. Апісанне белых плям у праблеме або таго, што яшчэ не зроблена;
 4. Фармуляванне мэты і задач доследу.
- метады і матэрыялы (Methods and Materials);
- вынікі (Results);
- абмеркаванне (Discussion);
- заключэнне (Conclusion);
- падзякі (Acknowledgements);
- спіс выкарыстаных крыніц (References).

⁷ Ці патрэбны расійскім вучоным індэкс цытавання ў замежных часопісах // Расійская газета: сайт. – URL: <https://rg.ru/2022/03/07/puzhen-li-rossijskim-uchenym-inks-citirovaniia-v-zarubezhnyh-zhurnalakh.html> (дата звароту: 11.03.2024).

⁸ Метадычныя рэкамендацыі па падрыхтоўцы і афармленні навуковых артыкулаў у часопісах, якія індэксуюцца ў міжнародных навукаметрычных базах даных // Асацыяцыя навуковых рэдактараў і выдаўцоў; пад аг. рэд. В. У. Кірылавай. – М.: 2017. – 144 с.

Табліца 1

Супастаўленне элементаў артыкула і заяўкі на атрыманне патэнта на вынаходку

Асноўныя элементы навуковага артыкула	Склад звестак заяўкі на атрыманне патэнта на вынаходку
Загаловак артыкула (Title)	Назва вынаходкі
Прозвішчы аўтараў (Byline)	Звесткі пра аўтара (аўтараў) вынаходкі: прозвішча, імя, імя па бацьку (пры наяўнасці), калі аўтар (аўтары) не адмовіўся (адмовіліся) быць упамянутым (упамянутымі) у якасці такога (такіх), код (коды) краіны (краін) яго (іх) месца жыхарства
Афіліяцыя (Affiliation) месца працы аўтара; арганізацыі, дзе праводзіліся даследы	Звесткі пра заяўніка (заяўнікаў): прозвішча, імя, імя па бацьку (пры наяўнасці), найменне юрыдычнай асобы цалкам, код (коды) краіны (краін) яго (іх) адраса месца жыхарства, адрасы ў межах месца знаходжання
Анатацыя (Abstract) (рэферат) Змяшчае характарыстыку асноўнай тэмы, праблемы аб'екта, мэты даследу, асноўныя метады, вынікі даследу і галоўныя высновы. У анатацыі патрэбна ўказаць, што новага нясе ў сабе навуковы артыкул у параўнанні з іншымі, роднаснымі па тэматыцы і мэтавым прызначэнні	Формула вынаходкі: <ul style="list-style-type: none"> формула вынаходкі павінна быць цалкам заснаваная на апісанні вынаходкі; формула вынаходкі павінна выразна перадаваць сутнасць вынаходкі як тэхнічнага рашэння, то бок змяшчаць сукупнасць істотных прыкмет, у тым ліку радавое паняцце, якое адлюстроўвае прызначэнне вынаходкі, дастатковае для вырашэння ўказанай заяўнікам тэхнічнай праблемы і атрымання пры ажыццяўленні вынаходкі тэхнічнага выніку; формула ўключае ў сябе адметную частку, якая змяшчае прыкметы, якія адрозніваюць вынаходку ад прататыпа
Галоўныя палажэнні (Highlights) Адлюстроўваюць ключавыя вынікі даследу , асноўны змест артыкула, выкладзеныя тэзісна і аформленыя ў выглядзе 3–5 пунктаў маркіраванага спіса	Рэферат на рускай і англійскай мовах уяўляе сабою скарочаны выклад апісання вынаходкі , які змяшчае назву вынаходкі, галіну тэхнікі, да якой адносіцца вынаходка, і (ці) вобласць ужывання, калі гэта незразумела з назвы, сутнасць вынаходкі з указаннем тэхнічнай праблемы, якая вырашаецца, і тэхнічнага выніку, які атрымліваецца пры ажыццяўленні вынаходкі
уводзіны (Introduction), якія звычайна складаюцца з чатырох падраздзелаў: <ol style="list-style-type: none"> Апісанне праблемы, з якой звязаны даслед; Агляд літаратуры, звязанай з даследам; Апісанне белых плям у праблеме або таго, што яшчэ не зроблена; Фармуляванне мэты і задач даследу 	Рэферат на рускай і англійскай мовах уяўляе сабою скарочаны выклад апісання вынаходкі, які змяшчае назву вынаходкі, галіну тэхнікі, да якой адносіцца вынаходка, і (ці) вобласць ужывання, калі гэта незразумела з назвы, сутнасць вынаходкі з указаннем тэхнічнай праблемы, якая вырашаецца, і тэхнічнага выніку, які атрымліваецца пры ажыццяўленні вынаходкі
Метады і матэрыялы (Methods and Materials) Апісваюцца метады, якія выкарыстоўваліся для атрымання вынікаў. Звычайна спачатку даецца агульная схема эксперыменту/даследу, затым яны падаюцца настолькі падрабязна і з такой колькасцю дэталяў, каб любы кампетэнтны спецыяліст мог узнавіць іх, карыстаючыся толькі тэкстам артыкула	Апісанне вынаходкі, якое раскрывае яе сутнасць з паўнотой, дастатковай для ажыццяўлення вынаходкі спецыялістам у дадзенай галіне тэхнікі
Вынікі (Results) Прыведзены эксперыментальныя або тэарэтычныя даныя, атрыманыя падчас даследу	У раздзеле апісання вынаходкі «Раскрыццё сутнасці вынаходкі» прыводзяцца з паўнотой, дастатковай для ажыццяўлення вынаходкі спецыяліста ў дадзенай галіне тэхнікі, звесткі, якія раскрываюць тэхнічную праблему, якую вырашае вынаходнік, тэхнічны вынік і сутнасць вынаходкі як тэхнічнага рашэння , якое адносіцца да прадукту або спосабу, у тым ліку да ўжывання прадукту або спосабу па пэўным прызначэнні, з паўнотой, дастатковай для яго ажыццяўлення спецыялістам у дадзенай галіне тэхнікі
Спіс выкарыстаных крыніц (References)	У раздзеле апісання вынаходкі «Ўзровень тэхнікі» прыводзяцца звесткі з папярэдняга ўзроўню тэхнікі, у тым ліку апісваюцца вядомыя заяўніку аналагі – рашэнні, якія маюць прызначэнне, што супадае з прызначэннем вынаходкі, з вылучэннем аналага, якому ўласціва сукупнасць прыкмет, найбольш блізкая да сукупнасці істотных прыкмет вынаходкі (прататып)

```
df[df["Заявитель"].str.find(str.upper("молекулярной биологии и биофизики"))>-1][["Заявитель"].value_counts()[:60]]
```

```
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ МОЛЕКУЛЯРНОЙ БИОЛОГИИ И БИОФИЗИКИ СИБИРСКОГО
ОТДЕЛЕНИЯ РОССИЙСКОЙ АКАДЕМИИ МЕДИЦИНСКИХ НАУК (ФГБУ НИИМББ СО РАМН) 3
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ НАУЧНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ МОЛЕКУЛЯРНОЙ БИОЛОГИИ И БИОФИЗИКИ (Н
ИИМББ) 1
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ МОЛЕКУЛЯРНОЙ БИОЛОГИИ И БИОФИЗИКИ СИБИРСКОГО
ОТДЕЛЕНИЯ РОССИЙСКОЙ АКАДЕМИИ МЕДИЦИНСКИХ НАУК (ФГБУ НИИМББ СО РАМН), RU, 1
```

Малюнак 1

Приклад пошуку назви організації па словазлучэнні «малекулярнай біялогіі і біяфізікі»

Склад звестак заяўкі на атрыманне патэнта на вынаходку, якія публікуюцца ў афіцыйным бюлетэні Распатэнта, зацверджаны Загадам Мінэканамразвіцця Расіі⁹.

Для візуалізацыі даных аўтарамі была складзена табліца, у якой супастаўленыя падобныя па сваім змесце элементы артыкула і заяўкі на атрыманне патэнта на вынаходку.

Такім чынам, супольнымі асноўнымі элементамі як матэрыялаў артыкула, гэтак і заяўкі на атрыманне патэнта з'яўляюцца навізна, ключавыя вынікі доследу або сутнасць вынаходкі ў выпадку з заяўкай, апісанне, раскрытая ў поўнай меры для таго, каб спецыяліст мог узнавіць/ажыццявіць, карыстаючыся тэкстам, а таксама вынікі/звесткі, якія былі атрыманы падчас доследу і раскрываюць праблему, што вырашаецца.

Прыведзенае ў табліцы 1 параўнанне накіраванае на дадатковае тлумачэнне выбару міжнароднай навукаметрычнай базы.

Адбор адукацыйных і навуковых арганізацый быў праведзены па наступным прынцыпе.

Для адбору даных па публікацыях былі выбраны публікацыі па кодзе АЭСР 2. «Тэхніка і тэхналогіі» з мэтай выключыць з агульнай колькасці адукацыйных і навуковых арганізацый арганізацыі з гуманітарнай накіраванасцю.

Пошук арганізацый быў здзейснены ў адпаведнасці з інфармацыяй аб афіліяцыі аўтара (-ў) адабраных артыкулаў у адзінай бібліяграфічнай і рэфератыўнай базе даных рэцэнзаванай навуковай літаратуры Scopus за перыяд з 2012 па 2022 год.

Аднак варта прыняць да ўвагі, што падчас пошуку можа ўзнікнуць хібнасць, звязаная з тым, што адна публікацыя магла быць залічана абедзвюм арганізацыям у выпадку выдання артыкула ў суаўтарстве. Таксама ў прадстаўнікоў навуковай супольнасці існуе меркаванне, што адной з праблем у бібліяграфічных базах даных з'яўляецца неадназначнасць ідэнтыфікацыі вучонага

Супольнымі асноўнымі
элементамі як матэрыялаў
артыкула, гэтак і заяўкі
на атрыманне патэнта
з'яўляюцца навізна,
ключавыя вынікі доследу
або сутнасць вынаходкі...

[4]. Падчас транслітарацыі імён аўтараў з рускай мовы на англійскую магчымыя варыянты ў напісанні.

У выніку, улічваючы арганізацыйна-правовую форму арганізацый, быў атрыманы спіс адукацыйных арганізацый вышэйшай адукацыі і навуковых арганізацый, па якім быў праведзены пошук аб колькасці пададзеных заявак.

Для адбору і выгрузкі звестак у тэкставым фармаце, якія падлягаюць далейшаму аналізу, па заяўках на рэгістрацыю вынаходак, выкарыстоўвалася база даных сістэмы «Аўтаматызаваны банк даных» (далей – АБД), якая кіруецца сродкамі СКБД UniVerse.

Адбор запісаў праводзіўся па палях «Дата паступлення заяўкі», «Тып заяўкі» (тып аб'екта прамысловай уласнасці). Адбор запісаў праводзіўся з падзелам па гадах паступлення заявак (2012–2022) і тыпах аб'ектаў прамысловай уласнасці.

Для перадапрацоўкі першасных даных і пошуку прыдатных заявак ужывалася мова праграмавання – Python, а менавіта бібліятэка Pandas (убудаваная бібліятэка для аналізу даных).

З дапамогай унутранай функцыі «find» быў праведзены пошук усіх прыдатных заявак і патэнтаў, а з дапамогай функцыі «value_counts ()» былі выведзены ўсе магчымыя напісанні назвы арганізацыі (прыклад на малюнку 1).

З зыходных даных была створана спецыяльная дапаможная табліца ў фармаце Excel для далейшага пераўтварэння яе ў выніковую, якая змяшчае пералік арганізацый, што падлягаюць даследаванню.

Для гэтага падбіраліся аптымальныя словы/словазлучэнні для атрымання больш прыдатных вынікаў.

Напрыклад, падчас пошуку арганізацыі «Нацыянальны даследчы Томскі політэхнічны ўніверсітэт» было выяўлена, што ў дадзенай арганізацыі прысутнічае вялікая колькасць варыянтаў наймення заяўніка. Пасля праверкі становілася зразумела, што ўсе варыянты наймення

⁹ Загад Мінэканамразвіцця Расіі ад 21.02.2023 № 107 «Аб дзяржаўнай рэгістрацыі вынаходак» (разам з «Правіламі складання, падачы і разгляду дакументаў, якія з'яўляюцца падставай для выканання юрыдычна значных дзеянняў па дзяржаўнай рэгістрацыі вынаходак», «Патрабаваннямі да дакументаў заяўкі на выдачу патэнта на вынаходку», «Парадкам правядзення інфармацыйнага пошуку ў дачыненні да заяўленай вынаходкі падчас правядзення экспертызы па сутнасці па заяўцы на выдачу патэнта на вынаходку і падавання справаздачы аб ёй», «Парадкам публікацыі справаздачы аб інфармацыйным пошуку ў дачыненні да заяўленай вынаходкі»).

Табліца 2

Колькасць заявак на атрыманне патэнта на вынаходку, пададзеных адукацыйнымі арганізацыямі вышэйшай адукацыі і навуковымі арганізацыямі за перыяд з 2012 па 2022 год

Год	Колькасць заявак	Змены ў параўнанні з папярэднім годам, %
2012	4839	–
2013	4955	+2,40
2014	4743	-4,28
2015	5310	+11,95
2016	5439	+2,43
2017	4922	-9,51
2018	5232	+6,30
2019	5336	+1,99
2020	5051	-5,34
2021	5506	+9,01
2022	5912	+7,37

Крыніца: складзена аўтарамі на аснове статыстычных даных

падыходзяць, таму ў табліцы быў створаны слупок «Новая назва», у якім запісвалася афіцыйная назва арганізацыі.

Такім спосабам былі знойдзены ўсе заяўкі адабраных арганізацый і з дапамогай функцыі «лос» быў запоўнены атрыбут «Новая назва». Пасля чаго ўсе даныя былі выгружаны ў Excel-фармаце і была складзена зводная табліца.

Варта ўлічыць, што пры ажыццяўленні пошуку адлюстроўваліся заяўкі толькі па першым заяўніку, указанаму ў заяўцы. У выпадку, калі заяўка была пададзена дзвюма арганізацыямі з пазначанага спіса арганізацый, то заяўнік, указаны другім, не быў ўлічаны ў статыстыцы.

У выніку былі сабраны даныя аб колькасці пададзеных заявак на атрыманне патэнта на вынаходку. Супастаўляльны аналіз праводзіўся па 472 навуковым і адукацыйным арганізацыям. Даныя аб колькасці заявак прыведзены ў табліцы 2. Дадаткова быў выкананы падлік прыросту або зніжэння колькасці заявак у бягучым годзе ў працэнтных суадносінах у параўнанні з папярэднім.

На аснове атрыманых статыстычных даных пабудаваны графік, які візуалізуе дынаміку падачы заявак (малюнак 2).

У табліцы 3 прыведзеныя даныя аб колькасці артыкулаў, якія індэксуюцца ў навукаметрычнай базе Scopus, адукацыйных і навуковых арганізацый за перыяд з 2012 па 2022 год.

Графікі, пабудаваныя на аснове атрыманых даных аб публікацыйнай і вынаходніцкай актыўнасці адукацыйных і навуковых арганізацый (малюнкi 2 і 3), дэманструюць прыведзенае ніжэй.

Да 2016 года назіраецца значны прырост у публікацыях (ад 18 да 34%), далей за 2017 год прырост склаў усяго 4,5%, у 2018 годзе – 24,5%, у 2019 і 2020 гг. – 8,54 і 10,12% адпаведна. Пасля 2020 года дынаміка публікацыйнай

Табліца 3

Колькасць публікацый адукацыйных і навуковых арганізацый за перыяд з 2012 па 2022 год

Год	Колькасць публікацый	Змены ў параўнанні з папярэднім годам, %
2012	11207	–
2013	13270	+18,41
2014	17821	+34,30
2015	21784	+22,24
2016	28401	+30,38
2017	29679	+4,50
2018	36950	+24,50
2019	40106	+8,54
2020	44164	+10,12
2021	38660	-12,46
2022	37120	-3,98

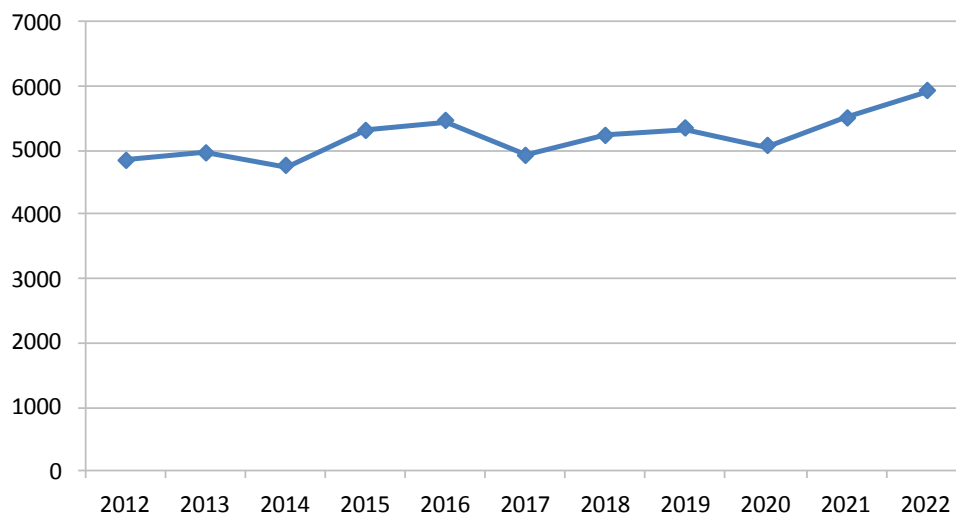
Крыніца: складзена аўтарамі на аснове статыстычных даных

актыўнасці ідзе на спад – на 12,46% у 2021 годзе і 3,98% па выніках 2022 года.

У дачыненні да заявак іншая сітуацыя: на перыяд да 2020 года назіраецца нераўнамернае паступленне заявак, а з 2020 года ідзе стабільнае павелічэнне колькасці пададзеных заявак. Найвялікшая колькасць заявак пададзена ў 2015–2016 гг., затым у 2018–2019 гг., у 2020 годзе адбыўся спад, а ў 2021–2022 гг. адзначаецца значны рост колькасці пададзеных заявак – 9,01 і 7,37% адпаведна.

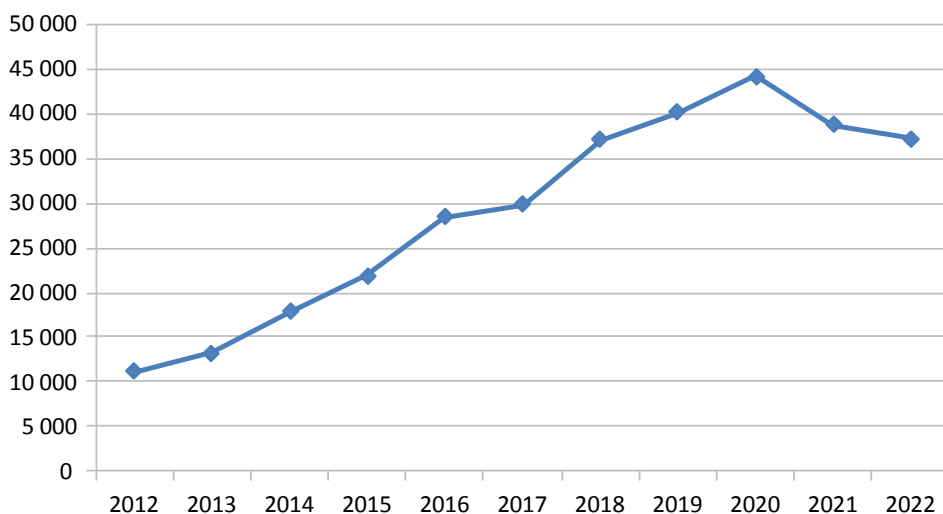
Падчас падліку адносінаў колькасці заявак да ліку публікацый атрыманы прыведзеныя ніжэй даныя. Калі ў 2012 годзе заяўкі склалі прыкладна 43% ад ліку публікацый, то ў 2020 годзе – 11%. Такім чынам, назіраецца прэваліраванне публікацыі артыкулаў як спосабу падавання вынікаў доследаў.

Прычынамі росту публікацый навуковых артыкулаў можна лічыць наяўнасць патрабавання да павышэння публікацыйнай актыўнасці навуковых і адукацыйных арганізацый, адлюстраваная ва Указах Прэзідэнта Расійскай Федэрацыі (ад 07.05.2012 № 599 «Аб мерах па рэалізацыі дзяржаўнай палітыкі ў галіне адукацыі і навукі»), Дзяржаўных праграмах Расійскай Федэрацыі («Развіццё навукі і тэхналогій», зацв. Распараджэннем Урада Расійскай Федэрацыі ад 20.12.2012 № 2433-р; «Развіццё навукі і тэхналогій на 2013–2020 гг.», зацв. Пастановай Урада Расійскай Федэрацыі ад 15.04.2014 № 301; «Навукова-тэхналагічнае развіццё Расійскай Федэрацыі», зацв. Пастановай Урада Расійскай Федэрацыі ад 29.03.2019 № 377), Нацыянальным праекце «Навука» (пашпарт зацв. прэзідыумам Рады пры Прэзідэнце Расійскай Федэрацыі па стратэгічным развіцці і нацыянальных праектах, пратакол ад 24.12.2018) [5].

Малюнок 2

Динаміка падачы заявак на атрыманне патэнта на вынаходства адукацыйных і навуковых арганізацый за перыяд с 2012 па 2022 год (складзена аўтарамі на аснове статыстычных даных)

Малюнок 3

Динаміка публікацыйнай актыўнасці адукацыйных і навуковых арганізацый за перыяд с 2012 па 2022 год (складзена аўтарамі на аснове статыстычных даных)

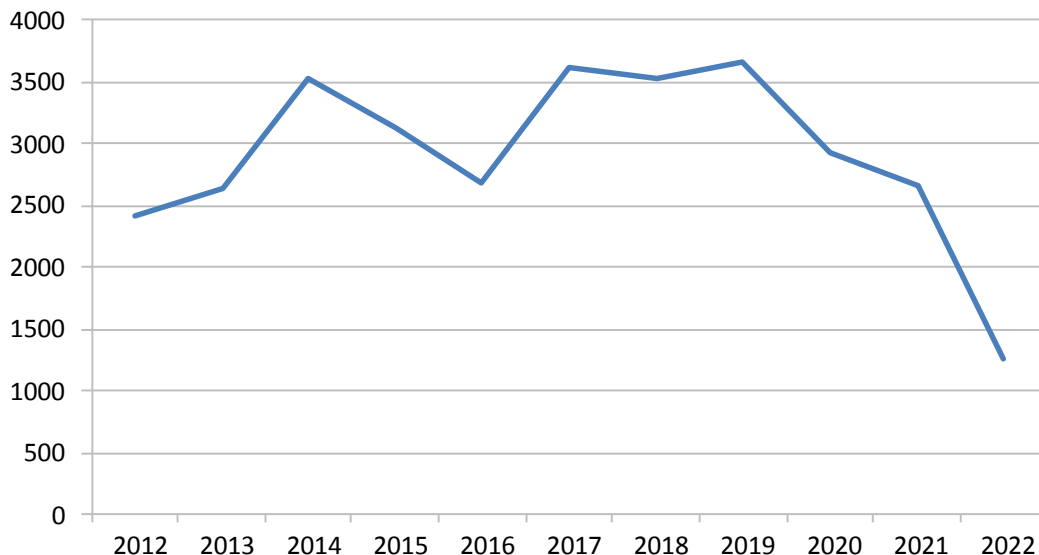
Патрабаванне публікаваць вынікі навуковых даследаў у сусветных навуковых часопісах, якія індэксуюцца ў базах даных «Сетка навукі» (Web of Science) і Scopus, прад'яўляецца таксама ў рамках фарміравання дзяржаўнага задання адукацыйным арганізацыям вышэйшай адукацыі¹⁰.

Асноўная ўвага навуковых і адукацыйных арганізацый надаецца кантролю і стымуляванню публікацыйнай

актыўнасці супрацоўнікаў, тым часам як вынікі інтэлектуальнай дзейнасці займаюць невысокія пазіцыі ў сістэме ацэнкі рэзультатыўнасці [6]. Крытэрыем эфектыўнасці навукова-даследчай працы прафесарска-выкладчыцкага складу і навуковых супрацоўнікаў становіцца публікацыйная актыўнасць, якая з'яўляецца адным з паказчыкаў «Эфектыўнага кантракта» і ўплывае на ўзровень заробтнай платы.

Дадаткова ў рамках аналізу вынаходніцкай актыўнасці быў здзейснены пошук па колькасці пададзеных заявак адукацыйнымі і навуковымі арганізацыямі па месяцах. У табліцы 4 прыведзеныя вынікі пошуку.

¹⁰ Палажэнне аб фарміраванне дзяржаўнага задання адукацыйным арганізацыям вышэйшай адукацыі, падведаным Міністэрствам адукацыі і навукі РФ 2 снежня 2013 г. № АП-25/14вн) // СПС КансультантПлюс (дата звароту: 02.02.2024).

Малюнак 4

Колькасць патэнтаў, якія падтрымліваюцца ў сіле больш як 3 гады (уключна) адукацыйных і навуковых арганізацый супольна (складзена аўтарамі на аснове статыстычных даных)

Табліца 4

Колькасць пададзеных заявак па месяцах за перыяд з 2012 па 2022 год

Месяц	Колькасць заявак	Месяц	Колькасць заявак
Студзень	4170	Ліпень	7792
Люты	5586	Жнівень	4461
Сакавік	8099	Верасень	4372
Красавік	7318	Кастрычнік	6367
Май	6288	Лістапад	7203
Чэрвень	7391	Снежань	12027

Крыніца: складзена аўтарамі на аснове статыстычных даных

Выяўлена, што максімальная колькасць заявак падаецца арганізацыямі ў снежні, што, несумненна, звязана з падаваннем абавязковай справаздачнасці, бо паказчыкі аб колькасці пададзеных заявак, а таксама аб колькасці створаных вынікаў інтэлектуальнай дзейнасці, якія ў тым ліку маюць дзяржаўную рэгістрацыю, уваходзяць у спіс маніторынгу дзейнасці адукацыйных арганізацый¹¹ і методыкі ацэнкі рэзультатыўнасці дзейнасці навуковых арганізацый¹².

¹¹ Загад Міністэрства адукацыі і навукі Расійскай Федэрацыі ад 3 жніўня 2012 г. № 583 «Аб правядзенні маніторынгу дзейнасці федэральных дзяржаўных адукацыйных устаноў вышэйшай прафесійнай адукацыі».

¹² Загад Міністэрства адукацыі і навукі Расійскай Федэрацыі ад 05.03.2014 № 161 «Аб зацвярджэнні тыпавога палажэння аб камісіі па ацэнцы рэзультатыўнасці дзейнасці навуковых арганізацый, якія выконваюць навукова-даследчыя, доследна-канструктарскія і тэхналагічныя работы грамадзянскага прызначэння, і тыпавой методыкі ацэнкі рэзультатыўнасці дзейнасці навуковых арганізацый, якія выконваюць навукова-даследчыя, доследна-канструктарскія і тэхналагічныя работы грамадзянскага прызначэння».

Гэту гіпотэзу пацвярджае прыведзенае ніжэй. Дадаткова ў рамках доследнага перыяду былі сабраны статыстычныя даныя аб колькасці патэнтаў арганізацый, якія дзейнічалі больш як 3 гады (уключна).

Усяго сярод 472 доследных арганізацый патэнты, якія дзейнічаюць больш як 3 гады, ёсць у 433 арганізацый (223 – АВА і 210 – НА). Такім чынам, 35 арганізацый не падтрымліваюць патэнтаў у сіле больш як 3 гады, пры тым што за перыяд, які даследуецца, гэтымі арганізацыямі было пададзена 900 заявак.

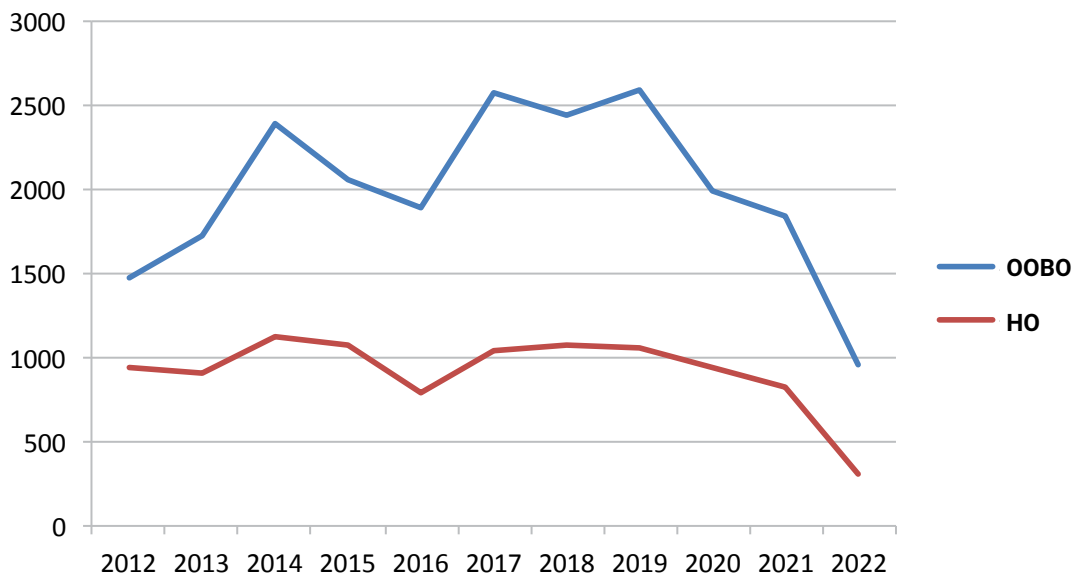
У табліцы 5 прыведзеныя статыстычныя даныя аб колькасці такіх патэнтаў.

Як бачым на малюнках 4 і 5, адзначаецца спад колькасці патэнтаў, якія падтрымліваюцца ў сіле, у 2016 годзе, а таксама тэндэнцыя спаду ў перыяд з 2019 па 2022 год. На малюнку 5 таксама бачна, што колькасць патэнтаў, якія падтрымліваюцца ў сіле больш як 3 гады, адукацыйных арганізацый значна перавышае колькасць патэнтаў навуковых арганізацый.

Заклучэнне

На падставе даных, атрыманых падчас правядзення супастаўляльнага аналізу дынамікі падачы заявак на атрыманне патэнта на вынаходку і публікацыйнай актыўнасці адукацыйных і навуковых арганізацый, можна зрабіць выснову аб павелічэнні колькасці заявак на атрыманне патэнта.

Такая тэндэнцыя можа быць звязаная з абмежаваннем ужывання патрабаванняў па наяўнасці публікацый у выданнях, якія індэксуюцца ў міжнародных базах даных Web of Science і Scopus, устаноўленым

Малюнак 5

Колькасць патэнтаў, якія падтрымліваюцца ў сіле больш як 3 гады (уключна) адукацыйных (ААВА) і навуковых арганізацый (НА) (складзена аўтарамі на аснове статыстычных даных)

Пастановай Урада Расійскай Федэрацыі ад 19.03.2022 № 414¹³ і Пастановай Урада Расійскай Федэрацыі ад 19.09.2022 № 1655¹⁴.

Улік колькасці пададзеных арганізацыяй заявак і атрыманых патэнтаў мае шэраг пераваг:

- тэрмін разгляду заяўкі меншы за перыяд праходжання працэдуры рэцэнзавання і апублікавання артыкула, які можа перавышаць адзін год. Прынятыя да друку артыкулы могуць чакаць сваёй чаргі для публікацыі, бо часопіс публікуе абмежаваную колькасць артыкулаў. Такім чынам, вынікі доследаў, прыведзеныя ў артыкулах, могуць страціць сваю актуальнасць. У сваю чаргу, сярэдняя працягласць разгляду заяўкі ў 2022 годзе складала 4,2 месяца;
- атрыманы па выніках разгляду заяўкі патэнт ахоўвае саму прыладу або спосаб;
- патэнт як ахоўны дакумент не толькі пацвярджае сусветную навізну, вынаходніцкі ўзровень і прамысловую прымянімасць распрацаванага тэхнічнага рашэння, але і прапануе выключнае права на вынаходку.

Патэнтаўладальнік не толькі раскрывае звесткі пра сваю вынаходку, але і дзякуючы распараджэнню выключным правам можа атрымліваць дадатковы даход, напрыклад, у выглядзе часткі роялці па ліцэнзійным дагаворы.

¹³ Пастанова Урада Расійскай Федэрацыі ад 19.03.2022 № 414 «Аб некаторых пытаннях ужывання патрабаванняў і мэтавых значэнняў паказчыкаў, звязаных з публікацыйнай актыўнасцю».

¹⁴ Пастанова Урада Расійскай Федэрацыі ад 19.09.2022 № 1655 «Аб унясенні змены ў абзац першы пункта 1 пастановы Урада Расійскай Федэрацыі ад 19 сакавіка 2022 г. № 414».

Табліца 5

Колькасць патэнтаў, якія падтрымліваюцца ў сіле больш як 3 гады (уключна)

Год	Колькасць патэнтаў, якія дзейнічалі больш як 3 гады (уключна) увогуле	ААВА	НА
2012	2420	1481	939
2013	2632	1719	913
2014	3519	2390	1129
2015	3139	2063	1076
2016	2686	1892	794
2017	3617	2575	1042
2018	3526	2448	1078
2019	3658	2594	1064
2020	2933	1992	941
2021	2652	1835	817
2022	1265	951	314

Крыніца: складзена аўтарамі на аснове статыстычных даных

Такім чынам, на падставе выкладзенага і з улікам актуалізацыі дзейнага заканадаўства ў галіне інтэлектуальнай уласнасці мэтазгодным уяўляецца працягнуць доследы паказчыкаў рэзультатыўнасці дзейнасці навуковых і адукацыйных арганізацый для выпрацоўкі інтэгральных паказчыкаў і дасягнення задач забеспячэння тэхналагічнага суверэнітэту краіны.

Спіс літаратуры

1. Іванчык, А. І. Асаблівасці ацэнкі даследчыкаў і даследчых праграм у гуманітарных навуках // М.: Вестнік Расійскай акадэміі навук. – 2018. – Т. 88, № 11. – С. 985–991. – DOI 10.31857/S086958730002331–2.
2. Паршын, А. М. Навука або бібліяметрыя: хто каго? // М.: Вестнік Расійскай акадэміі навук. – 2018. – г. 88, № 11. – С. 982–984. – URL: <http://ras.jes.su/ras Herald/s207987840001532–4–1> (дата звароту: 12.03.2024).
3. Алавердаў, А. Р. Публікацыйная актыўнасць выкладчыкаў айчыннай вышэйшай школы і рэзервы яе павышэння // Вышэйшая адукацыя ў Расіі. – 2019. – Т. 28, № 2. – С. 23–36. – DOI 10.31992/0869–3617–2019–28–2–23–36.
4. Дымкова, С. С. Навукаметрычныя інструменты ў ацэнцы і кіраванні публікацыйнай актыўнасцю навуковых арганізацый // Культура: тэорыя і практыка. – 2021. – № 5–6 (44–45). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/naukometricheskie-instrumenty-v-otsenke-i-upravlenii-publikatsionnoy-aktivnostyu-nauchnyh-organizatsiy> (дата звароту: 19.02.2024).
5. Віслы, А. І. Публікацыі і патэнты як індыкатар поспеху навуковых і адукацыйных арганізацый у сучасных умовах / А. І. Віслы, М. С. Барысава // Інтэлектуальная ўласнасць для дзяржавы і чалавека: зборнік дакладаў XXVII Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі Распатэнта, Масква, 28–29 верасня 2023 г. – Масква: Федэральная дзяржаўная бюджэтная ўстанова «Федэральны інстытут прамысловай уласнасці», 2023. – С. 19–23.

6. Вывучэнне спосабаў падавання вынікаў айчынных даследаў і распрацовак / А. П. Нярэцін, Н. В. Лапаціна // Вестнік ФІПУ. – 2022. – Т. 1, № 1. – С. 16–19.

Інфармацыя аб аўтарax

Барысава Марыя Сяргееўна, галоўны спецыяліст Цэнтра па ўзаемадзеянні з органамі ўлады, ФДБУ «Федэральны інстытут прамысловай уласнасці» (Масква, Беражкоўская наб., 30, корп. 1); c20@rupto.ru

Гараеў Сангаджы Сяргеевіч, аналітык сектара падрыхтоўкі аналітычных матэрыялаў Аналітычнага цэнтра, ФДБУ «Федэральны інстытут прамысловай уласнасці» (Масква, Беражкоўская наб., 30, корп. 1); goryaevss@rupto.ru

Information about the authors

Mariya S. Borisova, Chief Specialist of the Center for Interaction with Authorities, Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1); c20@rupto.ru

Sangadzhi S. Goryaev, Analyst of the analytical materials preparation sector of the Analytical Center, Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1); goryaevss@rupto.ru

Аўтары заяўляюць аб адсутнасці канфлікту інтарэсаў.
The authors declare no conflict of interests.

Паступіў у рэдакцыю 05.04.2024

Дапрацаваны пасля рэцэнзавання 20.05.2024

Прыняты да публікацыі 21.05.2024

2. ЗАМЕЖНЫ ДОСВЕД І МІЖНАРОДНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА

Навуковы артыкул

Original article

УДК 347.773.3

Стварэнне гарманізаванай працэдуры рэгістрацыі прамысловых узораў у Еўразійскім рэгіёне: прычыны, перавагі

Юлія Барысаўна Грачова,

Федэральны інстытут прамысловай уласнасці

iuliia.gracheva@rupto.ru

Анацыя: артыкул прысвечаны праблематыцы раз'яднанасці працэдур рэгістрацыі прамысловых узораў у дзяржавах Еўразійскага рэгіёна. Праведзены параўнальны аналіз галоўных палажэнняў патэнтных заканадаўстваў дзяржаў Еўразійскага рэгіёна, прыведзена апісанне некаторых адрозненняў у заканадаўствах. Праведзены аналіз сусветнага досведу інтэграцыі паміж патэнтавымі межнымі ўстановамі з указаннем досведу па пераадоленні разыходжанняў у працэдурах рэгістрацыі прамысловых узораў. Прапануюцца шляхі рашэння па пераадоленні адрозненняў у сферы атрымання праў на прамысловы дызайн у Еўразійскім рэгіёне. Ключавой прапановай, заснаванай на аналізе сусветнага досведу, з'яўляецца аб'яднанне патэнтных ведамстваў дзяржаў Еўразійскага рэгіёна з мэтай дасягнення гарманізацыі працэдур аказання прававой аховы прамысловым узорам. Навуковая навізна працы заключаецца ў прапанове стварыць гарманізаваную працэдуру рэгістрацыі прамысловых узораў у еўразійскай прасторы. Такая гарманізаваная структура дазволіць аптымізаваць і спраціць прававыя працэсы для ведамстваў і заяўнікаў, а таксама будзе спрыяць павышэнню прывабнасці рэгістрацыі прамысловых узораў для заяўнікаў. Супрацоўніцтва патэнтных ведамстваў у пошуку аптымальных механізмаў гарманізацыі дазволіць дасягнуць значных вынікаў. Дадзеная прапанова адрасаваная патэнтным установам дзяржаў Еўразійскага рэгіёна, а таксама ўсім зацікаўленым у дасягненні гарманізацыі асобам.

Ключавыя словы: прамысловы ўзор, інтэлектуальная ўласнасць, прававая ахова, патэнт, права на прамысловы ўзор, рэгістрацыя прамысловых узораў, гарманізацыя, Еўразійскі рэгіён, ID5.

Для цытавання: Грачова Ю. Б. Стварэнне гарманізаванай працэдуры рэгістрацыі прамысловых узораў у Еўразійскім рэгіёне: прычыны, перавагі // Веснік ФІПУ. – 2024. – Т. 3, № 2 (8). – С. 160–168.

Падзякі: артыкул падрыхтаваны па матэрыялах навукова-даследчай працы ФІПУ «Арганізацыйна-прававыя аспекты фарміравання адзінай экспертна-інфармацыйнай прасторы ў сферы прамысловай уласнасці ў Еўразійскім рэгіёне».

Creation of a harmonized procedure for registration of industrial designs in the Eurasian region: reasons, advantages

Yuliya B. Gracheva,

Federal Institute of Industrial Property

iuliia.gracheva@rupto.ru

Abstract: the article is devoted to problematic issues of discrepancies of industrial design registration procedures in the states of the Eurasian region. A comparative analysis of the main provisions of patent laws of the states of the Eurasian region was carried out, some differences in patent laws are described. An analysis of the world experience of integration between patent foreign offices was carried out. The experience in overcoming discrepancies in the registration procedures for industrial designs was indicated. Solutions in overcoming differences in the field of obtaining industrial design rights in the Eurasian region are proposed. The key proposal based on the analysis of world experience is unification of patent offices of the states of the Eurasian region in order to achieve harmonization of procedures for grant of

legal protection to industrial designs. The scientific novelty of the work includes a proposal to create a harmonized procedure for registration of industrial designs in the Eurasian region. That harmonized structure will optimize and simplify legal processes for patent offices and applicants and will facilitate increase the attractiveness of registration of industrial designs for applicants. Significant results will be obtained with the cooperation of patent offices in the search for optimal harmonization mechanisms. This proposal is addressed to the patent offices of the states of the Eurasian region, as well as to all persons interested in achieving harmonization.

Keywords: industrial design, intellectual property, legal protection, patent, industrial design rights, industrial design registration, harmonization, Eurasian region, ID5.

For citation: Yuliya B. Gracheva, Creation of a harmonized procedure for registration of industrial designs in the Eurasian region: reasons, advantages // Bulletin of Federal institute of industrial property. 2024. Vol. 3, No. 2 (8). P. 160–168.

Acknowledgements: The article is based on the materials of the research work of FIPS «Organizational and legal aspects of the formation of a unified expert information space in the field of industrial property in the Eurasian region».

Прамысловы ўзор уяўляе сабою аб'ект інтэлектуальнай уласнасці, які прапануе прававую ахову на вонкавы выгляд вырабу. Паводле Грамадзянскага кодэксу Расійскай Федэрацыі, ў якасці прамысловага ўзору ахоўваецца рашэнне вонкавага выгляду вырабу прамысловага або саматужна-рамеснай вытворчасці¹, то бок прамысловы ўзор прапануе ахову толькі на дызайн вырабу і не ахоўвае яго тэхнічных характарыстык².

У мэтах паспяховай камерцыялізацыі і рэалізацыі сваіх тавараў вытворцы імкнуцца стварыць прадукцыю, што мае незвычайны і прывабны для спажыўцоў дызайн у спалучэнні з камфортам пры выкарыстоўванні. Арыгінальны вонкавы выгляд можа быць абумоўлены ў тым ліку эрганамічнымі асаблівасцямі вырабу, якія надаюць любой прадукцыі адчуванне зручнасці пры яе эксплуатацыі і задавальненне патрэб карыстальнікаў³.

Як і любы аб'ект інтэлектуальнай уласнасці, унікальны дызайн той ці іншай прадукцыі варта абараняць шляхам атрымання праў на прамысловы ўзор ад несанкцыянаванага капіравання або імітацыі, калі такія дзеянні распачынаюцца ў камерцыйных мэтах [1]. Прававая ахова дазваляе ўласнікам захоўваць свае правы на прамысловыя ўзоры, падаючы выключнае права на выкарыстоўванне прадукцыі, яе вытворчасць, продаж, экспарт. Апроч абароны праў уласнікаў прававая ахова прамысловых узораў прапануе шэраг пераваг і спахыўцаў, і грамадству ўвогуле, паколькі спрыяе развіццю творчасці і інавацыям. Дзякуючы ўнікальнаму дызайну вырабаў павялічваецца прывабнасць прадукцыі для спажыўцоў, якія, у сваю чаргу, знаходзяць упэўненасць у сапраўднасці прадукцыі, якую набываюць, вырабленай кампаніяй з пэўнай рэпутацыяй на рынку. Прамысловыя ўзоры спрыяюць павышэнню каштоўнасці кампаніі, паколькі могуць стаць важнай і неад'емнай часткай яе брэнда, што становіцца ўплывае на рынковы кошт прадукцыі

Як і любы аб'ект інтэлектуальнай уласнасці, унікальны дызайн той ці іншай прадукцыі варта абараняць шляхам атрымання праў на прамысловы ўзор ад несанкцыянаванага капіравання або імітацыі, калі такія дзеянні распачынаюцца ў камерцыйных мэтах.

і адпаведна на яе рэалізацыю і збыт. Такім чынам, роля прамысловага ўзору мае вялікае значэнне ў эканоміцы краін і ў сусветнай эканоміцы ўвогуле [2].

Для таго каб валодаць выключнымі правамі на якую-небудзь прадукцыю і паспяхова рэалізоўваць яе на рынку на тэрыторыі сваёй краіны і за мяжой, варта належным чынам аформіць прававую ахову. Аднак у шмат якіх юрысдыкцыях працэдуры рэгістрацыі прамысловых узораў значна адрозніваюцца. Напрыклад, у Афрыканскай арганізацыі па інтэлектуальнай уласнасці, а таксама ў такіх краінах, як Албанія, Беліз, Боснія і Герцагавіна, Грэцыя, Манака, Сан-Марына, прававая ахова прапануецца шляхам рэгістрацыі, пры гэтым экспертыза па сутнасці не праводзіцца. Тады як у шэрагу краін, напрыклад, у дзяржавах Еўразійскага рэгіёна (за выключэннем Рэспублікі Беларусь), Рэспубліцы Карэя, Злучаных Штатах Амерыкі, Японіі, а таксама ў Расійскай Федэрацыі праводзіцца экспертыза па сутнасці⁴.

У сувязі з тым, што працэдура рэгістрацыі прамысловых узораў у розных краінах мае значныя адрозненні, безумоўна, могуць узнікаць сітуацыі, калі прамысловаму ўзору, уласнікам якога з'яўляецца адна і тая ж асоба, у адной юрысдыкцыі прававую ахову прапануюць, а ў

¹ П. 1 арт. 1352 Грамадзянскага кодэкса Расійскай Федэрацыі.

² П. 5 арт. 1352 Грамадзянскага кодэкса Расійскай Федэрацыі.

³ Сусветная арганізацыя інтэлектуальнай уласнасці: афіц. сайт. URL: <https://www.wipo.int/designs/ru/> (дата звароту: 16.08.2023).

⁴ CAIU, Інфармацыя пра членаў Гаагскай сістэмы (HAGUE SYSTEM MEMBER PROFILES): афіц. сайт. URL: <https://www.wipo.int/hague/memberprofiles/selectmember> (дата звароту: 05.04.2023).

іншай адмаўляюць, што, несумненна, можа выклікаць прынамсі неразуменне з боку заяўнікаў.

У краінах Еўразійскага рэгіёна, у прыватнасці ў Рэспубліцы Арменія⁵, Азербайджанскай Рэспубліцы⁶, Рэспубліцы Беларусь⁷, Рэспубліцы Казахстан⁸, Кыргызскай Рэспубліцы⁹, Рэспубліцы Таджыкістан¹⁰, Туркменістане¹¹, а таксама ў Расійскай Федэрацыі¹² працэдура патэнтавання прамысловых узораў увогуле падобная. Ува ўсіх указаных дзяржаваў, за выключэннем Рэспублікі Беларусь¹³, праводзіцца экспертыза па сутнасці па заяўках на прамысловыя ўзоры. Падобнымі момантамі ў працэдуры патэнтавання прамысловых узораў у вышэйпрыведзеных дзяржаваў Еўразійскага рэгіёна з'яўляюцца: тып ахоўнага дакумента, пачатак дзеяння ахоўнага дакумента, аб'ём прававой аховы прамысловага ўзору. Ува ўсіх указаных дзяржаваў Еўразійскага рэгіёна патэнтныя ўстановы ў выпадку прыняцця станючага рашэння па заяўцы на прамысловы ўзор выдаюць патэнт, пачатак дзеяння якога адлічваецца з даты падачы заяўкі на прамысловы ўзор, патэнт засведчвае аб'ём прававой аховы ў рамках відарысаў прамысловага ўзору.

Аднак пры больш пільным разглядзе працэдур патэнтавання прамысловыя ўзоры ва ўказаных дзяржаваў Еўразійскага рэгіёна выяўляюцца істотныя адрозненні. Такія адрозненні назіраюцца, напрыклад, у тэрмінах, якія ўжываюцца, а менавіта: тэрмінах дзеяння патэнта

У сувязі з тым, што працэдура рэгістрацыі прамысловых узораў у розных краінах мае значныя адрозненні, безумоўна, могуць узнікаць сітуацыі, калі прамысловаму ўзору, уласнікам якога з'яўляецца адна і тая ж асоба, у адной юрысдыкцыі прававую ахову прапануюць, а ў іншай адмаўляюць, што, несумненна, можа выклікаць прынамсі неразуменне з боку заяўнікаў.

і падаўжэння дзеяння патэнта, тэрміне льготнага перыяду з моманту першага раскрыцця інфармацыі аб прамысловым узору да падачы заяўкі, тэрміне падавання прыярытэтных дакументаў у выпадку прашэння канвенцыйнага прыярытэту, тэрмінах дзеяння экспертызы, падачы пярэчання на рашэнне ведамства, тэрміне для аспрэчвання патэнта на прамысловы ўзор.

Так, напрыклад, тэрмін дзеяння патэнта на прамысловы ўзор у адпаведнасці з законамі Расійскай Федэрацыі, Рэспублікі Арменія, Кыргызскай Рэспублікі, Рэспублікі Таджыкістан, Туркменістана складае 5 гадоў, тады як у адпаведнасці з законамі Азербайджанскай Рэспублікі, Рэспублікі Беларусь, Рэспублікі Казахстан – 10 гадоў. Што да падаўжэння тэрміну дзеяння патэнта на прамысловы ўзор, паводле законаў Расійскай Федэрацыі, Рэспублікі Арменія, Рэспублікі Казахстан, Кыргызскай Рэспублікі тэрмін дзеяння патэнта можа быць падоўжаны на 5 гадоў, але ўсяго складае не больш за 25 гадоў. Аднак у адпаведнасці з законамі Азербайджанскай Рэспублікі, Рэспублікі Беларусь тэрмін дзеяння патэнта можа быць падоўжаны не больш чым на 5 гадоў. Паводле заканадаўства Рэспублікі Таджыкістан, тэрмін дзеяння патэнта можа быць падоўжаны два разы па 5 гадоў. Паводле заканадаўства Туркменістана тэрмін дзеяння патэнта можа быць падоўжаны на 5 гадоў і ўсяго складае не больш за 15 гадоў.

Тэрмін льготнага перыяду складае, паводле законаў Расійскай Федэрацыі, Рэспублікі Арменія, 12 месяцаў, тады як у адпаведнасці з законамі Азербайджанскай Рэспублікі, Рэспублікі Беларусь, Рэспублікі Казахстан, Кыргызскай Рэспублікі, Рэспублікі Таджыкістан, Туркменістана льготны перыяд цяперашнім часам складае 6 месяцаў.

У выпадку прашэння канвенцыйнага прыярытэту тэрмін падавання прыярытэтных дакументаў, паводле законаў дзяржаў Еўразійскага рэгіёна, таксама адрозніваецца. Напрыклад, у адпаведнасці з законамі Расійскай Федэрацыі і Рэспублікі Таджыкістан тэрмін падавання прыярытэтнага дакумента складае 3 месяцы з даты падачы заяўкі. У адпаведнасці з законамі Кыргызскай

⁵ Офіс інтэлектуальнай уласнасці Міністэрства эканомікі Рэспублікі Арменія: афіц. сайт. Нарматыўныя дакументы: Закон Рэспублікі Арменія «Аб прамысловым дызайне» ад 03.03.2021 № НО-109-Н. URL: <https://aipo.am/ru/pages/show/legislative-acts>, Парадак атрымання патэнта. URL: <https://aipo.am/ru/pages/show/procedure-for-obtaining-a-license1> (дата звароту: 15.05.2023).

⁶ Закон Азербайджанскай Рэспублікі «Аб патэнтах» (са зменамі, унесенымі па стане на 20.10.2009) // CAIU, База даных WIPOLex: афіц. сайт. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/9184> (дата звароту: 18.05.2023).

⁷ Патэнтны закон Рэспублікі Беларусь ад 16.12.2002 № 160-3 // Нацыянальны цэнтр інтэлектуальнай уласнасці Рэспублікі Беларусь: афіц. сайт. URL: http://www.ncip.by/upload/doc/2020/lzob_mobel_obraz/1.pdf (дата звароту: 15.05.2023).

⁸ Патэнтны закон Рэспублікі Казахстан ад 16.07.1999 № 427 // Нацыянальны інстытут інтэлектуальнай уласнасці Рэспублікі Казахстан, Нарматыўныя дакументы: афіц. сайт. URL: <http://zan.gov.kz/client/#/doc/3771/rus> (дата звароту: 15.05.2023).

⁹ Грамадзянскі кодэкс Кыргызскай Рэспублікі, частка II, раздзел V Інтэлектуальная ўласнасць, раздз. 56 Права на прамысловую ўласнасць (права на вынаходку, карысную мадэль, прамысловы ўзор) // Дзяржаўнае агенцтва інтэлектуальнай уласнасці і інавацый пры Кабінеце міністраў Кыргызскай Рэспублікі: афіц. сайт. URL: http://patent.gov.kg/?page_id=4287 (дата звароту: 17.05.2023).

¹⁰ Закон Рэспублікі Таджыкістан ад 28.02.2004 № 16 «Аб прамысловых узорах» (у рэдакцыі Закона ад 03.07.2012 № 856) // CAIU, База даных WIPOLex: афіц. сайт. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/ru/legislation/details/14291> (дата звароту: 19.05.2023).

¹¹ Закон Туркменістана ад 04.11.2017 № 630-V «Аб прававой ахове прамысловых узораў» // CAIU, База даных WIPOLex: афіц. сайт. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/ru/legislation/details/20207> (дата звароту: 19.05.2023).

¹² ФІПУ, раздзел «Прамысловыя ўзоры», падраздзел «Нарматыўныя дакументы»: афіц. сайт. URL: <https://www.fips.ru/to-applicants/industrial-designs/promyshlennye-obraztsy-normativnye-dokumenty.php> (дата звароту: 12.05.2023).

¹³ Арт. 24 Закона Рэспублікі Беларусь ад 16.12.2002 № 160-3 «Аб патэнтах на вынаходкі, карысныя мадэлі, прамысловыя ўзоры» // CAIU, База даных WIPOLex: афіц. сайт. URL: <https://wipolex-res.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/ru/by/by173ru.pdf> (дата звароту: 12.05.2023).

Рэспублікі і Туркменістана тэрмін падавання прыярытэтнага дакумента складае 4 месяцы з даты падачы заяўкі, пры гэтым, паводле заканадаўства Рэспублікі Казахстан дадзены тэрмін складае 6 месяцаў з даты падачы заяўкі. Варта адзначыць, што ў адпаведнасці з законамі Рэспублікі Арменія, Азербайджанскай Рэспублікі і Рэспублікі Беларусь не патрабуецца падавання прыярытэтных дакументаў пры прашэнні канвенцыйнага прыярытэту. Таксама патрэбна адзначыць, што ніводная ўстанова з указаных дзяржаў Еўразійскага рэгіёна не з'яўляецца ўдзельнікам электроннага сэрвісу па абмене прыярытэтнымі дакументамі WIPO DAS Міжнароднага бюро CAIU.

Тэрмін для падачы пярэчання на рашэнне ведамства адрозніваецца ў дзяржавах Еўразійскага рэгіёна і складае ад 2 месяцаў (паводле заканадаўства Азербайджанскай Рэспублікі) да 12 месяцаў (у адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь). Пры гэтым у Расійскай Федэрацыі дадзены тэрмін складае 7 месяцаў, а ў адпаведнасці з законамі Рэспублікі Арменія, Рэспублікі Казахстан, Кыргызскай Рэспублікі, Туркменістана – 3 месяцы, тады як, паводле заканадаўства Рэспублікі Таджыкістан, дадзены тэрмін складае 4 месяцы.

Апроч таго, тэрміны дзеяння экспертызы істотна адрозніваюцца паводле законаў дзяржаў Еўразійскага рэгіёна. На бягучы момант тэрмін правядзення фармальнай экспертызы вар'іруецца ад 3 працоўных дзён (у адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Арменія) да 3 месяцаў (паводле заканадаўства Туркменістана), пры гэтым у Расійскай Федэрацыі дадзены тэрмін складае 2 месяцы. Тэрмін правядзення экспертызы па сутнасці вар'іруецца ў межах ад 3 месяцаў (у Рэспубліцы Арменія) да 12 месяцаў (вызначаны тэрмін паводле заканадаўства Расійскай Федэрацыі, Кыргызскай Рэспублікі, пры гэтым у адпаведнасці з заканадаўствам Кыргызскай Рэспублікі экспертыза па сутнасці праводзіцца толькі па хадайніцтве заяўніка, у адрозненне ад заканадаўства Расійскай Федэрацыі).

Адрозненні таксама ёсць у наяўнасці або адсутнасці працэдуры апазіцыі, то бок магчымасці трэцім асобам падаць пярэчанне супраць выдачы патэнта на прамысловы ўзор на стадыі разгляду заяўкі ў ведамстве да прыняцця канчатковага рашэння. Так, напрыклад,

У краінах Еўразійскага рэгіёна, у прыватнасці у Рэспубліцы Арменія, Азербайджанскай Рэспубліцы, Рэспубліцы Беларусь, Рэспубліцы Казахстан, Кыргызскай Рэспубліцы, Рэспубліцы Таджыкістан, Туркменістане, а таксама ў Расійскай Федэрацыі працэдура патэнтавання прамысловых узораў увогуле падобная.

Аднак пры больш пільным разглядзе працэдуры патэнтавання прамысловых узораў ва ўказаных дзяржавах Еўразійскага рэгіёна выяўляюцца істотныя адрозненні.

працэдура апазіцыі ўжываецца паводле законаў Рэспублікі Арменія, Азербайджанскай Рэспублікі, Туркменістана. Адрозненне маецца толькі ў тэрміне для накіравання пярэчання супраць выдачы патэнта на прамысловы ўзор. Тады як у адпаведнасці з законамі Рэспублікі Беларусь, Рэспублікі Казахстан, Кыргызскай Рэспублікі, Рэспублікі Таджыкістан і Расійскай Федэрацыі цяперашнім часам працэдура апазіцыі не ўжываецца [3].

Апроч таго, варта адзначыць істотнае адрозненне ў законах дзяржаў Еўразійскага рэгіёна ў частцы прававой аховы аб'ектаў няўстойлівай формы з вадкіх, газападобных, сыпкіх або ім падобных рэчываў, аб'ектаў архітэктуры (апроч малых архітэктурных форм), прамысловых, гідратэхнічных і іншых стацыянарных збудаванняў, друкаванай прадукцыі. Так, напрыклад, адпаведна законам Расійскай Федэрацыі і Рэспублікі Арменія, указаным аб'ектам прававая ахова прапануецца. Аднак у адпаведнасці з законамі Азербайджанскай Рэспублікі, Рэспублікі Беларусь, Кыргызскай Рэспублікі, Рэспублікі Таджыкістан, Туркменістана ўказаным аб'ектам прававая ахова не прапануецца. Пры гэтым, паводле заканадаўства Рэспублікі Казахстан, прававая ахова прапануецца з указаных аб'ектаў толькі друкаванай прадукцыі.

Што да магчымасці аказання прававой аховы незарэгістраванаму прамысловаму ўзору, у законах дзяржаў Еўразійскага рэгіёна адсутнічае аднастайны падыход. Паводле законаў Рэспублікі Арменія¹⁴ і Рэспублікі Казахстан¹⁵, незарэгістраванаму прамысловаму ўзору прававая ахова прапануецца на працягу 3 гадоў з даты першага раскрыцця інфармацыі аб прамысловым узору ва ўказаных дзяржавах, то бок з моманту публікацыі або з таго моманту, як прамысловы ўзор быў прэзентаваны на выставе, уведзены ў грамадзянскі зварот або яшчэ якім-небудзь спосабам абнародаваны на тэрыторыі гэтых краін. Аднак у дадзеным выпадку прававая ахова прапануецца незарэгістраванаму прамысловаму ўзору без працэдуры рэгістрацыі і выдачы ахоўнага дакумента. У выпадку калі на працягу льготнага перыяду з даты першага раскрыцця інфармацыі аб прамысловым

¹⁴ Закон Рэспублікі Арменія «Аб унясенні змен і дадаткаў у Закон Рэспублікі Арменія «Аб вынаходках, карысных мадэлях і прамысловых узорах» ад 21.03.2012, арт. 18 // Нацыянальны сход Рэспублікі Арменія: афіц. сайт. URL: <http://www.parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=4519&lang=rus> (дата звароту: 18.05.2023).

¹⁵ Патэнтны закон Рэспублікі Казахстан ад 16.07.1999 № 427, арт. 34–1 // Нацыянальны інстытут інтэлектуальнай уласнасці Рэспублікі Казахстан. Нарматыўныя дакументы: афіц. сайт. URL: <http://zan.gov.kz/client/#!/doc/3771/rus> (дата звароту: 18.05.2023).

Што да магчымасці падавання прававой аховы незарэгістраванаму прамысловаму ўзору, у законах дзяржаў Еўразійскага рэгіёна адсутнічае аднастайны падыход.

узоры ўладальнік прымае рашэнне не падаваць заявы на прамысловы ўзор, такі прамысловы ўзор тым не менш ахоўваецца цягам 3 гадоў з даты першага раскрыцця інфармацыі аб ім на тэрыторыі Рэспублікі Арменія або Рэспублікі Казахстан паводле законаў указаных дзяржаў.

Аналагічна ў Еўрапейскім саюзе ўжываецца практыка падавання аховы незарэгістраванаму прамысловаму ўзору (Unregistered Community design) [4]. Такая практыка дзейнічае ў Еўрапейскім саюзе з 6 сакавіка 2002 г. У рамках аховы незарэгістраванага прамысловага ўзору ўладальнік мае абарону ад капіравання сваёй прадукцыі і мае права перашкаджаць яе выкарыстоўванню. У выпадку ўзнікнення якіх-небудзь спрэчак, калі мела месца несанкцыянаванае капіраванне незарэгістраванага прамысловага ўзору, ўладальнік такога прамысловага ўзору мае права бараніць свае правы ў судовым парадку. Аднак у гэтым выпадку спатрэбіцца падаць звесткі, якія пацвярджаюць факт першага раскрыцця інфармацыі аб незарэгістраваным прамысловым узору з указаннем даты і месца першага раскрыцця інфармацыі¹⁶.

Перавага практыкі аховы незарэгістраванага прамысловага ўзору заключаецца ў тым, што ўладальнік можа вывесці на рынак прадукцыю ў мэтах праверкі і разумення, ці выгадна рэалізоўваць яе, ці з'яўляецца яна запатрабаванай у спажывоўцоў, ці дае прыбытак, ці выгадна выкарыстоўваць такі прамысловы ўзор у доўгатэрміновай перспектыве і ці адпаведна варта рэгістраваць яго ў ведамстве з мэтай атрымання прававой аховы [5].

Калі ўладальнік упэўніваецца ў тым, што прадукцыя паспяхова рэалізуецца на рынку, ім можа быць прынята рашэнне пра доўгатэрміновае выкарыстанне такога вырабу. У гэтым выпадку на працягу льготнага перыяду з даты першага раскрыцця інфармацыі аб прамысловым узору можа быць пададзена заяўка на рэгістрацыю прамысловага ўзору. Ільготны перыяд паводле заканадаўства Еўрапейскага саюза складае 12 месяцаў з даты першага раскрыцця інфармацыі¹⁷. Як было адзначана вышэй, такі ж тэрмін льготнага перыяду дзейнічае адпаведна расійскаму заканадаўству¹⁸. Калі заяўка на рэгістрацыю прамысловага ўзору будзе пададзена пазней за дадзены

тэрмін, прамысловы ўзор не будзе лічыцца новым. У выпадку паспяховай рэгістрацыі прамысловага ўзору ў ведамстве Еўрапейскага саюза тэрмін прававой аховы складае 5 гадоў, але можа быць падоўжаны некалькі разоў і ўсяго складае не больш за 25 гадоў¹⁹ (такая ж норма дзейнічае і ў расійскім заканадаўстве)²⁰. Калі рэалізацыя прадукцыі не апраўдвае сябе і ўладальнік прымае рашэнне не рэгістраваць прамысловага ўзору, тым не менш такі прамысловы ўзор ахоўваецца ў якасці незарэгістраванага прамысловага ўзору паводле заканадаўства Еўрапейскага саюза на працягу 3 гадоў з даты першага раскрыцця інфармацыі аб ім [6].

Падобная практыка ўжываецца ў Рэспубліцы Арменія і Рэспубліцы Казахстан у адпаведнасці з законамі дадзеных дзяржаў. У Расійскай Федэрацыі, Азербайджанскай Рэспубліцы, Рэспубліцы Беларусь, Кыргызскай Рэспубліцы, Рэспубліцы Таджыкістан, Туркменістане практыка аховы незарэгістраванага прамысловага ўзору не ўжываецца. Аднак відавочна, што ўжыванне такой практыкі з'яўляецца перавагай для заяўнікаў, таму ўяўляецца мэтазгодным яе ўвядзенне ў дзяржавах Еўразійскага рэгіёна, у якіх цяперашнім часам такая практыка не ўжываецца.

Як бачна з прыведзеных вышэй прыкладаў, у прававой сферы прамысловага дызайну дзяржаў Еўразійскага рэгіёна адсутнічаюць аднастайныя падыходы. Безумоўна, сітуацыя, пры якой адным і тым жа аб'ектам у адной юрысдыкцыі прававая ахова прапануецца, а ў іншай не прапануецца, не можа быць пажаданай. Тут варта адзначыць некалькі негатыўных момантаў. Ужыванне такой практыкі ў першую чаргу прыводзіць да парушэння праў заяўнікаў, паколькі ў адной юрысдыкцыі ўладальнік набывае права на прамысловы ўзор, а ў іншай юрысдыкцыі пры разглядзе заяўкі на той жа прамысловы ўзор прымаецца рашэнне аб адмове або такі аб'ект у прынцыпе не падлягае рэгістрацыі. Усё гэта можа адмоўна адбіцца на жаданні заяўнікаў атрымліваць права на прамысловыя ўзоры ў тых краінах, ведамствы якіх або прымаюць рашэнні аб адмове ў выдачы патэнта на аб'екты, паспяхова зарэгістраваныя ў іншых юрысдыкцыях, або адпаведна сваім законам не рэгіструюць аб'ектаў, якім у іншых юрысдыкцыях прававая ахова прапануецца.

Каб пазбегнуць падобных сітуацый мэтазгодна гарманізаваць працэдуры патэнтавання прамысловых узораў і аптымізаваць падыходы, якія ўжываюцца пры ацэнцы іх аховаздольнасці [7]. Варта адзначыць, што ўжыванне ў дзяржавах Еўразійскага рэгіёна падобных прававых працэдур і выкарыстоўванне аднастайных метадаў будзе спрыяць павышэнню прывабнасці працэсу набыцця праў на прамысловыя ўзоры для карыстальнікаў і ў значнай меры спросціць працэс рэгістрацыі прамысловых узораў у розных юрысдыкцыях

¹⁶ Ведамства па інтэлектуальнай уласнасці Еўрапейскага саюза (EUIPO), незарэгістраваны дызайн Супольнасці (Unregistered Community design): афіц. сайт. URL: <https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/unregistered-community-design> (дата звароту: 17.08.2023).

¹⁷ Ведамства па інтэлектуальнай уласнасці Еўрапейскага саюза (EUIPO), незарэгістраваны дызайн Супольнасці (Unregistered Community design): афіц. сайт. URL: <https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/unregistered-community-design> (дата звароту: 17.08.2023).

¹⁸ П. 4 арт. 1352 Грамадзянскага кодэкса Расійскай Федэрацыі.

¹⁹ Ведамства па інтэлектуальнай уласнасці Еўрапейскага саюза (EUIPO): афіц. сайт. URL: <https://www.euipo.europa.eu/en/designs/after-applying/manage-my-application> (дата звароту: 17.08.2023).

²⁰ Арт. 1363 Грамадзянскага кодэкса Расійскай Федэрацыі.

з прычыны таго, што, у якую б краіну ні была пададзена заяўка на прамысловы ўзор, працэдура рэгістрацыі, магчыма, будзе мець якія-небудзь адрозненні, але прынамсі такія адрозненні будуць нязначныя, а не істотныя, што назіраецца ў бягучай сітуацыі.

Каб ацаніць, якім чынам варта дасягнуць гарманізацыі працэдур рэгістрацыі прамысловых узораў, праведзены аналіз сусветнага досведу інтэграцыі паміж патэнтнымі замежнымі ўстановамі за межамі Еўразійскага рэгіёна, а таксама вывучаны сусветны досвед па пераадоленні адрозненняў у працэсах прапанавання праў на прамысловыя ўзоры.

У мэтах павышэння прывабнасці набыцця праў на прамысловыя ўзоры для карыстальнікаў шмат якія сусветныя ўстановы па інтэлектуальнай уласнасці імкнуцца аптымізаваць і спрашчаць працэдуры аказання прававой аховы прамысловых узораў. Для гэтага ведамствы праводзяць актыўную працу па дасягненні аднастайнага падыходу ў працэсах рэгістрацыі прамысловых узораў, ставячы перад сабою мэту гарманізаваць працэдуры падавання праў на прамысловыя ўзоры ў розных юрысдыкцыях.

Так, у 2015 годзе ведамствы па інтэлектуальнай

У выпадку калі на працягу льготнага перыяду з даты першага раскрыцця інфармацыі аб прамысловым узору ўладальнік прымае рашэнне не падаваць заявы на прамысловы ўзор, такі прамысловы ўзор тым не менш ахоўваецца цягам 3 гадоў з даты першага раскрыцця інфармацыі аб ім на тэрыторыі Рэспублікі Арменія або Рэспублікі Казахстан паводле законаў указаных дзяржаў.

уласнасці Еўрапейскага саюза, Злучаных Штатаў Амерыкі, Кітая, Японіі і Рэспублікі Карэя аб'ядналіся з мэтай стварэння сістэмы прамысловых узораў пад назвай ID5²¹. Указаныя ведамствы цесна супрацоўнічаюць у рамках ID5 для дасягнення пэўных мэт, а менавіта: аптымізацыі і спрашчэння працэдур падавання прававой аховы прамысловых узораў, павышэння прывабнасці набыцця праў на прамысловыя ўзоры для карыстальнікаў, паляпшэння эфектыўнасці справаводства ведамстваў, а таксама ўдасканалення сістэм, якія ўжываюцца карыстальнікамі ў мэтах рэгістрацыі прамысловых узораў²².

У прававой сферы прамысловага дызайну дзяржаў Еўразійскага рэгіёна адсутнічаюць аднастайныя падыходы. Безумоўна, сітуацыя, пры якой адным і тым жа аб'ектам у адной юрысдыкцыі прававая ахова прапануецца, а ў іншай не прапануецца, не можа быць пажаданай.

Для дасягнення ўказаных мэт ведамствы ў рамках сістэмы ID5 распрацоўваюць супольныя праекты²³, актыўна ўзаемадзейнічаюць паміж сабой і з карыстальнікамі. Штогод праводзяцца форумныя краін-удзельніц ID5 пры ўдзеле Міжнароднага бюро САІУ ў якасці назіральніка, падчас якіх абмяркоўваюцца праекты на распрацоўцы і падводзяцца вынікі выкананых работ²⁴. Праекты на распрацоўцы накіраваны на выяўленне падобных момантаў і адрозненняў у працэдурах рэгістрацыі прамысловых узораў. У выпадку выяўлення адрозненняў ведамствы праводзяць актыўную работу па стварэнні аднастайных падыходаў, якія ўжываюцца ў працэдуры рэгістрацыі, ацэнцы аховаздольнасці прамысловых узораў.

Так, напрыклад, сярод іншых былі распрацаваны наступныя праекты:

- распрацоўка і суправаджэнне вэб-сайта ID5 для павышэння адкрытасці і празрыстасці працы ведамстваў-удзельнікаў;
- абмен статыстычнымі данымі па прамысловых узорах;
- параўнальны аналіз досведу ў частцы назваў прамысловых узораў;
- агляд і складанне патрабаванняў для прамысловых узораў;
- вывучэнне абмену прыярытэтнымі дакументамі паміж установамі-ўдзельнікамі;
- даследаванне практычных аспектаў прапанавання прыярытэтных праў для прамысловых узораў установамі-ўдзельнікамі;
- вывучэнне класіфікацыі прамысловых узораў і яе ўжывання;
- параўнальны аналіз падавання льготнага перыяду для прамысловых узораў (магчымасць падачы заяўкі на прамысловы ўзор пасля першага раскрыцця заяўнікам інфармацыі аб прамысловым узору);
- параўнальны аналіз канцэпцыі «частковага ўзору» (Partial Design) для магчымасці атрымання прававой аховы на якую-небудзь частку прамысловага ўзору;
- вывучэнне досведу падавання прававой аховы новым тэхналогіям у галіне прамысловых узораў;

²¹ ID5 па ахове прамысловых узораў: афіц. сайт. URL: <http://id-five.org/about/intro/> (дата звароту: 20.04.2023).

²² Пяць вядучых патэнтных ведамстваў ID5 па ахове прамысловых узораў: афіц. сайт. URL: <https://id-five.org/about/introduction/> (дата звароту: 20.04.2023).

²³ Праграмы ўзаемадзейнення ў 2020–2021 гг. // ID5 па ахове прамысловых узораў: афіц. сайт. URL: <http://id-five.org/projects/?f=recent-project> (дата звароту: 20.04.2023).

²⁴ ID5 па ахове прамысловых узораў: афіц. сайт. URL: <http://id-five.org/about/history/> (дата звароту: 20.04.2023).

У мэтах павышэння прывабнасці набыцця праў на прамысловыя ўзоры для карыстальнікаў шмат якія сусветныя ўстановы па інтэлектуальнай уласнасці імкнуцца аптымізаваць і спрасціць працэдурі аказання прававой аховы прамысловых узораў.

- вывучэнне рэсурсаў у частцы непатэнтных крыніц інфармацыі ў галіне аказання прававой аховы прамысловых узораў;
- даследаванне прымальнасці выкарыстання інтэрнэт-інфармацыі ў якасці законнага раскрыцця звестак аб прамысловым узору ў частцы ацэнкі патэнтаздольнасці прамысловага ўзору з пункту гледжання яго навізны;
- даследаванне па пытанні адтэрміноўкі публікацыі;
- даследаванне тэрміну дзеяння прававой аховы;
- распрацоўка інфармацыйнага кіраўніцтва для карыстальнікаў па аглядзе і патрабаваннях да відарысаў прамысловых узораў.

Ведамствы-ўдзельнікі ID5 узаемадзейнічаюць адно з адным у пошуках выяўлення лепшых практык у сферы аховы прамысловых узораў з мэтай абмену досведам і адпаведна ўжывання такіх практык у нацыянальных працэдур.

Асабліваю ўвагу ведамствы надаюць узаемадзейненню з карыстальнікамі, паколькі стварэнне сістэмы ID5 насамперш накіраванае на павышэнне прывабнасці рэгістрацыі прамысловых узораў для карыстальнікаў шляхам спрашчэння прававых працэдур. Гэта абумоўлена павелічэннем значнасці прамысловага дызайну для бізнес-супольнасці, як было адзначана вышэй. У сувязі з чым ведамствы імкнуцца не толькі спрасціць працэдурі рэгістрацыі прамысловых узораў, але і стварыць больш прывабныя і камфортныя ўмовы для карыстальнікаў, якія спрыяюць павелічэнню ліку выпадкаў рэгістрацыі прамысловых узораў, а таксама імкнуцца гарманізаваць наяўныя практыкі і працэсы ў сферы аховы прамысловых узораў.

У рамках супрацоўніцтва краін-удзельніц ID5 былі створаны даведачныя матэрыялы для заяўнікаў, пададзены рэкамендацыі па практычных дзеяннях у галіне атрымання прававой аховы прамысловых узораў. У тым ліку па ажыццяўленні абмену прыярытэтнымі дакументамі паміж установамі краін-удзельніц падрыхтавана даведачны дапаможнік па электронным сэрвісе WIPO DAS для прамысловых узораў пры супрацоўніцтве з Міжнародным бюро САІУ, а таксама падрыхтаваны рэкамендацыі па рэгістрацыі прамысловых узораў у рамках Гаагскай сістэмы міжнароднай рэгістрацыі прамысловых узораў. Варта адзначыць, што ўсе ведамствы-ўдзельнікі ID5 з'яўляюцца ўдзельнікамі электроннага сэрвісу па абмене прыярытэтнымі дакументамі WIPO

DAS Міжнароднага бюро САІУ. Таксама ўсе краіны-ўдзельніцы ID5 з'яўляюцца ўдзельнікамі Гаагскай сістэмы міжнароднай рэгістрацыі прамысловых узораў. Апошнім з удзельнікаў ID5 да дадзенай сістэмы ў маі 2022 года далучыўся Кітай.

Інфармацыя аб працы ўказаных ведамстваў у рамках ID5 публікуецца на вэб-сайце ID5²⁵, дзе таксама даступныя звесткі па праектах на распрацоўцы і справаздачах аб дасягнутых выніках. Апроч таго, дадзены сайт прапануе карыстальнікам адпаведную інфармацыю на англійскай мове аб нацыянальных законах краін-удзельніц ID5 у галіне аховы прамысловых узораў, аб статыстыцы, класіфікацыі, выплаце пошлін і іншыя патрэбныя звесткі. Таксама на вэб-сайце ID5 публікуюцца актуальныя звесткі аб працы ведамстваў краін-удзельніц і прапануецца доступ да іх вэб-сайтаў са спасылкамі на заканадаўчыя акты і іншую інфармацыю. Паколькі ведамствы-ўдзельнікі сістэмы ID5 зацікаўленыя ў стварэнні аднастайнага падыходу пры падаванні праў на прамысловыя ўзоры, праца ў дадзеным напрамку актыўна працягваецца.

З улікам вывучанага сусветнага досведу па пераадоленні разыходжанняў у працэдурх рэгістрацыі прамысловых узораў уяўляецца мэтазгодным гарманізаваць законы дзяржаў Еўразійскага рэгіёна ў частцы прававой аховы прамысловых узораў [7]. У гэтых мэтах найбольш эфектыўным падыходам з'яўляецца аб'яднанне патэнтных ведамстваў дзяржаў Еўразійскага рэгіёна для стварэння кааліцыі па аналогіі з ID5. У рамках такога супрацоўніцтва прадугледжваецца правядзенне патэнтнымі ўстановамі супольнай працы, накіраванай на:

- стварэнне гарманізаванай працэдурі прававой аховы прамысловых узораў;
- спрашчэнне прававых працэсаў для ведамстваў і для заяўнікаў;
- разгляд заявак на прамысловыя ўзоры і прапанаванне сродкаў прававой абароны прамысловых узораў з выкарыстоўваннем аднастайных падыходаў.

Уяўляецца, што прапановы і напрамкі па гарманізацыі працэдур аказання прававой аховы прамысловым узорам варта прапрацоўваць супольна з патэнтнымі ўстановамі дзяржаў Еўразійскага рэгіёна, улічваючы думкі ўсіх зацікаўленых бакоў, што магчыма ажыццявіць пры ўзаемадзейненні ў рамках саюза патэнтных ведамстваў дзяржаў Еўразійскага рэгіёна па аналогіі з узаемадзейненнем, якія ажыццяўляюць ведамствы-ўдзельнікі ID5. Пры гэтым досвед, які можа быць пазычаны з узаемадзейнення ў рамках ID5, для дзяржаў Еўразійскага рэгіёна ўяўляе сабою: цеснае супрацоўніцтва патэнтных ведамстваў па выяўленні лепшых практык і ўжыванні такіх практык на нацыянальным узроўні, гарманізацыю працэдурных тэрмінаў, якія ўжываюцца, удзел у міжнародных і рэгіянальных сістэмах (на бягучы момант з дзяржаў Еўразійскага рэгіёна не з'яўляюцца ўдзельніцамі Гаагскай сістэмы міжнароднай рэгістрацыі прамысловых узораў

²⁵ ID5 па ахове прамысловых узораў: афіц. сайт. URL: <http://id-five.org/> (дата звароту: 20.04.2023).

Ведомствы-ўдзельнікі ID5 узаемадзейнічаюць адно з адным у пошуках выяўлення лепшых практык у сферы аховы прамысловых узораў з мэтай абмену досведам і адпаведна ўжывання такіх практык у нацыянальных працэдурах.

толькі Рэспубліка Казахстан, да Еўразійскай сістэмы прававой аховы прамысловых узораў не далучаны Туркменістан).

Варта адзначыць, што працэс стварэння такой гарманізаванай структуры з'яўляецца досыць працаёмкім і прадугледжвае шчыльнае супрацоўніцтва і ўзаемадзеянне паміж патэнтнымі ведамствамі. Аднак цяперашнім часам можна гаварыць аб тым, што паміж патэнтнымі ўстановамі Еўразійскага рэгіёна ўжо склаўся прадуктыўнае ўзаемадзеянне [8]. У сувязі з гэтым супрацоўніцтва ведамстваў Еўразійскага рэгіёна з мэтай стварэння прававога механізма па дасягненні гарманізацыі ў сферы прамысловага дызайну не можа не ўвянчацца поспехам.

Такім чынам, з прычыны адсутнасці ў працэдурах патэнтавання прамысловых узораў дзяржаў Еўразійскага рэгіёна аднастайных падыходаў і наяўнасці істотных адрозненняў па шмат якіх аспектах у сферы прававой аховы прамысловага дызайну, могуць узнікаць сітуацыі, пры якіх уладальнік у адной юрысдыкцыі набывае права на сваю прадукцыю і можа рэалізоўваць яе на тэрыторыі такой краіны, а ў іншай юрысдыкцыі атрымлівае адмову.

Адпаведна прадукцыя ў такой краіне не абаронена выключным правам, што прыводзіць да праблем падчас яе рэалізацыі. У сувязі з гэтым уяўляецца мэтазгодным прывесці ў адпаведнасць законы дзяржаў Еўразійскага рэгіёна ў частцы прававой аховы прамысловага дызайну, гарманізаваць працэдуры падавання праў на прамысловыя ўзоры і аптымізаваць падыходы, якія ўжываюцца пры ацэнцы патэнтаздольнасці прамысловых узораў у дзяржавах Еўразійскага рэгіёна.

Спіс крыніц

1. Іўліеў, Р. П. Патэнтная інфармацыя – крыніца каштоўных ведаў для рэінжынірыngu / Р. П. Іўліеў, Т. М. Эрыванцава // Права і лічбавая эканоміка. – 2022. – № 3 (17). – С. 5–11. – DOI 10.17803/2618–8198.2022.17.3.005–011.
2. Міхайлікаў, В. Л. Паняцце і прыкметы прамысловага ўзору / В. Л. Міхайлікаў, В. А. Рабушэнка // Навуковыя ведамасці Белгарадскага дзяржаўнага ўніверсітэта. Серыя: Філасофія. Сацыялогія. Права. – 2011. – № 14 (109). – С. 139–143.
3. Іўліеў, Р. П. Аб мэтазгоднасці ўвядзення ў Расійскай Федэрацыі працэдуры апазіцыі падчас рэгістрацыі прамысловых узораў / Р. Іўліеў // Інтэлектуальная ўласнасць. Прамысловая ўласнасць. – 2020. – № 8. – С. 5–10.
4. Крукава, А. І. Патэнтаванне «модных» прамысловых узораў як панацэя ад інавацыйных відаў рызыкі / А. І. Крукава, М. С. Сушчанка, А. П. Татарынава // Веснік Волжскага ўніверсітэта імя В. Н. Тацішчава. – 2019. – Т. 1, № 2. – С. 114–121.
5. Багданава, Т. Д. Асаблівасці прававога рэжыму прамысловых узораў / Т. Д. Багданава // Гуманітарныя, сацыяльна-эканамічныя і грамадскія навукі. – 2014. – № 12–2. – С. 20–23.
6. Нікалаева, М. С. Незарэгістраваны прамысловы ўзор ЕС: перспектывы ўвядзення аналагічнага рэжыму ў Расіі / М. С. Нікалаева // Прабелы ў расійскім заканадаўстве. – 2015. – № 5. – С. 82–87.
7. Іўліеў, Р. П. Забеспячэнне прававой аховы вынікаў інтэлектуальнай дзейнасці і камерцыялізацыі праў на іх у ЕАЭС / Р. П. Іўліеў, М. А. Ягорава // Lex Russica (Рускі закон). – 2021. – Т. 74, № 11 (180). – С. 9–16. – DOI 10.17803/1729–5920.2021.180.11.009–016.
8. Іўліеў, Р. П. Перспектывы еўразійскай інтэграцыі ў сферы інтэлектуальнай уласнасці / Р. П. Іўліеў // Веснік ФІПУ. – 2022. – Т. 1, № 1. – С. 20–23.

Інфармацыя аб аўтару

Юлія Барысаўна Грачова, вядучы дзяржаўны эксперт па інтэлектуальнай уласнасці аддзела міжнародных рэгістрацыйных сістэм, ФДБУ «Федэральны інстытут прамысловай уласнасці» (Масква, Беражкоўская наб., 30, корп. 1),
ORCID <https://orcid.org/0000-0001-9810-4518>;
iuliia.gracheva@rupto.ru.

Information about the author

Yuliya B. Gracheva, Leading State examiner on intellectual property of the International Registration Systems Division, Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb. 30, bld. 1);
ORCID <https://orcid.org/0000-0001-9810-4518>;
iuliia.gracheva@rupto.ru.

Автор заявляет об отсутствии конфликта интересов.
The author declares no conflict of interests.

Паступіў у рэдакцыю 19.01.2024
Дапрацаваны пасля рэцэнзавання 06.03.2024
Прыняты да публікацыі 27.03.2024

3. АГУЛЬНЫЯ ПЫТАННІ ПАТЭНТНАЙ СПРАВЫ. ВЫНАХОДНІЦТВА

Навуковы артыкул

Original article

УДК 347.77

Правядзенне патэнтнага пошуку з выкарыстаннем Міжнароднай патэнтнай класіфікацыі (МПК) і Супольнай патэнтнай класіфікацыі (СПК) у галіне медыцыны на прыкладзе спосабаў і прылад для баланіравання страўніка

Наталля Уладзіміраўна Алісава

Федэральны інстытут прамысловай уласнасці
nataliia.alisova@rupto.ru

Анотацыя: у артыкуле разгледжаныя прынцыпы іерархічнай структуры і адрозненні Міжнароднай патэнтнай класіфікацыі (МПК) і Супольнай патэнтнай класіфікацыі (СПК) у галіне, якая закранае спосабы і прылады баланіравання страўніка. Актуальнасць працы абумоўлена патрэбай павышэння ўзроўню міжнароднага супрацоўніцтва і патэнтнай актыўнасці ў галіне айчынных медыцынскіх распрацовак па выбранай тэматыцы. Мэтай працы з'яўляецца павышэнне якасці і верагоднасці патэнтнага пошуку падчас правядзення навукова-даследчых работ. Прыведзены метады і зроблены аналіз правядзення патэнтнага пошуку з выкарыстоўваннем класіфікацыйных сістэм МПК і СПК у пошукавай сістэме ІУ «Платформа Распатэнт» і міжнароднай базе даных патэнтных дакументаў Espacenet. Дадзены рэкамендацыі і зроблены высновы па складанні пошукавага запыту, патрэбнага і дастатковага для атрымання рэlevantных дакументаў з улікам прынцыповых адрозненняў класіфікацыйных схем МПК і СПК. Дадзены артыкул будзе карысны шырокаму колу спецыялістаў, якія праводзяць самастойны пошук у галіне медыцыны як у расійскіх базах даных, так і ў міжнародных базах даных патэнтных дакументаў.

Ключавыя словы: Міжнародная патэнтная класіфікацыя (МПК), Супольная патэнтная класіфікацыя (СПК), патэнтны дакумент, унутрыстраўнікавы балон, Дапаможнік па МПК, патэнтны пошук

Для цытавання: Алісава Н. У. Правядзенне патэнтнага пошуку з выкарыстаннем Міжнароднай патэнтнай класіфікацыі (МПК) і Супольнай патэнтнай класіфікацыі (СПК) у галіне медыцыны на прыкладзе спосабаў і прылад для баланіравання страўніка // Веснік ФІПУ 2024. Т. 3 № 2 (8). С. 170–176.

Conducting a patent search in the field of medicine relating to the methods or arrangements for intragastric ballooning with the use of the International Patent Classification (IPC) and the Cooperative Patent Classification (CPC)

Natalia V. Alisova

Federal Institute of Industrial Property
nataliia.alisova@rupto.ru

Abstract. In the article of Senior researcher N. V. Alisova (FIPS) the principles of the hierarchical structure and the differences between the International Patent Classification (IPC) and the Cooperative Patent Classification (CPC) are considered in the field of medicine that relates to intragastric ballooning. The relevance of this article is due to the need to increase the level of cooperation and patent activity in the field of national medical achievements. The purpose of this investigation is to improve the quality and fidelity of scientific research. The methods of selection of the classification entries for the patent search with use of IPC and CPC in the search system of the «Rospatent Platform» and in the international database of patent documents «Espacenet» and

analysis thereof are given in this article. The recommendations for the preparation of appropriate search query are also given taking into account the great differences between the classification schemes of the IPC and the CPC. This article will be useful to a wide range of specialists conducting independent searches in the field of medicine both in Russian databases and in International databases of patent documents.

Keywords. International Patent Classification (IPC), Cooperative Patent Classification (CPC), patent document, intragastric balloon, Guide to the IPC, patent search

For citation: Natalia V. Alisova, Conducting a patent search in the field of medicine relating to the methods or arrangements for intragastric ballooning with the use of the International Patent Classification (IPC) and the Cooperative Patent Classification (CPC) //Bulletin of Federal institute of industrial property. 2024. Vol. 3, No. 2 (8). P. 170–176.

Проблема атлусцення ў сучасным свеце

Па ацэнках Сусветнай арганізацыі аховы здароўя (СAAЗ), у 2016 годзе больш за 1,9 млрд дарослых, старэйшых за 18 гадоў, мелі залішнюю вагу, пры гэтым з іх звыш 650 млн пакутавалі ад атлусцення¹. У адпаведнасці з клінічнымі рэкамендацыямі Міністэрства аховы здароўя Расійскай Федэрацыі, атлусценне – гэта хранічнае захворванне, што характарызуецца празмерным наапаўненнем тлушчавай тканіны ў арганізме, якое ўяўляе пагрозу здароўю і з’яўляецца асноўным фактарам рызыкі шэрага іншых хранічных захворванняў, уключаючы цукровы дыябет 2 тыпу (ЦД 2) і сардэчна-сасудзістыя захворванні (ССЗ)². Апроч сур’ёзных наступстваў для здароўя, атлусценне можа прыносіць і эстэтычны дыскамфорт для пацыента.

Для таго каб вызначыць, наколькі маса цела адпавядае норме, выкарыстоўваюць паказчык «Індэкс масы цела (ІМЦ)», які разлічваецца як адносіны масы цела ў кілаграмах да квадрата росту ў метрах (кг/м²). У рамках стандарту СAAЗ у выпадках, калі ІМЦ перавышае або раўняецца 30, ставіцца дыягназ атлусценне³.

У залежнасці ад стану пацыента і прычын узнікнення атлусцення для зніжэння масы цела ўжываюцца розныя метады лячэння і іх камбінацыі: неледыкаментозныя (дыетатэрапія, фізіятэрапія, псіхатэрапія і г. д.), медыкаментозныя і хірургічныя.

Адным з неледыкаментозных метадаў лячэння атлусцення з’яўляецца баланіраванне страўніка. Сутнасць дадзенага метаду заключаецца ва ўстаноўцы ўнутрыстраўнікавага (інтрагастральнага) балона, звычайна запоўненага вадкасцю. У выніку запаўнення балонам большай часткі ўнутранага прастору страўніка пачуццё насычэння наступае пры ўжыванні значна меншых аб’ёмаў ежы, і, такім чынам, каларыйнасць рацыёну харчавання змяншаецца да ніжняй фізіялагічнай нормы. Пасля дасягнення мэты па зніжэнні вагі або па заканчэнні 6 месяцаў балон выдаляецца. Усталеванне ўнутрыстраўнікавага балона можа выкарыстоўвацца

Па ацэнках Сусветнай арганізацыі аховы здароўя (СAAЗ), у 2016 годзе больш за 1,9 млрд дарослых, старэйшых за 18 гадоў, мелі залішнюю вагу, пры гэтым з іх звыш 650 млн пакутавалі ад атлусцення. У адпаведнасці з клінічнымі рэкамендацыямі Міністэрства аховы здароўя Расійскай Федэрацыі атлусценне – гэта захворванне, якое з’яўляецца асноўным фактарам рызыкі шэрага іншых хранічных захворванняў.

як самастойны тып лячэння атлусцення і звязаных з ім спадарожных захворванняў. Як указваюць у сваім артыкуле Наймарк, Папова і Анісімава, апроч зніжэння вагі, за кошт усталевання ўнутрыстраўнікавага балона адбываецца карэкцыя цукровага дыябету. Таксама ў дадзеным артыкуле адзначаецца, што максімальнае зніжэнне вагі адбываецца ў першыя 3 месяцы пасля ўсталевання балона [1]. Апроч таго, усталеванне ўнутрыстраўнікавага балона можа быць рэкамендавана і ў складзе комплекснай перадаперацыйнай падрыхтоўкі перад хірургічнымі метадамі лячэння [2].

Патэнт як імпульс развіцця новых тэхналогій

Каб павысіць эфектыўнасць і гарантаваць бяспеку лячэння, у сучаснай медыцынскай практыцы распрацоўваюцца, укараняюцца і ўжываюцца самыя новыя метады і падыходы да лячэння, дыягностыкі і прафілактыкі атлусцення. Для таго каб абараніць сваю распрацоўку, патрэбна атрымаць ахоўны дакумент – патэнт. Патэнт забяспечвае юрыдычную абарону аб’екта інтэлектуальнай уласнасці, то бок прававую ахову на нацыянальным або рэгіянальным узроўні. Каб атрымаць патэнт на вынаходку або карысную мадэль на тэрыторыі Расійскай Федэрацыі, патрэбна аформіць належным чынам і падаць заяўку ў Федэральны інстытут прамысловай уласнасці (ФІПУ). Пры гэтым варта адзначыць, што тэхнічнае рашэнне,

¹ Сусветная арганізацыя аховы здароўя (СAAЗ). Інфармацыйны бюлетэні ад 9 чэрвеня 2021 г. URL: <https://www.who.int/ru/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight> (дата звароту: 15.01.2024).

² Клінічныя рэкамендацыі. Атлусценне. Міністэрства аховы здароўя Расійскай Федэрацыі. 2020. URL: https://cr.minzdrav.gov.ru/schema/28_2 (дата звароту: 15.01.2024).

³ Obesity: preventing and managing the global epidemic. Report of a WHO consultation. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/11234459> (дата звароту: 15.01.2024).

выкладзенае ў заяўцы, атрымлівае ахову ўжо з моманту яе падачы ў ФІПУ і рэгістрацыі ў адпаведным рэестры. Падчас працэдуры разгляду заяўкі на вынаходку праводзіцца пошук рэлевантных тэхнічных рашэнняў, і па выніках пошуку выносіцца рашэнне аб патэнтаздольнасці дадзенага аб'екта вынаходкі.

Мэта правядзення патэнтнага пошуку ў рамках падрыхтоўкі навукова-даследчых работ у галіне медыцыны і аховы здароўя заключаецца ў вызначэнні тэндэнцый развіцця тэхнікі і канкурэнтаздольнасці, а таксама мэтазгоднасці і эфектыўнасці ўласных распрацовак.

Патэнтныя класіфікацыі МПК і СПК

Для забеспячэння эфектыўнага пошуку рэлевантных дакументаў выкарыстоўваецца Міжнародная патэнтная класіфікацыя, распрацаваная для аднастайнага класіфікавання патэнтных дакументаў у міжнародным маштабе.

Міжнародная патэнтная класіфікацыя створана ў адпаведнасці са Страсбургскім пагадненнем 1971 года, якое набыло моц 7 кастрычніка 1975 г. і было падпісана на той момант 15 дзяржавамі⁴. Бакі Страсбургскага пагаднення складаюць Спецыяльны саюз МПК, у якім у 2023 годзе налічвалася ўжо 65 краін-удзельніц. МПК выкарыстоўваецца для класіфікавання такіх аб'ектаў інтэлектуальнай уласнасці, як вынаходкі і карысныя мадэлі. Пры гэтым індэксы МПК уваходзяць у спіс бібліяграфічных даных на тытульным лісце апублікаваных патэнтных дакументаў, у тым ліку заявак. Галоўным дакументам для работы з МПК з'яўляецца Дапаможнік па МПК (анг. Guide to the IPC), якія, як і сам тэкст МПК, штогод публікуецца CAIU ва аўтэнтчных версіях на англійскай і французскай мовах. Рускамоўны аўтэнтчны пераклад тэксту МПК і Дапаможнікі па МПК выдаецца і публікуецца на сайце ФІПУ.

У дадзеным артыкуле прапануецца параўнаць пошукавыя магчымасці дзвюх дзеючых сістэм класіфікацыі вынаходак – МПК і СПК. Апошняя ў сусветным маштабе пачала ўжывацца з 2013 года⁵. Аднак пачатак распрацовак СПК адносіцца да 1970 года, калі Еўрапейскім патэнтным ведамствам (ЕПВ) была створана ўласная патэнтная Еўрапейская класіфікацыя ECLA (Europe Classification), хоць і заснаваная на МПК, але значна дапоўненая і з некаторымі зменамі, напрыклад, у заглаўках рубрык і правілах класіфікавання. Для параўнання: паводле даных на 2012 год, МПК ўключала ў сябе 70 359 класіфікацыйных падраздзяленняў, а ECLA – 134 000⁶. Цяперашнім часам СПК змяшчае больш за 250 000

У выніку супольнага праекта Еўрапейскага патэнтнага ведамства і Патэнтнага ведамства ЗША з мэтай гарманізацыі нацыянальных патэнтных класіфікацый (еўрапейскай і амерыканскай) з'явілася новая патэнтная класіфікацыя – Супольная патэнтная класіфікацыя (СПК). У СПК захаваны прынцып МПК, які датычыцца іерархічнай пабудовы на ўсіх узроўнях класіфікацыі, аднак ёсць істотныя адрозненні.

класіфікацыйных падраздзяленняў, тады як МПК у версіі 2023 года – 78 378 рубрык⁷.

У выніку супольнага праекта ЕПВ і Патэнтнага ведамства ЗША з мэтай гарманізацыі нацыянальных патэнтных класіфікацый (еўрапейскай і амерыканскай) з'явілася новая патэнтная класіфікацыя – Супольная патэнтная класіфікацыя (СПК).

У выніку Супольная патэнтная класіфікацыя з 1 студзеня 2013 г. цалкам замяніла ранейшую Еўрапейскую класіфікацыю (ECLA) у ЕПВ і з 2015 года – нацыянальную патэнтную класіфікацыю ЗША (USPC) у Патэнтным ведамстве ЗША (USPTO). Як было ўказана вышэй, схема СПК заснаваная на класіфікацыйнай схеме МПК, і таму яна ўжывае тыя ж класіфікацыйныя тэрміны і прынцыпы, але адначасова мае спецыфіку ECLA. У СПК захаваны прынцып МПК, які датычыцца іерархічнай пабудовы на ўсіх узроўнях класіфікацыі, аднак ёсць істотныя адрозненні:

- большая колькасць класіфікацыйных рубрык;
- наяўнасць асаблівых схем кадзіравання (убудаваных або артаганальных), якіх няма ў МПК і г. д.

На сённяшні дзень СПК ужываецца больш як у 45 патэнтных ведамствах па ўсім свеце. Варта адзначыць, што ЕПВ і Патэнтнае ведамства ЗША класіфікуюць свае патэнтныя дакументы таксама і паводле МПК. Тэкст класіфікацыі СПК даступны на англійскай мове на сайтах патэнтных ведамстваў ЗША і ЕПВ і на спецыяльна створаным сайце сістэмы СПК – CPC (Cooperative patent classification), даступных шырокаму колу асоб⁸.

У верасні 2013 года было складзена пагадненне паміж Распатэнтам і ЕПВ, у адпаведнасці з якім у студзені 2016 года Распатэнт прыступіў да вызначэння класіфікацыйных рубрык СПК у дадатак да МПК для ўсёй бягучай плыні расійскіх заявак на вынаходкі і карысныя мадэлі ў

⁴ Страсбургскае пагадненне аб Міжнароднай патэнтнай класіфікацыі. Сусветная арганізацыя інтэлектуальнай уласнасці. URL: <https://www.wipo.int/treaties/ru/classification/strasbourg> (дата звароту: 03.08.2023).

⁵ Супольная патэнтная класіфікацыя (СПК). Уводзіны ў СПК. Еўрапейскае патэнтнае ведамства. URL: https://e-courses.epo.org/wbts/cpc_general/index.html (дата звароту: 28.01.2024).

⁶ Еўрапейскае патэнтнае ведамства. База даных Espacenet. URL: https://be.espacenet.com/help?locale=nl_BE&method=handleHelpTopic&topic=ecla (дата звароту: 01.09.2023).

⁷ IPC Statistics // CAIU: сайт. URL: <https://www.wipo.int/classifications/ipc/en/general/statistics.html> (дата звароту: 07.03.2024).

⁸ Што такое CPC, і дзе яна ўжываецца? URL: https://www1.fips.ru/faq/?ID=23&SECTION_ID=3&sphrase_id=9201#faq_23 (дата звароту: 01.09.2023).

адпаведнасці з дзейнай версіяй СПК. Такое спалучэнне рубрык МПК і СПК на расійскіх патэнтных дакументах павялічвае доступ да расійскай патэнтнай дакументацыі, што можа палепшыць якасць падрыхтоўкі тэхнічных рашэнняў і эфектыўнасць патэнтнай экспертызы⁹.

Параўнальны аналіз выкарыстання МПК і СПК для мэт складання пошукавага запыту

Самыя буйныя міжнародныя базы даных патэнтных дакументаў, такія як Espacenet (ЕПВ) з фондам больш як 140 млн патэнтных дакументаў і PATENTSCOPE (CAIU) з фондам больш як 112 млн патэнтных дакументаў, дазваляюць праводзіць пошук і статыстычны аналіз па МПК і СПК. Расійскія базы даных і пошукавыя сістэмы, такія як лічбавая платформа індывідуалізацыі і сэрвіс пошуку патэнтнай інфармацыі ІС «Пошукавая платформа» Распатэнта, дазваляюць праводзіць пошук і апрацоўваць статыстычныя вынікі пошуку па МПК і СПК на розных узроўнях іерархіі (падкласы, падгрупы, групы). Інфармацыйна-пошукавая сістэма ФІПУ (ІПС ФІПУ) і пошукавая сістэма «ЕАПАТІС» Еўразійскай патэнтнага ведамства (ЕАПВ) дазваляюць праводзіць пошук з выкарыстоўваннем МПК.

Пры вывучэнні класіфікацыйных рубрык, пастаўленых на патэнтных дакументах, і класіфікацыйных сістэм МПК і СПК па тэматыцы, датычных баланіравання страўніка, былі выяўлены істотныя адрозненні ў ступені распрацоўкі класіфікацыйных схем МПК і СПК.

Праблема заключаецца ў выбары метадыкі складання пошукавага запыту і правядзення пошуку рэlevantных патэнтных дакументаў па дадзенай тэматыцы, якая можа гарантаваць верагодны вынік, а менавіта:

1. Складанне пошукавага запыту з дапамогай адпаведных тэхнічных тэрмінаў, якія апісваюць прадмет вынаходкі;
2. Вызначэнне рубрык МПК і СПК з улікам адрозненняў у ступені дэталізацыі гэтых класіфікацыйных сістэм;
3. Выяўленне найбольш прыдатных рубрык МПК і СПК;
4. Правядзенне параўнальнага аналізу атрыманых вынікаў па патэнтных дакументах.

Ад якасці складзенага пошукавага запыту залежыць дакладнасць атрыманых вынікаў пошуку, а значыць, і магчымасць іх выкарыстоўваць, напрыклад, у навукова-даследчых працах.

У артыкуле аўтара «Супольная патэнтная класіфікацыя – эфектыўны інструмент пошуку патэнтнай інфармацыі ў галіне біятэхналогіі» дадзеныя дэталёвыя рэкамендацыі і прыведзеныя прыклады па працы з класіфікацыйнымі схемамі МПК і СПК [5].

У ІС «Пошукавая платформа» Распатэнта быў праведзены пошук па словазлучэнні «ўнутрыстраўнікавы балон» і атрымана 137 патэнтных дакументаў. Каб

павузіць абсяг пошуку і спецыфікаваць пошукавы запыт, у яго быў дададзены клас МПК А61 «Медыцына і ветэрынарыя; гігіена». У выніку дапоўнены пошукавы запыт «А61+ўнутрыстраўнікавы балон» дае ўжо 131 дакумент і вылучае дакументы, звязаныя з галіной медыцыны. Так, напрыклад, быў адсечаны з пошуку з прычыны прыналежнасці да іншай галіны ведаў патэнт RU177225 U1 «Прылада для мадэлявання сіндрому Бургавэ ў эксперыменце» з класіфікацыяй па рубрыцы МПК G09B23/28 «Навуковыя, медыцынскія і матэматычныя мадэлі, напрыклад, прылады для дэманстрацыі ў натуральную велічыню ў медыцыне», які патрапіў у пералік дакументаў у выніку супадзення тэрміна «ўнутрыстраўнікавы».

Такім чынам, пры вывучэнні рубрык СПК і МПК варта прыняць да ўвагі тое, што ў статыстычную падборку трапляюць дакументы па супадзенні некаторых пошукавых тэрмінаў, якія не заўсёды адпавядаюць шукаемай тэматыцы і нават галіне ведаў.

Паколькі класіфікацыйная сістэма СПК прапанаваная толькі на англійскай мове, то магчымыя цяжкасці, звязаныя са складаннем пошукавага запыту, чытаннем патэнтных дакументаў, а таксама з працай з інтэрфейсам міжнародных баз даных і, што вельмі важна, з адсутнасцю або недахопам досведу працы з класіфікацыйнымі сістэмамі МПК і СПК або слабымі ведамі іх структуры і правіл іх выкарыстоўвання.

Для пераадолення вышэйпрыведзеных цяжкасцей можна прапанаваць наступны алгарытм пошуку прыдатных рубрык СПК:

Пры вывучэнні класіфікацыйных рубрык, пастаўленых на патэнтных дакументах, і класіфікацыйных сістэм МПК і СПК па тэматыцы, датычных баланіравання страўніка, былі выяўлены істотныя адрозненні ў ступені распрацоўкі класіфікацыйных схем МПК і СПК.

- паспрабаваць падабраць прыдатныя рубрыкі МПК па тэксце рускамоўнай версіі МПК або выбраць іх з падборкі рускамоўных патэнтных дакументаў, знойдзеных па пошукавым запыце, з выкарыстоўваннем тэхнічных тэрмінаў у рускамоўных БД патэнтных дакументаў, якія найчасцей сустракаюцца ў гэтай падборцы рубрыкі МПК;
- задаць пошукавы запыт у англамоўнай БД Espacenet з дапамогай знойдзеных рубрык МПК з выкарыстоўваннем або без выкарыстоўвання ключавых слоў (тэхнічных тэрмінаў) на англійскай мове;

⁹ Пагадненне № 2013/0446 паміж Федэральнай службай па інтэлектуальнай уласнасці (Расійская Федэрацыя) і Еўрапейскім патэнтным ведамствам у дачыненні да Супольнай патэнтнай класіфікацыі // Распатэнт: сайт. URL: <https://rospatent.gov.ru/ru/documents/soglasheniye-spk-2013-0446/download> (дата звароту: 01.09.2023).

Калі на рэлевантных дакументах прапісаныя рубрыкі СПК, то гэтыя рубрыкі таксама варта абавязкова прааналізаваць, звяртаючы ўвагу на:

- 1) ступень дэталізацыі класіфікацыйных сістэм МПК і СПК;
- 2) сэнсавыя падыходы экспертаў розных патэнтных ведамстваў.

- паслядоўна правесці аналіз і выбар прапісаных на патэнтных дакументах рубрык СПК з улікам зададзеных рубрык МПК і зместу кожнага патэнтнага дакумента.

Пры працы з БД Espacenet прадугледжаная магчымасць перакладу тэксту патэнтнага дакумента або яго часткі на рускую мову з дапамогай спецыяльнай сістэмы машыннага перакладу для патэнтных дакументаў, распрацаванай ЕПВ і Google.

У сістэме IC «Пошукавая платформа» Распатэнта ёсць убудаваны інструмент статыстыкі для аналізу рэлевантных рубрык МПК і СПК, прапісаных на патэнтных дакументах, і адпаведнай ім колькасці дакументаў.

Пры вывучэнні рубрык МПК у статыстычнай падборцы дакументаў па іх камбінаваным запыце са словазлучэннем «унутрыстраўнікавы балон» у сістэме IC «Пошукавая платформа» Распатэнта з ліку 131 дакумента выяўлена найбольш рэлевантная рубрыка па дадзенай тэматыцы – А61В 17/00 «Хірургічныя інструменты, прылады або спосабы, напрыклад, турнікеты», прапісаная на 17 дакументах. Выбар гэтай рубрыкі як рэлевантнай заснаваны на аналізе зместу дакументаў, якія ўваходзяць ў гэту падборку, напрыклад, RU2618665, RU149844, RU138605, RU2530773, RU2662656, JP2015524715.

Калі на рэлевантных дакументах прапісаныя рубрыкі СПК, то гэтыя рубрыкі таксама варта абавязкова прааналізаваць, звяртаючы ўвагу на:

1. ступень дэталізацыі класіфікацыйных сістэм МПК і СПК;
2. сэнсавыя падыходы экспертаў розных патэнтных ведамстваў, якія праводзяць класіфікаванне ў розных месцах класіфікацыйных схем.

Напрыклад, патэнтны дакумент Японіі JP2015524715, які раскрывае ўнутрыстраўнікавы балон з пенаўтваральным рэчывам, якое пашыраецца ўнутры, класіфікаваны ў БД Espacenet па МПК у групе па хірургічных інструментах А61В 17/00 «Хірургічныя інструменты, прылады або спосабы, напрыклад, турнікеты», тады як па СПК экспертамі ЕПВ і амерыканскага Патэнтнага ведамства – у групах А61F 5/003 «... надзіманыя прылады для імплантацыі» і А61F 5/0036 «... унутрыстраўнікавыя прылады». Можна канстатаваць, што такое прынцыповае адрозненне

ў класіфікаванні аднаго і таго ж дакумента па МПК і СПК абумоўленае наяўнасцю ў схеме СПК рубрык, якія не маюць аналагаў у МПК, але якія пры гэтым дакладна і поўна апісваюць дадзеную галіну тэхнікі.

Каб ацаніць правільнасць выбраных рубрык СПК, патрэбна звярнуцца непасрэдна да класіфікацыйнай схемы СПК для групы А61F 5/0036, якая адносіцца да ўнутрыстраўнікавага баланіравання, і вывучыць іерархічныя вышэйстаячыя адносна дадзенай падгрупы рубрыкі СПК для адэкватнай, з пункту гледжання радавога паняцця, ацэнкі істотных прыкмет шукаемай тэматыкі (табліца). Пры вывучэнні падгруп СПК ва ўзыходным парадку іерархіі ад выбранай трохкропкавай групы А61F 5/0036 «унутрыстраўнікавыя прылады» варта па схеме прайсці ўверх да радавых груп да самай блізкай да яе двухкропкавай групы А61F 5/0013 «прылады для імплантацыі або інвазіўныя сродкі», а потым да аднакропкавай групы, якой яна падпарадкоўваецца, то бок да групы А61F 5/0003 «Прылады для лячэння атлусцення; прылады, якія перашкаджаюць ужыванню ежы (...)». Варта асабліва звярнуць увагу на тое, што ў групе МПК А61F5/00 «Артапедычныя спосабы і прылады для нехірургічнага лячэння апорна-рухальнага апарата (...); прылады для догляду хворых (...)» тэматыка групы СПК А61F5/0003 увогуле ніяк не адлюстраваная ў загаловаўку групы, то бок не ўказана, куды дадзеная тэматыка магла б быць аднесена больш відавочна, чым да прылад для догляду хворых.

Для паўнаты разумення тэматыкі, якая ахопліваецца ў МПК групай А61F 5/00, можна звярнуцца да дапаможнага інструмента МПК – азначэнняў, а менавіта да раздзела «Дадзены падклас ахапляе». Аднак і там не ўпамінаецца тэматыка, датычная прылад для лячэння атлусцення. Таму ўнутрыстраўнікавыя балоны для лячэння атлусцення могуць быць класіфікаваныя толькі ў групе МПК А61F 5/00, кіруючыся наяўнымі ў аналагічнай групе СПК дэталізаванымі падгрупамі, грунтуючыся на мэтах аднастайнага класіфікавання з СПК.

Высновы

У артыкуле праведзены параўнальны аналіз дзвюх патэнтных класіфікацыйных сістэм – Міжнароднай патэнтнай класіфікацыі і Супольнай патэнтнай класіфікацыі па тэматыцы, што адносіцца да такой актуальнай праблемы, як барацьба з атлусценнем.

Такім чынам, веданне агульных і дэталёвых прынцыпаў архітэктонікі схем МПК і СПК з улікам іх адрозненняў дазваляе ў спалучэнні з ключавымі словамі сфарміраваць аптымальны пошукавы запыт у адпаведнасці з магчымасцямі гэтых сістэм.

Табліца
Фрагмент класіфікацыйнай схемы СПК групы А61F 5/00
(рубрыкі СПК, што адсутнічаюць у МПК, вылучаныя ў фігурныя дужкі)

The fragment of the group CPC A61F 5/00		Пераклад фрагмента групы СПК групы А61F 5/00
A61F5/00		Ортопедические методы или устройства для нехирургического лечения костей или суставов (...); Nursing devices; {Anti-rape devices} (...)
A61F5/0003	•	{Apparatus for the treatment of obesity; Anti-eating devices (...)}
A61F5/0013	••	{Implantable devices or invasive measures}
A61F5/003	•••	{inflatable}
A61F5/0033	••••	{with more than one chamber}
A61F5/0036	•••	{Intragastrical devices}
A61F5/004	••••	{remotely adjustable}
A61F5/0043	•••••	{using injection ports}
A61F5/0046	•••••	{with wireless means}
A61F5/0083	•••	{Reducing the size of the stomach, e. g. Gastroplasty (surgical interventions A61B17/00)}
A61F5/0086	••••	{using clamps, folding means or the like}
A61F5/0089	••	{Instruments for placement or removal}

(складзена аўтарам)

У артыкуле апісаны алгарытм правядзення патэнтнага пошуку дакументаў, датычных унутрыстраўнікавага баланіравання, якое ўжываецца для лячэння атлусцення.

Як паказаў аналіз, цяперашнім часам у яўным выглядзе гэта тэматыка не знайшла свайго адлюстравання ні ў класіфікацыйных рубрыках МПК, ні ў нататках да іх, ні ў азначэннях.

У выніку аналізу патэнтных дакументаў было вызначана, што па МПК патрэбна праводзіць пошук па групам А61В 17/00 «Хірургічныя інструменты, прылады або спосабы, напрыклад, турнікеты» і А61F 5/00 «Артапедычныя спосабы і прылады для нехірургічнага лячэння апорна-рухальнага апарата (...); прылады для догляду хворых (...)» як найбольш рэлевантных.

Каб пазбегнуць страты інфармацыі, пошук быў праведзены паводле СПК, якая змяшчае цяперашнім часам у тры з лішнім разы большую колькасць рубрык у параўнанні з МПК. Аналіз схемы СПК па азначанай тэматыцы паказаў, што дадзеная схема дае больш магчымасцей для знаходжання рэлевантных дакументаў за кошт наяўнасці пэўных рубрык, такіх як А61F 5/0003 «Прылады для лячэння атлусцення; прылады, якія перашкаджаюць ужыванню ежы (...)» і адпаведных ёй дзесяці падпарадкаваных рубрык, якія развіваюць прыкметы гэтых прылад.

Такім чынам, веданне агульных і дэтальных прынцыпаў архітэктонікі схем МПК і СПК з улікам іх адрозненняў дазваляе ў спалучэнні з ключавымі словамі сфарміраваць аптымальны пошукавы запыт у адпаведнасці з магчымасцямі гэтых сістэм.

Спіс літаратуры

1. Нэймарк, А. Я. Ужыванне ўнутрыстраўнікавых балонаў пры лячэнні хворых з атлусценнем і метабалічным сіндромам / А. Я. Нэймарк, В. Ф. Папова, К. А. Анісімава // *Веснік хірургіі імя І. І. Грэкава*. – 2015. – Т. 174, № 3. – С. 59–62.
2. Голуб, У. А. Барыятрычная хірургія: сучасны погляд (агляд літаратуры) / У. А. Голуб, А. А. Касіўцоў, А. Е. Бублікаў, У. А. Іеўлеў // *Веснік Валгаградскага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта*. – 2022. – Т. 19, № 3. – С. 14–19.
3. Дзедаў, І. І. Міждысцыплінарныя клінічныя доследы «Лячэнне атлусцення і камарбідных захворванняў» / І. І. Дзедаў, М. У. Шастакова, Г. А. Мельнічэнка, Н. В. Мазурына, А. М. Андрэева, І. З. Бандаренка, З. Р. Гусава, Ф. Х. Дзгоева, М. С. Елісееў, К. У. Яршова, М. У. Жураўлёва, Т. А. Захарчук, В. А. Ісакаў, М. В. Клепікава, К. А. Камшылава, В. С. Крысанова, С. У. Недагода, А. М. Новікава, В. Д. Астраумава,

- А. П. Пераверзеў і інш. // Атлусценне і метабалізм. – 2021. – Т. 18. № 1. – С. 5–99.
4. Баландаў, С. Г. Прынцыпы выбару барыятрычных умяшанняў (агляд літаратуры) / С. Г. Баландаў, Д. І. Васілеўскі, К. А. Анісімава, З. М. Хамід, Д. В. Шкрэдаў // Навуковыя запіскі СПбДМУ імя акад. І. П. Паўлава. – 2020. – Т. 27, № 4. – С. 38–45.
5. Алісава, Н. У. Супольная патэнтная класіфікацыя – эфектыўны інструмент пошуку патэнтнай інфармацыі ў галіне біятэхналогіі / Н. У. Алісава, Л. А. Цыкунова // Патэнты і ліцэнзіі. – 2020. – № 1. – С. 70–80.

Інфармацыя аб аўтару

Наталля Уладзіміраўна Алісава, старэйшы навуковы супрацоўнік аддзела міжнародных класіфікацый і інфармацыйнай падтрымкі пошуку ў галіне аб'ектаў патэнтнага права, ФДБУ «Федэральны інстытут прамысловай уласнасці» (Масква, Беражкоўская наб., 30,

корп. 1), ORCID: <https://orcid.org/orcid-search/search?searchQuery=0009-0004-2825-2610>; nataliia.alisova@rupto.ru

Information about the author

Natalia V. Alisova, Senior Researcher of department of international classifications and information support for the search in the field of patent law objects, Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, building 1); ORCID: <https://orcid.org/orcid-search/search?searchQuery=0009-0004-2825-2610>; nataliia.alisova@rupto.ru

Аўтар заяўляе аб адсутнасці канфлікту інтарэсаў.
The author declares no conflict of interests.

Паступіў у рэдакцыю 17.01.2024
Дапрацаваны пасля рэцэнзавання 14.03.2024
Прыняты да публікацыі 14.03.2024

У дапамогу вынаходніку

1 ПАДРЫХТУЙЦЕ ДАКУМЕНТЫ

- 1 Заява аб выдачы патэнта
- 2 Апісанне вынаходкі або карыснай мадэлі
- 3 Формула вынаходкі/карыснай мадэлі, якая зразумела выказвае яго сутнасць і цалкам заснаваная на яго апісанні
- 4 Чарцяжы і іншыя матэрыялы, калі яны неабходныя
- 5 Рэферат

2 АПЛАЦЦЕ ПОШЛІНУ ЗА РЭГІСТРАЦЫЮ ЗАЯЎКІ І ФАРМАЛЬНУЮ ЭКСПЕРТЫЗУ

3 300 руб. ВЫНАХОДСТВА

+ 700 руб. за кожны пункт формулы звыш 10

ІЛЬГОТЫ

1 155 руб.

для МСП, навуковых і адукацыйных арганізацый
+ 245 руб., за кожны незалежны пункт формулы звыш 10

825 руб.

для адзінага аўтара, які запытвае патэнт на сваё імя

+ 175 руб. за кожны незалежны пункт звыш 10

330 руб.

для інвалідаў, пенсіянераў, навучэнцаў,
навуковых работнікаў ва ўзросце да 35 гадоў
+ 70 руб. за кожны незалежны пункт звыш 10

2 АПЛАЦЦЕ ПОШЛІНУ ЗА РЭГІСТРАЦЫЮ ЗАЯЎКІ І ФАРМАЛЬНУЮ ЭКСПЕРТЫЗУ

1 400 руб. КАРЫСНАЯ МАДЭЛЬ

+ 700 руб. за кожны пункт формулы звыш 10

ІЛЬГОТЫ

490 руб.

для МСП, навуковых і адукацыйных арганізацый
+ 245 руб., за кожны пункт формулы звыш 10

350 руб.

для адзінага аўтара, які запытвае патэнт на сваё імя

+ 175 руб. за кожны пункт формулы звыш 10

140 руб.

для інвалідаў, пенсіянераў, навучэнцаў,
навуковых работнікаў ва ўзросце да 35 гадоў
+ 70 руб. за кожны пункт формулы 10

3 ПАДАЙЦЕ ДАКУМЕНТЫ Ў РАСПАТЭНТ

Электронная падача

- Сайт ФПУ
- Дзяржпаслугі

Неэлектронная падача

Москва, Беражкоўская
наб., д. 30, корп. 1

30% скідка
за электроннае
справаводства

4 ФАРМАЛЬНАЯ ЭКСПЕРТЫЗА (МАКСІМАЛЬНЫ ТЭРМІН 1 МЕСЯЦ)

- 1 Праверка выплаты пошлін
- 2 Праверка наяўнасці дакументаў і выканання выстаўленых да іх патрабаванняў

5**АПЛАЦІЦЕ ПОШЛІНУ ЗА
ЭКСПЕРТЫЗУ ПА СУТНАСЦІ****12 500 руб** **ВЫНАХОДКА****+ 9 200 руб.** за кожны незалежны пункт звыш **1****ІЛЬГОТЫ****4 375 руб.**

для МСП, навуковых і адукацыйных арганізацый

+ 3 220 руб. за кожны незалежны пункт звыш **1****3 125 руб.**

для адзінага аўтара, які запытвае патэнт на сваё імя

+ 2 300 руб. за кожны незалежны пункт звыш **1****1 250 руб.**

для інвалідаў, пенсіянераў, навучэнцаў, навуковых работнікаў ва ўзросце да 35 гадоў

+ 950 руб. за кожны незалежны пункт звыш **1****5****АПЛАЦІЦЕ ПОШЛІНУ ЗА
ЭКСПЕРТЫЗУ ПА СУТНАСЦІ****2 500 руб.** **КАРЫСНАЯ МАДЭЛЬ****ІЛЬГОТЫ****875 руб.**

для МСП, навуковых і адукацыйных арганізацый

625 руб.

для адзінага аўтара, які запытвае патэнт на сваё імя

250 руб.

для інвалідаў, пенсіянераў, навучэнцаў, навуковых работнікаў ва ўзросце да 55 гадоў

6**ЭКСПЕРТЫЗА ПА СУТНАСЦІ
(МАКСІМАЛЬНЫ ТЭРМІН 12 МЕСЯЦАЎ)****1** Праверка аднясення рашэння да
вынаходак або карысных мадэлей**2** Праверка патрабавання
дастатковасці раскрыцця сутнасці
заяўленай вынаходкі/карыснай
мадэлі**3** Праверка ўмоў патэнтаздольнасці:**ДЛЯ ВЫНАХОДКІ:**

- навізна
- вынаходніцкі ўзровень
- прамысловая прымянімасць

ДЛЯ КАРЫСНАЙ МАДЭЛІ:

- навізна
- прамысловая прымянімасць

7**АПЛАЦІЦЕ ПОШЛІНЫ
ЗА РЭГІСТРАЦЫЮ
ВЫНАХОДКІ/КАРЫСНАЙ МАДЭЛІ І
ВЫДАЧУ ПАТЭНТА****3 000 руб.****+ 2 000 руб.**Патэнт на вынаходку/карысную мадэль на папяровым
носьбіце (па жаданні)**ІЛЬГОТЫ****1 050 руб.**

для МСП, навуковых і адукацыйных арганізацый

750 руб.

для адзінага аўтара, які запытвае патэнт на сваё імя

300 руб.для інвалідаў, пенсіянераў, навучэнцаў, навуковых
работнікаў ва ўзросце да 35 гадоў

4. АНАЛІТЫЧНЫЯ МАТЭРЫЯЛЫ

Артыкул з масівам даных

Data Paper

УДК 347.77:332.14

Даведка аб актыўнасці Приволжской федэральнай акругі ў сферы інтэлектуальнай уласнасці

Вольга Яўгенаўна Бацокіна[✉], Юлія Віталейўна Заўгородняя

Федэральны інстытут прамысловай уласнасці

[✉]olga.batsokina@rupto.ru

Анатацыя: у артыкуле прапануецца актыўнасць у сферы інтэлектуальнай уласнасці Приволжской федэральнай акругі за перыяд 2017–2023 гг. Прааналізаваны даныя па колькасці заявак і атрыманых патэнтаў, і вызначаны рэгіёны-лідары ў разрэзах па вынаходках, карысных мадэлях, прамысловых узорах, таварных знаках і праграмах для ЭВМ, базах даных і тапалогіі інтэгральных мікрасхем.

Ключавыя словы: інавацыйная актыўнасць, заяўніцкая актыўнасць, патэнтная актыўнасць

Для цытавання: Бацокіна В. Я., Заўгородняя Ю. В. Даведка аб актыўнасці Приволжской федэральнай акругі ў сферы інтэлектуальнай уласнасці // Веснік ФІПУ. 2024. Т. 3 № 2 (8). С. 180–187.

The activity of the Volga Federal District in the field of intellectual property

Olga E. Batsokina, Yulia V. Zavgorodnyaya[✉]

Federal Institute of Industrial Property

[✉]zavgorodnyaya@rupto.ru

Abstract: The article examines the activities in the field of intellectual property in the Volga Federal District from 2017 to 2023. Data on the applications received and number of patents granted was analyzed, and the leading regions were identified in terms of invention, utility model, industrial design, trademark, and computer program, database, and integrated circuit topology.

Keywords: innovation activity, applicant activity, patent activity

For citation: Olga E. Batsokina, Yulia V. Zavgorodnyaya, The activity of the Volga Federal District in the field of intellectual property//Bulletin of Federal institute of industrial property. 2024. Vol. 3, No. 2 (8). P. 180–187.

Уводзіны

Приволжская федэральная акруга ўтворана Указам Прэзідэнта РФ ад 13 мая 2000 г., змяшчае 14 суб'ектаў РФ, у якіх засяроджаная чвэрць усёй прамысловай вытворчасці Расіі: 85% расійскага аўтапрама, 65% авіябудавання, 40% нафтахіміі, 30% суднабудавання, 30% вытворчасці абаронна-прамысловага комплексу. У акрузе засяроджаная трэць інавацыйна актыўных прадпрыемстваў, каля паловы аб'ёму расійскага экспарту тэхналогій. У Приволжской федэральнай акрузе заключылі пагадненні аб супрацоўніцтве з Федэральнай службай у інтэлектуальнай уласнасці рэспублікі Башкартастан, Марый Эл, Мардовія, Татарстан, Удмуртыя, Чувашыя, а таксама Пермскі край і Кіраўская, Ніжагародская, Арэнбургская, Пензенская, Самарская,

Приволжская федэральная акруга ўтворана Указам Прэзідэнта РФ ад 13 мая 2000 г. і змяшчае 14 суб'ектаў РФ, у якіх засяроджаная чвэрць усёй прамысловай вытворчасці Расіі.

Саратаўская і Ульянаўская вобласці. З Рэспублікай Татарстан, Рэспублікай Мардовія і Ульянаўскай вобласцю заключаныя пагадненні аб узаемадзейні ў рамках падтрымкі развіцця сферы інтэлектуальнай уласнасці (трохбаковае пагадненне).

Вынаходкі і карысныя мадэлі

Динаміка падачы заявак і выдачы патэнтаў на вынаходку ў Приволжскай федэральнай акрузе за перыяд 2017–2023 гг.

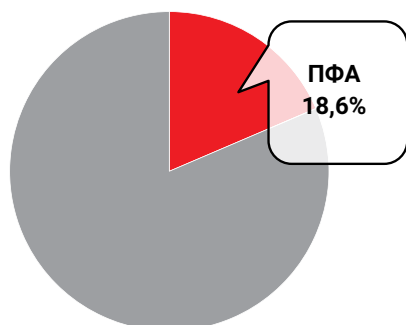
У Приволжскай федэральнай акрузе з 2018 года назіраецца скарачэнне колькасці пададзеных заявак на вынаходку, аднак у 2023 годзе пададзена 3 829 заявак, што на 16,1% больш у параўнанні з 2022 годам.

Таксама ў мінулым годзе заяўнікі федэральнай акругі атрымалі 2 961 патэнт на дадзены аб'ект ІУ.

Расійскай Федэрацыі ўвогуле і ў Приволжскай федэральнай акрузе (ПФА) у 2023 годзе

Усяго 18,6% заявак на вынаходку пададзены з Приволжскай федэральнай акругі ад агульнай колькасці заявак, пададзеных у Расійскай Федэрацыі ў 2023 годзе.

Доля заявак ПФА ў РФ

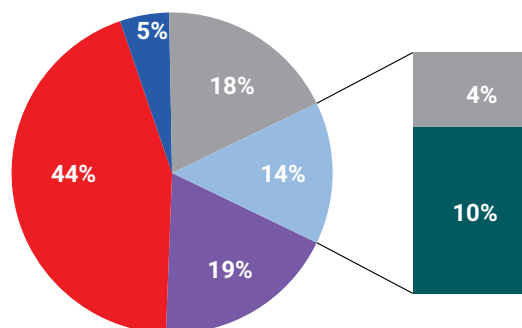

Лідары па падачы заявак на вынаходку ў ПФА

Размеркаванне заявак на вынаходку па катэгорыях суб'ектаў гаспадарання ў Приволжскай федэральнай акрузе ў 2023 годзе

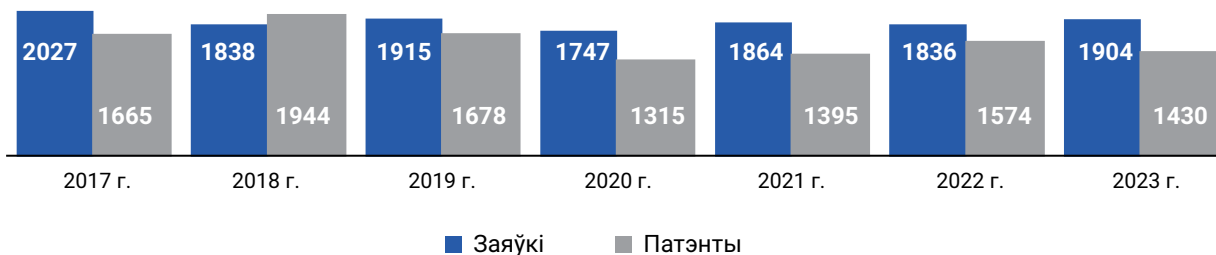
- Прадпрымальніцкі сектар і іншыя юрыдычныя асобы
- ВНУ
- НДІ
- Фізічныя асобы
- Суб'екты малога і сярэдняга прадпрымальніцтва
- Юрыдычныя асобы

Колькасць заявак на вынаходку, пададзеных заяўнікамі з Приволжскай федэральнай акругі па міжнароднай працэдуры РСТ за перыяд 2017–2023 гг.

	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Заяўкі РСТ	89	72	92	120	106	84	81

Динаміка падачы заявак і выдачы патэнтаў на карысную мадэль у Приволжскай федэральнай акрузе за перыяд 2017–2023 гг.

Лідарамі па падачы заявак на вынаходку ў ПФА сталі рэспублікі Татарстан, Башкартастан і Пермскі край: іх доля ў агульнай колькасці заявак ПФА складае 47,7%.

Найбольшая колькасць заявак на вынаходку ў Приволжскай федэральнай акрузе ў 2023 годзе была пададзена ВНУ – 44%.

Суб'ектам малога і сярэдняга бізнесу належыць 14%, з іх 4% – фізічныя асобы і 10% – юрыдычныя.

За перыяд 2017–2023 гг. заяўнікі з Приволжскай федэральнай акрузі падалі ў Распатэнт 644 заяўкі на вынаходку па міжнароднай працэдуры дагавора аб патэнтнай кааперацыі (РСТ) для перасылкі ў CAIU, з іх 81 заяўку ў 2023 годзе.

За перыяд доследу найбольш актыўна РСТ-заяўкі падавалі заяўнікі з Рэспублікі Татарстан (134 адз.) і Ніжагародскай вобласці (114 адз.).

У 2023 годзе заяўнікі з Приволжскай федэральнай акрузі падалі ў Распатэнт 1 904 заяўкі на карысную

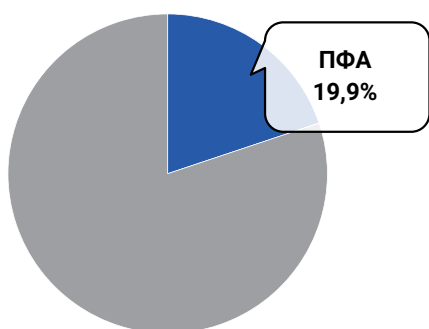
мадэль, што на 3,7% заявак больш як у папярэднім годзе, аднак узроўню 2017 года дасягнуць не ўдалося. Таксама ў мінулым годзе заяўнікі акрузі атрымалі 1 430 патэнтаў на дадзены аб'ект патэнтнага права.

Структура падачы заявак на карысную мадэль у Расійскай Федэрацыі ўвогуле і ў Приволжскай федэральнай акрузе (ПФА) ў 2023 годзе

Усяго 19,9% заявак пададзена з Приволжскай федэральнай акрузі ад агульнай колькасці заявак на карысную мадэль, пададзеных у Расійскай Федэрацыі ў 2023 годзе.

Лідарамі па падачы заявак на карысную мадэль у ПФА сталі Рэспубліка Татарстан, Самарская і Ульянаўская вобласці, іх доля ў агульнай колькасці заявак ПФА складае 40,1%.

Доля заявак ПФА ў РФ

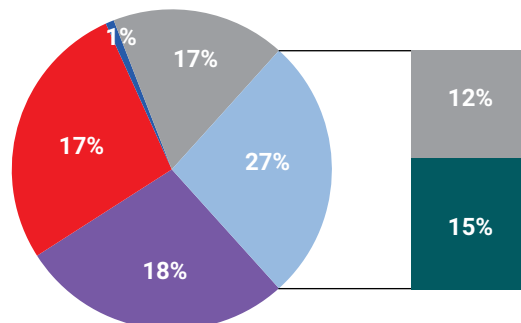

Лідары па падачы заявак на вынаходку ў ПФА

Размеркаванне заявак на карысную мадэль па катэгорыях суб'ектаў гаспадарання ў Приволжскай федэральнай акрузе ў 2023 годзе

- Прадпрымальніцкі сектар і іншыя юрыдычныя асобы
- ВНУ
- НДІ
- Фізічныя асобы
- Суб'екты малога і сярэдняга прадпрымальніцтва
- Юрыдычныя асобы

Рейтинг заявникаў (юрыдычных асоб) Приволжскай федэральнай акругі па колькасці заявак на вынаходку і карысную мадэль сумарна за апошнія 3 гады

№ п/п	Заяўнік	Рэгіён РФ	Колькасць заявак
1.	Ульянаўскі дзяржаўны аграрны ўніверсітэт імя П. А. Сталыпіна	Ульянаўская вобласць	734
2.	Публічнае акцыянернае таварыства «Татнафта» імя В. Д. Шашына	Рэспубліка Татарстан	621
3.	Акцыянернае таварыства «Рузаеўскі завод хімічнага машынабудавання»	Рэспубліка Мардовія	326
4.	Пермскі дзяржаўны нацыянальны даследчы ўніверсітэт	Пермскі край	263
5.	Саратаўскі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт імя Ю. А. Гагарына	Саратаўская вобласць	256
6.	Казанскі дзяржаўны архітэктурна-будаўнічы ўніверсітэт	Рэспубліка Татарстан	223
7.	Казанскі нацыянальны даследчы тэхнічны ўніверсітэт імя А. М. Тупалева	Рэспубліка Татарстан	223
8.	Пермскі нацыянальны даследчы політэхнічны ўніверсітэт	Пермскі край	222
9.	Расійскі федэральны ядзерны цэнтр — Усерасійскі навукова-даследчы інстытут эксперыментальнай фізікі	Ніжагародская вобласць	213
10.	Уфімскі дзяржаўны нафталы тэхнічны ўніверсітэт	Рэспубліка Башкартастан	198

Размеркаванне заявак на карысную мадэль па катэгорыях суб'ектаў гаспадарання ў Приволжскай федэральнай акрузе ў 2023 годзе

Найбольшую колькасць заявак на карысную мадэль у Приволжскай федэральнай акрузе ў 2023 годзе падалі прадстаўнікі прадпрыемстваў сектара і іншых юрыдычных асоб — 28%. ВНУ і суб'екты МСП падалі па 27%. Важна падкрэсліць, што з 27% заявак, пададзеных суб'ектамі МСП, юрыдычныя і фізічныя асобы зрабілі амаль аднолькавы ўнёсак.

За апошнія 3 гады найбольшая колькасць заявак на вынаходку і карысную мадэль у акрузе была пададзена Ульянаўскім дзяржаўным аграрным універсітэтам імя П. А. Сталыпіна — буйным адукацыйным, навукова-інавацыйным

Каэфіцыент вынаходніцкай актыўнасці (КВА) федэральных акруг і Расійскай Федэрацыі ўвогуле ў 2023 г.*

КВА без уліку КМ	Федэральная акруга	КВА з улікам КМ
2,12	1. Цэнтральны	3,16
1,78	2. Паўночна-заходні	2,61
1,33	3. Приволжскі	2,00
1,16	4. Сібірскі	1,63
0,99	5. Уральскі	1,50
0,91	6. Паўднёвы	1,28
0,62	7. Далёкаўсходні	0,85
0,54	8. Паўночна-Каўказскі	0,63
1,41	Расійская Федэрацыя	2,06

Каэфіцыент вынаходніцкай актыўнасці (КВА) рэгіёнаў Приволжскай федэральнай акругі (ПФА) у 2023 годзе: колькасць пададзеных заявак на выдачу патэнта на вынаходку на 10 000 чалавек насельніцтва*

1. Рэспубліка Татарстан	2,11
2. Пермскі край	1,80
3. Ульянаўская вобласць	1,77
4. Самарская вобласць	1,42
5. Рэспубліка Марый-Эл	1,35
6. Рэспубліка Башкартастан	1,3
7. Ніжагародская вобласць	1,26
8. Удмурцкая Рэспубліка	1,23
9. Рэспубліка Мардовія	1,09
10. Саратаўская вобласць	1,01
11. Пензенская вобласць	0,96
12. Арэнбургская вобласць	0,60
13. Кіраўская вобласць	0,58
14. Чувашская Рэспубліка	0,56

* Разлічаны паводле апублікаваных даных Расстата на 01.01.2023

Каэфіцыент вынаходніцкай актыўнасці (КВА) рэгіёнаў Приволжскай федэральнай акругі (ПФА) у 2023 годзе: колькасць пададзеных заявак на выдачу патэнта на вынаходку і карысную мадэль на 10 000 чалавек насельніцтва*

* Разлічаны паводле апублікаваных даных Расстата на 01.01.2023

і кансалтынгавым цэнтрам, які ажыццяўляе падрыхтоўку спецыялістаў для аграпрамысловага комплексу.

Таксама ў тройцы лідараў ПАТ «Татнафта» імя В. Д. Шашына (найбольш буйная расійская нафтавая кампанія, асноўныя актывы якой размешчаныя на тэрыторыі Рэспублікі Татарстан) і АТ «Рузаеўскі завод хімічнага машынабудавання» – машынабудаўнічае прадпрыемства, размешчанае ў горадзе Рузаеўцы Рэспублікі Мардовія.

Приволжская федэральная акруга заняла 3-е месца ў рэйтынгу па значэнні каэфіцыента вынаходніцкай актыўнасці з улікам і без уліку карысных мадэлей сярод федэральных акруг Расійскай Федэрацыі, паводле даных 2023 года.

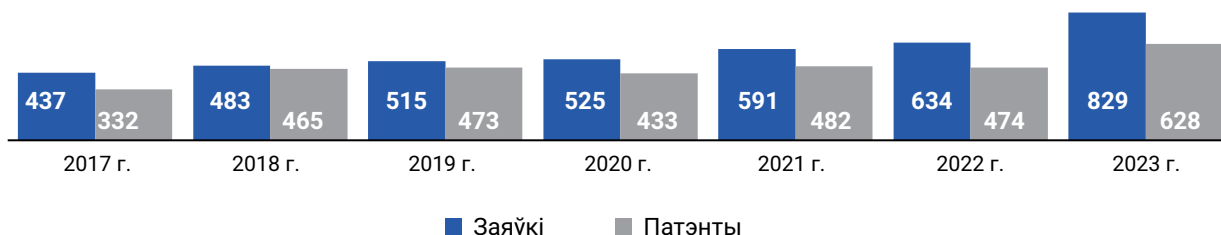
Лідарам у значэнні каэфіцыента вынаходніцкай актыўнасці без уліку карысных мадэлей у Приволжскай федэральнай акрузе, паводле даных 2023 года, з’яўляецца Рэспубліка Татарстан.

Приволжская федэральная акруга заняла 3-е месца ў рэйтынгу па значэнні каэфіцыента вынаходніцкай актыўнасці з улікам і без уліку карысных мадэлей сярод федэральных акруг Расійскай Федэрацыі, паводле даных 2023 года.

Ульянаўская вобласць займае перадавую пазіцыю ў рэйтынгу рэгіёнаў Приволжскай федэральнай акругі ў значэнні каэфіцыента вынаходніцкай актыўнасці з улікам карысных мадэлей у 2023 годзе.

Прамысловыя ўзоры

Динаміка падачы заявак і выдачы патэнтаў на прамысловы ўзор у Приволжскай федэральнай акрузе за перыяд 2017–2023 гг.

У перыяд 2017–2023 гг. у Приволжскай федэральнай акрузе назіралася ўстойлівая дынаміка росту да рэгістрацыі прамысловага ўзору. У 2023 годзе заяўнікі федэральнай

акругі падалі 829 заявак на прамысловы ўзор, што на 30,8% больш, чым у 2022 годзе, і атрымалі 628 патэнтаў на дадзены аб’ект патэнтнага права.

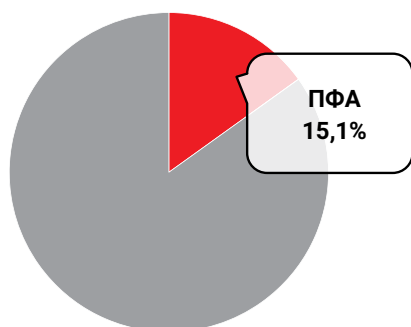
Структура падачы заявак на прамысловы ўзор у Расійскай Федэрацыі ўвогуле і ў Приволжскай федэральнай акрузе (ПФА) у 2023 г.

Больш як 15% заявак на прамысловы ўзор пададзена з Приволжскай федэральнай акругі ад агульнай

колькасці заявак, пададзеных у Расійскай Федэрацыі ў 2023 годзе.

Больш як палова заявак на прамысловы ўзор у ПФА ў 2023 годзе былі пададзены лідарамі па падачы заявак у акрузе – Самарскай вобласцю, Рэспублікай Татарстан і Пермскім краем.

Доля заявак ПФА ў РФ

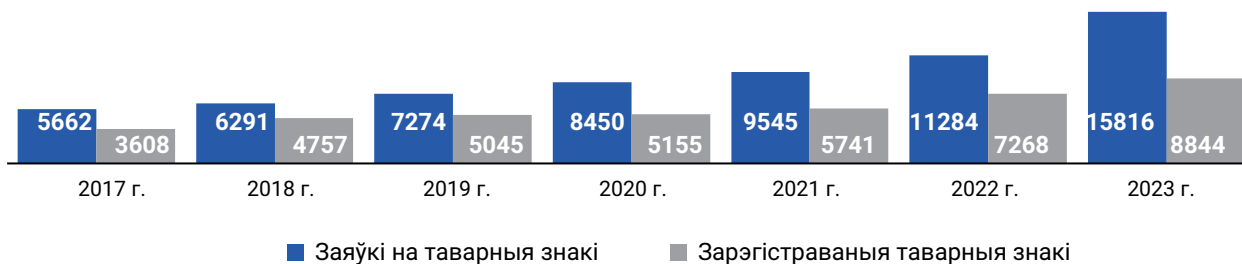

Лідары па падачы заявак на карысную мадэль у ПФА

Таварныя знакі

Динаміка падачы заявак і рэгістрацыі таварных знакаў у Приволжскай федэральнай акрузе за перыяд 2017–2023 гг.

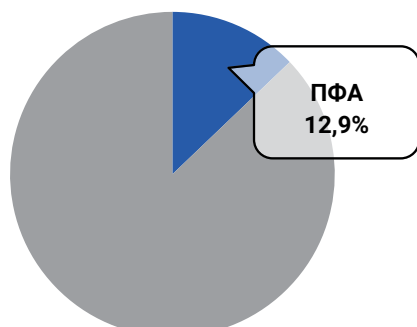

У Приволжскай федэральнай акрузе, як і па ўсёй краіне ўвогуле, назіраецца рост зацікаўленасці заяўнікаў у рэгістрацыі таварнага знака. У 2023 годзе заяўнікі акругі падалі 15 816 заявак на рэгістрацыю таварнага знака, што на 40,2% больш, чым у папярэднім годзе. Таксама заяўнікі ПФА ў 2023 годзе атрымалі 8 844 пасведчанні на таварны знак.

Структура падачы заявак на таварныя знакі ў Приволжскай федэральнай акрузе (ПФА) у 2023 годзе

У Расійскай Федэрацыі доля заявак на таварныя знакі, пададзеных з Приволжскай федэральнай акругі ў 2023 годзе, складала 12,9%.

Доля заявак ПФА ў РФ

Лідары па падачы заявак на таварны знак у ПФА

Лідарамі па падачы заявак на таварны знак у ПФА сталі Рэспубліка Татарстан, Ніжагародская і Самарская

вобласці — іх доля ў агульнай колькасці заявак ПФА складае 44,0%.

Найменні месцаў паходжання тавараў геаграфічных указанні

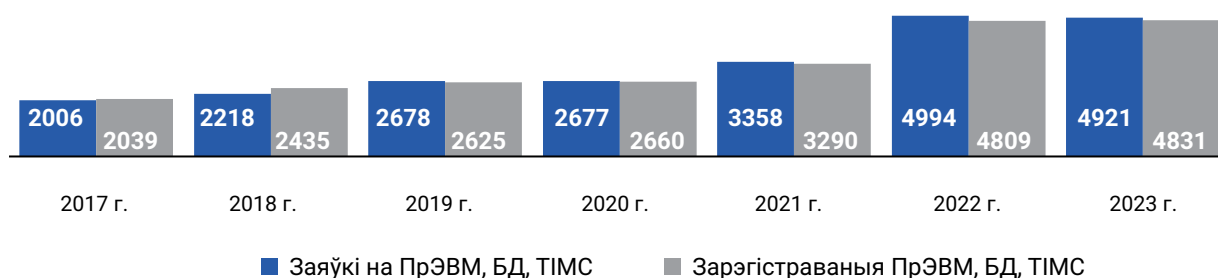
Па стане на 2023 год у Приволжской федэральнай акрузе зарэгістравана 43 НМПТ і 5 ГУ.

Рэгіянальныя брэндывы Приволжской федэральнай акругі, зарэгістраваныя ў 2023 годзе

Рэспубліка Татарстан	НМПТ № 312 Казанская ўзорная скура		Рэспубліка Башкартастан	НМПТ № 320 Башкірскі конь	
Ніжагародская вобласць	НМПТ № 328 Шахунскае ткацтва			ГУ № 305 Мансураўскі граніт	
	ГУ № 329 Палхоўска-майданскі роспіс		Удмурцкая Рэспубліка	ГУ № 306 Удмурцкі рубчык	

Праграмы для ЭВМ, базы даных і тапалогіі інтэгральных мікрасхем

Дынаміка падачы заявак і рэгістрацыі праграм для ЭВМ, баз даных і тапалогій інтэгральных мікрасхем у Приволжской федэральнай акрузе за перыяд 2017–2023 гг.

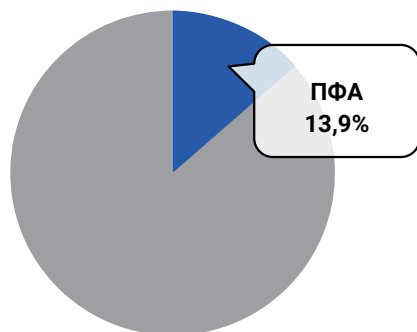

У 2023 годзе заяўнікі ПФА падалі ў Распатэнт 4 175 заявак на праграмы для ЭВМ, 742 заяўкі на базы даных і 4 заяўкі на тапалогіі інтэгральных мікрасхем. Агульны лік пададзеных заявак на ПрЭВМ, БД і ТІМС — 4 921. Нягледзячы на тое што ў 2023 годзе агульны лік пададзеных заявак на ПрЭВМ, БД і ТІМС скараціўся на 1,5% адносна 2022 года, дадзены паказчык вышэйшы, чым у іншыя гады доследнага перыяду.

Па выніках 2023 года заяўнікі акругі атрымалі 4 831 пасведчанне на ПрЭВМ, БД і ТІМС (ПрЭВМ — 4 128, БД — 700, ТІМС — 3).

У 2023 годзе заяўнікі ПФА падалі ў Распатэнт 4 175 заявак на праграмы для ЭВМ, 742 заяўкі на базы даных і 4 заяўкі на тапалогіі інтэгральных мікрасхем. Агульны лік пададзеных заявак на ПрЭВМ, БД і ТІМС — 4 921.

Доля заявок ПФА ў РФ

Лідары па падачы заявок на ПрЭВМ, БД і ТІМС у ПФА

Структура падачы заявок на ПрЭВМ, БД і ТІМС у Прыволжскай федэральнай акрузе (ПФА) у 2023 годзе

У Расійскай Федэрацыі доля заявок на ПрЭВМ, БД і ТІМС, пададзеных з Прыволжскай федэральнай акрузі ў 2023 годзе, склала 13,9%.

Лідарамі па падачы заявок на ПрЭВМ, БД і ТІМС у ПФА сталі Рэспубліка Татарстан, Самарская вобласць і Рэспубліка Башкартастан.

У Расійскай Федэрацыі доля заявок на ПрЭВМ, БД і ТІМС, пададзеных з Прыволжскай федэральнай акрузі ў 2023 годзе, склала 13,9%.

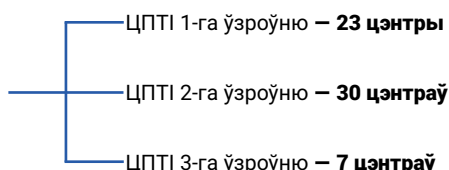
Цэнтры падтрымкі тэхналогій і інавацый (ЦПТІ) у рэгіёне

У красавіку 2009 года САІУ распачала пілотны праект па стварэнні Цэнтраў падтрымкі тэхналогій і інавацый (ЦПТІ) – Technology and Innovation Support Centers (TISCs), мэтай якіх з'яўляецца спрашчэнне доступу да тэхнічных ведаў і павышэнне эфектыўнасці выкарыстоўвання патэнтнай інфармацыі ў шэрагу краін, у рэгіянальных і абласных цэнтрах навукова-тэхнічнай інфармацыі. ЦПТІ ўжо можна знайсці ў шмат якіх краінах па ўсім свеце, а ў РФ дадзены праект пачаў рэалізоўвацца з верасня 2011 года.

Усе ЦПТІ ў рамках сваёй дзейнасці аказваюць наступныя базавыя паслугі:

- доступ да патэнтных і непатэнтных баз даных ФІПУ;
- дапамога ў пошуку тэхнічнай інфармацыі пры правядзення патэнтных доследаў на падставе баз даных;
- навучанне па правядзенні пошуку ў базах даных;
- падаванне агульнай інфармацыі па заканадаўстве;
- размяшчэнне інфармацыі на афіцыйных сайтах, радыё, тэлебачанні, у сацыяльных сетках і СМІ, правядзенне адкрытых інфармацыйных акцый.

На тэрыторыі Прыволжскай федэральнай акрузі створаны і функцыянуюць **60 ЦПТІ:**

Інфармацыя аб аўтарах

Вольга Яўгенаўна Бацокіна, кіраўнік сектара падрыхтоўкі аналітычных матэрыялаў Аналітычнага цэнтра, ФДБУ «Федэральны інстытут прамысловай уласнасці» (Масква, Беражкоўская наб., 30, корп. 1), olga.batsokina@rupto.ru

Юлія Віталееўна Заўгародняя, вядучы аналітык сектара падрыхтоўкі аналітычных матэрыялаў Аналітычнага цэнтра, ФДБУ «Федэральны інстытут прамысловай уласнасці» (Масква, Беражкоўская наб., 30, корп. 1), zavgorodnyaya@rupto.ru

Information about the authors

Olga E. Batsokina, Head of the Preparation analytical materials sector at the Analytical Center, Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1); olga.batsokina@rupto.ru

Yulia V. Zavgorodnyaya, Leading Analyst of the Preparation analytical materials sector at the Analytical Center, Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1); zavgorodnyaya@rupto.ru

Аўтары заяўляюць аб адсутнасці канфлікту інтарэсаў. The authors declare no conflict of interests.

Паступіў у рэдакцыю 29.02.2024

Прыняты да публікацыі 09.04.2024

Экспертнае заключэнне

Expert opinion

Навукова-публікацыйная актыўнасць у сферы штучнага інтэлекту I квартал 2024 года

Сяргей Уладзіміравіч Астахаў[✉], Сяргей Юр'евіч Наквасін

Аналітычны цэнтр пры Урадзе Расійскай Федэрацыі,

Нацыянальны цэнтр развіцця штучнага інтэлекту пры Урадзе Расійскай Федэрацыі

[✉]s.v.astakhov@inbox.ru

Анатацыя: у артыкуле прыведзеныя вынікі пошуку і аналізу навуковых публікацый у сферы штучнага інтэлекту на інтэрнэт-рэсурсе Lens.org. Пошук праводзіўся 25 сакавіка 2024 г. па даце публікацыі з інтэрвалу 1 студзеня – 25 сакавіка 2024 г. па наступных галінах ведаў:

- Artificial intelligence;
- Machine learning;
- Deep learning;
- Computer vision;
- Pattern recognition;
- Artificial neural network;
- Convolutional neural network;
- Natural language processing;
- Reinforcement learning;
- Data science;
- Robustness (computer science);
- Speech recognition.

Метадалогія, якая выкарыстоўваецца, ахоплівае не толькі агульныя паняцці штучнага інтэлекту (машыннае навучанне, нейронная сетка, распазнаванне патэрнаў, навука аб даных, «робаснасць»), але і найбольш актуальныя тэхналогіі штучнага інтэлекту (камп'ютарны зрок, распазнаванне мовы і апрацоўка натуральнай мовы), а таксама актуальныя падыходы да іх рэалізацыі (глыбокае навучанне, навучанне з падмацаваннем, згортвальныя нейронныя сеткі).

Ключавыя словы: навукова-публікацыйная актыўнасць, тэхналогіі штучнага інтэлекту

Для цытавання: Астахаў С. У., Наквасін С. Ю. Навукова-публікацыйная актыўнасць у сферы штучнага інтэлекту // Веснік ФІПУ. 2024. Т. 3 № 2 (8). С. 188–196.

Scientific publication activity in the field of artificial intelligence – Q1 2024

Sergey V. Astakhov[✉], Sergei Yu. Nakvasin

Analytical Center for the Government of the Russian Federation,

National Centre for AI Development for the Government of the Russian Federation

[✉]s.v.astakhov@inbox.ru

Abstract: The article presents the results of a search and analysis of scientific publications in the field of artificial intelligence on the Internet resource Lens.org. The search was conducted on March 25, 2024 by publication date from January 1 to March 25, 2024 in the following areas of knowledge:

- Artificial intelligence;
- Machine learning;
- Deep learning;
- Computer vision;
- Pattern recognition;
- Artificial neural network;
- Convolutional neural network;
- Natural language processing;
- Reinforcement learning;
- Data science;
- Robustness (computer science);
- Speech recognition.

The methodology used covers not only the general concepts of artificial intelligence (machine learning, neural network, pattern recognition, data science, «robustness»), but also the most current artificial intelligence technologies (computer vision, speech recognition and natural language processing), as well as current approaches to their implementation (deep learning, reinforcement learning, convolutional neural networks).

Keywords: scientific and publishing activity, artificial intelligence technologies

For citation: Sergey V. Astakhov, Sergei Yu. Nakvasin, Scientific publication activity in the field of artificial intelligence – Q1 2024//Bulletin of Federal institute of industrial property. 2024. Vol. 3, No. 2 (8). P. 188–196.

Уводзіны

Лідарам па навукова-публікацыйнай актыўнасці ў сферы штучнага інтэлекту за першы квартал 2024 года з'яўляецца Кітай, якія захоўваў сваё месца ў рэйтыngu на працягу апошніх пяці кварталаў. Пры гэтым Расія знаходзіцца на 18-м месцы, дэманструючы пагаршэнне сваёй пазіцыі ў адносінах да мінулага квартала, дзе Расія знаходзілася на 15-м месцы.

Найбольш папулярнай тэмай па ліку публікацый у першым квартале 2024 года з'яўляецца «Электратэхніка і электроніка». Пры гэтым найбольш запатрабаваная тэма па ліку выпадкаў цытавання – «Праграмнае забеспячэнне». Спісы з пяці самых папулярных і самых запатрабаваных тэм вылучаюцца наяўнасцю тэм «Агульная медыцына» і «Электратэхніка і электроніка» сярод самых папулярных (па ліку публікацый) і наяўнасцю тэм «Прыкладная матэматыка» і «Інфармацыйныя сістэмы» сярод самых запатрабаваных (па ліку выпадкаў цытавання).

Па ліку публікацый у найбольш папулярных тэмах лідзіруюць Кітай (найбольш актыўная арганізацыя – Кітайская акадэмія навук) і ЗША (найбольш актыўныя

арганізацыі – Універсітэт Нортістэн (Паўночна-ўсходні ўніверсітэт) і Гарвардскі ўніверсітэт). Гэтыя ж краіны і арганізацыі захоўваюць сваё лідарства ў найбольш запатрабаваных тэмах. Самыя высокія пазіцыі Расія займае ў галіне прыкладной матэматыкі і агульнай медыцыны.

Найбольш аўтарытэтным навуковым часопісам, што апублікаваў артыкулы ў сферы штучнага інтэлекту за першы квартал 2024 года, з'яўляецца Nature, які адносіцца да квартыля цытаванасці 1 і характарызуецца імпакт-фактарам 20,96 (SJR). Асноўная тэматыка часопіса – прыродазнаўча-навуковая.

Доля артыкулаў у часопісах першага квартыля цытаванасці (Q1) ад супольнага ліку публікацый складае 12,1 %. Варта адзначыць, што дадзены паказчык стабільна рос на працягу 2023 года і расце ў 2024 годзе.

Лідарам па публікацыях у найбольш аўтарытэтных часопісах за першы квартал 2024 года застаецца Кітай.

Камерцыйныя кампаніі публікуюць вынікі навуковых доследаў па наступных тэмах: прыкладная інфарматыка, агульная медыцына, праграмнае забеспячэнне, агульная біяхімія, генетыка, малекулярная біялогія і фармакалогія.

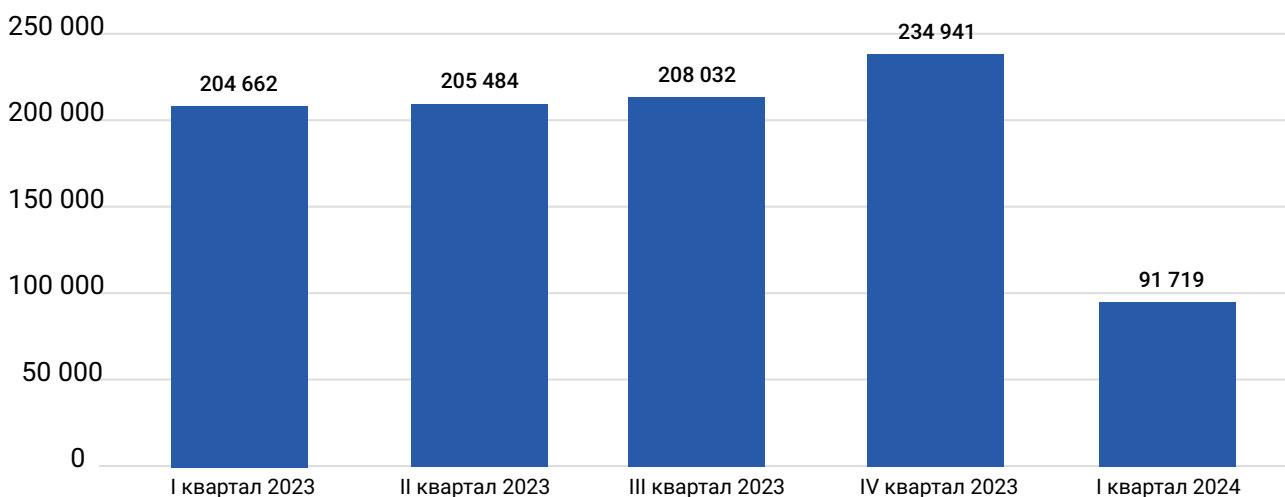
Сітуацыя ў свеце

Паводле даных рэсурсу Lens.org, за першы квартал 2024 года было апублікавана 91 719 артыкулаў. На малюнках 1 і 2 прыведзеныя графікі квартальнай дынамікі ліку публікацый за апошні год і за мінулыя пяць гадоў.

Вынікі, пададзеныя на малюнках 1 і 2, дазваляюць зрабіць выснову аб тым, што сусветная штоквартальная навукова-публікацыйная актыўнасць у сферы штучнага інтэлекту паказала рост з першага квартала 2023 года, аднак лік публікацый у бягучым перыядзе значна меншы, чым у мінулым годзе за той жа адрэзак часу, што звязана з працэсам індэксацыі публікацый у перыядзе

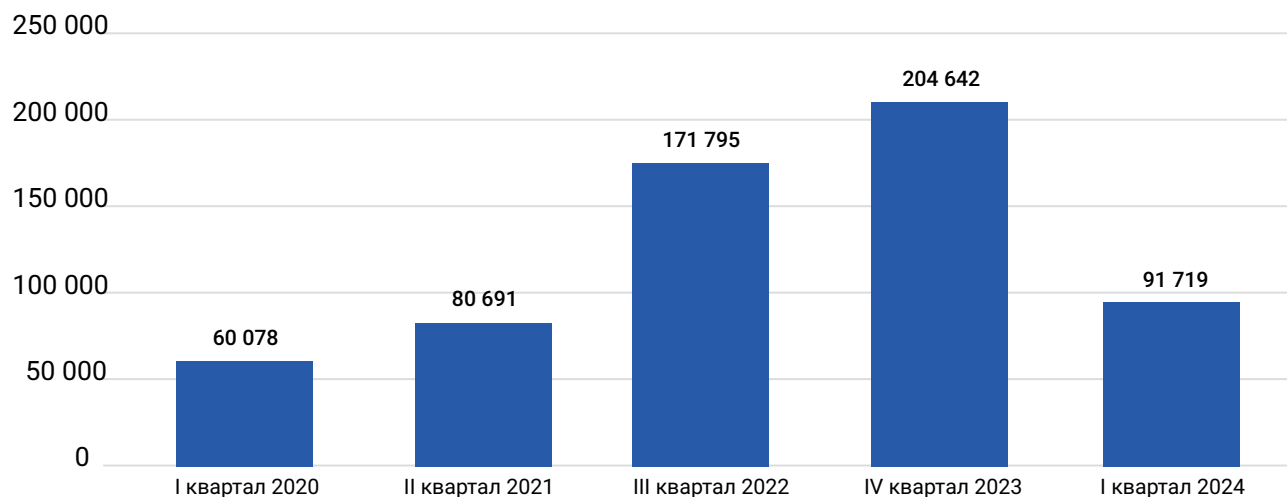
на разглядзе, які зараз працягваецца. Таму ў сувязі з індэксацыяй артыкулаў, якая зараз працягваецца, чакаецца захаванне тэндэнцыі росту і ў першым квартале 2024 года. Варта адзначыць, што ў канцы мінулага квартала лік праіндэксаваных публікацый складаў 234 941.

У сувязі з завяршэннем індэксацыі артыкулаў за чацвёрты квартал 2023 года іх значэнне ўзрасло з 102 637 да 234 941. Варта выказаць здагадку, што па выніках індэксацыі артыкулаў за чацвёрты квартал лік публікацый таксама ўзрасце, аднак аднаўлення тэндэнцыі росту можа не адбыцца.

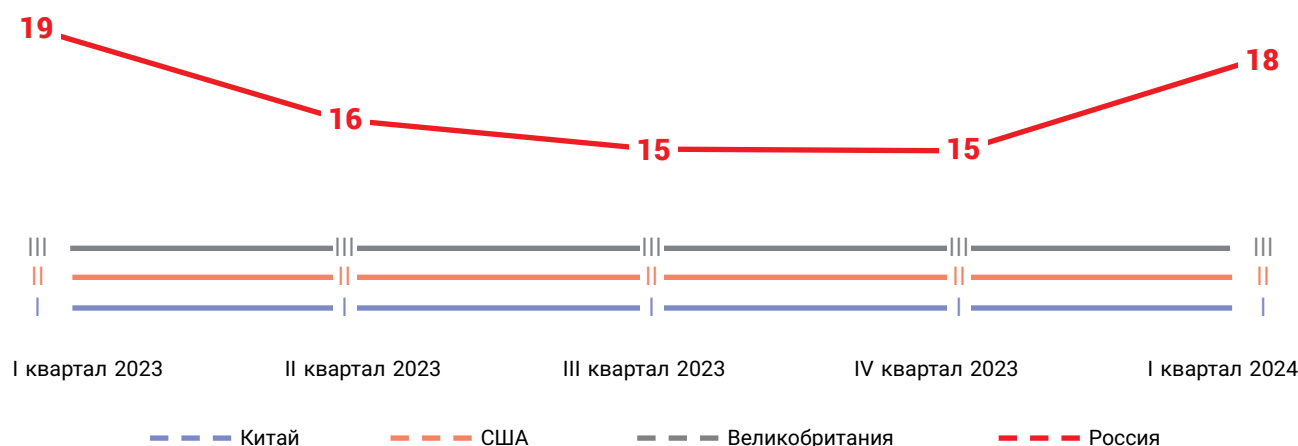

Малюнак 1

Дынаміка квартальнага ліку публікацый за 2023–2024 гг.

Малюнак 2
Дынаміка ліку навуковых публікацый у сферы штучнага інтэлекту ў першым квартале за мінулыя пяць гадоў

Малюнак 3
Пазіцыі краін-лідараў па ліку навуковых публікацый у сферы штучнага інтэлекту на працягу апошніх пяці кварталаў

Ніжэй прыведзены рэйтынг краін па ліку навуковых публікацый у сферы штучнага інтэлекту за першы квартал 2024 года:

1. Кітай	8. Італія
2. ЗША	9. Інданезія
3. Вялікабрытанія	10. Японія
4. Індыя	11. Бразілія
5. Германія	12. Расія
6. Канада	13. Саудаўская Аравія
7. Аўстралія	

Расія займае 12-е месца з 605 публікацыямі, апераджаючы Саудаўскую Аравію (578 артыкулаў), але саступаючы Бразіліі (611 артыкулаў). Дынаміка пазіцый краін-лідараў і Расіі за апошнія пяць кварталаў прыведзеная на малюнку 3.

Такім чынам, лідарам па навукова-публікацыйнай актыўнасці ў сферы штучнага інтэлекту за першы квартал 2024 года з’яўляецца Кітай, якія захоўваў сваё месца

Расія займае 12-е месца з 605 публікацыямі, апераджаючы Саудаўскую Аравію (578 артыкулаў), але саступаючы Бразіліі (611 артыкулаў). Дынаміка пазіцый краін-лідараў і Расіі за апошнія пяць кварталаў прыведзеная на малюнку 3.

ў рэйтынгу на працягу апошніх чатырох кварталаў. Пры гэтым Расія знаходзіцца на 12-м месцы, дэманструючы пагаршэнне сваёй пазіцыі ў адносінах да мінулага квартала, дзе Расія знаходзілася на 15-м месцы.

Тэмы публікацый

Найбольш папулярнымі па ліку публікацый за першы квартал 2024 года з'яўляюцца наступныя тэмы:

- 1) Электратэхніка і электроніка – 5 855 публікацый.
- 2) Прыкладная інфарматыка – 5 768 публікацый.
- 3) Агульная медыцына – 5 496 публікацый.
- 4) Праграмнае забеспячэнне – 4 230 публікацый.
- 5) Камп'ютарныя сеткі і камунікацыі – 3 520 публікацый.

Пры гэтым па сярэднім цытаванні найбольш запатрабаванымі з'яўляюцца наступныя тэмы:

- 1) Праграмнае забеспячэнне.
- 2) Прыкладная матэматыка.
- 3) Камп'ютарныя сеткі і камунікацыі.
- 4) Прыкладная інфарматыка.
- 5) Інфармацыйныя сістэмы.

Найбольш папулярнай тэмай па ліку публікацый у першым квартале 2024 года стала «Электратэхніка і электроніка».

У рамках найбольш папулярных тэм навуковых публікацый у сферы штучнага інтэлекту лідарамі па ліку публікацый з'яўляюцца краіны, прыведзеныя ў табліцы 1.

Найбольш папулярнымі па ліку публікацый за першы квартал 2024 гады з'яўляюцца наступныя тэмы: Электратэхніка і электроніка – 5 855 публікацый. Прыкладная інфарматыка – 5 768 публікацый. Агульная медыцына – 5 496 публікацый.

Лідарамі па ліку навуковых публікацый у найбольш запатрабаваных тэмах з'яўляюцца краіны, прыведзеныя ў табліцы 2.

Гэтыя ж краіны і арганізацыі захоўваюць сваё лідарства ў найбольш запатрабаваных тэмах. Самыя высокія пазіцыі Расія займае ў галіне прыкладнай матэматыкі і агульнай медыцыны.

Табліца 1

Краіны-лідары па ліку публікацый і асабліва актыўныя арганізацыі ў гэтых краінах па найбольш папулярных тэмах

Пазіцыя	Краіна	Назва арганізацыі
Электратэхніка і электроніка		
1	Кітай	Кітайская акадэмія навук
2	ЗША	Тэхналагічны інстытут Джорджыі
3	Індыя	Тэхналагічны ўніверсітэт Вісвасварая
4	Паўднёвая Карэя	Сеульскі нацыянальны ўніверсітэт
5	Вялікабрытанія	Імперскі каледж Лондана
30	Расія	Расійская акадэмія навук
Прыкладная інфарматыка		
1	Кітай	Кітайская акадэмія навук
2	ЗША	Гарвардскі ўніверсітэт
3	Вялікабрытанія	Імперскі каледж Лондана
4	Індыя	Інстытут навукі і тэхналогій SRM
5	Германія	Мюнхенскі тэхнічны ўніверсітэт
24	Расія	Расійская акадэмія навук
Агульная медыцына		
1	ЗША	Гарвардскі ўніверсітэт
2	Кітай	Кітайская акадэмія навук
3	Інданезія	Універсітэт Танджунгпура

Пазіцыя	Краіна	Назва арганізацыі
4	Вялікабрытанія	Оксфардскі ўніверсітэт
5	Канада	Універсітэт Таронта
23	Расія	Расійская акадэмія навук
Праграмнае забеспячэнне		
1	Кітай	Кітайская акадэмія навук
2	Індыя	Тэхналагічны інстытут Велуру
3	ЗША	Універсітэт Нортістэрн (Паўночна-ўсходні ўніверсітэт)
4	Вялікабрытанія	Імперскі каледж Лондана
5	Аўстралія	Сіднэйскі тэхналагічны ўніверсітэт
43	Расія	СПбДУ
Камп'ютарныя сеткі і камунікацыі		
1	Кітай	Кітайская акадэмія навук
2	Індыя	Інстытут навукі і тэхналогій SRM
3	ЗША	Універсітэт Нортістэрн (Паўночна-ўсходні ўніверсітэт)
4	Аўстралія	Сіднэйскі тэхналагічны ўніверсітэт
5	Вялікабрытанія	Універсітэт Шэфілд
39	Расія	МДІМА

Табліца 2
Краіны-лідары па ліку публікацый і найбольш актыўныя арганізацыі ў гэтых краінах па асабліва запатрабаваных тэмах

Позиция	Страна	Название организации
Праграмнае забеспячэнне		
1	Кітай	Кітайская акадэмія навук
2	Індыя	Тэхналагічны інстытут Велуру
3	ЗША	Універсітэт Нортістэрн (Паўночна-ўсходні ўніверсітэт)
4	Вялікабрытанія	Імперскі каледж Лондана
5	Аўстралія	Сіднэйскі тэхналагічны ўніверсітэт
43	Расія	СПбДУ
Прыкладная матэматыка		
1	Кітай	Кітайская акадэмія навук
2	ЗША	Мічыганскі ўніверсітэт
3	Індыя	Інстытут навукі і тэхналогій SRM
4	Вялікабрытанія	Оксфардскі ўніверсітэт
5	Германія	Мюнхенскі тэхнічны ўніверсітэт
18	Расія	Расійская акадэмія навук
Камп'ютарныя сеткі і камунікацыі		
1	Кітай	Кітайская акадэмія навук
2	Індыя	Інстытут навукі і тэхналогій SRM
3	ЗША	Універсітэт Нортістэрн (Паўночна-ўсходні ўніверсітэт)

Позиция	Страна	Название организации
4	Аўстралія	Сіднэйскі тэхналагічны ўніверсітэт
5	Вялікабрытанія	Універсітэт Шэфілд
39	Расія	МДІМА
Прыкладная інфарматыка		
1	Кітай	Кітайская акадэмія навук
2	ЗША	Гарвардскі ўніверсітэт
3	Вялікабрытанія	Імперскі каледж Лондана
4	Індыя	Інстытут навукі і тэхналогій SRM
5	Германія	Мюнхенскі тэхнічны ўніверсітэт
24	Расія	Расійская акадэмія навук
Інфармацыйныя сістэмы		
1	Кітай	Кітайская акадэмія навук
2	ЗША	Універсітэт штата Пенсільванія
3	Індыя	Тэхналагічны ўніверсітэт Вісвесварая
4	Вялікабрытанія	Каралеўскі каледж Лондана
5	Германія	Мюнхенскі тэхнічны ўніверсітэт
43	Расія	ВШЭ

Найбольш значныя навуковыя вынікі

Найбольш значныя вынікі звычайна публікуюцца даследнікамі ў навуковых выданнях, якія характарызуюцца высокім узроўнем прызнання сусветнай супольнасцю. Узровень прызнання навуковага выдання звычайна вызначаецца сярэдняй цытаванасцю апублікаваных у ім артыкулаў, якая колькасна характарызуецца кварталем цытаванасці і імпакт-фактарам часопіса. Дадзеныя метрыкі публікуюцца на сайце Scimago Journal Ranking.

Аналіз бібліяграфічных даных навуковых артыкулаў у сферы штучнага інтэлекту, апублікаваных за першы

квартал 2024 года, паказвае, што доля артыкулаў у часопісах першага квартыля цытаванасці (Q1) ад супольнага ліку публікацый складае 12,1 %.

На аснове ўказаных вышэй метрык сфарміраваны пералік з 10 артыкулаў, апублікаваных за перыяд на разглядзе ў найбольш аўтарытэтных навуковых часопісах. Ніжэй прыведзены кароткі агляд апублікаваных у іх навуковых вынікаў.

У артыкуле «Шматмаштабнае зліццё прыкмет і паўпадкантрольнае тэмпаральна-прасторавае навучанне для маніторынгу прадукцыйнасці ў прамысловым працэсе флатацыі»¹ аўтары даследуюць спосабы паляпшэння маніторынгу працэсу атрымання калійных угнаенняў. Яны прапануюць новыя метады апрацоўкі відарысаў пены, што ўтвараецца падчас працэсу флатацыі хларыду калію. Таксама аўтары апісваюць мадэль, што дазваляе прадказваць якасць канцэнтрату, які

Узровень прызнання навуковага выдання звычайна вызначаецца сярэдняй цытаванасцю апублікаваных у ім артыкулаў, якая колькасна характарызуецца кварталем цытаванасці і імпакт-фактарам часопіса.

¹ Y. Wang et al., Multiscale Feature Fusion and Semi-Supervised Temporal-Spatial Learning for Performance Monitoring in the Flotation Industrial Process, in IEEE Transactions on Cybernetics, vol. 54, no. 2, pp. 974–987, Feb. 2024, doi: 10.1109/TCYB.2023.3295852.

атрымліваецца. Гэтыя метады і мадэль правяраюцца на рэальных даных аб працэсе флатацыі.

У артыкуле «**Дробавая апраксімацыя шырокай сістэмы навучання**»² даследуюцца спосабы ацэнкі здольнасці нейронных сетак да прыбліжэння розных функцый (знаходжанне іншай функцыі, якая як мага бліжэй паўтарае паводзіны або форму зыходнай функцыі ў пэўным дыяпазоне або на ўсім інтэрвале вызначэння). Аўтары абмяркоўваюць ужыванне сістэмы навучання, якая шырока выкарыстоўваецца, вядомай як «шырокая сістэма навучання» (BLS), і яе магчымасць прыбліжэння функцый. Аўтары прапануюць новы падыход, які дазваляе канструктыўна вызначыць архітэктuru сеткі і вагі, а таксама даследуюць ужыванне гэтай сістэмы ў кантэксце дробавага вылічэння. Эксперыменты праводзяцца для праверкі эфектыўнасці гэтага метаду. Дадзены падыход можа ўжывацца пры аналізе вялікіх даных, мадэляванні і ў машынным навучанні.

У артыкуле «**Селекцыйны ландшафт і генетычная спадчына старажытных еўразійцаў**» аўтары даследуюць змены, якія адбыліся падчас чалавечай эвалюцыі ў перыядзе галацэну, прыкладна 12 тысяч гадоў таму.

У артыкуле «**Селекцыйны ландшафт і генетычная спадчына старажытных еўразійцаў**»³ аўтары даследуюць змены, якія адбыліся падчас чалавечай эвалюцыі ў перыядзе галацэну, прыкладна 12 тысяч гадоў таму. Выкарыстоўваючы даныя аб больш як 1 600 старажытных геномах, аўтары аналізуюць змены ў геномах і звязаныя з імі наступствы для здароўя і харчавання сучасных народаў. Тэхналогіі штучнага інтэлекту ўжываюцца для мадэлявання эвалюцыйнага працэсу, выяўлення сігналаў адбору генаў і аналізу адрозненняў у генетычным складзе сучасных папуляцый.

У артыкуле «**Кааператыўнае навучанне з канчатковай узбуджанасцю для дынамічных гульніяў**»⁴ прапануваецца спосаб паляпшэння працэсу навучання для гульніяў з нулявой сумай, дзе дынаміка бесперапынна змяняецца. У адрозненне ад традыцыйнага цэнтралізаванага навучання метадам актар-крытык, распрацаваны новы кааператыўны метады навучання, які спалучае ў сабе

У артыкуле «**Кааператыўнае навучанне з канчатковай узбуджанасцю для дынамічных гульніяў**» прапануваецца спосаб паляпшэння працэсу навучання для гульніяў з нулявой сумай, дзе дынаміка бесперапынна змяняецца.

алайн-даных з імгненнымі данымі. Выкарыстоўваючы тэхніку паўторнага ўзнаўлення досведу для кожнага агента і размеркаванае ўзаемадзеянне паміж агентамі, магчыма замяніць класічную ўмову пастаяннай узбуджанасці на больш простую для праверкі ўмову кааператыўнай узбуджанасці.

У артыкуле «**Ўдасканаленая ўстойлівая невыразная стабілізацыя дыскрэтных сістэм Такагі – Сугена на аснове падыходу пашыранай матрыцы, якая змяняецца з цягам часу**»⁵ прапануваецца палепшаны метады стабілізацыі сістэмы з выкарыстоўваннем невыразнага рэгулятара. Асноўнае паляпшэнне заключаецца ў пашырэнні вобласці стабілізацыі сістэмы пры захаванні таго ж узроўню папярэджання. Для гэтага распрацоўваецца спецыяльны рэгулятар, які мае некалькі рэжымаў працы, што павялічвае гібкасць у наладжванні. Важным аспектам з'яўляецца выкарыстоўванне новага метаду, які ўлічвае ўнікальныя асаблівасці невыразных вагавых функцый для кожнага рэжыму працы. Гэты метады можа ўжывацца для шырокага спектра дынамічных сістэм, уключаючы, напрыклад, робататэхнічныя сістэмы, аўтаматычныя сістэмы кіравання, электрамеханічныя сістэмы, а таксама сістэмы кіравання вытворчымі працэсамі.

У артыкуле «**VisEvent: Надзейнае сачэнне за аб'ектамі з дапамогай супольнай працы плыніяў кадраў і падзей**»⁶

У артыкуле «**Ўдасканаленая ўстойлівая невыразная стабілізацыя дыскрэтных сістэм Такагі – Сугена на аснове падыходу пашыранай матрыцы, якая змяняецца з цягам часу**» прапануваецца палепшаны метады стабілізацыі сістэмы з выкарыстоўваннем невыразнага рэгулятара.

² S. Wu, J. Wang, H. Sun, K. Zhang and N. R. Pal, Fractional Approximation of Broad Learning System, in IEEE Transactions on Cybernetics, vol. 54, no. 2, pp. 811–824, Feb. 2024, doi: 10.1109/TCYB.2021.3127152.

³ Irving-Pease, E.K., Refoyo-Martínez, A., Barrie, W. et al. The selection landscape and genetic legacy of ancient Eurasians. Nature 625, 312–320 (2024). <https://doi.org/10.1038/s41586-023-06705-1>

⁴ Y. Yang, H. Modares, K. G. Vamvoudakis and F. L. Lewis, Cooperative Finitely Excited Learning for Dynamical Games, in IEEE Transactions on Cybernetics, vol. 54, no. 2, pp. 797–810, Feb. 2024, doi: 10.1109/TCYB.2023.3274908.

⁵ X. Xie, L. Xie, L. Gu, D. Yue and J. Sun, Enhanced Resilient Fuzzy Stabilization of Discrete-Time Takagi–Sugeno Systems Based on Augmented Time-Variant Matrix Approach, in IEEE Transactions on Cybernetics, vol. 54, no. 2, pp. 929–934, Feb. 2024, doi: 10.1109/TCYB.2022.3179048.

⁶ X. Wang et al., VisEvent: Reliable Object Tracking via Collaboration of Frame and Event Flows, in IEEE Transactions on Cybernetics, vol. 54, no. 3, pp. 1997–2010, March 2024, doi: 10.1109/TCYB.2023.3318601.

даследуецца супольнае выкарыстоўванне звычайнай відэакамеры і камеры падзей для сачэння за аб'ектамі.

У адрозненне ад відэакамер, якія запісваюць кадры з выявай, камера падзей вырабляе струмень асінхронных і разрэджаных падзей з нізкай затрымкай. Звычайныя камеры лепш успрымаюць тэкстурныя дэталі і павольны рух, тым часам як камеры падзей могуць пазбавіцца ад размывання руху і маюць большы дынамічны дыяпазон, што дазваляе ім добра працаваць пры хуткім руху і нізкай асветленасці. У працы прапануваецца вялікі набор даных (набор даных VisEvent) для ацэнкі якасці супольнай працы звычайнай відэакамеры і камеры падзей пры сачэнні за аб'ектамі. Гэты набор даных складаецца з кадраў, захопленых у розных умовах, такіх як нізкая асветленасць, высокая хуткасць і фонавы шум. На аснове гэтага набору даных праводзяцца эксперыменты для ацэнкі эфектыўнасці розных метадаў сачэння за аб'ектаў, у тым ліку простыя і эфектыўныя алгарытмы камбінавання (зліцця) прыкмет для апрацоўкі даных з абедзвюх камер.

У артыкуле «VisEvent: Надзейнае сачэнне за аб'ектамі з дапамогай супольнай працы пlynня кадраў і падзей» даследуецца супольнае выкарыстоўванне звычайнай відэакамеры і камеры падзей для сачэння за аб'ектамі.

У артыкуле «Аўтаматызаваная пабудова мадэлей і ідэнтыфікацыя бялкоў на картах крыя-ЭМ»⁷ аўтары прадстаўляюць ModelAngelo – падыход на аснове машыннага навучання для аўтаматызаванай пабудовы атамных мадэлей у крыяэлектроннай мікраскапіі (крыя-ЭМ). ModelAngelo выкарыстоўвае інфармацыю з крыя-ЭМ карты, бялковай паслядоўнасці і структуры для пабудовы атамных мадэлей бялкоў і нуклеацідаў. Ён дасягае якасці атамных мадэлей, параўнальнай з тым, што ствараюць эксперты, і перавышае іх у ідэнтыфікацыі бялкоў з невядомымі варыянтамі паслядоўнасці. Ужыванне тэхналогій штучнага інтэлекту ў ModelAngelo дазваляе аўтаматызаваць працэс пабудовы атамных мадэлей і павысіць аб'ектыўнасць у вызначэнні структуры метадам крыя-ЭМ.

У артыкуле «Бяспечнае адаптыўнае кіраванне з трыгерам падзеі для кіберфізічных энергасістэм ва ўмовах атак тыпу адмова ў абслугоўванні»⁸ даследуецца

У артыкуле «Бяспечнае адаптыўнае кіраванне з трыгерам падзеі для кіберфізічных энергасістэм ва ўмовах атак тыпу адмова ў абслугоўванні» даследуецца спосаб забеспячэння бяспекі кіравання кіберфізічнымі энергетычнымі сістэмамі (CPPSS) падчас кібератак.

спосаб забеспячэння бяспекі кіравання кіберфізічнымі энергетычнымі сістэмамі (CPPSS) падчас кібератак. Аўтары прапануваюць новы метадаў адаптыўнага кіравання падзеямі для CPPSS пад атакамі з адмовай у абслугоўванні (DoS) з абмежаванай энергіяй. Прадстаўлены механізм улічвае DoS-атакі пры праектаванні механізмаў спрацоўвання. Атрыманы дастатковыя ўмовы для забеспячэння стабільнасці CPPSS і дадзены час, на працягу якога траекторыі стану сістэмы гарантавана застаюцца ў бяспечнай зоне.

У артыкуле «Гібкае кіраванне на аснове прадукцыйнасці для нелінейных сістэм пры моцных вонкавых адхіленнях»⁹ разглядаецца праблема кіравання сістэмамі, моцна схільнымі ўплыву вонкавых перашкод. Для ацэнкі вонкавых адхіленняў сінтэзуецца назіральнік інтэрвальных адхіленняў, які вызначае межы вонкавых адхіленняў. На аснове згенерываных меж распрацоўваецца дапаможная сістэма, якая забяспечвае мадыфікаваныя функцыі прадукцыйнасці (MPF), якія характарызуюць патрабаванні да прадукцыйнасці і правілы зніжэння адначасова. Дадзеная распрацоўка можа ўжывацца ў сістэмах кіравання палётам, рэагавальных сістэмах, сістэмах аўтаматычнага кіравання ў вытворчых працэсах і тэхналагічных устаноўках, а таксама ў сістэмах кіравання транспартнымі сродкамі.

У артыкуле «Ўстойлівы канчатковы часавы кансэнсус-трэкінг для негаланомных сістэм з ланцуговай формай высокага парадку супраць DoS-атак»¹⁰ даследуецца праблема забеспячэння ўстойлівага ўзгодненага сачэння ў канчатковы час для сістэм высокага парадку ў ланцуговай форме ва ўмовах атак адмовы ў абслугоўванні (DoS). Распрацоўваецца новы бяспечны размеркаваны назіральнік для кожнага падначаленага, які паскарае сыходнасць і забяспечвае аднаўленне звязнасці графаў пасля атакі DoS.

⁷ Jamali, K., Käll, L., Zhang, R. et al. Automated model building and protein identification in cryo-EM maps. Nature (2024). <https://doi.org/10.1038/s41586-024-07215-4>

⁸ A. Wang, M. Fei, Y. Song, C. Peng, D. Du and Q. Sun, Secure Adaptive Event-Triggered Control for Cyber-Physical Power Systems Under Denial-of-Service Attacks, in IEEE Transactions on Cybernetics, vol. 54, no. 3, pp. 1722–1733, March 2024, doi: 10.1109/TCYB.2023.3241179.

⁹ K. Yong, M. Chen, Y. Shi and Q. Wu, Flexible Performance-Based Control for Nonlinear Systems Under Strong External Disturbances, in IEEE Transactions on Cybernetics, vol. 54, no. 2, pp. 762–775, Feb. 2024, doi: 10.1109/TCYB.2022.3224040.

¹⁰ N. Sarrafan, J. Zarei, R. Razavi-Far and M. Saif, Resilient Finite-Time Consensus Tracking for Nonholonomic High-Order Chained-Form Systems Against DoS Attacks, in IEEE Transactions on Cybernetics, vol. 54, no. 2, pp. 739–751, Feb. 2024, doi: 10.1109/TCYB.2022.3186207.

Таксама прадстаўлены алгарытм кіравання, які забяспечвае хуткую сыходнасць да інфармацыі лідара незалежна ад пачатковага размеркавання станаў.

Параметры навуковых выданняў, якія апублікавалі дадзеныя артыкулы, прыведзеныя ў табліцы 3.

З табліцы 3 (тры) вынікае, што найбольш аўтарытэтным навуковым часопісам, што апублікаваў артыкулы ў сферы штучнага інтэлекту за першы квартал 2024 года, з'яўляецца Nature, які адносіцца да квартыля цытаванасці 1 і характарызуецца імпакт-фактарам 20,96 (SJR). Асноўная тэматыка часопіса – прыродазнаўча-навуковая.

Лідарам па публікацыях у найбольш аўтарытэтных часопісах за першы квартал 2024 года з'яўляецца Кітай.

Табліца 3

Пяць найбольш аўтарытэтных часопісаў, у якіх апублікаваныя артыкулы ў сферы штучнага інтэлекту, і тэматыка гэтых часопісаў

Назва часопіса	Імпакт-фактар	Кварталь
Nature	20,96	1
Advanced Functional Materials	5,57	1
IEEE transactions on cybernetics	5,37	1
Nature communications	5,12	1
Information Fusion	4,76	1

Інтарэсы індустрыі

Асобны інтарэс уяўляюць сабою навуковыя доследы, у якіх бяруць удзел камерцыйныя кампаніі, паколькі вынікі дадзеных доследаў з высокай доляй імавернасці будуць укаранены ў кампаніях і выйдуць на рынак у якасці прадукту. Аналіз навуковых публікацый, падрыхтаваных у суаўтарстве з супрацоўнікамі кампаній, паказаў, што за першы квартал 2024 года інтарэс індустрыі прыцягвалі наступныя тэмы:

- 1) Прыкладная інфарматыка – 25 публікацый.
- 2) Агульная медыцына – 24 публікацыі.
- 3) Праграмнае забеспячэнне – 19 публікацый.
- 4) Мультыдысцыплінарныя – 14 публікацый.
- 5) Агульная біяхімія, генетыка – 12 публікацый.
- 6) Малекулярная біялогія – 12 публікацый.
- 7) Агульная хімія, генетыка – 11 публікацый.
- 8) Фармакалогія – 11 публікацый.
- 9) Прыкладная матэматыка – 10 публікацый.
- 10) Біяхімія – 10 публікацый.

Ніжэй прыведзены пералік кампаній-лідараў у ліку публікацый у сферы штучнага інтэлекту.

- 1) IBM – 45 публікацый.
- 2) Google – 44 публікацыі.
- 3) Hoffman-La-Roche – 28 публікацый.
- 4) Bayer – 21 публікацыя.
- 5) MSD (Merck & Co) – 21 публікацыя.
- 6) Aditya Birla – 17 публікацый.
- 7) Huawei – 17 публікацый.
- 8) Pfizer – 14 публікацый.
- 9) Novo Nordisk – 13 публікацый.
- 10) Baidu – 12 публікацый.

Такім чынам, камерцыйныя кампаніі публікуюць вынікі навуковых доследаў па наступных тэмах: прыкладная інфарматыка, агульная медыцына, праграмнае забеспячэнне, агульная біяхімія, генетыка, малекулярная біялогія і фармакалогія. Найбольш актыўнай арганізацыяй з'яўляецца IBM з 45 публікацыямі, дэманструючы іх зніжэнне ў адносінах да чацвёртага квартала 2023 года (131 у лідара – Google – і 74 у IBM). Дададзеныя вынікі апублікаваныя ў часопісах, якія не ўваходзяць у пералік найбольш аўтарытэтных.

Дадатак

Метадалогія

- Пошук і аналіз навуковых публікацый у сферы штучнага інтэлекту праводзіўся на інтэрнэт-рэсурсе Lens.org.
- Пошук публікацый праводзіўся 25 сакавіка 2024 г. па даце публікацыі з інтэрвалу 1 студзеня 2024 г. – 25 сакавіка 2024 г.
- Пошук публікацый праводзіўся па наступных галінах ведаў:
 - Artificial intelligence;
 - Machine learning;
 - Machine learning;
 - Computer vision;
 - Pattern recognition;
 - Artificial neural network;

- Convolutional neural network;
- Natural language processing;
- Reinforcement learning;
- Data science;
- Robustness (computer science);
- Speech recognition.

Такім чынам, метадалогія, якая выкарыстоўваецца, ахоплівае не толькі агульныя паняцці штучнага інтэлекту (машыннае навучанне, нейронная сетка, распазнаванне патэрнаў, навука аб даных, «робаснасць»), але і найбольш актуальныя тэхналогіі штучнага інтэлекту (камп'ютарны зрок, распазнаванне мовы і апрацоўка натуральнай мовы), а таксама актуальныя падыходы да іх рэалізацыі (глыбокае навучанне, навучанне з падмацаваннем, згортвальныя нейронныя сеткі).

Інфармацыя аб аўтарax

Сяргей Уладзіміравіч Астахаў, кандыдат фізіка-матэматычных навук, намеснік кіраўніка дэпартаменту па даследчых цэнтрах у сферы штучнага інтэлекту Аналітычнага цэнтра пры Урадзе Расійскай Федэрацыі (Масква, пр. Акадэміка Сахарава, 12), ORCID: 0000-0002-7682-1919; s.v.astakhov@inbox.ru

Сяргей Юр'евіч Наквасін, дырэктар Нацыянальнага цэнтра развіцця штучнага інтэлекту пры Урадзе Расійскай Федэрацыі (Масква, Пакроўскі бульвар, д. 11); nakvasinsy@ai.gov.ru

Information about the authors

Sergey V. Astakhov, Cand. Sci. (Physics and Mathematics), Deputy Head of the Department for Research Centers in the

Field of Artificial Intelligence of the Analytical Center for the Government of the Russian Federation (Moscow, Academician Sakharov Ave., 12),

ORCID: 0000-0002-7682-1919;

s.v.astakhov@inbox.ru

Sergei Yu. Nakvasin, Director of the National Centre for AI Development for the Government of the Russian Federation (Moscow, Pokrovsky Blvd., 11);

nakvasinsy@ai.gov.ru

Аўтары заяўляюць аб адсутнасці канфлікту інтарэсаў.

The authors declare no conflict of interests.

Паступіў у рэдакцыю 11.04.2024

Прыняты да публікацыі 12.04.2024

5. НАВИНЫ ЗАМЕЖНЫХ ПАТЭНТНЫХ ВЕДАМСТВАЎ

Навіны або нататкі

Notes

УДК 347.77: 002.2 (048)

Агляд галоўных падзей патэнтных ведамстваў Усходняй Азіі

Анастасія Аляксандраўна Ламакіна,

Федэральны інстытут прамысловай уласнасці

anastasiia.lomakina@rupto.ru

Анацыя: інфармацыя аб галоўных падзеях патэнтных ведамстваў Кітая, Тайваня, Рэспублікі Карэя, Японіі за перыяд з канца 2023 г. па май 2024 г. Агляд падзей навін у форме дайджэста прапануе чытачам магчымасць азнаёміцца з ключавымі тэндэмі дзейнасці патэнтных ведамстваў рэгіёна і яркімі прыкладамі з практыкі аховы, абароны і камерцыялізацыі інтэлектуальнай уласнасці, а таксама атрымаць статыстычныя даныя па ахове інтэлектуальнай уласнасці, інавацыйнай дзейнасці, судовай практыцы.

Ключавыя словы: дайджэст, інтэлектуальная ўласнасць, патэнтная ўстанова, Нацыянальнае ўпраўленне інтэлектуальнай уласнасці Кітая, Карэйская ўстанова інтэлектуальнай уласнасці, Патэнтная ўстанова Японіі, Ведамства інтэлектуальнай уласнасці Тайваня.

Для цытавання: Ламакіна А. А. Стварэнне гарманізаванай працэдуры рэгістрацыі прамысловых узоў у Еўразійскім рэгіёне: прычыны, перавагі // Веснік ФІПУ. 2024. Т. 3 № 2 (8). С. 198–202.

East Asia intellectual property offices main events review

Anastasia A. Lomakina

Federal Institute of Industrial Property

anastasiia.lomakina@rupto.ru

Abstract: information on the main events patent offices of China, Taiwan, South Korea, Japan for the period of end of 2023 – May of 2024 is collected. An overview of news events in the form of a digest provides readers with the opportunity to get acquainted with the key trends in the activities of patent offices in the region and bright examples in practice of protection and commercialization of intellectual property and get statistics on intellectual property protection, innovation, case law.

Keywords: digest, intellectual property, patent office, China National Intellectual Property Administration, Korean Intellectual Property Office, Japan Patent Office, Taiwan Intellectual Property Office.

For citation: Anastasia A. Lomakina, East Asia intellectual property offices main events review // Bulletin of Federal institute of industrial property. 2024. Vol. 3, No. 2 (8). P. 198–202.

Кітай

Асаблівасці аховы геаграфічных указанняў у Кітаі

Усекітайскім камітэтам народнай палітычнай кансультацыйнай рады КНР (СРРСС) 14-га склікання прапанавана ўкараніць механізм выкарыстоўвання геаграфічных указанняў (ГУ) і адмовы ад іх, які ўключае ў сябе строгую сертыфікацыю і свабоднае выдаленне назвы, а таксама сістэму аднаўлення ГУ; уніфікаваць стандарты ў мэтах абмену інфармацыяй аб ГУ ў краіне

і прыняць строгія меры па аднаўленні ГУ. У пошуку інфармацыі аб ГУ кітайскім карыстальнікам дапамогуць вялікія даныя і міні-праграмы WeChat.

З 1 лютага 2024 г. набылі моц Патрабаванні па абароне прадуктаў з ГУ, апублікаваныя Нацыянальным упраўленнем інтэлектуальнай уласнасці (СНІРА), дзе ўдакладняюцца стандарты экспертызы і працэдуры акрэдытацыі ГУ і асноўныя характарыстыкі прадукцыі, прычыны адмовы ў рэгістрацыі,

дадаюцца працэдуры ўнясення змен і водгуку, а таксама прадугледжваецца наяўнасць у прадукцыі, якая рэгіструецца, сапраўднасці, тэрытарыяльнасці, спецыфічнасці і актуальнасці.

Крыніцы:

CNIPA: сайт. – URL: https://english.cnipa.gov.cn/art/2023/8/9/art_2975_186790.html;

CNIPA: сайт. – URL: https://english.cnipa.gov.cn/art/2024/1/31/art_2975_190091.html

Аб'ём імпарту і экспарту навукаёмістых паслуг у Кітаі расце

Агульны кошт імпарту і экспарту ў сферы абслугоўвання ў Кітаі склаў 3,13584 трлн юаняў, што на 8,5 % больш, чым у 2022 г. Даход ад паслуг у сферы навукаёмістых тэхналогій склаў 1,36392 трлн юаняў, на 12,3 % больш адпаведна. Нягледзячы на павольнае аднаўленне сусветнай эканомікі і скарачэнне попыту, гандаль паслугамі ў сферы навукаёмістых тэхналогій павялічыў сваю долю і стаў новым рухавіком узросту.

Крыніца:

CNIPA: сайт. – URL: https://english.cnipa.gov.cn/art/2023/8/23/art_2975_186958.html

Рэспубліка Карэя

Новыя магчымасці для кліентаў КІПО

У мэтах скарачэння аб'ёму работ па вынясенні судовага рашэння Карэйская ведамства інтэлектуальнай уласнасці (КІПО) ужывае ШІ і тэхналогію OCR¹ для аўтаматычнага распазнання і вымання інфармацыі з відарыса суправаджальнага дакумента і плануе ўжываць гэтыя тэхналогіі ў сферы падачы заявак і экспертызы.

Пачалося ўкараненне пакетнай праверкі – сістэмы, у якой некалькі заявак, якія адносяцца да адной групы прадуктаў або аднаму і таму ж бізнесу, разглядаюцца адначасова і ў жаданы час. Кампаніі могуць выкарыстоўваць яе для хуткага атрымання патэнтаў або рэгістрацыі таварных знакаў.

Крыніца:

КІПО: сайт. – URL: <https://www.kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=19960&sysCd=SCD02&aprchId=BUT0000029>;

КІПО: сайт. – URL: <https://www.kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=19986&sysCd=SCD02&aprchId=BUT0000029>

Аптымізацыя працы КІПО

Эфектыўнасць патэнтнай экспертызы павышаная за кошт укаранення сістэмы размеркавання часу экспертаў. Каб яны не адхіляліся ад працы з заяўкамі, на працягу працоўнага дня быў выдзелены перыяд засяроджанай экспертызы, калі выключаюцца любыя іншыя віды

Па стане на канец 2023 г. у Кітаі рэзідэнтам належала каля 4,02 млн дзеючых нацыянальных патэнтаў на вынаходкі.

Кітай – першая краіна ў свеце, дзе рэзідэнтам належыць 4 млн патэнтаў

Патэнты, якія ўяўляюць сабою каштоўнасць, складаюць больш як 40 % ад агульнага ліку. Нацыянальныя высокатэхналагічныя прадпрыемствы, а таксама малыя і сярэднія тэхналагічныя кампаніі валодаюць 2,13 млн такіх патэнтаў (73,4 %).

Па стане на канец 2023 г. 70 % дзеючых кітайскіх патэнтаў на дарагія вынаходкі належалі стратэгічным сектарам, якія развіваюцца. Сярэдні тэрмін дзеяння кітайскіх патэнтаў на дарагія вынаходкі складаў 8,4 гады.

Крыніцы:

CNIPA: сайт. – URL: https://english.cnipa.gov.cn/art/2024/1/18/art_2975_189850.html;

CNIPA: сайт. – URL: https://english.cnipa.gov.cn/art/2024/1/24/art_2975_189961.html

Пачалося ўкараненне пакетнай праверкі – сістэмы, у якой некалькі заявак, якія адносяцца да адной групы прадуктаў або аднаму і таму ж бізнесу, разглядаюцца адначасова і ў жаданы час.

дзеяснасці, і перыяд адказаў на звароты, калі ўсе супрацоўнікі адказваюць на тэлефонныя званкі заяўнікаў.

Крыніца:

КІПО: сайт. – URL: <https://www.kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=19966&sysCd=SCD02&aprchId=BUT0000029>.

У Рэспубліцы Карэя пададзена рэкордная колькасць патэнтных заявак!

У 2023 г. у Рэспубліцы Карэя было пададзена 24,3 млн патэнтных заявак, на рэгістрацыю таварных знакаў – 25,5 млн заявак і прамысловыя ўзоры – 5,5 млн заявак.

Што да галін тэхнікі, то колькасць пададзеных заявак павялічылася ў галіне паўправаднікоў (12,3 %), электратэхнікі/энергетыкі (11,4 %), лічбавай сувязі (10,3 %) і зменшылася ў галіне электроннай камерцыі (6 %) і аўдыя- і відэатэхналогіі (6,6 %).

Крыніца:

КІПО: сайт. – URL: <https://www.kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=19989&sysCd=SCD02&aprchId=BUT0000029>.

¹ OCR (аптычнае распазнаванне сімвалаў) – тэхналогія, якая распазнае надпіс на паперы і пераўтварае яе ў знакавую інфармацыю.

3 красавіка 2024 г. укараняецца сістэма пагадненняў аб суіснаванні таварных знакаў, якая дазваляе рэгістраваць і выкарыстоўваць падобныя таварныя знакі ў выпадку згоды ўладальніка, які першым зарэгістраваў таварны знак.

Змены ў заканадаўстве аб таварных знаках Рэспублікі Карэя

3 красавіка 2024 г. укараняецца сістэма пагадненняў аб суіснаванні таварных знакаў, якая дазваляе рэгістраваць і выкарыстоўваць падобныя таварныя знакі ў выпадку згоды ўладальніка, які першым зарэгістраваў таварны знак.

Уведзена ў дзеянне сістэма іскавай даўнасці па ісках аб забароне крадзяжу ідэй: тэрмін даўнасці складае тры гады з даты прызнання акта несумленнай канкурэнцыі або 10 гадоў з даты пачатку ажыццяўлення несумленнай канкурэнцыі.

KIPO абвясціла аб раскрыцці падобных назваў прадуктаў, якія могуць быць зарэгістраваны ў дадатак да заяўленых назваў. Пры падачы заяўкі заяўнік павінен указаць тавар, назва якога выразна адпавядае МКТП і вызначаная ў Законе аб таварных знаках (пералік падобных назваў тавараў прыведзены на старонцы Kipris: www.kipris.or.kr).

Крыніцы:

KIPO: сайт. – URL: <https://kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=19879&sysCd=SCD02&aprchId=BUT0000029>;

KIPO: сайт. – URL: <https://kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=19882&sysCd=SCD02&aprchId=BUT0000029>

Развіццё штучнага інтэлекту

За апошнія 10 гадоў (2011–2020 гг.) у Рэспубліцы Карэя рост колькасці патэнтных заявак на тэхналогію аналізу медыцынскіх відарысаў² з выкарыстоўваннем ШІ склаў у сярэднім 67,1 % у год. Індэкс Херфіндаля – Хіршмана³, які адлюстроўвае канцэнтрацыю патэнтных заявак, паказвае: канцэнтрацыя ў 458 за 11 гадоў знізілася да 46 за 20 гадоў, наблізіўшыся да поўнай свабоднай канкурэнцыі, што звязана з цікавасцю да тэхналогіі аналізу медыцынскіх відарысаў з выкарыстоўваннем

ШІ, якая ўзрасла, і павелічэннем колькасці кампаній, якія ўваходзяць у гэту галіну.

Супольна з кампаніяй LG створана моўная мадэль для патэнтаў, пабудаваная шляхам вывучэння публікацый KIPO. У 2024 г. KIPO плануе даследы і распрацоўкі па ўкараненні інавацый у патэнтны пошук, класіфікаванне і іншыя стадыі экспертызы.

Аналіз патэнтных заявак, пададзеных у ведамстве IP5 за апошнія 10 гадоў, паказаў: Рэспубліка Карэя займае першае месца ў свеце (202 заяўкі, 25,4 %) у інтэлектуальным кіраванні якасцю і па колькасці патэнтных заявак на тэхналогіі аналізу відарысаў з выкарыстоўваннем ШІ, апераджаючы Кітай – 18 % (143 заяўкі) і Японію – 17,5 % (139 заявак).

Крыніцы:

KIPO: сайт. – URL: <https://kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=19878&sysCd=SCD02&aprchId=BUT0000029>;

KIPO: сайт. – URL: <https://www.kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=19974&sysCd=SCD02&aprchId=BUT0000029>;

KIPO: сайт. – URL: <https://www.kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=19936&sysCd=SCD02&aprchId=BUT0000029>

Трэнды палітыкі KIPO на 2024 г.

7 лютага 2024 г. абнародаваны «План рэалізацыі асноўнай палітыкі Карэйскага ведамства інтэлектуальнай уласнасці» на 2024 г. У мэтах умацавання ўнутранага патэнцыялу, патэнцыялу росту і канкурэнтаздольнасці эксперту выпрацаваны ключавыя стратэгіі ў трох асноўных галінах: «Экспертыза і вынясенне судовых рашэнняў», «Унутраная экасістэма інтэлектуальнай уласнасці» і «Глабальнае навакольнае асяроддзе».

7 лютага 2024 г. абнародаваны «План рэалізацыі асноўнай палітыкі Карэйскага ведамства інтэлектуальнай уласнасці» на 2024 г.

Для дасягнення мэт запланаваны даследы і праекты па стварэнні навучальных даных з ужываннем моўнай мадэлі ШІ для патэнтнага пошуку і класіфікацыі, падаванне інтэграваных паслуг па запыце судовых дакументаў і спісаў довадаў, пашырэнне аўтаматычнай класіфікацыі суправаджальных дакументаў і ўдасканаленне лічбавай сістэмы прыняцця рашэнняў. Плануецца прыняць закон аб інфармацыі ў галіне прамысловай уласнасці, які дапаможа папярэдзіць адток перадавых тэхналогій за мяжу.

Крыніца:

KIPO: сайт. – URL: <https://www.kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=20015&sysCd=SCD02&aprchId=BUT0000029>

² ШІ для аналізу медыцынскіх відарысаў – праграмае і апаратнае забеспячэнне, якое аналізуе медыцынскія відарысы (рэнтгенаўскія здымкі, ультрагук, камп'ютарныя тамаграфіі, МРТ і г. д.) з выкарыстоўваннем тэхналогіі ШІ.

³ Індэкс Херфіндаля – Хіршмана (НИИ) – агульны паказчык рынкавай канцэнтрацыі, які выкарыстоўваецца для вызначэння рынкавай канкурэнтаздольнасці, часта да і пасля здзелак зліцця і паглынання.

Створана Нацыянальная група патэнтнай падтрымкі стратэгічных тэхналогій

21 лютага 2024 г. пачала работу Нацыянальная група патэнтнай падтрымкі стратэгічных тэхналогій, якая складаецца са спецыялістаў па патэнтах і аналітыкаў. Задача групы – прапанаваць вынікаў аналізу патэнтных мегаданаў, якія адносяцца да выбраных урадам Рэспублікі

Карэя 12 стратэгічных тэхналогій⁴, міністэрствам, якія праводзяць НДДКП, і спецыялізаваным арганізацыям.

Крыніца:

KIPO: сайт. – URL: <https://www.kipo.go.kr/ko/kpoBultnDetail.do?menuCd=SCD0200618&ntatcSeq=20028&sysCd=SCD02&aprchId=BUT0000029>.

⁴ Паўправаднікі, дысплэі, другарадныя батарэі, удасканаленая мабільнасць, ядзерная энергетыка новага пакалення, перадавыя біятэхналогіі, аэракасмiчная прамысловасць, марская прамысловасць і г. д.

Японія

Уведзена ў дзеянне сістэма нераскрыцця інфармацыі з патэнтных заявак

З 1 мая 2024 г. у адпаведнасці з Законам аб спрыянні эканамічнай бяспецы ўведзена ў дзеянне сістэма нераскрыцця інфармацыі, якая змяшчаецца ў патэнтных заявах. Калі элементы заяўкі змяшчаюць інфармацыю, абнародаванне якой з высокай імавернасцю створыць сітуацыю, якая пагражае бяспекі краіны, патэнтныя працэдуры ў такім разе спыняюцца.

Разгляд пытання аб нераскрыцці інфармацыі праходзіць у два этапы: спачатку ў Патэнтным ведамстве Японіі (JPO), а потым у сакратарыяце Кабінета міністраў. Працэдуры па замежных заяўках могуць быць спыненыя па рашэнні камісара JPO.

Крыніца:

JPO: сайт. – URL: https://www.jpo.go.jp/e/system/patent/shutugan/patent_applications.html.

З 1 мая 2024 г. у адпаведнасці з Законам аб спрыянні эканамічнай бяспецы ўведзена ў дзеянне сістэма нераскрыцця інфармацыі, якая змяшчаецца ў патэнтных заявах. Калі элементы заяўкі змяшчаюць інфармацыю, абнародаванне якой з высокай імавернасцю створыць сітуацыю, якая пагражае бяспекі краіны, патэнтныя працэдуры ў такім разе спыняюцца.

Тайвань (КНР)

Новыя паслугі і сэрвісы TIPO

У мэтах аптымізацыі лічбавых сэрвісаў падачы заявак, а таксама ўзмацнення ўзаемадзеяння з мабільнымі прыладамі запушчаны сэрвіс для мабільных тэлефонаў TAIWAN-CA (TWCA), з дапамогай якога выпускаюцца мабільныя сертыфікаты, якія падтрымліваюць сэрвісы анлайн-падачы заяўкі на рэгістрацыю таварнага знака, «Асабісты кабiнет», «Мае судовыя працэсы» і г. д.

Пашыраны пералік прапанаваных паслуг падчас экспертызы заявак на рэгістрацыю прамысловых узораў. Калі дызайн выкарыстоўваецца трэцяй асобай або атрымаў узнагароду на конкурсе, які ўваходзіць ў вычарпальны спіс Ведамства інтэлектуальнай уласнасці Тайваня (TIPO), або заяўка паступіла ад стартапа, тэрмін паскоранай экспертызы складзе два месяцы. Незалежна ад заявы праў на прыярытэт тэрмін адкладзенай экспертызы будзе вызначацца на працягу года з даты падачы заяўкі.

Створана сістэма пошуку музычных твораў, куды інтэграваныя больш як 450 тыс. запісаў. Сістэма даступная на кітайскай мове.

Крыніца:

TIPO: сайт. – URL: <https://www.tipo.gov.tw/en/cp-282-924755-3e982-2.html>;

TIPO: сайт. – URL: <https://www.tipo.gov.tw/en/cp-282-925706-8c7fe-2.html>;

TIPO: сайт. – URL: <https://www.tipo.gov.tw/en/cp-282-928960-e8bbd-2.html>;

TIPO: сайт. – URL: <https://www.tipo.gov.tw/en/cp-282-928959-0b2d7-2.html>

Практыка падтрымкі стартапаў пры правядзенні экспертызы

У 2023 г. пададзена 25 заявак на ўдзел у пілотнай праграме станоўчай патэнтнай экспертызы для стартапаў. Час экспертызы патэнтных заявак (ад даты падачы заяўкі да даты аказання вынікаў экспертызы) кампаній-удзельнікаў праграмы склала 71,6 дня. Са студзеня 2024 г. змякчаны патрабаванні да ўдзелу ў праграме: стартапы могуць прэтэндаваць на статус заяўнікаў на працягу ўсяго перыяду, пакуль маюць права падачы патэнтнай заяўкі.

Крыніца:

ТІРО: сайт. – URL: <https://www.tipo.gov.tw/en/cp-282-932682-46d47-2.html>

Апублікаваныя статыстычныя даныя за 2023 г.

Усяго за 2023 г. у ТІРО паступіла 72 607 патэнтных заявак (рост у параўнанні з 2022 г. склаў 1 %). З іх колькасць заявак на атрыманне патэнта на вынаходку (50 854) узрасла на 1 %, а заявак на прамысловы ўзор (7 287) – на 2 %. Колькасць заявак на атрыманне патэнта на карысную мадэль (14 466) зменшылася на 1 %, а на рэгістрацыю таварнага знака (91 535) – на 3 %. У лідарах краін-заяўнікаў Кітай (4 822 заяўкі), ЗША (3 007 заявак) і Японія (2 899 заявак). Сярэдні тэрмін экспертызы патэнтнай заяўкі на вынаходку склаў 8,9 месяца, а на рэгістрацыю таварнага знака – 6,2 месяца.

Крыніца:

ТІРО: сайт. – URL: <https://www.tipo.gov.tw/en/cp-282-935722-dfa54-2.html>;

ТІРО: сайт. – URL: <https://www.tipo.gov.tw/en/cp-282-934803-a0c2e-2.html>

Інфармацыя аб аўтару

Анастасія Аляксандраўна Ламакіна, малодшы навуковы супрацоўнік Цэнтра арганізацыі навуковай дзейнасці, ФДБУ «Федэральны інстытут прамысловай уласнасці» (Масква, Беражкоўская наб., 30, корп. 1); anastasiia.lomakina@rupto.ru

Information about the author

Anastasia A. Lomakina, junior researcher, Center of Scientific Activity Management, Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1); anastasiia.lomakina@rupto.ru

Аўтар заяўляе аб адсутнасці канфлікту інтарэсаў.
The author declares no conflict of interests.

Паступіў у рэдакцыю 10.05.2024

Прыняты да публікацыі 27.05.2024

6. КНИЖНАЯ ПАЛІЦА

Анатацыя манаграфіі

Monograph abstract

«Кіраванне інтэлектуальнай уласнасцю ў эканоміцы ведаў: прававое рэгуляванне і камерцыялізацыя»

Навуковыя рэдактары: А. А. Афанасьёў, М. А. Бароўская, Ю. А. Калеснікаў, Т. В. Фядосава
Выдавецтва Паўднёвага федэральнага ўніверсітэта

«Intellectual Property Management in the Knowledge Economy: Legal Regulation and Commercialization»

Scientific editors: A. A. Afanasyev, M. A. Borovskaya, Y. A. Kolesnikov, T. V. Fedosova
prepared by the team of authors of the Southern Federal University.

У манаграфіі раскрываюцца ключавыя аспекты абароны інтэлектуальнай уласнасці і кіравання інтэлектуальнай уласнасцю ў эканоміцы ведаў, уключаючы прававое рэгуляванне твораў мастацтва, створаных штучным інтэлектам, а таксама эканамічныя аспекты трансферу тэхналогій, агляд сучасных міжнародных і нацыянальных баз даных, маркетплейсаў, бірж і іншых лічбавых платформаў у сферы інтэлектуальнай уласнасці. Прапанаваны арганізацыйна-эканамічны механізм прасоўвання вынікаў навукова-даследчай дзейнасці ў мадэлі «Адукацыя – навука – бізнес» і падыход метадычнага забеспячэння праектнай дзейнасці на аснове досведу арганізацыі і прасоўвання вынікаў інтэлектуальнай дзейнасці ў эканамічнай прасторы Расіі і макрарэгіёна.

Манаграфія будзе карысная навуковым працаўнікам, выкладчыкам, даследчыкам, аспірантам і магістрантам, якія займаюцца тэарэтычнымі і прыкладнымі аспектамі кіравання інтэлектуальнай уласнасцю, а таксама пытаннямі прасоўвання і камерцыялізацыі вынікаў інтэлектуальнай дзейнасці ў Расіі і ў свеце.

Рэцэнзія

Review

Рэцэнзія на манаграфію «Кіраванне інтэлектуальнай уласнасцю ў эканоміцы ведаў: прававое рэгуляванне і камерцыялізацыя», падрыхтаваную аўтарскім калектывам Паўднёвага федэральнага ўніверсітэта

Навуковыя рэдактары: А. А. Афанасьев, М. А. Баровская, Ю. А. Колеснікаў, Т. В. Федосова

Алег Пятровіч Нярэцін,

доктар эканамічных навук, дырэктар ФДБУ «Федэральны інстытут прамысловай уласнасці»

Review for the monograph «Intellectual Property Management in the Knowledge Economy: Legal Regulation and Commercialization», prepared by the team of authors of the Southern Federal University

Scientific editors: A. A. Afanasyev, M. A. Borovskaya, Y. A. Kolesnikov, T. V. Fedosova

Oleg P. Neretin,

Doctor of Economics, Director of the Federal State Budgetary Institution «Federal Institute of Industrial Property»

Пададзеная на рэцэнзаванне манаграфія цікавая сваёй накіраванасцю на навуковае асэнсаванне і аналіз прававых характарыстык навуковых ведаў у кантэксце права інтэлектуальнай уласнасці ў эканоміцы ведаў і рэалізацыю арганізацыйна-эканамічнага механізма прасоўвання вынікаў навукова-даследчай дзейнасці ў мадэлі «Адукацыя – навука – бізнес».

Сфера інтэлектуальнай уласнасці ў сучасным свеце ўяўляе сабою трансмежную прастору новых ідэй, прадуктаў і паслуг, якія валодаюць рэальнай або патэнцыйнай камерцыйнай каштоўнасцю. Разам з тым аўтары адзначаюць наяўныя юрыдычныя калізіі ў пытаннях свабоднага камерцыйнага выкарыстоўвання інтэлектуальных прадуктаў, якія не могуць быць вырашаны толькі папраўкамі ў дзейнае заканадаўства, бо яны звязаныя з патрэбай перагляду дактрынальных асноў, прынцыпаў і паняццяў. З прычыны гэтага галоўным прынцыпам дзяржаўнай палітыкі ў сферы інтэлектуальнай уласнасці аўтары манаграфіі прапануюць прызнаць прынцып разумнага балансу законных інтарэсаў і справядлівага выкарыстоўвання ВІД уладальнікамі праў, карыстальнікамі і спажыўцамі, перададзены ў адекватнай прававой форме, і заклікаюць да перагляду кантынентальнай мадэлі інтэлектуальнай уласнасці.

Уключаючыся ў рашэнне задачы па распрацоўцы падыходаў да прававога статусу штучнага інтэлекту, аўтары манаграфіі падымаюць пытанне правасуб'ектнасці і адпаведна дэлікта-, здзелка- і трансдзяездольнасці інтэлектуальных сістэм.

Безумоўна, штучны інтэлект здольны ствараць ВІД. Яго імклівае развіццё ў апошнія гады ставіць перад юрыдычнай навукай заканамернае пытанне аб аховаздольнасці прадуктаў дзейнасці штучнага інтэлекту. Палітра пазіцый вучоных па дадзеным пытанні досыць шырокая: ад прапановы прызнаць штучны інтэлект новым аб'ектам права або нават самастойным суб'ектам права з надзяленнем пэўнымі грамадзянскімі і палітычнымі правамі. У замежнай перыёдыцы можна сустрэць прапанову аб ахове твораў, створаных штучным інтэлектам, у якасці ноў-хаў. Аўтары манаграфіі ў большай ступені схіляюцца на карысць аўтарска-прававой мадэлі аховы твораў, створаных штучным інтэлектам.

Разгляд эканамічных аспектаў кіравання інтэлектуальнай уласнасцю і правамі на ВІД грунтуецца на параўнальным аналізе сусветнага і айчыннага досведу. Ілюструецца дынаміка расходаў на доследы і распрацоўкі краін-членаў БРІКС у супастаўленні з колькасцю даследчыкаў і экспертам высокатэхналагічнай прадукцыі. На аснове аналізу індыкатараў, якія характарызуюць узровень

прававой аховы і эфектыўнасць выкарыстоўвання аб'ектаў інтэлектуальнай уласнасці ў розных краінах свету, робяцца абгрунтаваныя высновы.

Тэарэтычны і практычны інтарэс уяўляе сабою аналіз дынамікі інтарэсу карыстальнікаў да маркетплейсаў патэнтаў і баз даных.

Наступная несумненная вартасць рэцэнзаванай манаграфіі – у пераканаўчым тэарэтычным абгрунтаванні трансферу тэхналогій у эканоміцы замкнёнага цыкла.

Развіццё маладзёжнага прадпрымальніцтва з'яўляецца актуальнай задачай для расійскай эканомікі. Цалкам згодны з аўтарамі манаграфіі, што экасістэма студэнцкага інавацыйнага прадпрымальніцтва, якая ствараецца ў ВНУ, павінна папоўніць дэфіцыт кадраў у сферы кіравання інтэлектуальнай уласнасцю. У кантэксце ўсяго вышэйсказанага праграмы настаўніцтва і падтрымкі студэнцкага прадпрымальніцтва знаходзяць усё большае значэнне, а інструменты фінансавання павінны мець характар, які сам узнаўляецца.

Важна адзначыць, што ў Паўднёвым федэральным універсітэце рэалізуецца некалькі праграм, што акумулююць навукова-інавацыйныя праекты, якія падлягаюць патэнцыяльнай камерцыялізацыі.

Што да навізны і ступені пераёмнасці ключавых палажэнняў.

Безумоўна, у пытаннях асвятлення канцэптаў усталявання правасуб'ектнасці юнітаў штучнага інтэлекту

дадзенай манаграфія цесна пераплятаецца з працай П. М. Морхата¹, аднак мае істотнае адрозненне ў частцы разгляду сучасных інтэлектуальных сістэм.

Варта адзначыць глыбокую прапрацоўку нарматыўна-прававых актаў у галіне прававой аховы ВІД і комплексу дакументаў, якія вызначаюць дзяржаўную палітыку ў галіне навукі, інавацыі і інтэлектуальнай уласнасці.

У якасці пажадання аўтарам: варта было надаць большую ўвагу развіццю парадыхмы чалавечага капіталу ў эканоміцы ведаў. Эканоміка, заснаваная на ведах, – гэта эканоміка чалавека творчага, з адкрытай свядомасцю. Тут першараднае значэнне набывае актывізацыя патэнцыялу чалавека, яго бязмежных магчымасцей, а крыніцай гэтага з'яўляецца самаразвіццё, удасканаленне асобы. І далей пераходзіць да трансферу ведаў, у тым ліку праз праграмы ДПА.

Манаграфія адрозніваецца сістэмнасцю і практычнай накіраванасцю і можа быць карыснай выкладчыкам, даследчыкам, аспірантам і магістрантам, якія займаюцца тэарэтычнымі і прыкладнымі аспектамі кіравання інтэлектуальнай уласнасцю, а таксама пытаннямі прасоўвання і камерцыялізацыі вынікаў інтэлектуальнай дзейнасці. Упэўнены, што дадзенай манаграфія стане важным кампанентам сістэмы эканомікі ведаў.

¹ Права інтэлектуальнай уласнасці і штучны інтэлект: манаграфія / П. М. Морхат. – Масква: ЮНІЦІ, 2018. – 121 с.

Рэцэнзія

Review

Рэцэнзія на манаграфію «Кіраванне інтэлектуальнай уласнасцю ў эканоміцы ведаў: прававое рэгуляванне і камерцыялізацыя», падрыхтаваную аўтарскім калектывам Паўднёвага федэральнага ўніверсітэта

Навуковыя рэдактары: А. А. Афанасьев, М. А. Бароўская, Ю. А. Калеснікаў, Т. В. Федосава

Юрый Сяргеевіч Зубаў,

кандыдат педагагічных навук, кіраўнік Федэральнай службы па інтэлектуальнай уласнасці (Распатэнт)

Review for the monograph «Intellectual Property Management in the Knowledge Economy: Legal Regulation and Commercialization», prepared by the team of authors of the Southern Federal University

Scientific editors: A. A. Afanasyev, M. A. Borovskaya, Y. A. Kolesnikov, T. V. Fedosova

Yuri S. Zubov, Candidate of Pedagogical Sciences, Head of the Federal Service for Intellectual Property (Rospatent)

Пададзеная на рэцэнзію манаграфія ўяўляе сабою калектыўную навуковую працу прафесарска-выкладчыцкага складу Паўднёвага федэральнага ўніверсітэта.

Важнасць асэнсавання асноўных тэм, заяўленых у манаграфіі, не выклікае сумневу. Самыя складаныя праблемы, з якімі сутыкаецца дзейная сістэма рэгулявання інтэлектуальных праў, абумоўліваюць актуальнасць пераасэнсавання шэрага фундаментальных тэарэтычных пытанняў і фарміравання на дадзенай аснове новай доўгатэрміновай прававой палітыкі.

Асноўная частка працы ўключае ў сябе тры часткі, якія дзеляцца на параграфы. Змест кожнай часткі адпавядае агульнай канцэптуальнай логіцы.

У першым раздзеле аўтары звяртаюцца да разгляду найбольш вострых пытанняў прававога рэгулявання кіравання інтэлектуальнай уласнасцю, звязаных з татальнай лічбавізацыяй. У гісторыка-прававым і параўнальна-прававым аспектах характарызуюцца станаўленне дактрыны права інтэлектуальнай уласнасці, сістэма дзейнага заканадаўства ў дадзенай сферы.

У другім раздзеле ўдзеленая ўвага дзяржаўнай сістэмы стымулявання інавацыйнай дзейнасці і кірункам падтрымкі і развіцця інтэлектуальнай уласнасці ў Расійскай Федэрацыі, тэхналагічнаму трансферу, у тым ліку ў эканоміцы замкнёнага цыкла.

У трэцім раздзеле прыведзены арганізацыйна-эканамічны механізм прасоўвання ВІД і развіцця навукова-даследчай дзейнасці ў мадэлі «Адукацыю – навука – бізнес».

Абагульненне эмпірычных тэндэнцый і тэарэтычных распрацовак пацвярджае вылучаную аўтарамі гіпотэзу аб тым, што інтэлектуальныя сістэмы і асяроддзі выступаюць важным інструментам, які фарміруе архітэктuru экасістэмы студэнцкага інавацыйнага прадпрыемства.

Адметная рыса праведзенага доследу – пісьменная выбудаваная метадалогія, якая раскрываецца ў гарманічным спалучэнні метадаў навуковага пазнання пры аналізе эканамічных і прававых пытанняў кіравання інтэлектуальнай уласнасцю ў эканоміцы ведаў.

Несумненнай добрай якасцю працы з'яўляецца праведзены аналіз асноўных стэйкхолдараў тэхналагічнага

прадпрыемства з улікам іх ролі, матывацыі і задач, якія вырашаюцца, у ланцужку трансферу тэхналогій.

На аснове найлепшых сусветных практык аўтарам удалося выбудаваць у п. 3.1 свой канцэпт арганізацыйнага суправаджэння праектнай дзейнасці ў сістэме вышэйшай адукацыі.

Патрэба павышэння эфектыўнасці аховы, ацэнкі і камерцыялізацыі ВІД абумоўлівае нарошчванне ўзаемадзеяння і супрацоўніцтва паміж універсітэтамі і Федэральнай службай у інтэлектуальнай уласнасці (Распатэнтам). Запушчаны Распатэнтам эксперымент у экспертна-аналітычным суправаджэнні буйных высокатэхналагічных праектаў павінен дапамагчы распрацоўцы механізма ранняга выяўлення патэнтаздольных рашэнняў з высокім патэнцыялам камерцыялізацыі.

Манаграфію на рэцэнзіі вылучае значная навуковая і нарматыўная база, залучэнне вялікага ліку расійскіх і замежных крыніц.

Навукова-практычная накіраванасць манаграфіі дазваляе разглядаць яе як комплекснае абагульненне праблем кіравання інтэлектуальнай уласнасцю ва ўмовах эканомікі ведаў.

Прыкладная каштоўнасць манаграфіі на рэцэнзіі складаецца ў тым, што змешчаныя ў ёй матэрыялы могуць быць выкарыстаны ў рабоце органаў дзяржаўнай улады Расійскай Федэрацыі, у кампетэнцыю якіх уваходзяць пытанні фарміравання і правядзення палітыкі ў галіне навукова-тэхналагічнага развіцця і кіравання інтэлектуальнай уласнасцю.

Увогуле манаграфія «Кіраванне інтэлектуальнай уласнасцю ў эканоміцы ведаў: прававое рэгуляванне і камерцыялізацыя» ўяўляе сабою творчы, арыгінальны дослед актуальнай праблемы, выкананы на высокім навуковым узроўні.

Выкананая аўтарамі работа носіць апераджальны характар. Стадыя грамадскай вытворчасці, якая ідзе за эканомікай ведаў, – эканоміка постведаў – будзе заснаваная не проста на перадачы новаствораных ведаў ад вытворцы да спажыўца, але і на ўплыве інтэлектуальных вытворцы на інтэлект спажыўца.

**Часопіс
«Вестник ФІПУ»****ISSN 2782–5086 (Print)
ISSN 2949–2432 (Online)****Адказны за выпуск рэдактар:**

Алена Генадзеўна Царова –
ФДБУ ФІПУ (Масква, Расія)
vestnik_fips@rupto.ru

Адказны сакратар:

Анастасія Аляксандраўна Ламакіна –
ФДБУ ФІПУ (Масква, Расія)
vestnik_fips@rupto.ru

Рэдактура і камп'ютарная вёрстка:**ТАА «Група ПРСБ»:**

Эльміра Магамедэмінаўна Магамедава,
Вольга Юр'еўна Вальвачова,
Алена Аляксандраўна Гаршкова, Анастасія Сяргееўна
Паламарэнка, Анастасія Барысаўна Даўжэнка

Перакладчык ФІПУ:

Андрэй Юр'евіч Маскаленка
(вядучы перакладчык)

Фота:

Прэс-служба Кіраўніка Рэспублікі Мардовія;
Алеся Анатолеўна і Дзмітрый Уладзіміравіч Башаравы

Падпісана ў друк: 13.06.2024**Фармат:** 205×290 мм**Друк:** поўнакаляровы (афсетны, 4/4)**Тыраж:** 500 экз. **Заказ:** № 227**Друкарня:**

ФЕДЭРАЛЬНАЯ ДЗЯРЖАЎНАЯ БЮДЖЭТНАЯ
ЎСТАНОВА «ФЕДЭРАЛЬНЫ ИНСТЫТУТ ПРАМЫСЛОВАЙ
УЛАСНАСЦІ»
125993, Масква, Беражкоўская наб., д. 30, корп. 1 Г-59,
ГСП-3

**“Bulletin of Federal Institute
of Industrial Property” journal****ISSN 2782-5086 (Print)
ISSN 2949-2432 (Online)****Managing editor:**

Elena Tsareva –
FGBU FIPS (Moscow, Russian Federation)
vestnik_fips@rupto.ru

Executive editor

Anastasiya Lomakina –
FGBU FIPS (Moscow, Russian Federation)
vestnik_fips@rupto.ru

Editing and Desktop publishing:**PRCB Group LLC:**

Elmira Magomedova,
Olga Volvacheva,
Elena Gorshkova,
Anastasiya Polomarenko,
Anastasiya Dolzhenko

FIPS translator:

Andrey Moscalenko
(Lead Translator)

Photo:

Press service of the Head of
the Republic of Mordovia;
Olesya Basharova and Dmitry Basharov

Signed to print: 13.06.2024**Format:** 205×290 мм**Printing:** full-colour (offset ink, 4/4)
500 copies; **Order:** № 227**Printing house:**

Federal State Budgetary
Institution “Federal Institute of Industrial Property”
Berezhkovskaya nab. 30–1, Moscow, G-59,
GSP-3, 125993, Russian Federation

ШАНОЎНЫЯ ЧЫТАЧЫ, НЕ ЗАБУДЗЬЦЕСЯ ПАДПІСАЦА НА «ВЕСНІК ФІПУ»!

Аформіўшы падпіску, вы атрымаеце пастаянны доступ да актуальнай інфармацыі аб інтэлектуальнай уласнасці і ўнікальных аналітычных даных.

ПАДОЎЖЫЦЬ ПАДПІСКУ АБО АФОРМІЦЬ
ЯЕ ЎПЕРШЫНЮ МОЖНА У АДДЗЯЛЕННІ
«ПОШТЫ РАСІІ» АБО АНЛАЙН ПА
КАТАЛОГАХ:

• «Прэса Расіі»
На сайце www.pressa-rf.ru
Падпісны індэкс: 85599

• Агенцтва «Кніга-Сэрвіс»
На сайце www.akc.ru
Падпісны індэкс: E 85599

Усе самыя актуальныя навіны
са свету інтэлектуальнай
уласнасці:

VK **УКантакце
Распатэнт**

VK **УКантакце
ФІПУ**